

Jaarstukken 2023

gemeente Rheden

Datum vaststelling B&W : 11 juni 2024

Datum besluitvorming Raad: 27 juni 2024

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
Jaarverslag 3
Leeswijzer 4
Inleiding 5
Financiële resultaten 7
Programma's 10
1. Samenleving 11
2. Leefomgeving 34
3. Bestuur en organisatie 59
Paragrafen 71
Lokale Heffingen 72
Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 76
Onderhoud Kapitaalgoederen 83
Financiering 89
Bedrijfsvoering 93
Verbonden Partijen 107
Grondbeleid 121
Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid (Woo) 126
COVID-19 128
Taakvelden - Beleidsindicatoren 130
Jaarrekening 131
Baten en lasten en toelichting 132
Balans en toelichting 139
Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen 171
Taakvelden - Realisatie 175
Rechtmatigheidsverantwoording 178
SISA 180
Bijlagen 192
Kerngegevens 193
Sustainable Development Goals (SDG) 194

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Jaarverslag

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Leeswijzer

De Jaarstukken 2023 bestaan uit zowel het jaarverslag (programma's en paragrafen), de jaarrekening (balans en toelichting) en een aantal verplicht voorgeschreven bijlagen. Door deze drie onderdelen te combineren in de Jaarstukken 2023 is er samenhang in de verantwoording aan de raad en kan tevens volstaan worden met een aantal logische verwijzingen om dubbele overzichten te voorkomen.

De verantwoording volgt de opzet van de begroting, waardoor de verschillende P&C-documenten goed te vergelijken zijn.

Inleiding
In de inleiding benoemen we op hoofdlijnen de belangrijkste ontwikkelingen in 2023.

Financiële resultaten
We gaan hier kort in op het jaarrekeningsaldo van 2023. Een verdere toelichting staat bij de afzonderlijke programma's.

Programma's
Bij alle programma's geven we als eerste een algemene duiding van hetgeen we in het afgelopen jaar hebben bereikt. Vervolgens geven we, conform de indeling van de begroting, een nadere verdieping hiervan door per thema de realisatie van de beoogde doelen en resultaten weer te geven. Elk programma sluiten we af met de financiële verantwoording. Hoewel de raad autoriseert op programmaniveau, hebben we in voorliggende jaarstukken per programma de financiële resultaten op taakveld-niveau weergegeven. De belangrijkste afwijkingen (> € 50K) zijn daarbij apart toegelicht.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Inleiding

Het jaar van de kracht van 450 jaar Rhedense samenleving

Met een gevoel van zorg en verantwoordelijkheid bieden wij u de Jaarstukken 2023 aan. Dit document is meer dan een verzameling cijfers en grafieken; het weerspiegelt onze inzet, uitdagingen en successen. Het toont onze gemeenschappelijke reis naar een veerkrachtige en duurzame gemeente.

Na de verkiezingen van 2022, was dit het eerste jaar waarin de nieuwe coalitie echt aan het stuur heeft gezeten. In het eerste jaar na het Coalitieakkoord getiteld 'Groener, socialer en dichterbij' heeft het accent met name gelegen op 'Dichterbij'. Bovendien was het ons jubileumjaar: Rheden 450 jaar.

Het was ook het eerste jaar waarin uitvoering is gegeven aan het Burgerakkoord 'Rheden CO2-neutraal', een akkoord dat door inwoners aan de hand van vier thema's is uitgewerkt in een Duurzaamheidsagenda: Bewustwording en Consuminderen, Groen en Voedsel, Verduurzamen Woningen en Lokale Energie. De agenda is in afstemming met de klankbord-, kern- en werkgroepen van het G1000 Burgerberaad tot stand gekomen. We zijn er trots op dat we de Rhedense samenleving hebben mogen begeleiden in dit belangrijke proces. De uitvoering ligt in de samenleving.

'Dichterbij' hebben we ook letterlijk vorm gegeven door middel van dorpsgesprekken, die leidden tot een omgevingsvisie voor alle zeven kernen binnen onze gemeente. De vraag 'Hoe ziet Rheden er in 2040 uit?' was hierbij leidend. De inzichten uit deze gesprekken zijn gebruikt voor het opstellen van de visie voor de hele gemeente. We zijn er trots op dat participatie en samenwerking binnen de gemeente Rheden vanzelfsprekend is geworden.

De energie en kracht van Rheden was ook duidelijk voelbaar tijdens ons lustrum 'Rheden 450 jaar'. Dit werd gevierd in alle zeven dorpen. Op 16 april 2023 startten de festiviteiten met de unieke historische jubileumoptocht. Daarna zijn tal van dorpsfeesten gevierd, heeft een door de ondernemers georganiseerd wijnfestival plaatsgevonden en heeft de 'Stichting Fiets op 1!' het Nationaal Fietscongres naar de gemeente Rheden gehaald. Een mooie gezamenlijke inzet, wat veel energie heeft gegeven aan de verbondenheid.

Natuurlijk mogen we de twee nationale verkiezingen die hebben plaatsgevonden niet onbenoemd laten. Heel veel vrijwilligers en onze organisatie hebben hier energie in gestoken.

Financiële positie
Financieel gezien zijn de zorgen voor de komende jaren groot. De jaarrekening van 2023 laat een tekort zien van ongeveer € 1.549.000 (exclusief resultaatbestemming). De komst van het ravijnjaar 2026 en de negatieve resultaten in de afgelopen jaren vragen om een herbezinning op de gemeentelijke uitgaven. Daarom heeft het College in 2023 voorbereidingen getroffen en een traject uitgezet om te komen tot een solide kadernota voor 2025. De maatregelen die daaruit voor alle programma's volgen zullen in 2024 concreet worden en naar verwachting een grote impact hebben op de organisatie en samenleving. Echter door eerst te snoeien, verwachten we uiteindelijk weer gezond te kunnen bloeien.

Aandacht voor sociale samenhang
In het jaar 2023 hebben we veel energie gezet op sociale samenhang en betrokkenheid van inwoners en het opzetten van opvanglocaties voor vluchtelingen. Dit als reactie op de toenemende druk op de leefbaarheid in diverse wijken, een toenemend aantal vluchtelingen en druk op de jeugdzorg.

Ook hebben we een start gemaakt met het Koersdocument Sociaal Domein, dat richting geeft aan ons sociale beleid voor de komende jaren. Een ander speerpunt was het versterken van de basisvaardigheden van onze inwoners, ondersteund door initiatieven zoals de uitbreiding van het

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Taalhuis en educatieve programma's die onderwijsachterstanden bij kinderen tegengaan. Al deze inspanningen dragen naar verwachting bij aan een grotere (financiële) zelfredzaamheid en sociale inclusie binnen onze gemeenschap.

Duurzaamheid en innovatie in openbare ruimtes
Ons programma voor de leefomgeving heeft zich sterk gericht op het verbeteren van zowel de fysieke als de sociale leefomgeving van onze inwoners. We hebben onder meer duurzaamheidsprojecten gerealiseerd die de leefbaarheid van onze gemeente verbeteren. Voorbeelden hiervan zijn het vergroenen van de openbare ruimte en het invoeren van meer innovatieve afvalverwerkings-methoden die onze ecologische voetafdruk verkleinen. Daarnaast is flink ingezet op het verbeteren van onze lokale infrastructuur, bijvoorbeeld de reconstructie van de Harderwijkerweg en de Oranjebuurt in Dieren, de aanpassingen van de Oranjeweg in Rheden en de reconstructie van de Kastanjelaan in Velp.

Digitale toekomst
Er is extra aandacht besteed aan het verbeteren van de dienstverlening en het verhogen van de transparantie naar onze burgers door toepassing van de Wet Open Overheid. Dit omvat onder meer het optimaliseren van communicatiekanalen tussen de gemeente en haar inwoners en het vereenvoudigen van processen om de toegang tot gemeentelijke diensten te verbeteren. Een belangrijke ontwikkeling was de lancering van een participatieplatform, waardoor het voor inwoners eenvoudiger wordt om digitaal mee te denken over gemeentelijke thema's. Daarnaast is er veel tijd gestoken in het digitaal toegankelijk maken van al onze producten en diensten.

In het kader van bedrijfsvoering hebben we ons gericht op het optimaliseren van de operationele efficiëntie door onder andere een verbeterd personeelsbeleid en IT-beheer. In 2023 is het programma Digitaal Rheden opgestart. Dit programma omvat diverse projecten gericht op het verbeteren van het digitaal werken.

Perspectief 2024
De financiële huishouding is in 2023 verder onder druk komen te staan. De jaarrekening 2023 vertoont dan ook een tekort van afgerond € 1.549.000. De verslechterende financiële situatie hebben Raad en College zien aankomen. Deze ontwikkeling vraagt in 2024 om een antwoord op de vraag: 'Wat wil en kan Rheden zijn?'. Het gesprek tussen Raad en College over krachtige keuzes voor een krachtig Rheden zal plaatsvinden in voorjaar en zomer 2024. Dit zal resulteren in een solide kadernota voor 2025 en verder. De denklijnen voor de dichting van het verwachte tekort zijn inmiddels in de Raad van 16 april 2024 besproken en bekrachtigd. De gesprekken zullen de komende periode over tal van onderwerpen gaan zoals: wonen, zorg, onderwijs, economie en verdiencapaciteit. Zowel de wettelijke als de autonome taken van de gemeente zullen kritisch tegen het licht worden gehouden en waar mogelijk moeten ambities worden bijgesteld. Als gemeente hebben wij echter zelf niet alles in de hand. Ook de afgelopen jaren is immers gebleken welke effecten de landelijke of internationale crises lokaal kunnen hebben.

Wel kunnen wij als College en Raad anticiperen en reageren op ontwikkelingen en krachtig sturen om zo te werken aan een financieel gezond en krachtig Rheden.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Financiële resultaten

De jaarrekening 2023 vertoont een **tekort van afgerond € 1.549.000**. In de 2e bestuursrapportage (Berap) 2023 was er een nadelig saldo verwacht van € 2.892.000. In onderstaande tabel is het verwachte verloop van het resultaat over 2023 weergegeven.

Verwachte ontwikkeling resultaat 2023	Bedrag (x € 1.000)
Vastgestelde Primitieve Begroting 2023	**530**
Bijstelling n.a.v. 1e BestuursRapportage:	
Programma 1 Samenleving	-266
Programma 2 Leefomgeving	-408
Programma 3 Bestuur & Organisatie	-935
Stand na 1e BestuursRapportage (niet-vastgesteld)	**-1.079**
Bijstelling n.a.v. 2e BestuursRapportage:	
Programma 1 Samenleving	-1.421
Programma 2 Leefomgeving	729
Programma 3 Bestuur & Organisatie	-1.120
Verwacht resultaat na (vastgestelde) 2e BestuursRapportage	**-2.892**

In deze jaarrekening vindt de toelichting op afwijkingen plaats ten opzichte van de begroting na wijziging ofwel de stand van de 2e Berap 2023. Op dat moment heeft de raad de begroting namelijk voor het laatst gewijzigd vastgesteld. De afwijking bedraagt € 1.343.000 voordelig (€ 1.549.000 werkelijk tekort versus een verwacht tekort van € 2.892.000).

(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Primitieve begroting	Gewijzigde begroting	Rekening	Saldo
	2022	2023	2023	2023	2023
Lasten	137.458	135.745	151.169	169.185	-18.016
Baten	142.196	137.086	143.621	162.619	18.997
Saldo van baten en lasten	4.738	1.341	-7.548	-6.566	981
Reserves					
Toevoeging	6.007	1.747	2.748	3.291	-542
Onttrekking	4.527	936	7.404	8.308	904
Resultaat	3.257	530	-2.892	-1.549	1.343

Afwijking per programma

Programma	Bedrag (x € 1.000)
1. Samenleving	2.270
2. Leefomgeving	-80
3. Bestuur & organisatie	-847
Totaal lager nadelig resultaat 2023	**1.343**

Ten opzichte van de stand van de 2e Berap 2023 is er, per saldo, sprake van een positieve afwijking van € 1.343.000. De grootste afwijkingen zijn onderstaand weergegeven.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Grootste posten

In onderstaande tabel genoemde voor- en nadelen betreffen de omschrijvingen van de taakvelden uit de programma's. Voor een nadere toelichting op deze en overige afwijkingen wordt verwezen naar de betreffende programma's bij onderdeel 'Wat heeft het gekost' bij tabellen 'Belangrijkste afwijkingen'.

Post (taakveld)	Bedrag (x € 1.000)	Verwijzing nadere toelichting (zie "Wat heeft het gekost?", tabel 'Belangrijkste afwijkingen'):
Voordelen:		
Sportbeleid en activering	397	Programma 1, taakveld 5.1
Samenkracht en burgerparticipatie	1.395	Programma 1, taakveld 6.1
Inkomensregelingen	524	Programma 1, taakveld 6.3
Begeleide participatie	671	Programma 1, taakveld 6.4
Maatwerkdienstverlening 18+	790	Programma 1, taakveld 6.71
Beheer gebouwen en gronden	372	Programma 2, taakveld 0.3
Treasury	617	Programma 3, taakveld 0.5
Overige baten en lasten	408	Programma 3, taakveld 0.8
totaal voordelen	**5.174**	
Nadelen:		
Sportaccommodaties	-587	Programma 1, taakveld 5.2
Maatwerkdienstverlening 18-	-753	Programma 1, taakveld 6.72
Verkeer en vervoer	-407	Programma 2, taakveld 2.1
Overhead	-2.151	Programma 3, taakveld 0.4
totaal nadelen	**-3.898**	
Saldo overige afwijkingen, per saldo voordeel	**68**	
Totaal verklaard lager nadelig resultaat	**1.343**	

De bovengenoemde afwijkingen hebben onder andere betrekking op:

- voordelige afwijking op middelen opvang vluchtelingen Oekraïne ad 1.793K (TV 6.1 en 6.3)
- lagere kosten voor werkvoorzieningschap ad 353K (TV 6.4)
- lagere lasten voor inburgering 319K (TV 6.4)
- voordeel op ontvangen rente schatkistbankieren ad 472K (TV 0.5)
- hogere kosten bedrijfsvoeringsorganisatie De Connectie ad 740K (TV 0.4)
- hogere salariskosten overhead ad 663K (TV 0.4)

Over de voordelige afwijking op de ontvangen rijksmiddelen voor opvang vluchtelingen Oekraïne is geen terugbetalingsplicht van toepassing. De VNG adviseert om de niet bestede middelen te reserveren voor dekking van kosten vluchtelingenopvang voor de jaren na 2023.
Gezien het forse rekeningtekort zijn we terughoudend met voorstellen voor resultaatbestemming.

COVID-19

Voor de effecten van COVID-19 geldt dat deze, evenals in 2020 t/m 2022, diverse programma's raken. Bij de verschillende programma's worden de afwijkingen, waar nog van toepassing, benoemd.
Een totale doorkijk van de financiële effecten geven we in de paragraaf COVID-19.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en het risicoprofiel. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in de weerstandsratio.

Ten opzichte van de laatste herziening (begroting 2024) is het risicoprofiel gestegen met in totaal € 2,25 miljoen en de weerstandscapaciteit is afgenomen met € 0,3 miljoen. Als gevolg van deze mutaties is de weerstandsratio gedaald van 0,8 (stand begroting 2024) naar 0,6 met bijbehorende kwalificatie 'onvoldoende'. Het is een bestuurlijke wens om in de komende jaren rekeningoverschotten te creëren om onze algemene reserve (en daarmee de weerstandscapaciteit) te kunnen verhogen.

Bestemming rekeningresultaat

Het rekeningresultaat 2023 bedraagt afgerond € 1.549.000 nadelig.
We stellen voor om € 75.000 te reserveren voor uit te voeren onderhoud aan Openluchttheater De Pinkenberg. Dit betreft de hiervoor in 2023 ontvangen bijdrage van de gemeente Rozendaal.
Tezamen met de bestemming van het nadelige rekeningresultaat 2023 betekent dit een onttrekking van € 1.624.000 aan de algemene reserve.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Programma's

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

1. Samenleving

Wat hebben we bereikt?

Onze samenleving heeft in 2023 op verschillende manieren voor veel uitdagingen gestaan. Van energiearmoede tot opvang van Oekraïense vluchtelingen, tot stijgende inflatie en personeelstekorten in de zorg, stijgende energieprijzen en financiële uitdagingen voor de gemeente. Dit heeft grote impact gehad op onze inwoners.

Als gemeente hebben wij samen met onze partners ingezet om onze inwoners te ondersteunen. Dit heeft onder meer geleid tot ondersteunende maatregelen voor inwoners die te kampen hebben met energiearmoede en het realiseren van een opvanglocatie de Roskam voor Oekraïense vluchtelingen.

In 2023 is uw Raad op verschillende momenten geïnformeerd over onderwerpen als o.a. energiearmoede, jeugdzorgaanbieders, wachtlijsten Wmo en onze sportaccommodaties via raadsorientatie-avonden, raadsbrieven sociaal domein en via raadsvoorstellen.
In 2023 bent u ook geïnformeerd over de voorbereidingen voor de totstandkoming van het koersdocument sociaal domein. We hebben samen met onze inwoners en partners informatie verzameld om tot een koers van het sociale domein in onze gemeente te komen. Dit koersdocument wordt in 2024 aan uw raad ter vaststelling aangeboden.

Welke doelen zijn gerealiseerd?

Financiële bestaanszekerheid

Doel	Voortgang
Rhedense inwoners zijn (financieel) zelfredzaam (Gea Hofstede)	
De bestaanszekerheid van inwoners staat onder druk. *Bij veel van onze minimaregelingen is het bereik en het gebruik gestegen, alleen het kledingtegoed blijft hierop achter. We hebben een grote groep inwoners weten te bereiken met de energietoeslag. We ondersteunen hiermee onze inwoners om mee te blijven doen. Het aantal aanmeldingen schuldhulpverlening is gestegen, maar nog niet terug op het niveau van voor corona. In samenwerking met al onze maatschappelijke partners hebben we weer meer inwoners weten te bereiken. We ondersteunen onze inwoners met een bijstandsuitkering om stappen te zetten om mee te doen naar vermogen.*	
Voorkomen kinderarmoede, ongeacht generatie-problematiek (armoede, werk, ongezonde leefstijl, inkomen en onderwijs) (Gea Hofstede)	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Wij hebben ons met de aanpak kinderarmoede op zowel ondersteuning van kinderen in armoede gericht als ook op de ouders en de omgeving (o.a. werk, inkomen, gezondheid en onderwijs). We hebben ingezet op gebruik kledingtegoed voor kinderen, de inzet en gebruik van de Gelrepas, het Jeugdfonds sport&cultuur zodat kinderen mee kunnen blijven doen. We hebben ons hierbij gericht op de kinderen en zeker ook op de gezinnen waar de kinderen wonen. *Sinds 2023 wordt de Gelrepas ambtshalve verstrekt waardoor het bereik en de inzet groter is geworden. Wij hebben er op ingezet om zo vroeg mogelijk in beeld te krijgen welke kinderen het moeilijk hebben. DIt doen we op verschillend vlakken: vanuit werk & inkomen (mensen met een minimuminkomen ondersteunen), via de inzet van een schoolmaatschappelijk werker, via voor- en vroegschoolse educatie.*
Inwoners in Rheden kunnen lezen, schrijven, rekenen en zijn digitaal vaardig (Ronald Ter Hoeven)
In 2023 hebben we het uitvoeringsplan met partners geactualiseerd om basisvaardigheden van inwoners te versterken. Dat heeft geleid tot extra inzet om inwoners beter te vinden, het versterken van de kwaliteit van het Taalhuis, en het meten van de impact van het educatieaanbod. De resultaten van deze meting verwachten we zomer 2024. Het afgelopen jaar is het Taalhuis Veluwezoom gecertificeerd. Hiermee laten we zien dat we als gemeente integraal en doelgericht samenwerken. Zo is ingezet op thema's als gezondheid, werk, geld en gezin. *Naast inzet op laaggeletterde volwassenen zetten wij ons ook in op het voorkomen van onderwijsachterstanden. Met voorschoolse educatie willen we bereiken dat kleuters zonder achterstand starten met leren lezen en schrijven. In 2023 hebben we de evaluatie van het peuterbeleidsplan '19-'22 afgerond. De kaders zijn sterk en behouden we, daarom is op basis van aandachtspunten het uitvoeringsplan 2023-2026 opgesteld met partners. Focus ligt op gelijke kansen, een hoge kwaliteit op de voorschool, sterkere samenwerking tussen voor- en vroegschool en een gezinsaanpak geletterdheid.* *Voor de gezinsaanpak geletterdheid hebben we eerst een onderzoek laten uitvoeren naar de huidige situatie op basis van input van de praktijk (ouders en professionals) en de wetenschap: hoe stimuleren we een taalrijke thuisomgeving, vinden we laaggeletterde ouders en helpen we hen eigen basisvaardigheden te versterken, en zetten we ten slotte in op het versterken van het professionele netwerk rondom het jonge kind en laaggeletterde ouders. Uit het onderzoek is een advies uitgekomen waar we in 2024 mee verder gaan.*

Vitaal en gezond

Doel	Voortgang
Jeugdigen in de gemeente Rheden ontwikkelen en leren op een voor hen passende plek (Ronald Ter Hoeven)	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

We hebben ons in 2023 ingezet op ingezet om het welbevinden van jeugdigen te verhogen. Door de pandemie stond het welbevinden onder druk, alsook merkten met name het voortgezet onderwijs minder sociale vaardigheden bij jongeren. Met de rijksmiddelen van het Nationaal Programma Onderwijs is ingezet op zorg met meer schoolmaatschappelijk werk en collectieve trainingen op school (voor bijvoorbeeld faalangst, omgaan met scheiden, pesten). Daarnaast is er door partners extra inzet gepleegd voor verlengde schooldagen en vakantie activiteiten voor jeugdigen op het gebied van sport en cultuur. Het doel hiervan is het welbevinden van jeugdigen te vergroten door ontmoeting en het vergroten van sociale vaardigheden. Per vakantie doen tussen de 160 en 335 jeugdigen mee. *Naast deze inzet zijn we in 2023 gestart met integrale beleidsoverleggen met voortgezet onderwijslocaties. We spreken elkaar periodiek om beter samen te werken op het gebied van jeugdhulp, gezondheid, preventie, veiligheid en onderwijszaken als leerplicht en voortijdig schoolverlaten.*
Inwoners van de gemeente Rheden wonen in een gezonde omgeving en kunnen omgaan met de fysieke, mentale en sociale uitdagingen van het leven (Gea Hofstede)
We hebben via het preventieakkoord en het vernieuwde sport&preventieakkoord activiteiten opgestart en uitgevoerd die bijdragen aan de bewustwording van inwoners over hun gezondheid. Ook met onze partners: o.a. onderwijs, Incluzio, sportverenigingen hebben wij ingezet om te ondersteunen bij de fysieke, mentale en sociale uitdagingen van inwoners, via o.a. fittesten, het helpen van kinderen met overgewicht, ondersteuning via een schoolmaatschappelijk werker en sportactiviteiten.
Inwoners van de gemeente Rheden sporten en bewegen voldoende (Ronald Ter Hoeven)
Onder aansturing van SportinRheden en samen met de sportverenigingen, onderwijsinstellingen en aanbieders van sport en bewegen zijn er veel activiteiten uitgevoerd om het sporten en bewegen te stimuleren.

Sociale basis

Doel	Voortgang
Inwoners wonen op een prettige manier thuis en doen mee in de samenleving (Gea Hofstede)	
We zien het aantal aanvragen voor huishoudelijke hulp toenemen en daarmee ook de kosten. De toename van het aantal beschikkingen huishoudelijke ondersteuning in de is in leeftijdsgroep 75-90 jaar. *De krapte op de woningmarkt zorgt dat er niet altijd tijdig voor mensen plek is binnen de sociale huursector.*	
In de gemeente Rheden is een sociale basis met een toegankelijk aanbod van algemene voorzieningen voor alle inwoners, van jong tot oud. Het Rhedens model is het uitgangspunt (Gea Hofstede)	
Samen met onze partner Incluzio hebben wij organisaties in de sociale basis ondersteund en begeleid. Dit heeft er toe geleid dat meer inwoners de weg naar bijvoorbeeld dorpshuizen, MvT, bibliotheek, Het Raadhuis Velp meer en makkelijker weten te vinden en hiervan gebruik maken. Hierdoor worden meer inwoners geholpen en ondersteund door deze organisaties. De vele vrijwilligersorganisaties in de sociale basis zijn belangrijk om sociaal en dichtbij de ondersteuning te krijgen waaraan behoefte is.	
Dorpen en wijken in de gemeente Rheden zijn samenredzaam (Gea Hofstede)	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Samenredzaamheid in de vorm van burenhulp, vrijwillige inzet en inwonersinitiatieven worden de komende periode steeds belangrijker. Om de samenredzaamheid te versterken en te ontwikkelen hebben wij vrijwilligersorganisaties ondersteund in de sociale basis en hebben we ontmoeting (sociaal, cultureel en sociaal gestimuleerd. Een voorbeeld hiervan is de ikbuurtmee-cheque waarmee wij inwoners stimuleren om samen tot inwonersinitiatieven te komen en elkaar te ontmoeten, als ook culturele en sociale activiteiten tijdens het 450-jarig jubileum van de gemeente Rheden. Samenredzaamheid begint bij elkaar kennen en door ontmoeting.
Inwoners maken gebruik van hulp en ondersteuning vanuit de algemene en voorliggende voorzieningen. Maatwerk is beschikbaar voor wie dit nodig heeft (Gea Hofstede)
We hebben ingezet op het oplossen van problemen van inwoners in hun eigen sociale omgeving (het gezin, het werk, de buurt en de Rhedense sociale basis). Hiertoe zijn er allerlei algemeen en collectieve voorzieningen, zoals dorpshuizen, MvT, formulierenhulp, Incluzio etc. om inwoners te helpen om zelfredzaam te zijn. Indien deze hulp niet toereikend is wordt maatwerk ingezet. Hierin hebben we nauw opgetrokken met onze aanbieders en partners als huisartsen.
Door cultuurparticipatie ontmoeten inwoners elkaar en ontwikkelen zij talenten (Paul Hofman)
De actieve en passieve cultuurparticipatie onder inwoners is in 2023 volop ontwikkeld. Een katalysator in 2023 was het 450 jarig jubileum van de gemeente Rheden met veel culturele activiteiten en inzet van veel culturele organisaties uit de gemeente Rheden. *Hiernaast heeft Cultuurbedijf RiQQ zich ingezet om voor en met de culturele verenigingen cultuur te maken en te presenteren. Ook Filmhuis Dieren en RhederArt hebben hun voorstellingen kunnen continueren in respectievelijk Bibliotheek Dieren (Filmhuis) en de kerk in Spankeren (RhederArt).*

Welke resultaten zijn gerealiseerd?

Financiële bestaanszekerheid

Resultaat	Voortgang
Doel: Rhedense inwoners zijn (financieel) zelfredzaam	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
Maximaal 4% van de inwoners geeft aan financiële problemen te hebben in 2024	
Door de inflatie staat het budget van inwoners onder druk. In samenwerking met onze partners uit de werkgroep armoede hebben we ons in 2023 ingezet om ervoor te zorgen dat inwoners mee kunnen doen, ongeacht hun financiële situatie. In 2023 hebben we met het verstrekken van de energietoeslag bijgedragen aan de bestaanszekerheid van onze inwoners. Hiermee hebben we ook een grote en deels nieuwe doelgroep bereikt.	
93% van onze inwoners geeft aan matig of veel regie te hebben over het eigen leven	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

In samenwerking met onze partners uit de financiële hulpverleningsketen hebben we ons ingezet voor ondersteuning aan inwoners met een hulpvraag en inwoners met weinig regie over hun leven. Het aantal hulpaanvragen bij de partners zit op het niveau van voor corona of hoger. De hulpvragen komen ook voort uit inwoners met energiearmoede en hierbij behorende energietoeslag.
90% van de statushouders is een half jaar na vestiging voldoende financieel zelfredzaam is (min. score 3 op de eindmeting 'Omgaan met geld')
De gekozen indicator bleek niet passend. Om zicht te houden op de financiële zelfredzaamheid van statushouders, kijken we nu naar het aantal statushouders dat geen verlenging van financiële ontzorging (inhouden vaste lasten op de uitkering) nodig heeft, bovenop het wettelijke half jaar financieel ontzorgen. In 2023 hebben 19 van de 22 statushouders dit niet nodig gehad (86,4%), dankzij inzet van budgetbeheer en Vluchtelingenwerk.
De maatschappelijke partners beoordelen de minimavoorzieningen met een 7 (nulmeting). We streven naar minimaal een 7,5 in 2024. De gebruikers beoordelen de minimavoorzieningen en financiële hulpverlening met een 8 (nulmeting).
We hebben in 2023 fors ingezet op het uitvoeren van diverse (tijdelijke) ondersteunende regelingen waaronder de energietoeslag, noodmaatregelen energiearmoede en de gedupeerden toeslagenaffaire. Hierop is veel capaciteit, communicatie en inzet gepleegd om deze maatregelen zo optimaal mogelijk in te zetten. Bij de energietoeslag en het eenmalig extra tegoed Gelrepas heeft dit tot een aanzienlijk bereik geleid. Bij de energietoeslag hebben we bovendien ook nieuwe (nog niet bij ons bekende inwoners) bereikt. Het hoge bereik is mede te danken aan de intensieve samenwerking met alle ketenpartners. Dit heeft helaas wel tot gevolge gehad dat we in 2023 minder hebben kunnen investeren in andere maatregelen m.b.t. communicatie en het optimaliseren van ons algemene aanvraagproces. We achten het daarom niet zinvol om het klanttevredenheidsonderzoek al in 2024 weer te herhalen.
In 2024 is 75%* van de inwoners (uit de doelgroep) bekend met de financiële hulpverlening en minimavoorzieningen (*een gemiddelde van de bekendheid van de verschillende regelingen. Dit gemiddelde bedroeg in 2021 -bij de nulmeting- 67%)
We hebben in 2023 fors ingezet op het uitvoeren van diverse (tijdelijke) ondersteunende regelingen waaronder de energietoeslag, noodmaatregelen energiearmoede en de gedupeerden toeslagenaffaire. Hierop is veel capaciteit, communicatie en inzet gepleegd om deze maatregelen zo optimaal mogelijk in te zetten. Bij de energietoeslag en het eenmalig extra tegoed Gelrepas heeft dit tot een aanzienlijk bereik geleid. Bij de energietoeslag hebben we bovendien ook nieuwe (nog niet bij ons bekende inwoners) bereikt. Het hoge bereik is mede te danken aan de intensieve samenwerking met alle ketenpartners. Dit heeft helaas wel tot gevolge gehad dat we in 2023 minder hebben kunnen investeren in andere maatregelen m.b.t. communicatie en het optimaliseren van ons algemene aanvraagproces. We achten het daarom niet zinvol om het klanttevredenheidsonderzoek te herhalen.
75 % van de inwoners (uit de doelgroep) maakt gebruik van een of meer van de minimavoorzieningen

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Het bereik verschilt per regeling. Het bereik van de Gelrepas (alle leeftijden) is in 2023 gestegen van 54 % naar 60%. Vanaf 2023 verstrekken we de Gelrepas ambtshalve wat effect heeft op het bereik en inzet van de Gelrepas.* *Het bereik van de energietoeslag 2023 voor de doelgroep lage inkomens is (peildatum: 16-2-24) 72%. Het bereik van de energietoeslag midden inkomens blijft met 13% achter. We zetten extra communicatie in om dit bereik nog te verhogen, tot de sluitingsdatum van deze regeling op 1 juni 2024. Het bereik van de gemeentepolis is licht gestegen. Met 100 nieuwe deelnemers is het bereik (na een kleine dip in 2022) weer terug op het niveau van 2021. Ook het bereik van het Kindpakket (aantal kinderen) licht gestegen: 5% ten opzichte van 2022. In 2023 heeft Stichting Leergeld 696 kinderen en 345 gezinnen geholpen. Hiermee wordt circa 68% van de doelgroep (kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 120% bijstandsnorm) bereikt. Eind 2023 is een pilot met een inloopspreekuur (in de Poort in Velp) van Leergeld van start gegaan. We denken dat dit drempelverlagend kan werken voor ouders om een aanvraag bij Leergeld te doen. In 2024 kijken wij of dit uitgebreid kan worden naar locaties in Rheden en Dieren.*
De gemiddelde schuld van inwoners die een schuldentraject starten, daalt van ca. €43.000 in 2019, naar €40.000 in 2022 en uiteindelijk naar €38.000 in 2024
De gemiddelde schuld bij de start van een traject is in 2023 €50.500. Dit komt door de hoge inflatie van de afgelopen jaren waarmee ook de hoogte van de schuld stijgt. Hiernaast melden inwoners met schulden zich niet eerder bij de gemeente, waardoor schulden stijgen. Tijdens corona hebben weinig inwoners zich gemeld, nu het aantal aanvragen weer langzaam oploopt zien we een grotere schuldenlast. Schuldeisers zijn in coronatijd coulant geweest, deze coulance is nu ook geëindigd en opgebouwde achterstanden worden weer geïnd.
70% van de gestarte schuldhulptrajecten wordt succesvol afgerond en/of leidt tot een schone lei in 2024, ten opzichte van 58% bij gestartte trajecten over de jaren 2015-2021
Van de gestarte schuldregelingen (in 2020) is nu, binnen drie jaar, 71% succesvol uitgestroomd. 4 schuldregelingen lopen nog.
Het aantal aanmeldingen schuldhulpverlening stijgt naar 200 in 2023, gelijk aan de jaren 2019 en 2020 (voor corona)
In 2023 hebben 143 inwoners zich gemeld. We passen onze communicatiemiddelen, website en aanvraagstraat aan en maken aanvullende afspraken met Vivare om inwoners met een opgelopen huurschuld actief te benaderen.
We streven naar een maximale inzet van de werk&reïntegratie instrumenten voor huishoudens die gebruik maken van een bijstandsuitkering (incl. IOAW, IOAZ, BBZ)
We zien een verschuiving van onze inzet van bemiddeling naar participatie/activering. Minder gericht op werk, meer gericht op passende participatie, passende begeleiding en ontwikkeling naar vermogen. Dit heeft er ook mee te maken dat een steeds kleiner deel van ons bijstandsbestand bemiddelbaar is naar werk, U wordt hier periodiek over geïnformeerd via de raadsbrief sociaal domein (samenstelling bijstandsbestand). *We hebben in 2023 maximaal ingezet op diverse instrumenten, met name vrijwilligerswerk, Doorslag I & II en jobcoaching.*
De inkomsten uit parttime werk onder huishoudens met een uitkering stijgen
De gemiddelde jaarlijkse inkomsten per persoon met parttime werk zijn in 2023 met 13% toegenomen (van €4242,51 in 2022 naar €4776,47 in 2023). De totale inkomsten uit parttime werk zijn afgenomen, vanwege een daling in het aantal inwoners dat parttime werkt naast de bijstandsuitkering.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

In 2023 is er een prognose voor de doelgroep loonkostenkostensubsidie gerealiseerd, dat een beeld schetst van de verwachte groei en bijbehorende kosten van deze doelgroep
De huidige doelgroep is in 2023 in beeld gebracht: Op dit moment zijn 315 inwoners geregistreerd in het doelgroepregister of gaan hier naar verwachting toe behoren. De prognose zal in 2024 in beeld worden gebracht.
Doel: Voorkomen kinderarmoede, ongeacht generatie-problematiek (armoede, werk, ongezonde leefstijl, inkomen en onderwijs)
Portefeuillehouder: Gea Hofstede
Meer kinderen maken gebruik van het kledingtegoed
Het kledingtegoed van Stichting Leergeld wordt sinds 2022 via de Gelrepas verstrekt (i.p.v. via een aparte pas). Dit heeft niet geleid tot de verwachte toename van gebruik. In 2022 werd aan 554 kinderen een kledingtegoed verstrekt, in 2023 nam dit af tot 351 kinderen. We onderzoeken in 2024 of het kledingtegoed automatisch (zonder aanvraag) geladen kan worden. Daarnaast besteden we in 2024 extra aandacht aan communicatie.
Meer kinderen hebben een Gelrepas en maken er gebruik van
Het aantal kinderen met een Gelrepas is gestegen ten opzichte van 2022 (van 807 pashouders in december 2022 naar 839 in december 2023). We communiceren doorlopend over het aanbod van de Gelrepas voor kinderen, o.a. via de scholen (met onze partner Leergeld en Jeugdfonds Sport en Cultuur) en via Sport in Rheden. Doordat er steeds nieuwe aanbieders aansluiten, is er voor kinderen steeds meer interessant aanbod. Het uniek pasgebruik is daardoor gestegen van 91% naar 94%.
We bereiken meer gezinnen en kinderen met het Kindpakket
Het bereik van het Kindpakket (aantal kinderen) is met 5% gestegen ten opzichte van 2022. In 2023 heeft Stichting Leergeld 696 kinderen en 345 gezinnen geholpen. Hiermee wordt circa 68% van de doelgroep (kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 120% bijstandsnorm) bereikt. Eind 2023 is een pilot met een inloopspreekuur (in de Poort in Velp) van Leergeld van start gegaan. We denken dat dit drempelverlagend kan werken voor ouders om een aanvraag bij Leergeld te doen. We kijken in 2024 of dit uitgebreid kan worden naar locaties in Rheden en Dieren.
De aanpak Kansrijke Start begint in 2023. Er wordt dan ook een meetbaar resultaat geformuleerd
De voorbereidingen zijn in 2023 gestart en zullen onderdeel uit gaan maken van de Hervormingsagenda jeugd die in 2024 in volle breedte wordt opgepakt.
Doel: Inwoners in Rheden kunnen lezen, schrijven, rekenen en zijn digitaal vaardig
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven
Het beschikbare cursusaanbod wordt 100% benut
Voor volwasseneneducatie bekostigen we formeel aanbod (bij Rijn IJssel) en non-formeel aanbod (bij de Zoomerij en Incluzio) uit regionale middelen. In 2023 zijn er 37 plekken bezet bij het formele aanbod, waar 55 unieke mensen aan deelnamen. Deze plekken zijn 100% gevuld. Aan het non-formele aanbod (taalmaatjes, lees- en schrijfcursus) deden 45 unieke inwoners mee. Er waren 65 plekken gevuld. De meeste cursussen zijn vol. Alleen de aanmeldingen voor de cursussen 'Voor 't zelfde geld' en 'Taalklas op de computer' waren in 2023 minder bezet. Dat vraagt in 2024 om nader onderzoek om passender aanbod te bieden op de thema's geld en digitale vaardigheden.
100% van de peuters met een verwacht (risico op een) onderwijsachterstand krijgen een vve-indicatie en 90% daarvan neemt daadwerkelijk deel

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

We bereiken 100% van de doelgroep. Volgens het centraal bureau van de statistiek (cbs) heeft in 2023 17% van de peuters in Rheden (2,5 -4 jaar) een risico op een onderwijsachterstand. In Rheden kreeg in 2023 19% van de peuters (2,5 -4 jaar) een indicatie om deel nemen aan voorschoolse educatie. Dat vertelt ons dat de jeugdgezondheidszorg de juiste peuters vindt. *We bereiken niet 90% van de doelgroep met vve. Op 1 januari 2023 neemt 84% van deze peuters daadwerkelijk deel. Dit ligt hoger dan het gemiddelde bereik landelijk (77%). Al zien we ook in Rheden dat het bereik is gedaald gedurende het jaar. Deze cijfers zijn kwartaal 1 2024 bekend geworden en we onderzoeken de redenen voor deze daling. We zien wel dat een bereik nastreven van 90% te hoog is gegrepen gezien ook de landelijke beweging.* *Het bereik onder jonge peuters van 2 -2,5 jaar is het gedurende het jaar gestegen van 45% naar 64%.*
90% van de vve kleuters start zonder achterstand in groep 3
Er blijkt een andere manier van dataverzameling en verwerking nodig. De werkwijze is te arbeidsintensief en complex voor alle partijen (kinderopvang, school, gemeente) om door te voeren. We gaan een externe partij vragen deze resultaatafspraak te meten.

Vitaal en gezond

Resultaat	Voortgang
Doel: Jeugdigen in de gemeente Rheden ontwikkelen en leren op een voor hen passende plek	
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven	
Het aantal jeugdigen met startkwalificatie is in 2023 minimaal gelijk gebleven aan schooljaar 2020-2021 (78%)	
In percentage is het aantal jongeren met een startkwalificatie 2% gedaald naar 76%. In absolute aantallen zien we dat het aantal is gestegen. Een reden waardoor minder jongeren een startkwalificatie behalen is bijvoorbeeld door groenpluk. Dat betekent dat jongeren door werkgevers worden verleid om voor hen te werken voordat zij een opleiding hebben afgerond.	
Het aantal voortijdig schoolverlaters is in 2023 gedaald onder het landelijk gemiddelde	
Landelijk zijn de aantallen voortijdig schoolverlaters weer op het niveau van voor de coronapandemie (2,38%). In Rheden is net als in de regio het aantal voortijdig schoolverlaters (vsv-ers) gestegen (van 2,65% naar 2,74%). In absolute aantallen blijven het 81 vsv-ers. *De oorzaak van de stijging wordt gezocht in verlaagde exameneisen, online onderwijs en de situatie op de arbeidsmarkt. Regionaal zetten wij met regionaal programma voortijdig schoolverlaten in op voorkomen van voortijdig schoolverlaters en het begeleiden van jongeren in een kwetsbare positie naar een passende plek.* *We hebben in 2023 de opdracht voor een integrale jongerenaanpak opgesteld. De middelen om deze uit te voeren zijn gereserveerd vanuit de coronamiddelen die we bij de eerste bestuursrapportage 2024 hiervoor vrijmaken.*	
Het aantal voortijdig schoolverlaters dat positief uitstroomt naar onderwijs, werk, of dagbesteding is in 2023 gelijk gebleven of verhoogd (76%) t.o.v. 2022	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Het aantal voortijdig schoolverlaters dat terug naar school gaat, een baan heeft waar zij meer dan €300 verdienen is afgenomen (van 76% naar 66%). Het aantal jongeren dat werkt maar minder dan €300 verdiend is toegenomen met 7%. *We spreken regelmatig met onze onderwijspartners om te stimuleren in te zetten op schoolaanwezigheid om thuiszitten en voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Hier is ook landelijk veel aandacht voor.* *2. We zijn betrokken bij de regionale aanpak vroegtijdige schoolverlaters. We monitoren de uitvoering van het programma.* *3. We monitoren de opdracht die het Regionaal Bureau Leerlingzaken uitvoert voor onze gemeente op het gebied van de leerplicht-en kwalificatieplichtwet.*
Doel: Inwoners van de gemeente Rheden wonen in een gezonde omgeving en kunnen omgaan met de fysieke, mentale en sociale uitdagingen van het leven
Portefeuillehouder: Gea Hofstede
Het percentage volwassen dat zijn/haar gezondheidsvaardigheden als voldoende beoordeelt is in 2024 gestegen t.o.v. 2020.
1. In 2023 zijn via het Preventieakkoord 5 preventie projecten gestart. Daarnaast zijn via het vernieuwde Sport- en Preventieakkoord in 2023 2 projecten gestart. Kijk op https://www.sportinrheden.nl/verenigingen/sport-en-preventieakkoord-rheden-en-rozendaal voor de verhalen achter de initiatieven. In plaats van een Week voor de Gezondheid, hebben we met een partnerbijeenkomst en een communicatiecampagne van verhalen en artikelen aandacht gegeven aan succesvolle initiatieven en subsidiemogelijkheden. *2. In Velp-Rozendaal zijn we in samenwerking met Incluzio, Stichting EenPlus en Menzis gestart met het programma 'Samen Gezond Velp-Rozendaal 2030', met als doel om de gezondheidsvaardigheden van inwoners te versterken, en druk op zorg te verlichten.* *3. We organiseerden fittesten in combinatie met een beweegmarkt in Velp, Dieren en Rheden. 60 inwoners namen daaraan deel.* *4. Nieuwe GGD cijfers over ervaren gezondheidsvaardigheden verschijnen later in 2024.*
Het percentage jongeren van 0 t/m 19 jaar met gezond gewicht is in 2023 gestegen ten opzichte van 2022

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Geleverde prestaties: *1. Bij sportieve activiteiten en evenementen voor kinderen bieden we gezonde voeding aan, en stellen we dit als voorwaarde voor subsidieverstrekking. Voorbeelden zijn eigen vakantie- en wijkactiviteiten van Sport in Rheden, schoolsporttoernooien, bij fittesten, Kidsclub in Velp-Zuid en de Posbankloop.* *2. Het programma GO! is opnieuw opgestart. Door de start en opleiding van nieuwe gezondheidscoaches is instroom later gestart: eind 2023 zijn de eerste 3 kinderen ingestroomd.* *3. Gekoppeld aan de jaarlijkse Triatlon voor basis- en voortgezet onderwijs scholen hebben we een Foodtruckfestival met gezonde voeding en voorlichting hierover aan jeugd georganiseerd.* *4. MHC Dieren, Dierense Speeltuin, DVOV en Biljoenbad hebben aan een gezonder voedingsaanbod in de kantine/horeca gewerkt. Ook het Velpsch Maal werkt aan gezonde recepten en helpt deelnemers om zelf ook gezonder te koken.* *5. We hebben basisscholen ondersteund en gestimuleerd om het RijksBudget voor Gezonde School aan te vragen en uit te voeren.* *Het percentage jeugd op gezond gewicht is gestegen bij 5/6 jaar (88,1% naar 92,1%). Bij 10/11 jaar gedaald (88,3% naar 82,2%) en bij 13/14 jaar gedaald (87,1% naar 83,2%).*
Het percentage jongeren van 12-18 jaar dat rookt is in 2023 gedaald ten opzichte van 2018
Nieuwe GGD-cijfers over roken (12-18 jaar) verschijnen in 2024. Geen specifieke prestaties in 2023.
Het percentage inwoners dat problematisch alcohol gebruikt is in 2024 (18+ jr) en 2023 (12-18 jr) gedaald t.o.v. 2020 (18+ jr) en 2018 (12-18 jr)
1. In 2023 zijn door Iriszorg 23 inwoners met verhoogd risico op verslavingsgedrag met een individueel traject geholpen, wegens diverse soorten middelen (alcohol, drugs, gamen). *2. Iriszorg heeft in 2023 een deskundigheidsbevordering georganiseerd voor professionals uit de eerstelijnszorg en het Sociaal Domein, werkzaam in de gemeente Rheden. Daarnaast wordt Iriszorg door verschillende partijen in Eerstelijn of Sociaal Domein ingeschakeld bij casussen.* *3. De Campagne IkPas is in 2023 voorbereid en rond de jaarwisseling 2023-2024 uitgerold in de gemeente Rheden.* *4. Nieuwe GGD-cijfers over alcoholgebruik verschijnen in 2024 (12-18 jaar) en 2025 (18+ jaar).*
Doel: Inwoners van de gemeente Rheden sporten en bewegen voldoende
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven
In 2026 neemt 75% van de inwoners deel aan sport of bewegen

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Onder kinderen ligt de wekelijkse sportdeelname boven de doelstelling (0-4 jr 79% en 4-12 jaar 84%). De beweegdeelname is opvallend laag (27%), verklaring kan zijn de verandering in vraagstelling van de GGD voor deze indicator in 2021. De wekelijkse sportdeelname onder volwassenen is gestegen naar 58% (18-64 jaar) en 44% (65+ jaar). De beweegdeelname daalt de laatste jaren onder deze groepen (respectievelijk naar 46% en 43%). In tweede helft 2024 ontvangen we cijfers voor de groep 12-19 jaar.

Geleverde prestaties:
1. In 2023 hebben we het traject voor het opstellen van een nieuwe visie 'Ruimte voor Sport & Bewegen' opgestart middels een oriënterende raadsvergadering (verdere uitwerking in 2024).

2. Voor de vervanging van kunstgrasvelden hebben we kaders opgesteld en de ontwikkeling van soorten velden en infill gevolgd. In 2024 werken we scenario's voor de vervanging van de velden uit.

3 De jaarlijkse programma's rondom sport & bewegen van combinatiefunctionarissen zijn vernieuwd, en meer gericht op bewegend leren, fietsvaardigheid en buitenspelen. Met scholengroep PCBO hebben we onderzocht hoe het gymonderwijs beter georganiseerd kan worden.

4. In 2023 hebben we met 10 klassen van 5 basisscholen de pilot 'Red jezelf in water' (gericht op zwemvaardigheid verbeteren) succesvol uitgevoerd, in 2024 zetten we het voort met het programma 'Swim2Play'.

5. In het Biljoenbad zijn in 2023 3 nieuwe doelgroep-programma's opgestart. In totaal zijn 6 doelgroep-programma's, 4 zorgprogramma's en 1 programma voor aangepast sporten nu actief in het bad.

6. Het Open Club traject met Sportvereniging gevestigd in de Zuidflank van Rheden hebben we in 2023 gecontinueerd. Clubs organiseerden gezamenlijke activiteiten zoals sportaanbod voor Oekraïense Vluchtelingen en Koningsspelen. In Velp zijn we gestart om op Sportpark de Pinkenberg de onderlinge samenwerking tussen de voetbalclubs te versterken en een toekomstvisie voor het Sportpark op te stellen.

7. Het School Legends programma in 2023 uitgebreid naar Het Rhedens De Tender. Daar vinden extra sportactiviteiten plaats binnen en rondom school.

8. In Velp zijn we in 2023 gestart met Wijksport: wekelijkse sport- en spelactiviteiten (gratis) op 5 verschillende plekken in Velp. Dit komt voort uit het actieplan Buitenspelen.

Sociale basis

Resultaat	Voortgang
Doel: Inwoners wonen op een prettige manier thuis en doen mee in de samenleving	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
Jaarlijks zetten minimaal 10 inwoners de stap van beschermd wonen naar zelfstandig wonen in een uitstroomwoning van Vivare	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

In 2023 zijn er binnen de gemeente Rheden 5 inwoners gehuisvest vanuit beschermd wonen. Er staan nog 9 inwoners op de wachtlijst. De druk op de woningmarkt en het aantal beschikbare en geschikte woningen speelt ons hier parten om de ambitie te realiseren van huisvesting 10 inwoners beschermd wonen. Lokaal met Vivare en breed in de regio zijn we in gesprek hoe we dit proces kunnen verbeteren.
75 inwoners per jaar voeren preventieve levensloopbestendige woningaanpassingen uit
In 2023 hebben we bij 75 inwoners preventieve levensloopbestendige woningaanpassingen uitgevoerd. Dit zorgt voor langer, prettig, zelfstandig wonen en minder incidenten in de woning waardoor een beroep op zorg moet worden gedaan, denk hierbij aan voorkomen van vallen, struikelen.
Jeugdhulp met verblijf neemt af en het verschil met het landelijk gemiddelde is in 2023 kleiner geworden. (jeugdhulp met verblijf: Rheden 1,6%, Nederland 1,3% in 2019, bron CBS)
Op basis van de meest recente landelijke gegevens (2022) is het verschil tussen het jeugdzorg gebruik met verblijf in Rheden en het landelijk gemiddelde +0.4%. In 2019 was dit verschil +0.3%. *Het verschil is iets groter geworden. Dat het verschil er is, is niet vreemd kijkend naar het rapport van Twynstra & Gudde (Rheden financieel vergelijkend perspectief). Het rapport laat zien dat Rheden te maken heeft met een demografische samenstelling en (groot)stedelijke problematiek, die tot bovengemiddelde vraag naar zorg leidt.* *In 2023 hebben we beleid voorbereid om te komen tot nieuwe inkoop van jeugdhulp verblijf in 2024. Daarnaast zijn we bezig met de landelijk ingezette beweging naar kleinschaligere groepen. Dat draagt bij aan een beter leefklimaat en dat leidt tot betere kwaliteit van zorg. We hebben hierover afspraken gemaakt met zorgaanbieders, die hun dienstverlening hierop hebben aangepast in 2023.*
Het aantal jeugdigen met pleegzorg/gezinshuiszorg is in 2023 relatief toegenomen ten opzichte van het totaal aantal kinderen met jeugdhulp met verblijf in vergelijking met 2021 (bron: CSAM)
Het aantal jeugdigen met pleegzorg/gezinsthuiszorg ten opzichte van het totaal aantal kinderen met jeugdhulp met verblijf is in 2023 51% t.o.v. van 2020 (46%). Door deelname aan de landelijke en regionale pleegzorgcampagne brengen we (deeltijd)pleegzorg onder de aandacht met als doel meer inwoners te werven die (deeltijd)pleegzorg willen bieden.
Doel: In de gemeente Rheden is een sociale basis met een toegankelijk aanbod van algemene voorzieningen voor alle inwoners, van jong tot oud. Het Rhedens model is het uitgangspunt
Portefeuillehouder: Gea Hofstede
In 2024 is de bekendheid en gebruik onder de inwoners met vrijwilligers- of andere hulporganisaties binnen de sociale basis toegenomen ten opzichte van de resultaten van het inwonerspanel Rheden Spreekt uit 2022
Het percentage inwoners dat voorzieningen en activiteiten kent in de sociale basis zoals dorpshuizen, MVT, Bibliotheek en Incluzio is toegenomen. De inzet van bijvoorbeeld Incluzio, een online en offline sociale kaart, het sociaal cafe, draagt hier aan bij. De vele activiteiten en ondersteuning die aangeboden wordt vanuit verschillende partijen die de gemeente subsidieert, denk bijvoorbeeld aan dorps- en buurthuizen, inloophuizen, draagt hier eveneens aan bij.
In 2023 wordt 75% van de inwoners die bij Incluzio Rheden bekend is met een ondersteuningsvraag toegeleid naar het steunsysteem conform het Rhedens model.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

In 2023 werd 96% van de inwoners die bij Incluzio Rheden bekend zijn met een ondersteuningsvraag toegeleid naar het steunsysteem conform het Rhedens Model. Door de inzet van Incluzio en door de vele hulp, ondersteuning en activiteiten die door (inwoners) initiatieven worden georganiseerd kan in de sociale basis veel worden opgepakt.
In 2023 heeft tenminste 80% van de jeugdige inwoners die ondersteuning krijgen uit de sociale basis geen of minder maatwerkvoorziening meer nodig.
In 2023 heeft 95% van de jeugdige inwoners bekend bij Incluzio passende begeleiding gekregen zonder noodzaak tot inzet van specialistische zorg. Door de inzet van Incluzio en door de vele hulp, ondersteuning en activiteiten die door (inwoners) initiatieven worden georganiseerd kan in de sociale basis veel worden opgepakt.
Doel: Dorpen en wijken in de gemeente Rheden zijn samenredzaam
Portefeuillehouder: Gea Hofstede
Het percentage inwoners dat het geven van zorg aan een naaste beoordeelt met (helemaal) niet zwaar is gestegen van 45% in 2022 naar 50% in 2024
In 2023 geeft 45% van de inwoners die zorgen voor een naaste aan dat dit (helemaal) niet zwaar is. Onder andere door de subsidiëring van Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp (MVT) en het Raadhuis Velp is er ondersteuning en een loket voor vragen waar mantelzorgers op terug kunnen vallen.
Het percentage inwoners dat vrijwilligerswerk doet in onze gemeente stijgt van 38% in 2022 naar 42% in 2024
40% van de inwoners doet vrijwilligerswerk in de gemeente Rheden. Onder andere de inzet van Incluzio, het vrijwilligersloket en de subsidie aan het NIO en de ondersteuning van vrijwillige inzet met subsidies worden de vrijwilligers in de gemeente Rheden gewaardeerd en ondersteund met cursussen, het werven van vrijwilligers, bestuurstaken en netwerkvorming.
33% van alle Rhedense huishoudens maakt gebruik van de Ik Buurt Mee waardecheques
Bijna 40% van alle huishoudens buurt inmiddels mee! De inwonersinitiatieven zorgen voor verbetering van leefbaarheid en zijn vliegwiel voor ontmoeting en samenredzaamheid. Vaak met onbetaalde steun van lokale ondernemers. Inwoners verduurzamen samen hun buurt, organiseren kinderactiviteiten, plaatsen buurtkastjes met (verzorging)producten voor mensen in armoede en zien meer naar elkaar om.
Doel: Inwoners maken gebruik van hulp en ondersteuning vanuit de algemene en voorliggende voorzieningen. Maatwerk is beschikbaar voor wie dit nodig heeft
Portefeuillehouder: Gea Hofstede
Een brede en een goed toegeruste sociale basis waardoor niet meer dan 8 % van de Rhedense Inwoners aanspraak hoeft te maken op een Wmo maatwerkvoorziening (t.o.v. 8,05% in 2021).
In 2023 stonden 43.570 inwoners ingeschreven in de gemeente Rheden, daarvan hebben 763 inwoners vanuit de Wmo geïndiceerde hulp ontvangen. Dit is 1,75%. We hebben deze doelstelling gehaald, mede doordat wij een sterke sociale basis hebben georganiseerd die veel inwoners ondersteunt. Hierdoor is er minder vaak geïndiceerde Wmo hulp en ondersteuning nodig.
Van de totale Wmo uitgaven 2023 wordt maximaal 60% besteed aan Wmo-Begeleiding ten opzichte van 70% in 2018 (afname van 10%). Dit doordat Wmo-Begeleiding nu voor een groot deel onderdeel uitmaakt van de sociale basis.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

In 2023 is 36% besteed aan geïndiceerde Wmo hulp. Wij zien dat hulp en ondersteuning vanuit de sociale basis een grote bijdrage weet te leveren aan de ondersteuningsvragen van inwoners in de gemeente Rheden. Daarnaast zien wij dat de geboden hulp en ondersteuning vanuit de sociale basis aansluit bij de ondersteuningsbehoefte van inwoners waarmee inzet van duurdere vormen van geïndiceerde Wmo begeleidingsproducten bij gecontracteerde zorgaanbieders in een lagere gemiddelde omvang in uren per inwoner nodig is.
95% van de aanvragen voor Wmo is binnen de wettelijke vastgelegde termijnen onderzocht (max. 6 weken) en is een beslissing genomen op de aanvraag (max. binnen 2 weken).
De termijn waarop na aanvraag voor een maatwerkvoorziening Wmo de gemeente daadwerkelijk een besluit heeft genomen bedraagt wettelijk gezien maximaal 14 dagen. Afhankelijk van het aantal binnen gekomen meldingen zien wij maandelijks verschillen in het gemiddeld aantal dagen dat er een besluit genomen wordt. Wij zien dat de gemiddelde besluittermijn voor de Wmo over het hele jaar maximaal 11 dagen bedroeg. Daarmee hebben wij een score van 100% op dit deel van de gestelde doelstelling behaald. *De maximale onderzoekstermijn van maximaal 6 weken (42 dagen) is niet in alle gevallen behaald. Het gemiddelde aantal dagen in doorlooptijd van onderzoek voor de Wmo zien wij wel dalen gedurende het jaar van een piek in Juni met 68 dagen in juni 2023 naar 44 in december 2023. Dit is een gemiddelde Wmo breed maar wij zien daarin wel dat vraagstukken rondom aanpassingen van woningen en complexe of uitgebreide begeleidingsvraagstukken sterk het totaal gemiddelde beïnvloed. Over de wachttijden Wonen, rollen en vervoer is uw Raad in 2023 een aantal keren via een raadsinformatiebrief geinformeerd en de acties om de wachttijden aan te pakken. Eveneens zien wij een sterke beïnvloeding op gemiddelde doorlooptijd de beschikbaarheid van voldoende personeel binnen onze consultententeams, maar ook bij gecontracteerde zorgaanbieders. Denk bijvoorbeeld aan vakantieperioden waarin gemiddelde doorlooptijd hoger ligt dan andere maanden. Maar ook aan perioden waarin het lastig was om een inwoner te plaatsen bij een huishoudelijke hulp aanbieder wat tot gevolg had dat de toewijzing voor zorg en ondersteuning aan een inwoner ook niet plaats kon vinden.*
Het jeugdzorggebruik neemt af en is in 2023 niet meer dan 1,5% hoger dan het landelijk gemiddelde (jeugdzorggebruik Rheden 14,9%; Nederland 12,9% in 2021, bron CBS).

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Op basis van de meest recente landelijke gegevens (2022) is het verschil tussen het jeugdzorg gebruik in Rheden en het landelijk gemiddelde +1,6%. In 2019 was dit verschil nog 2,4%. Het verschil tussen het jeugdzorggebruik in Rheden en het landelijk gemiddelde is gedaald.

Dat er nog steeds een verschil is, is niet vreemd kijkend naar het rapport van Twynstra & Gudde (Rheden financieel vergelijkend perspectief). Dit rapport laat zien dat Rheden te maken heeft met een demografische samenstelling en (groot)stedelijke problematiek, die tot bovengemiddelde vraag naar zorg leidt.

In 2023 hebben we een regionaal uitvoeringsplan jeugdhulp opgesteld, met drie thema's: bescherming en veiligheid, lokale teams, en complexe hulpvragen. De Hervormingsagenda en het Toekomstscenario jeugdbescherming vormen hier integraal onderdeel van uit.

Lokaal hebben we ingestoken op intensivering van de samenwerking met het onderwijs, huisartsenpraktijken en instellingen jeugdbescherming, gericht op het normaliseren van problemen en op de inzet op passende jeugdhulp waar nodig.

Hiermee zijn we ook aan het voorsorteren op opgaves vanuit de Hervormingsagenda 2023-2028, die gericht zijn op samenwerking met deze partners.

Het aantal doorverwijzingen naar maatwerkvoorzieningen jeugdhulp door huisartsen is in 2023 met 10% verminderd t.o.v. 2021.

Het aantal doorverwijzingen naar maatwerkvoorzieningen jeugdhulp door huisartsen is in 2023 met 21% verminderd t.o.v. 2021. In samenwerking met huisartsen zetten we in de gemeente Rheden een Ondersteuner Jeugd-Ggz binnen de huisartsenpraktijken in. Dit biedt huisartsen de mogelijkheid te verwijzen naar deze ondersteuner in plaats van direct door te verwijzen naar een specialistische jeugdhulpverlener.

Vanaf 1 juli 2023 heeft de gemeente Rheden deze functie ondergebracht bij Onze Huisartsen (regionaal ondersteunende organisatie voor huisartsen). Vanaf die datum zit de POH-jeugd Ggz, niet alleen in Dieren in de praktijk, maar nu ook in Rheden en Velp.

In 2023 stellen we een plan van aanpak op voor het betrekken van jeugdigen en gezinnen bij de vorming en uitvoering van beleid gericht op algemene en voorliggende voorzieningen en jeugdhulp.

In 2023 is de nota participatiebeleid, incl. jongerenparticipatie, in de gemeenteraad behandeld. Vooruitlopend op dit beleidskader dat in 2024 ter vaststelling wordt aangeboden aan de gemeenteraad, hebben we in 2023 op specifieke onderwerpen jongeren betrokken bij beleidsonderwerpen binnen het sociaal domein zoals o.a. het Koersdocument Sociaal Domein en Informatiepunt Digitale overheid.

Doel: Door cultuurparticipatie ontmoeten inwoners elkaar en ontwikkelen zij talenten

Portefeuillehouder: Paul Hofman

In 2026 is 45% van de inwoners actief lid van een amateurkunst vereniging, club of gezelschap ten opzichte van 40% in 2018

De laatste meting cultuurparticipatie is uitgevoerd in 2022. De eerstvolgende meting is gepland in 2024. In 2022 gaf 34% van de inwoners aan actief lid te zijn van een culturele vereniging t.o.v. 24% in 2018. Cultuurbedrijf RiQQ (nu Zoomerij) heeft, samen met de culturele organisaties in 2023 vol ingezet op het actief lidmaatschap van culturele organisaties. Tijdens het 450-jarig jubileum van de gemeente Rheden is cultuur en culturele mogelijkheden binnen onze gemeente breed (in alle kernen) gepresenteerd- als stimulans om lid te worden van een culturele organisatie.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

We stimuleren de actieve cultuurparticipatie tot 35% actief en 45% enigszins actief in 2026 ten opzichte van de cijfers in 2018: 26% actief en 36% enigszins actief
In 2022 is de laatste meting van cultuurparticipatie uitgevoerd. De eerstvolgende meting vindt plaats in 2024. In 2022 was 37% van de inwoners actief met cultuur en 41% enigszins actief. In 2023 is door Cultuurbedrijf RiQQ (nu Zoomerij), samen met culturele organisaties, volop ingezet op cultuurparticipatie. Het Filmhuis heeft haar voorstellingen georganiseerd bij Bibliotheek Dieren en RhederArt haar voorstellingen in Spankeren. Ook het programma van het 450 jarig jubileum van de gemeente Rheden stond bol met culturele activiteiten.

Wat is de bijdrage aan de Sustainable Development Goals (SDG)?

Tabel: Bijdrage aan de Sustainable Development Goals

Taakveld(en)	Bijdrage aan SDG*
• 4.1 Openbaar basisonderwijs • 4.2 Onderwijshuisvesting • 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken • 5.1 Sportbeleid en activering • 5.2 Sportaccommodaties • 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie • 5.6 Media • 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie • 6.2 Wijkteams • 6.3 Inkomensregelingen • 6.4 Begeleide participatie • 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO) • 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ • 6.72 Maatwerkdienstverlening 18- • 6.82 Geëscaleerde zorg 18- • 7.1 Volksgezondheid	• 1, 2, 3, 4, 10, 11, 18

* Sustainable Development Goals, zie bijlage 9 voor een nadere toelichting

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft.
Het gaat hier om de volgende organisaties:

- Modulair Gemeentelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland (MGR);
- Veiligheids- Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM);
- Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen (DRAN);
- Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen;
- Stichting Veilig Thuis.

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Wat heeft het gekost?

Programma 1. Samenleving

(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Primitieve begroting	Gewijzigde begroting	Rekening	Saldo
	2022	2023	2023	2023	2023
Lasten					
4.2 Onderwijshuisvesting	2.569	2.533	2.533	2.701	-168
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	3.103	2.615	2.804	3.078	-274
5.1 Sportbeleid en activering	449	458	472	574	-102
5.2 Sportaccommodaties	4.084	3.873	4.000	4.780	-780
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	874	694	692	887	-195
5.6 Media	886	887	887	901	-14
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.066	3.845	3.865	9.689	-5.824
6.2 Wijkteams	515	602	606	577	29
6.3 Inkomensregelingen	24.317	18.878	22.504	23.846	-1.342
6.4 Begeleide participatie	9.211	9.758	11.267	10.470	797
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.090	2.640	2.609	2.414	195
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	14.987	14.713	15.577	15.031	547
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	15.396	16.114	16.810	16.991	-182
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	928	200	933	886	47
7.1 Volksgezondheid	1.653	1.737	2.682	2.049	632
subtotaal	84.129	79.546	88.242	94.876	-6.634
Baten					
4.2 Onderwijshuisvesting	440	475	475	480	5
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.435	940	940	1.012	72
5.1 Sportbeleid en activering	14	10	10	510	500
5.2 Sportaccommodaties	1.569	1.412	1.412	1.605	193
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	150			100	100
5.6 Media				0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	193	234	234	7.452	7.219
6.2 Wijkteams				65	65
6.3 Inkomensregelingen	15.366	14.228	16.437	18.304	1.866
6.4 Begeleide participatie	175	478	708	582	-125
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	470	474	554	520	-34
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	503	5	296	540	244
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	90	22	755	184	-571
6.82 Geëscaleerde zorg 18-					0
7.1 Volksgezondheid	29	0	1.008	176	-832
subtotaal	20.434	18.278	22.829	31.529	8.700
Saldo van baten en lasten	-63.695	-61.268	-65.413	-63.347	2.066
Reserves					
Toevoeging	2.235	0	0	83	-83
Onttrekking	2.285	219	2.091	2.378	287
Resultaat	-63.646	-61.048	-63.322	-61.051	2.270

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Belangrijkste afwijkingen

Taakveld (afwijkingen per taakveld => 50.000)	Bedrag in € 1.000	Inc. / Struct.
4.2 Onderwijshuisvesting	-164	I / S
De overschrijding heeft als belangrijkste oorzaken hogere onroerend zaak belasting (-/- 32 k), hogere verzekeringskosten (-/- 48K) en hogere onderhoudskosten inclusief asbestsanering en schades (-/- 121K). In 2023 is gestart met het uitvoeringsplan onderwijshuisvesting. Daarvoor hebben we verschillende werkzaamheden laten uitvoeren, zoals een scenario onderzoek en een leerlingprognose. Er is advies ingewonnen over het huurbeleid voor de kinderopvang en er is een projectleider ingeschakeld voor de uitrol van het huisvestingsplan. Los van het huisvestingsplan heeft bij de Bernhardschool asbestsanering plaatsgevonden en bij de brede school Het Kasteel is niet begroot adhoc onderhoud uitgevoerd.		
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-202	I / S
De overschrijding is samengesteld uit hogere personeels-/ en overige kosten (-/- 169K). In het resultaat op de overige kosten is een onderschrijding opgenomen op leerlingenvervoer (+/+ 38K) en op diverse posten (+/+ 49K), waaronder subsidies. Op OAB en SMI is er een overschrijding van in totaal -/- 256K die voornamelijk te verklaren is uit het feit dat het niet bestede deel van speciale uitkering OAB niet in het resultaat mag vrijvallen maar conform regelgeving moet worden gereserveerd op de balans om OAB-uitgaven voor de komende jaren te dekken.		
5.1 Sportbeleid en activering	397	I / S
De op dit taakveld verantwoorde personeelskosten zijn lager dan begroot (+/+ 37K). Voor sportstimulering zijn extra uitgaven gedaan in het kader van de Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen (79K). Voor deze extra lasten heeft de gemeente van het Rijk ook de extra middelen ontvangen. Daarnaast zijn er extra middelen als baten verantwoord vanuit de regionale toegekende IZA-gelden (+/+ 13K), gereserveerde post Sportakkoord 2020-2022 (+/+ 31K) en de met ingang van 2023 toegekende regeling Brede SPUK (+/+ 339K).		
5.2 Sportaccommodaties	-588	I / S
Het resultaat is samengesteld uit een aantal componenten, waaronder als belangrijkste posten: • De op dit taakveld verantwoorde personeelslasten zijn hoger dan begroot (-/- 476 K) onder andere door extra inhuur voor schoonmaakwerkzaamheden en toezicht zwembaden mede als gevolg van ziekte. Voor totaalanalyse personeelslasten verwijzen wij naar de paragraaf bedrijfsvoering onderdeel Personeel & Organisatie. • Hogere inkomsten zwemlessen en entreegelden (+/+ 92K). • Hogere inkomsten uit verhuur en ter beschikking stellen van sportaccommodaties (+/+ 131K), onder andere als gevolg van een verrekening van een post uit 2022. • Lagere inkomsten vanuit het Rijk (-/- 105K), grotendeels als gevolg van een lager toegekend bedrag SPUK 2023 doordat het totaalbedrag van alle aanvragen landelijk hoger is dan het uitkeringsplafond. Hierdoor werd het bedrag naar rato verdeeld onder de aanvragers.		

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

- Met betrekking tot onderhoud & beheer (inclusief storting voorzieningen) van de sportaccommodaties is sprake van een nadeel van 363K.

De overschrijding is voorlopig als incidenteel aan te merken. Komende maanden wordt een analyse van de investering en exploitatie van het Biljoenbad afgerond waaruit gaat blijken of een deel van de overschrijding structureel is.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-95	I / S

De overschrijding op dit taakveld bestaat voornamelijk uit verstrekte subsidies aan cultuurinstellingen in het kader van de Covid-steunmaatregelen (-/- 150K). Hiervoor is een zelfde bedrag onttrokken aan de bestemmingsreserve Covid-19, opgenomen onder taakveld 0.10. Per saldo is hier geen negatief saldo omdat de baten bestemmingsreserve op een ander taakveld staan.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.395	I / S

De onderschrijding kent een aantal componenten waarvan de belangrijkste zijn:

- Er zijn lagere uitgaven voor Algemene Diensten & Toegang (+/+ 81K) door de bijdrage van 85Kuit de met ingang van 2023 toegekende regeling Brede SPUK. Voor Leefbaarheid en Activering is eveneens een onderschrijding (+/+ 153K).
- Het budget vanuit de zgn. POK-middelen (ten behoeve van de verbetering van de gemeentelijke dienstverlening met als speerpunten de wijkteams en het rechtsbeschermingssysteem) is voor een deel nog niet besteed (+/+ 156K)
- De uitgaven voor transformatie blijven 103K onder het budget, doordat een hogere opbrengst uit de financiële afwikkeling over de jaren 2022 en 2023 van de inzet van de afdeling Samenleving voor de gemeente Rozendaal.
- Het deel van de inzet van de gemeente Rheden ten behoeve van de opvang van ontheemden uit Oekraïne, heeft een voordelig resultaat van 825K opgeleverd. Een ander deel van het resultaat is verantwoord in taakveld 6.3.

De onderschrijding is voorlopig als incidenteel aan te merken. De bijdrage van het Rijk voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne wordt naar verwachting afgebouwd.

6.2 Wijkteams	94	I / S

De onderschrijding bestaat onder andere uit lagere lasten Veilig Thuis (+/+ 12K) en lagere lasten Preventief Jeugdbeleid (+/+ 41K). Tevens is hier een bijdrage verantwoord van 65K uit de met ingang van 2023 toegekende regeling Brede SPUK.

6.3 Inkomensregelingen	524	I

De onderschrijding bestaat onder meer uit:

- hogere Rijksbijdrage BUIG (+/+ 138K)
- lagere lasten BUIG (+/+ 111K)
- de lasten van kwijtscheldingen zijn lager dan begroot (+/+ 32K)
- de uitgaven voor bijzondere bijstand zijn lager dan begroot (+/+ 198K), en bestaat voornamelijk uit de hogere vergoeding dan voorzien die ontvangen is voor de inzet bij de afwikkeling van de toeslagenaffaire over 2021 en 2022 (+/+ 118K).
- de voorziening debiteuren samenleving is 226K hoger uitgevallen

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

- de op dit taakveld verantwoorde personeelslasten zijn hoger dan begroot (-/- 736K) door onder andere hogere kosten voor functioneel beheer en de extra inzet voor de uitvoering van de energietoeslag en de ondersteuning bij de toeslagenaffaire. Voor totaalanalyse personeelslasten verwijzen wij naar de paragraaf bedrijfsvoering onderdeel Personeel & Organisatie.

- Het deel van de inzet van de gemeente Rheden ten behoeve van de opvang van ontheemden uit Oekraïne, heeft een voordelig resultaat van 968K opgeleverd. Een ander deel van het resultaat is verantwoord in taakveld 6.1. De VNG adviseert om de niet bestede middelen te reserveren voor de jaren na 2023.

Voor wat betreft het BUIG-budget is de Rijksbijdrage hoger uitgevallen dan begroot en zijn de uitgaven juist iets lager geweest dan begroot, dat zorgt voor een positief saldo op dit onderdeel.

Wat betreft de bijzondere bijstand is het positieve saldo het gevolg van verschillende kleine onderschrijdingen (o.a. de subsidies, diensten van derden* en inkomensoverdrachten rijk**) die afzonderlijk te verklaren zijn. Tezamen tellen ze op tot het genoemde bedrag van bijna twee ton. Het gaat om "incidentele meevallers" waarvan de verwachting is dat ze in 2024 niet meer plaats zullen vinden."

* dienstverlening Kredietbank
**aanpak energiearmoede

6.4 Begeleide participatie	672	I / S

Het resultaat op dit taakveld kent als belangrijkste oorzaken:

- Lagere kosten voor MGR-module WgSW en Beschut Werk (+/+ 353K). Voor de SW (Werkvoorzieningschappen) is er meer uitstroom dan begroot en was is de loonstijging lager geweest dan verwacht.

- Lagere lasten voor re-integratie (+/+ 266K) ten opzichte van het bij de 2e Berap 2023 fors verhoogd budget. Dit komt doordat in de breedte minder re-integratie-instrumenten zijn ingezet dan verwacht, wat aansluit bij de mogelijkheden van de inwoners in ons bestand en de trend die we hierin zien: de doelgroep uit het doelgroepenregister stijgt minder hard en voor andere klantgroepen geldt dat voor een groeiende groep de inzet van re-integratie-instrumenten nog een brug te ver is (en wordt ingezet op vrijwilligerswerk en activiteiten in de sociale basis).

- Per saldo lagere lasten voor inburgering (+/+ 319K) door met name lagere kosten (+/+ 174K), de hogere vergoeding dan voorzien die ontvangen is voor inburgering over 2022 (+/+ 123K) en de bijdrage vanuit de gemeente Doesburg.

- Hogere personeelskosten (-/- 267K) met name door inzet op inburgering.

De onderschrijding is voorlopig als incidenteel aan te merken.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	162	I / S

De onderschrijding is opgebouwd uit een aantal posten waarvan de belangrijkste zijn:

- de lasten van het Wmo-vervoer (als onderdeel van het doelgroepenvervoer dat door de BVO DRAN wordt uitgevoerd) zijn lager dan begroot (+/+ 112K)

- de eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen is lager dan begroot (-/- 30K)

- Op dit onderdeel zien wij een positief resultaat wat deels veroorzaakt wordt door minder kosten voor woningaanpassingen dan waar rekening mee gehouden is in

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

de begroting. Dit positieve resultaat moet wel als incidenteel gezien worden. De voorspelbaarheid van inzet grote woningaanpassingen is ieder jaar moeilijk te maken. Daarbij kan het zo zijn dat één woningaanpassing een forse financiële investering betekent met direct een grote invloed op de financiën. Daarnaast zien wij een positief financieel resultaat terug als gevolg van een terugfactuering op de post collectieve vervoersvoorzieningen dit jaar.		
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	790 -753 37	I / S
Taakvelden 6.71 en 6.72 Maatwerkdienstverlening 18+ en 18- vertonen per saldo een voordelige afwijking van 37K en dit behoeft als zodanig geen nadere toelichting. Per taakveld is echter sprake van een substantiële afwijking die op hoofdlijnen onderstaand is toegelicht. De onderschrijding op taakveld 6.71 is op te splitsen in de volgende posten: • lagere lasten voor Huishoudelijke Hulp (+/+ 119K). • lagere lasten Coördinatie thuiszorg / Mantelzorg / Vrijwilligerswerk (+/+ 293K). Hierin zijn de extra middelen als baten verantwoord vanuit de regionale toegekende IZA-gelden (+/+ 172K). • de lasten van ZiN (Zorg in Natura) – Begeleiding (inclusief aandeel Sociale Basis en Activerend Werk) zijn lager dan begroot (+/+ 250K). In de lasten van ZiN is een bedrag opgenomen voor nagekomen meerkosten bij zorgaanbieders als gevolg van Corona-beperkingen (28K). • de op dit taakveld verantwoorde personeelslasten zijn lager dan begroot (+115K). • overige afwijkingen per saldo voordelig 13K. Het Rijk heeft een aanzienlijk bedrag aan SPUK gelden ter beschikking gesteld voor ondersteuning aan mantelzorgers en vrijwilligers initiatieven. Deze financiële tegemoetkoming vanuit het rijk was nog niet bekend op het moment van opstellen van de begroting 2023 en daarom hierin nog niet meegenomen. Dit verklaard voor een groot deel het positieve resultaat op dit taakveld. Daarnaast zijn de uitgaven voor hulp bij het huishouden minder dan begroot voor het jaar 2023. Dit werd mede veroorzaakt door de arbeidsmarktproblematiek in deze sector waardoor zorgaanbieders minder uren leverden dan verwacht. Wij zien ook dat de begroting op het onderdeel individuele Wmo begeleiding een positief resultaat laat zien ten opzichte van begroot. De groei in gebruik van deze vorm van ondersteuning is, mede door inzet van voorzieningen uit onze sociale basis, minder groot dan begroot. Echter zien wij nog steeds groei in het aantal inwoners dat hulp en ondersteuning vraagt aan de gemeente vanuit de Wmo. Daarmee zijn de resultaten op de onderdelen hulp bij het huishouden en individuele begeleiding incidenteel van aard. De overschrijding op taakveld 6.72 is op te splitsen in de volgende posten: • de lasten van ZiN (Zorg in Natura) – Jeugdzorg (inclusief aandeel Sociale Basis en Lumpsum-afspraken) zijn hoger dan begroot (-/- 620K). In de lasten van ZiN is een bedrag opgenomen voor nagekomen meerkosten bij zorgaanbieders als gevolg van Corona-beperkingen (21K). • per saldo lagere lasten voor uitvoering en innovatie (+/+ 20K). Hierin zijn de extra middelen als baten verantwoord vanuit de regionale toegekende IZA-gelden (+/+ 161K). • de verantwoorde personeelslasten zijn hoger dan begroot (-/-154K). Voor totaalanalyse personeelslasten verwijzen wij naar de paragraaf bedrijfsvoering onderdeel Personeel & Organisatie.		

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

In 2023 hebben jeugdigen uit Rheden te maken gehad met begeleiding en behandeling voor de psychosociale en/of psychiatrische problematiek of gespecialiseerde opvoedkundige ondersteuning voor ouders. Hiermee zorgen we voor dat deze jeugdigen nu en in de toekomst mee kunnen doen in de samenleving.

Het overgrote deel (680K) van deze overschrijding, komt door hogere personeelslasten. Die komen voort uit jarenlange onderbudgettering van de toegang jeugd. Hierdoor waren we genoodzaakt om duurder tijdelijk personeel in te huren. Naar aanleiding van benchmarkonderzoek door Berenschot, bleek dat Rheden ongeveer de helft van de benodigde FTE budgetteerde. Voor de begroting 2024 is dit gerepareerd met een ophoging van het personeelsbudget voor toegang jeugd.

De overige 250K aan overschrijding betreft verleende jeugdhulp. We constateren dat ten op zichte van 2022 met name meer jeugdigen gebruik moesten maken van hoog-specialistische vormen van jeugdhulp verblijf; met bijkomende hogere uitgaven hiervoor.

Daarnaast bekostigen we vanuit dit taakveld zo'n 400K aan dienstverlening in de sociale basis (POH-jeugd-Ggz en bijdrage aan de Opdracht Sociale Basis).

Ten opzichte van de rijksbijdrage die voor het cluster jeugdhulp via de algemene uitkering aan Rheden wordt toebedeeld (19,4 miljoen) blijft de uitgave op de taakvelden (6.72 en 6.82) in 2023 hier ruimschoots onder (1,5 miljoen).

6.82 Geëscaleerde zorg 18-	47	I / S

Het resultaat op dit taakveld vereist geen nadere duiding, maar gezien de relatie met taakveld 6.72 (het andere taakveld dat onderdeel is van Jeugdzorg) wordt ook hier een toelichting gegeven. Op dit taakveld zijn opgenomen de lasten van jeugdzorg (ZiN) gericht op bescherming en veiligheid. De aantallen jeugdigen met een jeugdbeschermingsmaatregel en/of jeugdreclasseringsmaatregel zien we de laatste jaren iets afnemen.

Jeugdigen die ernstig in hun veiligheid bedreigd worden, staan onder toezicht van de jeugdbescherming. De kwaliteit van de jeugdbescherming staat al jaren onder druk. Om die te verbeteren is landelijk bepaald dat de jeugdbeschermers minder gezinnen per persoon hoeven te bedienen. Daarnaast zien we het aantal jeugdigen met een beschermingsmaatregel al jaren dalen. Per saldo is er daarom geen sprake van substantiële verhoging van uitgaven om de bescherming van jeugdigen mogelijk te maken.

7.1 Volksgezondheid	-200	I / S

In het saldo zijn begrepen lagere lasten voor collectieve preventie GGZ (+/+ 39K) doordat er minder subsidies zijn verstrekt, lagere lasten voor Jeugdgezondheidszorg (+/+ 79K), hogere bijdrage aan VGGM en per saldo hogere lasten voor Volksgezondheid (-/- 218K). In deze laatste post is 194K te verklaren uit het feit dat het niet bestede deel van speciale uitkering Brede SPUK niet in het resultaat mag vrijvallen maar conform regelgeving moet worden gereserveerd op de balans om Brede SPUK-uitgaven voor de komende jaren te dekken.

0.10 Mutaties reserves	204	I / S

Het saldo van de voordelige afwijking bestaat uit:

- niet verwerkte begrote onttrekking reserves Sportbedrijf (-/- 40K)
- niet begrote toevoeging aan bestemmingsreserve NTBGB (Integrale Wijk Aanpak) in verband met niet besteden incidenteel budget (-/- 48K)
- niet begrote toevoeging aan bestemmingsreserve NTBGB (Theothorne) in verband met niet besteden incidenteel budget (-/- 34K)
- niet begrote onttrekking reserve COVID-19 (+/+ 150K)

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

• niet begrote onttrekking aan reserve Maatregelen Energie-armoede (+/+ 176K).	
Totaal	**2.270**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

2. Leefomgeving

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Wat hebben we bereikt?

Onze samenleving en leefomgeving heeft ook in 2023 op verschillende manieren voor uitdagingen gestaan. Van de woningbouwbehoefte, de energietransitie tot de stikstofproblematiek en netcongestie. De stijgende kosten en personeelstekorten maken deze uitdaging alleen maar groter. Dit heeft impact op onze inwoners en leefomgeving. We hebben ons in 2023 op veel van deze terreinen ingezet om samen met onze inwoners en partners deze uitdagingen aan te gaan. We hebben mooie stappen gezet in de ontwikkeling van onze leefomgeving. Het energietransatie team is op stoom gekomen, mede doordat het Rijk hiervoor nu middelen beschikbaar heeft gesteld. Het WijkUitvoeringspPlan voor Dieren-west is vastgesteld. Samen met onze inwoners hebben we gewerkt aan de duurzaamheidsagenda. Deze is in 2023 vastgesteld. Afgelopen jaar hebben we ook doorlopend hard gewerkt aan de implementatie van de Omgevingswet. Deze is begin 2024 zonder problemen van start gegaan. We hebben grote stappen gezet bij het ontwikkelingen van ons nieuwe permanente omgevingsplan. Met gepaste trots zien we dat we hierbij landelijk tot de voorhoede behoren. Ook zijn in 2023 de vervolgstappen gezet voor de nieuwe Omgevingsvisie. Hierbij betrekken we actief onze inwoners.

Een belangrijke mijlpaal in 2023 voor het realiseren van nieuwe woningen is het vaststellen van het bestemmingplan voor het IJsseldistrict. Hier kunnen nu ruim 800 woningen gebouwd gaan worden. Wellicht minder besproken, maar dagelijks zichtbaar in de leefomgeving van onze inwoners, is het reguliere onderhoud en de (her)inrichting van de openbare ruimte. Hierbij is aandacht voor veel van onze doelstellingen, zoals biodiversiteit en waterberging. Thema's waaraan we ook via acties uit het Biodiversiteitsplan hebben gewerkt en waarbij we de samenwerking met onze inwoners opzoeken (Steenbreek, uitreiking nectarkroegen en bomen, buurtsafari's). Mede hierdoor was de openbare ruimte in 2023 ook weer schoon heel en veilig. In de integrale wijkaanpak Stenfert Dieren dragen concrete acties als opfleurdagen en samen eten (door de inwoners van de wijk zelf) bij aan de doelstelling voor veerkrachtige en duurzame wijken en dorpen. Mede door de inzet van onze BOA's hebben we ook in 2023 gewerkt aan de veiligheid in onze publieke ruimte.

Welke doelen zijn gerealiseerd?

Energie- en warmtetransitie

Doel	Voortgang
De bebouwde omgeving in Rheden is in 2040 aardgasvrij met aandacht voor financiële ontzorging en handelingsperspectief voor een individuele aanpak. (Paul Hofman)	
Het aantal woningen in Rheden dat aardgasvrij is, blijft beperkt (ongeveer 2% van de woningvoorraad). De eerste stappen zijn genomen om de wijk Dieren-West in de komende tien jaar aardgasvrij te maken. Ook in andere wijken hebben we de mogelijkheden voor alternatieve verwarmingsmethoden (zoals warmtenetten, collectieve of individuele oplossingen) verkend.	
Inwoners en bedrijven zijn zich bewust van hun aandeel in de klimaatopgave en dragen hun steentje bij (Paul Hofman)	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

In 2023 hebben we sterk ingezet op de betrokkenheid van inwoners en bedrijven. Zeker inwoners spelen in Rheden een actieve rol in de energietransitie. Het aantal van meer dan 15 bewonersinitiatieven is opmerkelijk hoog en laat de grote betrokkenheid zien. Qua ondernemers gaat het vooral om enkele individuele bedrijven die bewust zijn van de opgave en ook stappen zetten.
In 2040 wekken wij alle energie die wij gebruiken duurzaam op (Paul Hofman)
We nemen op dit moment gezamenlijk de stappen die mogelijk zijn binnen de huidige kaders. Daarbinnen is niet alles mogelijk. Op dit moment zien wij dat bijvoorbeeld natuurwetgeving knelt met de opgave van grootschalige opwek. Op dit moment ligt grootschalige opwek achter op het uiteindelijk doel. Met alleen met zon op daken is de opgave niet geheel realiseerbaar is. De komende jaren zal door netcongestie het lastig worden om plannen te realiseren.

Vernieuwing omgevingsbeleid

Doel	Voortgang
In 2023 werken we met de Omgevingswet (Paul Hofman)	
Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. In 2023 zijn de voorbereidingen om aanvragen, meldingen en informatieplichten te kunnen ontvangen succesvol verlopen. Brieven, besluiten en werkprocessen zijn aangepast aan de Omgevingswet en Wkb. De bruidsschat is in beheer genomen als 2de gemeente in Nederland. Verordeningen zijn tijdig aangepast. De Omgevingsvisie is in voorbereiding.	
In 2024 hebben wij een Omgevingsvisie (Paul Hofman)	
De Omgevingsvisie wordt vastgesteld in 2025 en niet in 2024. Voorbereidingen zijn getroffen.	
Wij versnellen gewenste ruimtelijke ontwikkelingen door prioritering (Paul Hofman)	
Wij werken op dit moment de prioritering uit. Daarbij starten wij met de uitvoeringsstrategie voor de woningbouw(versnelling).	
Wij voeren gebiedspilots uit om te experimenteren met de Omgevingswet (Paul Hofman)	
In het kader van het opstellen van het permanente omgevingsplan oefenen wij met en werken we aan de opzet en structuur van het nieuwe omgevingsplan en regelgeving onder het nieuwe stelsel. Verder onderzoeken wij hoe we initiatieven voor inwoners en bedrijven zo eenvoudig mogelijk kunnen maken.	

Volkshuisvesting

Doel	Voortgang
Terugdringen woningtekort (Gea Hofstede)	
In 2023 hebben we veel woonbeleid vastgesteld: de woondeal 2.0, het woonwagenbeleid, de woonzorgvisie, de uitvoeringsstrategie woningbouw, de actualisatie van de woonvisie, een nieuwe doelgroepenverordening en een nieuwe huisvestingsverordening. Ook is er een projectleider flexwonen gestart. Helaas kost het veel tijd voor nieuwe projecten om gerealiseerd te worden. Er worden nog te weinig woningen toegevoegd om de ambitie van minimaal 810 t/m 2030 te realiseren.	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Tegengaan van de tweedeling (Gea Hofstede)	
De vastgestelde Woondeal 2.0, de geactualiseerde woonvisie, de nieuwe doelgroepenverordening en huisvestingsverordening helpen ons bij het realiseren van meer betaalbare huur- en koopwoningen en een meer evenredige verdeling in de regio.	
Betaalbare, levensloopgeschikte en circulaire woningen (Gea Hofstede)	
Met het aantal betaalbare woningen, de doorstroming van senioren en bevorderen van circulaire woningbouw liggen we op koers. Het aantal toegevoegde levensloopgeschikte woningen blijft nog achter.	
Veerkrachtige, duurzame wijken en dorpen (Gea Hofstede)	
Wijkaanpak Stenfert, uitruil van sociale huurwoningen en meer opwek van zonne-energie loopt volgens planning. Ook bij het verduurzamen van de woningvoorraad worden goede stappen gezet.	

Economische ontwikkeling

Doel	Voortgang
Het aantrekkelijk houden van het vestigingsklimaat voor ondernemers door ruimte te bieden om mee te bewegen met nieuwe ontwikkelingen (Ronald Ter Hoeven)	
Conform planning heeft de advisering plaatsgevonden bij tal van nieuwe initiatieven.	
We stimuleren de verduurzaming van bedrijven (Ronald Ter Hoeven)	
Wij streven ernaar om de werkgelegenheidsontwikkeling op of boven het niveau te hebben van het Gelderse gemiddelde (Ronald Ter Hoeven)	
De ontwikkeling van de werkgelegenheid zal naar verwachting afwijken van het Geldese gemiddelde. *Dit heeft o.a. te maken met het feit dat de uitbreidingscapaciteit (nieuw areaal) binnen de gemeente Rheden beperkt is.*	
Stijging van het aantal overnachtingen in de gemeente Rheden (Ronald Ter Hoeven)	
Het aantal overnachtingen is daadwerkelijk gestegen. Waardoor dit komt is niet duidelijk	

Circulaire economie

Doel	Voortgang
Gemeente Rheden geeft het goede voorbeeld op het gebied van circulair inkopen. (Dorus Klomberg)	
Er zijn presentaties gegeven aan het College en de MT's Leefomgeving en Bedrijfsvoering. *In samenwerking met Arnhem en Renkum is een online workshop Circulaire Economie georganiseerd. Vanuit Rheden hadden zich 13 belangstellenden gemeld. Concrete mogelijkheden bij enkele civiel technische projecten.*	
Ondernemers zijn zich bewust van de kansen op het gebied van circulaire economie (Ronald Ter Hoeven)	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Circulaire economie als thema voor Ondernemerscafe. Meedenken van bestuur OCR over de invulling van creeren van bewustzijn bij ondernemers.
Het scheidingspercentage afval bedraagt minimaal 75%. (Ronald Ter Hoeven)
Binnen het huidige afvalverzamelingssysteem behalen we het maximale scheidingspercentage.

Biodiversiteit, erfgoed en landschap

Doel	Voortgang
We werken aan het behouden en verbeteren van de biodiversiteit in de gemeente Rheden (Paul Hofman)	
We hebben structureel kansen kunnen verzilveren in elk gemeentelijk project en bij elke vergunning of bestemmingsplanwijziging. Koppeling met klimaatadaptatie en preventie van energiearmoede kreeg vorm via aanloop naar een Soortmanagementplan (SMP). De 0-meting voor gebouwbewonende soorten hiertoe is al uitgevoerd in Dieren-West en Ellecom. Het 'Communicatieplan Biodiversiteit', het puntensysteem voor natuurinclusief bouwen en het inrichten en het vergroenen van bedrijventerreinen en van schoolpleinen (in samenwerking met het IVN) zijn opgestart. Voor verbeteren van biodiversiteit op particulier terrein hebben we 350 'nectarkroegen' uitgereikt, excursies gehouden, 'buurtsafari's georganiseerd' en samengewerkt met acties als Steenbreek. Onze werkgroep biodiversiteit kreeg een solidere basis. We zijn gestart met maaibeheer volgens Kleurkeur op de 'bloemrijke gazons' en hebben hiertoe ook bermenonderzoek uit laten voeren.	
Het beheer van het Rozendaalse Veld is gericht op bescherming en versterking van de natuurwaarde (Paul Hofman)	
Wij hebben het beheerd conform onze beheerplanning	
Het beschermen, versterken en verbinden van het Rhedens landschap. (Paul Hofman)	
We zijn constant bezig om het Rhedense landschap te versterken. Hiervoor nemen wij deel aan diverse initiatieven om dit mogelijk te maken.	
Het erfgoed is in goede staat (Paul Hofman)	
We hebben 50 eigenaren ondersteund bij het instandhouden van hun erfgoed (rood en groen) door middel van de gemeentelijke monumentensubsidie en subsidie middels het Actieprogramma Kwaliteitsimpuls Landgoederen Rheden (AKLR). Daarnaast worden vragen of aanvragen van eigenaren tijdig behandeld. Tot slot hebben we in verscheidene projecten het erfgoed in de schijnwerpers gezet tijdens het vieren van het 450 jaar bestaan van de gemeente.	
We zetten erfgoed in voor het behalen van gemeentebrede doelen. (Paul Hofman)	
De erfgoedadviseurs, archeoloog en de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit worden betrokken bij ruimtelijke ontwikkelingen en aanpassingen aan erfgoedlocaties, waardoor de erfgoedwaarden kunnen worden geborgd en versterkt. Daarnaast wordt aansluiting gezocht bij initiatieven in de gemeente en de regio op het gebied van toerisme.	
We ontsluiten erfgoedinformatie voor iedereen. (Paul Hofman)	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Alle gemeentelijke monumenten zijn ingetekend in de erfgoeddatabase. Vrijwilligers helpen om alle informatie toe te voegen. De website van Erfgoed Rheden-Rozendaal (voorheen Rheden op de Kaart) is in ontwikkeling. De gebiedsatlas wordt gefaseerd gevuld met beschikbare digitale kaarten.

Inrichting en beheer openbare ruimte

Doel	Voortgang
We vervangen/herinrichten de openbare ruimte als object aan het einde is van zijn levensduur is, of er sprake is van gewijzigde inrichting en/of functie (Dorus Klomberg)	
We hebben in 2023 verder gewerkt aan een veilige en bereikbare woon-, werk en leefomgeving. In de projecten die zijn voorbereid en uitgevoerd is een integrale aanpak toegepast, zijn klimaat adaptieve maatregelen en het tegengaan van hittestress meegenomen.	
In het beheer en inrichting van de openbare ruimte geven we mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt of inwoners met inkomensondersteuning de mogelijkheid om werkervaring op te doen (Dorus Klomberg)	
In 2023 hebben de werkzaamheden in de openbare ruimte en bij Buurtbeheer bijgedragen aan deze doelstelling. *In de herinrichtingsprojecten is er SROI toegepast en bij team Buurtbeheer hebben inwoners deelgenomen/gewerkt in diverse constructies (oa. Garantiebanen, werkervaringsplekken, beschut werk, behoud van uitkering).*	
We werken aan het zoveel mogelijk beperken en voorkomen van wateroverlast, hitte- en droogtestress (Dorus Klomberg)	
In projecten zijn verschillende maatregelen genomen om de risico's te beperken. Bijvoorbeeld in de Oranjeweg te Rheden is een gescheiden stelsel aangelegd, wordt oppervlakkig naar de berm afgewaterd en is een greppel met natuurvriendelijke oever (in samenwerking met agrariërs) gerealiseerd. *- Er zijn 3-30-300 kaarten vervaardigd, die via www.watisjouwrheden.nl raadpleegbaar zijn voor inwoners;* *- In het kader van 450 jaar Rheden zijn er wegens succes niet 450, maar 733 bomen aan inwoners uitgedeeld en geplant;* *- In Velp Zuid worden 65 bomen in de openbare ruimte geplant. De voorbereidingen (bewonersbijeenkomst, overleg en onderzoek) zijn gestart in 2023. Het daadwerkelijk planten gebeurt in het voorjaar van 2024. De provincie Gelderland draagt 50% bij in de vorm van subsidie.*	
Kinderen en jongeren in de gemeente Rheden spelen volop buiten. Daarvoor zijn er voldoende, uitdagende en gevarieerde speelplekken in de openbare ruimte. (Dorus Klomberg)	
In 2023 hebben we verschillende speelplaatsen heringericht. Ook hebben we een buurtspeelplaats gerealiseerd (grotere speelplek met volop uitdagingen voor 4-12 jaar) en zijn we gestart met het participatietraject en voorbereidingen voor nog 4 buurtspeelplaatsen (realisatie 2024). Naast inrichting van fysieke speelplaatsen zijn we gestart met wijksport- en spelactiviteiten in Velp om buitenspelen te stimuleren. In 2026 ontvangen we nieuwe cijfers (GGD) over de mate waarin kinderen buiten spelen.	
We willen onze inwoners beter informeren en inspireren om klimaatadaptief te handelen via watisjouwrheden.nl (Dorus Klomberg)	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

In 2023 is een communicatiestrategie voor water en klimaatadoptie gemaakt. Hieruit is onder andere een (actieve) infographic gemaakt, welke via watisjouwrheden.nl te bekijken is. *Onder andere via watisjouwrheden.nl is het nieuws over de 3-30-300 kaarten en de bomen-uitdeel-actie gedeeld.*
In het beheer en de inrichting van de openbare ruimte betrekken we onze inwoners (Dorus Klomberg)
Ook in 2023 hebben inwoners geparticipeerd in het beheer en de herinrichtingsprojecten in de openbare ruimte. En zijn we met verschillende Ik buurt mee! initiatieven gestart om hun buurt mooier, groener en veiliger te maken (inrichting). Onderdeel daarvan is om samen met hun buurtgenoten het beheer van dit specifieke gedeelte openbare ruimte op zich te nemen. Op deze manier zijn inwoners betrokken bij en medeverantwoordelijk voor de inrichting en beheer van de openbare ruimte.
We ondersteunen Operatie Steenbreek en initiatieven derden (Dorus Klomberg)
In 2023 zijn 5 initiatieven vanuit Operatie Steenbreek ondersteunt.
De gemeente Rheden streeft met haar openbare verlichting veiligheid voor haar inwoners na. Op het gebied van duurzaamheid wil zij verder stappen zetten, door te investeren in energiebesparende LED-armaturen met dimmodules (Dorus Klomberg)
Voor 2023 hebben we onze doelstelling behaald en zijn er weer verdere stappen gezet door te investeren in energiebesparende LED-armaturen met dimmodules. Daarnaast is de niet duurzame verlichting van onze fietspaden buiten de bebouwde kom vervangen voor duurzame verlichting, hierbij hebben wij gekozen voor armaturen met een bewegingsdetectie.
We stellen een lokale klimaatadaptatiestrategie (LAS) op (Dorus Klomberg)
Het proces om te komen tot een LAS wordt verschoven van 2023 naar 2024. *In 2023 zijn aanvullend op de reguliere en geplande werkzaamheden vraagstukken vanuit de regio gekomen. Dit betrof het VLGG vanuit de Provincie en onder andere de 11-denklijnen vanuit de GMRegio. Maar ook de omgevingsvisie en -plan heeft tot op heden meer capaciteit gevraagd dan eerder ingeschat. Ten aanzien van voorgaande met de beschikbare capaciteit en prioritering van werk hebben we de LAS dit jaar niet kunnen oppakken.*
We beheren en onderhouden de openbare ruimte en zorgen voor een duurzame, schone, hele en veilige woon-, werk- en leefomgeving (Dorus Klomberg)
Wij hebben de openbare ruimte in 2023 beheerd conform de in december 2021 door de Raad vastgesteld integraal beheerplan met onderliggende beheerplannen.
We zorgen voor schoon water in het kader van goed, toekomstbestendig stedelijk waterbeheer (Dorus Klomberg)
Het Watertakenplan Olburgen 2023-2027 is 20 december 2022 door de Raad vastgesteld. Daarin is onder andere gekozen de locaties met wateroverlast de komende jaren aan te pakken (binnen projecten IBOR). *Daarnaast wordt de aanpak van afgelopen jaren doorgezet om hemelwater af te koppelen en lokaal te benutten of te infiltreren. In projecten koppelen we, waar mogelijk en doelmatig, verhard oppervlak af van de vuilwater riolering. Als het kan nemen we maatregelen om water vast te houden in de bodem (sponswerking). Door hemelwater lokaal in de bodem te infiltreren en lokaal te benutten, dragen we ook bij aan het beperken van droogte- en hittestress.*

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Mobiliteit en infra

Doel	Voortgang
We bouwen aan een verkeersveilige, bereikbare en op een duurzame mobiliteit ingerichte woon-, werk- en leefomgeving (Gea Hofstede)	
Op meerdere wegen zijn fietsstroken verbreed en andere verkeersveiligheidsmaatregelen genomen. Verdere voorbereiding voor het verlagen van de snelheid naar 30 km/u in bepaalde buurten heeft plaatsgevonden (Rheden, De Steeg, Laag-Soeren). Zoals, bewonersoverleggen over de maatregelen en verdere technische uitwerking van tekeningen. Op de Doesburgsedijk zijn verschillende maatregelen uitgevoerd ter ontmoediging van doorgaand gemotoriseerd verkeer. De uitvoering voor het verbeteren van de verkeersveiligheid op de spoorwegovergangen krijgt vorm. In 2022 zijn diverse overwegen verbeterd. In 2023 is de spoorwegovergang Lentsesteeg tijdelijk afgesloten voor de veiligheid van langzaam verkeer, vooruitlopend op de beveiliging van deze overweg. Tot slot is in 2023 een bijdrage voor het Verenfonds 2024 veilig gesteld en de laadinfrastructuur verder uitgebreid.	
We toetsen leefbaarheidseffecten omtrent goederenvervoer en externe veiligheid via spoor- en waterwegen. (Gea Hofstede)	
Samen met betrokken overheden en andere partijen hebben we overlegd over de diverse ontwikkelingen in het spoor(goederen)vervoer over de IJssellijn. Procedures (ministerie I&W en ProRail) over de geluidswerende maatregelen langs het spoor zijn doorlopen en ProRail heeft deze projecten verder in de voorbereiding gebracht.	

Welke resultaten zijn gerealiseerd?

Energie- en warmtetransitie

Resultaat	Voortgang
Doel: De bebouwde omgeving in Rheden is in 2040 aardgasvrij met aandacht voor financiële ontzorging en handelingsperspectief voor een individuele aanpak.	
Portefeuillehouder: Paul Hofman	
In een tweede wijk is gestart met het opzetten van een WUP.	
Het WUP in Dieren-West is vastgesteld. In Dieren-Stenfert en Ellecom wordt gewerkt aan een buurtgerichte aanpak. In de nieuwe energievisie zal bekeken worden in hoeverre dit ook een WUP gaat worden.	
Geactualiseerde Warmtetransitievisie conform afspraken Warmtespoor RES.	
De actualisatie in het kader van de RES volgt pas medio 2024. In een nieuwe energievisie (begin 2025) volgt een verregaande actualisatie van zowel de huidige wamtevisie als van de bestaande beleidskaders.	
Inzicht in alternatieve warmtetechnieken, collectief en individueel	
Er zijn in 2024 verkenningen uitgevoerd naar warmtenetten in Eerbeek en in Stenfert. De lessen daar helpen ons bij het verkennen van kansen en mogelijkheden. Ook in de Citydeal rondom verduurzaming bedrijfsterreinen leren we over techniek, Daarnaast zijn we betrokken bij het traject warmte uit water (aquathermie).	
Keuze mate van ontzorging door gemeente bijvoorbeeld door de doorontwikkeling van het energieloket en een MEDO	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

In 2023 is de aandacht voor activering, bewustwording en communicatie geïntensiveerd. Het aanbod van energiecoaches en andere ondersteuning is uitgebreid. Sinds eind 2023 is er een energiewinkel in de wijk Dieren-West.
Vastgesteld wijk uitvoeringsplan Dieren West en borging naar uitvoeringsfase
Het WUP Dieren-West is vastgesteld en de uitvoeringsfase is begonnen. De opening van de energiewinkel, de start van de MEDO-kwatiermaker en de start van een buurt klusbedrijf zijn concrete voorbeelden.
Doel: Inwoners en bedrijven zijn zich bewust van hun aandeel in de klimaatopgave en dragen hun steentje bij
Portefeuillehouder: Paul Hofman
Een volwaardig klimaatplatform "Wat is jouw Rheden".
De website heeft in 2023 een groter bereik en een belangrijke plaats als platform voor de brede duurzaamheidscommunity gekregen.
Een toolkit met methodes en inzichten voor bewustwording en actie
De ontwikkeling van een toolkit is niet langer een doel op zich maar wordt meegenomen in de plannen voor activering en bewustwording en de samenwerking met het onderwijs. Met alle (nieuwe) activiteiten en opgedane ervaringen ontstaat een brede toolbox van instrumenten.
Een pilot klimaatbewustzijn en actie in minimaal één wijk
In 2023 hebben we in meerdere wijken acties gehouden. De belangrijkste daarvan was het energiefestival in juni in Dieren-West. Bij lokale activiteiten (zoals de dorpsfeesten) zijn gerichte acties georganiseerd.
Een optimaal werkend Regionaal Energieloket
Het energieloket wordt door inwoners goed gevonden. Wel wordt het energieloket minder als "lokaal" ervaren. De evaluatie nemen we mee voor de keuzes in 2024 en verder.
Doel: In 2040 wekken wij alle energie die wij gebruiken duurzaam op
Portefeuillehouder: Paul Hofman
In 2030 is op grote daken in Rheden minimaal 25,5 MW aan vermogen opgesteld.
De uiteindelijke doelstelling ligt in 2030. Wij kunnen nu nog niet goed aangeven of wij op schema liggen. Belangrijke aandachtspunten zijn de capaciteit op het net en de financiering.
In 2025 is er minimaal 7 hectare aan zonnevelden in Rheden (op land en water) gerealiseerd.
De doelstelling is voor 2025. Afhankelijk van de besluitvorming over grootschalige opwek, de te ontwikkelen gebiedsvisie voor het gebied tussen Spankeren en Laag Soeren, bezien wij de verder planning en mogelijkheden. Ook netcongestie speelt een rol bij de voortgang op dit doel.
In 2025 zijn er minimaal 5 windmolens met een tiphoogte van 20 tot 50 meter in Rheden opgesteld.
Gezien de beperkingen vanuit natuurwetgeving vanwege de zone rond de Veluwe is plaatsing van windmolens in 2025 niet in de verwachting. Het gaat hier bijvoorbeeld om de Wespendief, maar ook bijvoorbeeld beschermde vleermuizen. In de RES 2.0 is er geen wind opgenomen voor Rheden.
We nemen gezamenlijk de noodzakelijke stappen om te zorgen dat de energie die in 2040 wordt gebruikt duurzaam opgewekt is

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

We nemen op dit moment gezamenlijk de stappen die mogelijk zijn binnen de huidige kaders. Aangezien grootschalige opwek achter loopt met het doel en dat alleen met zon op daken de opgave niet realiseerbaar is, ligt het in deze fase niet in de lijn de verwachting dat we dit doel in 2040 halen. Hierbij kunnen we nu nog geen rekening houden met nieuwe ontwikkelingen.

Vernieuwing omgevingsbeleid

Resultaat	Voortgang
Doel: In 2023 werken we met de Omgevingswet	
Portefeuillehouder: Paul Hofman	
Wij voldoen aan alle 19 eisen en 8 adviezen van de VNG.	
We voldoen.	
Onze systemen zijn gekoppeld aan de landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en initiatiefnemers kunnen vragenbomen doorlopen.	
We voldoen.	
Besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving gaat sneller en beter.	
Omgevingswet is uitgesteld naar 1 jan 2024. Versnelling kon daardoor nog niet bereikt worden.	
Het omgevingsrecht is op gemeentelijk niveau inzichtelijk, voorspelbaar en gemakkelijk in het gebruik en geeft bestuurlijke afwegingsruimte.	
Er zijn trainingen gegeven en er zijn handleidingen. Omdat het nieuwe wetgeving betreft is er nog geen sprake van voorspelbaarheid. Hoe de bestuurlijke afwegingsruimte uitpakt zal in 2024 gaan blijken, bijvoorbeeld als gevolg van jurisprudentie of best practices van andere gemeenten.	
De leefomgeving staat op een samenhangende manier centraal in beleid, besluitvorming en regelgeving.	
Bereikt. Aandacht voor samenhang tussen beleidsvelden, tussen gemeente en samenleving en focus op het kunnen leveren van diensten.	
Doel: In 2024 hebben wij een Omgevingsvisie	
Portefeuillehouder: Paul Hofman	
Wij geven vanuit de dialoog met de samenleving richting aan de omgevingsvisie.	
Gedaan	
Doel: Wij versnellen gewenste ruimtelijke ontwikkelingen door prioritering	
Portefeuillehouder: Paul Hofman	
Wij zetten onze beschikbare ambtelijke capaciteit optimaal in op gewenste ruimtelijke ontwikkelingen	
Wij werken op dit moment de prioritering uit. Daarbij starten wij met de uitvoeringsstrategie voor de woningbouw(versnelling).	
Doel: Wij voeren gebiedspilots uit om te experimenteren met de Omgevingswet	
Portefeuillehouder: Paul Hofman	
Twee gedragen integrale visies voor de gebieden Soerens Broek-Spankeren en De Beemd-Velperwaarden	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

We zijn op dit moment samen met de provincie en het waterschap bezig met het opstarten van de gebiedsvisie op basis van het beleidskader Energie en Landschap. Het budget is door ons als cofinanciering toegezegd aan Provincie en Rijk. . *De tweede gebiedsvisie komt voort uit de Omgevingsvisie Buitengebied. Ook hiervoor zijn we, samen met de provincie, gemeente Arnhem, gemeente Rozendaal, waterschap en natuurmonumenten, bezig met een integraal gebiedsproces waarin natuur, de wateropgaven, recreatie, landschap en cultuurhistorie bij elkaar komen en dient het budget als cofinanciering.* *Bij het inhoudelijk opstarten van de projecten blijkt dat we met deze beide budgetten, naast een bijdrage van andere overheden (waaronder mogelijk het Rijk vanuit het NPLG) ook nog subsidie kunnen aanvragen bij provincie en RCE.*

Volkshuisvesting

Resultaat	Voortgang
Doel: Terugdringen woningtekort	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
Actueel bouwprogramma Woonvisie	
Er is veel woonbeleid vastgesteld: woondeal 2.0, woonwagenbeleid, woonzorgvisie, uitvoeringsstrategie woningbouw, actualisatie woonvisie, nieuwe doelgroepenverordening en huisvestingsverordening.	
Toename aantal reguliere woningen	
Er zijn in 2023 bruto 11 woningen toegevoegd, er zijn 57 woningen onttrokken (sloop en samenvoeging), dus netto zijn er -46 woningen toegevoegd. Dit zijn te weinig woningen om de ambitie van minimaal 810 woningen van 2023 t/m 2030 te realiseren.	
Meer flexwoningen/CPO/bijzondere woonvormen	
Projectleider flexwonen is gestart in 2023. Planning is 30 flexwoningen te realiseren begin 2025.	
Doel: Tegengaan van de tweedeling	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
Meer balans in wijken en buurten	
Er wordt sinds het vaststellen van de Woondeal 2.0 (maart 2023) ingezet op 30% sociale huur in de nieuwbouw. Door sociale huur met name in de veerkrachtige wijken te realiseren, komt er in de minder veerkrachtige wijken ruimte voor meer differentiatie. Sociale huur is nu gepland op de Admiraal Helfrichlaan, Imboslaan, de Kwekerij en IJsseldistrict. Ook is er een nieuwe doelgroepenverordening vastgesteld waardoor we beter kunnen sturen op locaties voor sociale huur en/of middenhuur en zorgen dat de woningen ook langdurig voor de doelgroep beschikbaar blijven.	
Doel: Betaalbare, levensloopgeschikte en circulaire woningen	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
Voldoende betaalbare woningen	
Op de meest recente planningslijst is ruim 67% van de woningen betaalbaar. Met ook nog een aandeel onbekend qua prijsklasse in onze planningslijst waarbij we sturen op betaalbaar komt dit percentage uiteindelijk uit op 70%.	
Meer levensloopgeschikte woningen	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Omdat de nieuwbouw achter blijft, blijft ook het aantal toegevoegde levensloopgeschikte woningen achter. Met Vivare maken we afspraken hoe het aantal levensloopgeschikte woningen in de bestaande voorraad kan toenemen.
Meer doorstroming op de woningmarkt
De wooncoach heeft 39 hulpvragen opgepakt in 2023 waarvan in totaal 6 tot een verhuizing hebben geleid.
Stimuleren circulaire woningbouw
Bij nieuwe initiatieven wordt aandacht gevraagd voor de circulaire impactladder. Ook is er een regionaal plan van aanpak gemaakt voor meer circulaire en conceptuele bouw, waar wij bij aanhaken.
Doel: Veerkrachtige, duurzame wijken en dorpen
Portefeuillehouder: Gea Hofstede
Integrale wijkvisie Stenfert Dieren
Op dit moment wordt er in Stenfert gewerkt vanuit een gezamenlijke uitvoeringsagenda. Daarbij zetten we in op kortere lijnen tussen inwoners en gemeente. We ondersteunen de wijk bij opfleurdagen en samen eten (dit wordt inmiddels door de wijk zelf georganiseerd). Daarnaast hebben we samen met Vivare opdracht gegeven aan bureau Inbo om een ruimtelijke agenda en een ontwikkelvisie op te stellen. Daarmee gaan we kijken welke ingrepen we kunnen doen vanuit de aantrekkelijke woonwijk, de openbare ruimte en de duurzame wijk om andere principes zoals kansen voor iedereen en samenredzame wijk te versterken. In de zomer van 2024 wordt dit afgerond.
Betere woningmix in minder veerkrachtige wijken
Er wordt een ontwikkelvisie gemaakt voor Stenfert, waar een betere woningmix onderdeel van uitmaakt. Ook stimuleren we het toevoegen van sociale huurwoningen in meer veerkrachtige wijken, zoals in het nieuwe IJssel District, Imboslaan en Admiraal Helfrichlaan. Met het toevoegen van sociale huurwoningen in meer veerkrachtige wijken is het ook mogelijk om in onze minder veerkrachtige wijken (Dieren Stenfert, Rheden West en Velp Zuid) de sociale huurvoorraad te laten afnemen. Een uitruil is dan aan de orde.
Meer opwek duurzame energie
Aantal woningen met zonnepanelen is toegenomen van 15% naar 21%.
Besparen op energiegebruik
SPUK-Nationaal Isolatie Programma is aangevraagd en toegekend (1,6 miljoen voor de periode 2024-2026) voor het verduurzamen van de woningen met een label EFG en een WOZ waarde onder de 429.000. Woning eigenaren mogen 1 of 2 maatregelen nemen (glas, vloer, dak, ventilatie). Het gaat om 2500-4000 euro per woning. Vivare heeft eind 2023 het Plan van Aanpak uitgewerkt om alle EFG-labels uit te faseren voor 2028. In 2024 worden 100 woningen in de gemeente Rheden versneld aangepakt.

Economische ontwikkeling

Resultaat	Voortgang
Doel: Het aantrekkelijk houden van het vestigingsklimaat voor ondernemers door ruimte te bieden om mee te bewegen met nieuwe ontwikkelingen	
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

In 2023 ligt er een gedragen herinrichtingsplan voor een aantrekkelijker winkelgebied Velp (Hoofdstraat) dat zorgt voor aantrekkelijk gebied
Conform de bestuurlijke speerpunten is de planning dat we 2023 gebruiken voor uitlijnen van het proces. In 2024 willen we komen tot een gedragen herinrichtingsplan. De ambitie is nog steeds om in 2024 te komen tot een gedragen herinrichtingsplan. Het risico is aanwezig dat dit vertraging oplevert en een doorloop heeft naar 2025.
De ambitie is het aantal bedrijven, passend bij de gemeente Rheden, te laten stijgen
Het aantal bedrijven en de werkgelegenheid is in 2023 t.o.v. 2022 gestegen.
Het aantal leegstaande panden op werklocaties (bedrijventerreinen en winkelgebieden) is gedaald met 2%
De leegstand is niet gedaald met het beoogde percentage. De leegstand is ten opzichte van 2022 op hetzelfde niveau gebleven.
In 2023 vinden er minimaal 3 projecten plaats binnen de Triple Helix VeluwezOOOm- samenwerking
Binnen de lokale Triple Helix samenwerking zijn meerdere activiteiten uitgevoerd: *1. Wekelijkse open coffee bij het Astrum College* *2. Samenwerking onderwijs, ondernemers en overheid bij het Wijn Festival in De Steeg* *3. Diverse projecten uitgevoerd op het gebied van leefbaarheid en groen.*
Doel: We stimuleren de verduurzaming van bedrijven
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven
Alle relevante kantoren zijn gecontroleerd op de verplichting van energielabel C per 1 januari 2023
EPBD3 is structureel opgenomen in vth-uitvoeringsprogramma Leefomgeving 2024
EPBD3 bleek niet te vertalen in concreet toezicht (landelijke conclusie). Zomer/najaar 2023 komt de richtlijn EPBD4. Dan proberen we (de regio) het opnieuw. Concrete activiteiten nemen we mee in UP 2024. Ofwel kleine aanpassing in plan, maar wel volgens planning vooralsnog.
Stimuleringsmogelijkheden via vth voor circulaire bedrijfsvoering voor gemeente helder en vertaald naar activiteiten.
ODRA heeft afgelopen winter een pilot circulaire economie gedaan met partners, met als resultaat een aanzet voor mogelijke activiteiten. Deze aanzet neemt ODRA mee in haar in de zomer 2024 op te stellen meerjarenprogramma.
Meer opwek duurzame energie
Doel: Wij streven ernaar om de werkgelegenheidsontwikkeling op of boven het niveau te hebben van het Gelderse gemiddelde
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven
Het aantal banen in de gemeente te laten stijgen met 1,3% t.o.v. 2022 (18050: bron: PWE Gelderland 2020) in 2022
De ontwikkeling van de werkgelegenheid zal naar verwachting afwijken van het Gelderse gemiddelde. *Dit heeft o.a. te maken met het feit dat de uitbreidingscapaciteit (nieuw areaal) binnen de gemeente Rheden beperkt is.*

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

In 2023 wordt bij alle lokale ondernemersorganisaties (bijv. ondernemersverenigingen) het belang van inclusiviteit en de rol van de werkgevers besproken.
Doel: Stijging van het aantal overnachtingen in de gemeente Rheden
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven
Het aantal overnachtingen is gestegen ten opzichte van 2022
De verwachting is dat het aantal overnachtingen in 2023 hoger ligt dan in 2022.
Minder verkeersbewegingen door stimulering meerdaags verblijf
De nieuwe toeristische en recreatieve visie zal ondersteunend zijn aan minder verkeersbewegingen, evenals de uitvoering van het Masterplan Veluwezoom en de monitoring door mobiliteit. Onder andere uit de monitoring zal gaan blijken welke resultaten gehaald kunnen gaan worden.

Circulaire economie

Resultaat	Voortgang
Doel: Gemeente Rheden geeft het goede voorbeeld op het gebied van circulair inkopen.	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
De interne organisatie is geïnformeerd over het belang/noodzaak van circulair inkopen.	
Er wordt over gecommuniceerd met de interne organisatie	
Doel: Ondernemers zijn zich bewust van de kansen op het gebied van circulaire economie	
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven	
Het begrip circulariteit en de kansen die hierbij behoren zijn onder de aandacht gebracht van alle ondernemersverenigingen.	
Dit is gedaan	
Doel: Het scheidingspercentage afval bedraagt minimaal 75%.	
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven	
Inzichtelijk is gemaakt met welke maatregelen het scheidingspercentage verhoogd kan worden.	
Dit is gedaan	

Biodiversiteit, erfgoed en landschap

Resultaat	Voortgang
Doel: We werken aan het behouden en verbeteren van de biodiversiteit in de gemeente Rheden	
Portefeuillehouder: Paul Hofman	
We ondersteunen initiatieven vanuit de samenleving	
Daar waar mogelijk ondersteunen we deze initiatieven	
We beheren zo natuurvriendelijk mogelijk, en geven hierin het goede voorbeeld	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Er wordt zo natuurlijk mogelijk beheerd
Bewustwording, we gaan de zichtbaarheid, bekendheid en het maatschappelijk bewustzijn over biodiversiteit vergroten.
Aan de hand van het vastgestelde biodiversiteitsplan werken wij hier aan
Alle ruimtelijke ontwikkeling leveren een bijdrage aan de biodiversiteit.
De ontwikkeling van het puntensysteem is opgepakt maar nog niet afgerond. Het soortmanagementplan (SMP) is niet in 2023 gereed, omdat provincie vooralsnog geen juridische basis voor gebiedsontheffingen biedt.
Doel: Het beheer van het Rozendaalse Veld is gericht op bescherming en versterking van de natuurwaarde
Portefeuillehouder: Paul Hofman
Revitalisering Beekhuizense bossen
Wij hebben de kans om deze revitalisering voor een groot deel door de provincie te laten subsidiëren. Die subsidieaanvraag is door ons ingediend en nog bij de provincie in behandeling. De uitkomst daarvan is bepalend voor de wijze waarop wij zowel de voorbereiding als de uitvoering van deze revitalisering (kunnen) gaan vormgeven. Daarom hebben wij de revitalisering van dit bosvak uitgesteld naar 2024 in afwachting van de uitkomsten van de subsidieaanvraag bij de provincie.
Doel: Het beschermen, versterken en verbinden van het Rhedens landschap.
Portefeuillehouder: Paul Hofman
Wij stellen een landschapsuitvoeringsprogramma op.
Dit wordt in 2024 opgeleverd. De resultaten van een aantal gebiedsprocessen die in 2023 zijn opgeleverd en de eerste versie van Omgevingsvisie moeten worden afgewacht.
Toename realisatie landschapsprojecten van derden.
Er is een toename van deze initiatieven
Doel: Het erfgoed is in goede staat
Portefeuillehouder: Paul Hofman
Aanvragen worden tijdig en kundig afgehandeld en bij de uitvoering worden eigenaren deskundig begeleid.
Aanvragen worden tijdig behandeld. Ruim 250 beoordelingen (cultuurhistorie en archeologie) zijn in 2023 afgehandeld.
We borgen de instandhouding van erfgoed via de Omgevingsvisie.
Binnen het proces van de Omgevingsvisie wordt input gegeven om de erfgoedwaarden en beleid te borgen in het eindresultaat.
We reiken jaarlijks een Erfgoedprijs uit.
Door personele omstandigheden is in 2023 geen Erfgoedprijs uitgereikt.
We gaan aanwezig erfgoed uit 1573 onder de aandacht brengen in het kader van Rheden 450 jaar.
In het jubileumjaar zijn diverse activiteiten en projecten gerealiseerd waarin ons erfgoed wordt gevierd. Onder andere: scheurkalender 450 jaar Rheden, fototentoonstelling 'Muurankers en Gevelstenen', verjaardagskalender zeefdrukken erfgoedlocaties en de hologramvitrine met de vondsten van de Velpse goudschat.
Doel: We zetten erfgoed in voor het behalen van gemeentebrede doelen.
Portefeuillehouder: Paul Hofman

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

We adviseren 40 monumenteneigenaren over de verduurzaming van hun pand.
In 2023 hebben 10 monumenteigenaren gebruik gemaakt van de DuMo-coach, waarmee het aantal adviesgesprekken binnen het project op 120 komt te staan. Daarnaast is er gestart met het vervaardigen van een detailboek (i.s.m. Ede en Arnhem) om vergunningaanvragen voor eigenaren makkelijker te maken.
Jaarlijks wordt minimaal één cultuurhistorische analyse opgesteld als onderlegger voor de integrale wijkaanpak.
Voor Ellecom is in het kader van de gebiedsgerichte aanpak voor verduurzaming historische panden in Ellecom een cultuurhistorische analyse opgesteld.
We voeren samen met de vijf andere Veluwezoomgemeenten het Cultuur- en Erfgoedpact Veluwezoom vol Verhalen uit.
In 2023 is het belevingsobject bij de Oliemolen in Eerbeek gerealiseerd. De overige 8 belevingsobjecten worden in 2024 gerealiseerd. In Rheden zullen in april 2024 twee belevingsobjecten geplaatst worden.
We ondersteunen de initiatiefgroep in Ellecom bij de organisatie van twee kennisbijeenkomsten over de verduurzaming van historische panden.
Het doel was de ondersteuning van twee kennisbijeenkomsten. Dit ging uit van provinciale subsidie medio 2023. Het besluit over de provinciale subsidie werd echter pas eind september 2023 genomen. In verband daarmee zijn de kennisbijeenkomsten doorgeschoven naar 2024. De eerste heeft plaatsgevonden in februari 2024. Het project loopt tot eind 2025 en voorziet in meerdere kennisbijeenkomsten.
Doel: We ontsluiten erfgoedinformatie voor iedereen.
Portefeuillehouder: Paul Hofman
Een integrale gebiedsatlas (inclusief gebiedsgenese).
De gebiedsgenese is eind 2023 vertraagd door capaciteitsproblemen. Dit product duurde langer dan voorzien om te maken. Omdat het een nieuw product is, was het maken van een tijdsinschatting lastig. De genese wordt in 2024 afgerond. De gebiedsatlas wordt in fases vanaf 2024 ontsloten.
We hebben alle beschermde monumenten na screening ingevoerd in de digitale database
Alle gemeentelijke monumenten en rijksmonumenten (met beperkte basisinformatie) zijn in de database ingevoerd.
We ontsluiten in 2023 -450 jaar Rheden- bij wijze van pilot één archeologische vindplaats via virtual reality.
Niet gerealiseerd. Betreft project in samenwerking met Rhedelijk Cultureel. De benodigde cofinanciering kon niet worden gevonden.
Samen met Stichting Rheden op de Kaart ontsluiten we 1.000 Points of Interests via een vernieuwde website
Het design is vastgesteld. Er wordt gewerkt aan het functioneel ontwerp en de datakoppeling.
We actualiseren de archeologische waardenkaart.
In overleg met regio is opdrachtnemer gevonden. Afspraken omtrent opdrachtomschrijving en planning zijn in de maak.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Inrichting en beheer openbare ruimte

Resultaat	Voortgang
Doel: We vervangen/herinrichten de openbare ruimte als object aan het einde is van zijn levensduur is, of er sprake is van gewijzigde inrichting en/of functie	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
In alle projecten en het beheer passen we een integrale aanpak toe en nemen expliciet klimaatadaptieve maatregelen mee	
Het klimaatadaptiever en waterrobuuster maken van de leefomgeving is een belangrijk doel in de projecten. Hiervoor wordt gekeken naar mogelijkheden om problemen met water op straat tegen te gaan of te voorkomen. In de Oranjebuurt en de wijk Stenfert in Dieren worden hiervoor infiltratieriolen aangebracht. Bij de Oranjeweg in Rheden wordt ook een infiltratieriool aangebracht en is hiervoor een strook groen naast de weg zo ingericht dat bij heftige regenval het regenwater in deze strook kan stromen, zodat het geen overlast op de weg veroorzaakt. Hittestress wordt verminderd door waar mogelijk bomen en beplanting toe te voegen door bijvoorbeeld het verwijderen van verharding die niet nodig is. Daarnaast worden ook initiatieven ontwikkeld om bewoners te stimuleren hun tuinen te vergroenen.	
Voor de herinrichting en vervanging binnen de openbare ruimte worden de verschillende planningen van water en riolering (WTPO), wegen, groen, spelen, verkeersveiligheid, woningbouw, geprioriteerd	
Om een integrale aanpak te realiseren worden de betrokken disciplines (Water en riolering, Wegen, Groen, Spelen, Verkeer en Klimaatadaptatie) vanaf het begin van het project bij de voorbereiding betrokken. Zo worden de planningen, wensen en onderhoudsbehoeften op elkaar afgestemd. Tevens wordt gekeken naar de meldingen, die van de bewoners zijn binnengekomen. Waar mogelijk worden ook deze in het project meegenomen. Hierdoor kunnen mensen en middelen effectiever en efficiënter ingezet worden en worden meekoppelkansen optimaal benut.	
Doel: In het beheer en inrichting van de openbare ruimte geven we mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt of inwoners met inkomensondersteuning de mogelijkheid om werkervaring op te doen	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
Bij de werkzaamheden in de openbare ruimte leiden we mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt of inwoners met inkomensondersteuning op naar werk, door ze een plek te bieden waar zij in een veilige omgeving werkervaring op kunnen doen	
In 2023 zijn hebben we met 6 Garantiebanen bijgedragen aan het te behalen quotum in de Wet banenafspraak. Ook zijn er 5 beschutte werkplekken en 4 werkervaringsplekken ingevuld. In verschillende herinrichtingsprojecten is SROI toegepast. We hebben 6 studenten/leerlingen begeleid in hun stage en/of afstudeeropdrachten binnen het beheer en inrichting van de openbare ruimte.	
Doel: We werken aan het zoveel mogelijk beperken en voorkomen van wateroverlast, hitte- en droogtestress	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
In 2023 verminderen we het % asfalt in de openbare ruimte ten opzichte van 2022	
Het uitgangspunt is om waar mogelijk asfalt te vervangen door een elementenverharding. Dit gebeurt met name in de woonwijken. Hierdoor worden het asfalt in de woonwijken bij een herinrichting vervangen door stenen. *In de periode van 2023 tot 2025 worden hierdoor de rijbanen in de Oranjebuurt in Dieren voorzien van een elementenverharding. In 2023 is het asfalt in de Kastanjelaan in Velp vervangen door stenen.*	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

In 2023 verminderen we in projecten de m2 verhard oppervlak met gemiddeld 10%
Daar waar mogelijk wordt verharding vervangen door groen, door de beperkte openbare ruimte is het met name in de oudere (bestaande) wijken niet altijd haalbaar om 10% vergroenen In 2023 zijn o.a. de volgende projecten gerealiseerd, de Harderwijkerweg in Dieren (toevoeging in de vorm van beplanting en bomen) Totaal vergroening 1248 m2 (bestaande uit 700 m2 trottoir, 228 m2 parkeervakken en 320 m2 midden geleiders niet meer toegepast), De Kastanjelaan in Velp (toevoeging in de vorm van een haag aan de spoorzijde) Totaal vergroening 200 m2 (bestaand uit 200 m2 tegelpad niet meer toegepast); En de Oranjebuurt in Dieren (toevoeging in de vorm van beplanting en bomen) Totaal vergroening 4032 m2 (bestaand uit 4032 m2 tegelpad niet meer toegepast).
Doel: Kinderen en jongeren in de gemeente Rheden spelen volop buiten. Daarvoor zijn er voldoende, uitdagende en gevarieerde speelplekken in de openbare ruimte.
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
We willen dat kinderen vaker en langer buiten spelen.
In 2023 is de Buurtspeelplaats Spankeren gerealiseerd en is het participatietraject opgestart voor de buurtspeelplaats Willem Alexander plein in Velp. Daarnaast zijn er verschillende speelplaatsen heringericht o.a. speelterrein Huygenslaan Dieren, een speelplaats bij Hotel De Roskam (Oekraïne) en 3 nieuwe speeltoestellen op de natuurspeelplaats Velp Noord. Het geplande Johan Wagenaarplein is bij nader inzien toch minder geschikt als buurtspeelplaats, de multi-sportcourt locatie ligt te dicht op de woningen. De voorbereidingen van de buurtspeelplaatsen Burg. Brandplein (Velp) en Speenkruidstraat (Rheden) zijn opgestart, maar de realisatie schuift door naar 2024. *In 2023 is gestart met wekelijkse wijksport- en spelactiviteiten op 5 plekken in Velp, om kinderen te stimuleren buiten te spelen. In 2024 breiden we dit uit naar Dieren en Rheden.*
Doel: We willen onze inwoners beter informeren en inspireren om klimaatadaptief te handelen via watisjouwrheden.nl
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
In 2023 heeft de gemeente Rheden een communicatiestrategie voor klimaatadaptatie en water (integrale aanpak)
Er is gestart met het werken aan de uitbreiding van watisjouwrheden.nl voor de thema's klimaatadaptatie en biodiversiteit. Naar verwachting is het resultaat in 2024 online. *Onder andere via watisjouwrheden.nl is het nieuws over de 3-30-300 kaarten en de bomen-uitdeel-actie gedeeld.*
Doel: In het beheer en de inrichting van de openbare ruimte betrekken we onze inwoners
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
Betrokken inwoners die een bijdrage leveren aan hun invulling van de woon en leefomgeving door opruimen van zwerfafval en adoptie van groen, afvalbakken en plantsoenbanken
De groenadoptie is 2023 uitgebreid met meer dan 6%, van 30.000 m2 naar 32.000 m2; *In 2023 is 37% van het totale areaal (150 afvalbakken/dispenser/hondenbak) geadopteerd.* *In 2023 is 9% van het totale areaal (39 plantsoenbanken/picknick set) geadopteerd.*
Van de "Ik Buurt Mee" bewonersinitiatieven worden er 30% gerealiseerd binnen groen, spelen en wegmeubilair

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

29% van alle Ik buurt mee! initiatieven is gerealiseerd binnen groen en grijs (w.o. wegmeubilair), 13% is gerealiseerd binnen spelen en sport.
Right to Challenge
Er zijn in 2023 geen bewonersinitiatieven binnengekomen in het kader van right to challenge. Wel is het aantal deelnemers aan groenadoptie toegenomen.
Doel: We ondersteunen Operatie Steenbreek en initiatieven derden
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
In 2023 heeft de gemeente circa 6 tot 8 aanvragen van inwoners i.k.v. Operatie Steenbreek gefaciliteerd
In 2023 zijn 5 initiatieven vanuit Operatie Steenbreek ondersteunt.
In 2023 hebben we 3 initiatieven voor een klimaatbestendige inrichting van de leefomgeving ondersteund.
Ten aanzien van initiatieven door derden, voor een klimaatbestendige inrichting van de leefomgeving, voor locaties die niet zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma van het Watertakentakenplan Olburgen 2023-2027, zijn de volgende o.a, initiatieven te benoemen: *- Een trottoir in de Wurfbainlaan in Rheden is opgeheven en vervangen door beplanting. De bewoners onderhouden gezamenlijk deze nieuwe groenstrook (groenadoptie)* *- De voorbereidingen voor het mogelijk vergroening in de Groenestraat Rheden zijn opgestart, dit proces loopt nog.*
Doel: De gemeente Rheden streeft met haar openbare verlichting veiligheid voor haar inwoners na. Op het gebied van duurzaamheid wil zij verder stappen zetten, door te investeren in energiebesparende LED-armaturen met dimmodules
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
De gemeente gaat door met het verdere verlaging van het energieverbruik van de OVL.
IIn 2023 hebben we ons ingezet op verdere verduurzaming van het areaal door 187 armaturen te upgraden naar dynamisch Ledverlichting in het buitengebied. Naast verduurzaming zorgt de gekozen verlichting ook voor een verbeterde leefomgeving van onze fauna in het buitengebied. Deze aan fietspaden geplaatste verlichting heeft een energiebesparing gerealiseerd van 16.800 kWh per jaar. Dit betekende dat in 2023, 74% (5466 armaturen) van ons totale areaal van 7.341 armaturen in de gemeente Rheden was voorzien van Ledverlichting, wat aanzienlijk hoger is dan het gemiddelde van circa 59% in een benchmark met 79 andere gemeenten.
Doel: We stellen een lokale klimaatadaptatiestrategie (LAS) op
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
In 2023 wordt het inhoudelijke proces gestart om de LAS op te stellen
LAS schuift door 2024. Door de verschuiving van het proces van de LAS, kan mede de input uit de dorpsgesprekken van de omgevingsvisie en de duurzaamheidsagenda worden meegenomen.
Doel: We beheren en onderhouden de openbare ruimte en zorgen voor een duurzame, schone, hele en veilige woon-, werk- en leefomgeving
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
Het beheer en onderhoud richt zich op het minimaal veilig en functioneel houden van de openbare ruimte. We onderhouden bijna de hele openbare ruimte op minimaal een CROW-niveau B (basis). Wegen op minimaal CROW-niveau C (laag)

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Op basis van monitoring de openbare ruimte voldeed minimaal 90% aan de CROW kwaliteitsnormering B (basis). Uitzondering is wegen, deze is vastgesteld op CROW kwaliteitsnormering C (laag) en ook deze voldeed op basis van monitoring voor minimaal 90% aan dit niveau.
Doel: We zorgen voor schoon water in het kader van goed, toekomstbestendig stedelijk waterbeheer
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
In 2023 wordt 1500 m1 gescheiden stelsel gerealiseerd
In 2023 hebben we 500 m1 gemengde riolering afgekoppeld door een gescheiden stelsel aan te leggen. *Het leek niet mogelijk (doelmatig) om in meer projecten die in uitvoering zijn het hemelwater af te koppelen.* *Vanwege beperkte bezetting en/of verloop onder personeel zijn minder projecten in uitvoering en is meer tijd nodig om tot uitvoering te komen.*

Mobiliteit en infra

Resultaat	Voortgang
Doel: We bouwen aan een verkeersveilige, bereikbare en op een duurzame mobiliteit ingerichte woon-, werk- en leefomgeving	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
Toetsen van de gefaseerde aanpak in overwegbeveiliging door de spoorwegbeheerder	
Voorbereiding en verdere uitvoering van Verbeterprogramma Overwegen van ProRail (Biljoen, Begraafplaats/Jeugdland, Schaarweg). Overweg Lentsesteeg is tijdelijk afgesloten en de projectscope is gewijzigd naar een beveiligde overweg.	
Een actuele visie op (duurzame) mobiliteit	
In de zomer is met een raadsinformatiebrief geïnformeerd over de status van de Mobiliteitsvisie. Door de komst van de Omgevingswet moet de Mobiliteitsvisie integraal in de Omgevingsvisie landen. Dit heet Bouwsteen Mobiliteit. Vervolgens is met de technische agendacommissie van de raad bepaald dat er toch een startnotitie voor de Bouwsteen Mobiliteit moet komen. Deze Startnotitie is in concept opgesteld en ligt in het voorjaar van 2024 voor ter behandeling in de gemeenteraad.	
We vergroten de laadinfrastructuur voor motorvoertuigen	
De locaties zijn aangewezen en besluitprocedures afgerond. De fysieke uitvoering van de laadpalen zelf heeft wel enige vertraging, omdat het Vattenfall in Charge niet altijd is gelukt om laadpalen te plaatsen. Sinds Q4-2023 worden in onze gemeente weer laadpalen geplaatst. In totaal zijn er 8 laadpalen geplaatst. Op 3 locaties kon geen laadpaal geplaatst worden wegens overbelasting op het laagspanningsnet (netcongestie).	
Bevorderen van de verkeersveiligheid in de wijken en waar mogelijk in de bebouwde kom 30km zones instellen	
Verkeerseducatie is actief gepromoot, er zijn voorlichtingen gegeven en het praktisch verkeersexamen is georganiseerd. Na de schoolvakanties zijn bij basisscholen snelheidsdisplays opgehangen. Verdere voorbereidingen uitvoering 30 km-zones heeft plaatsgevonden.	
Doel: We toetsen leefbaarheidseffecten omtrent goederenvervoer en externe veiligheid via spoor- en waterwegen.	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Input leveren en toetsen op ontwikkelingen en planvorming inzake het (spoor)goederenvervoer in ambtelijk en bestuurlijk samenwerkingswerkverband
We hebben bestuurlijk overleg gevoerd over spoorgoederenvervoer. Op initiatief van de gemeente Rheden sluiten we aan bij het overleg van de gemeenten langs de IJssellijn en Twentelijn.

Wat is de bijdrage aan de Sustainable Development Goals (SDG)?

Tabel: Bijdrage aan de Sustainable Development Goals

Taakveld(en)	Bijdrage aan SDG*
• 1.1 Crisisbeheersing en brandweer • 1.2 Openbare orde en veiligheid • 2.1 Verkeer en vervoer • 2.2 Parkeren • 2.3 Recreatieve havens • 2.4 Economische havens en vaarwegen • 2.5 Openbaar vervoer • 3.1 Economische ontwikkeling • 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur • 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen • 3.4 Economische promotie • 5.5 Cultureel erfgoed • 5.7 Openbaar groen en (open lucht) recreatie • 7.2 Riolering • 7.3 Afval • 7.4 Milieubeheer • 7.5 Begraafplaatsen en crematoria • 8.1 Ruimtelijke ordening • 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) • 8.3 Wonen en bouwen	• 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18

* Sustainable Development Goals, zie bijlage 9 voor een nadere toelichting

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma 1, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisaties:

- Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA);
- Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen;
- Euregio Rijn-Waal (privaatrechtelijke samenwerking naar Duits recht).

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Wat heeft het gekost?

Programma 2. Leefomgeving

(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Primitieve begroting	Gewijzigde begroting	Rekening	Saldo
	2022	2023	2023	2023	2023
Lasten					
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	758	814	1.101	888	213
2.1 Verkeer en vervoer	4.778	5.536	5.737	6.304	-567
2.2 Parkeren	132	103	106	248	-142
2.5 Openbaar vervoer	157	125	125	212	-87
3.1 Economische ontwikkeling	309	437	395	419	-24
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	9	9	9	7	2
3.4 Economische promotie	287	373	376	325	51
5.5 Cultureel erfgoed	600	242	535	556	-20
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.760	3.484	3.856	3.569	287
7.2 Riolering	3.274	3.208	3.223	3.100	123
7.3 Afval	4.023	4.575	4.583	4.168	415
7.4 Milieubeheer	2.454	2.842	2.971	3.004	-32
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	660	563	579	774	-195
8.1 Ruimtelijke ordening	2.414	2.853	2.553	2.579	-26
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	152	31	2.813	6.671	-3.858
8.3 Wonen en bouwen	2.550	2.353	2.471	2.788	-317
subtotaal	25.316	27.548	31.434	35.611	-4.177
Baten					
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	624	463	463	621	159
2.1 Verkeer en vervoer	473	302	340	500	160
2.2 Parkeren	10	25	25	17	-8
2.5 Openbaar vervoer	329	97	97	165	68
3.1 Economische ontwikkeling	102	101	101	102	1
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	11	9	9	9	0
3.4 Economische promotie	469	340	340	533	193
5.5 Cultureel erfgoed	360	45	45	37	-8
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	236	350	350	171	-179
7.2 Riolering	4.817	4.885	4.928	4.812	-115
7.3 Afval	5.165	5.588	5.588	5.343	-245
7.4 Milieubeheer	66	835	845	887	42
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	660	806	806	774	-32
8.1 Ruimtelijke ordening	78	10	10	52	42
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	129	129	3.770	3.641
8.3 Wonen en bouwen	395	457	457	751	294
subtotaal	13.796	14.443	14.534	18.545	4.011
Saldo van baten en lasten	-11.519	-13.105	-16.901	-17.066	-166
Reserves					
Toevoeging	1.827	810	810	981	-171

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Onttrekking	2.139	162	875	1.132	257
Resultaat	-11.208	-13.753	-16.835	-16.915	-80

Belangrijkste afwijkingen

Taakveld (afwijkingen per taakveld => 50.000)	Bedrag in € 1.000	Inc. / Struct.
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	372	I/S
Een groot deel van de onderschrijding komt doordat een aantal ramingen op 'Overige bezittingen' terecht gekomen is, terwijl er vanaf 2023 afgesproken is dat op gebouwniveau geboekt zal worden. Dit verklaart o.a. de overschrijding van 151K op de Parkeergarage Dieren (zie taakveld 2.2). Verder kan een deel van de onderschrijding verklaard worden doordat we meer groenstroken verkocht hebben in 2023, waardoor we extra inkomsten gegenereerd hebben. Bij de komende begroting zullen we de ramingen per gebouw op de juiste kostenplaats indelen. Daarnaast zijn de onderhoudswerkzaamheden aan Openluchttheater De Pinkenberg niet uitgevoerd. Hiervoor was 175K geraamd, waarvan 75K een ontvangen bijdrage van de gemeente Rozendaal. Tevens zijn de toegerekende personeelslasten lager dan begroot, voordeel van 85K.		
2.1 Verkeer en vervoer	-407	I/S
De overschrijding op het product wegen is grotendeels te verklaren door de uitgaven op een tweetal projecten op project Nijverheidslaan en op project Harderwijkerweg Dieren. Deze kosten komen voort uit groot onderhoudsmaatregelen. De Overschrijding wordt conform het integraal beheerplan geëgaliseerd met de reserve. Deze reserve is bedoeld om grotere, fluctuerende uitgaven voor groot onderhoud te egaliseren en financiering van projecten over meerdere begrotingsjaren te vergemakkelijken. De overige overschrijding is te verklaren op onderhoud straatverlichting door extra kosten gemaakt voor het aanpassen lichtmasten systeem City Touch (Dim regiem). En de niet geraamde indexering voor materiaal, brandstof en loonkosten (CBS Deelgebied GWW van Van Gelder, tabel 42/43 grond, weg en waterbouw).		
2.2 Parkeren	-151	I/S
Nog niet alle ramingen zijn op gebouwniveau verwerkt in de begroting. Zo staan er een aantal ramingen op algemene grootboekrekeningen in plaats van per gebouw. Dit resulteert in sommige gevallen in een overschrijding op gebouwniveau, ook hier bij Parkeergarage Dieren. Dit wordt gecompenseerd door de dekking bij de algemene grootboekrekening 'Overige bezittingen' bij taakveld 0.3 waar een onderschrijding is van totaal 372K.		
2.5 Openbaar vervoer	-19	I/S
Geen nadere toelichting vereist.		
3.1 Economische ontwikkeling	-23	I/S
Geen nadere toelichting vereist.		
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	2	I/S
Geen nadere toelichting vereist.		
3.4 Economische promotie	244	I/S

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Het blijkt dat de baten van de toeristenbelasting en forensenbelasting enorm zijn toegenomen ten opzichte van de begroting. Dit komt door de toename van het aantal overnachtingen.		
5.5 Cultureel erfgoed	-28	I/S
Geen nadere toelichting vereist.		
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	107	I/S
Een deel (57K) van de onderschrijding is te verklaren doordat enkele groenrenovaties niet zijn uitgevoerd, vanwege capaciteitsgebrek. Daarnaast is minder geld uitgegeven omdat voor enkele projecten subsidiegeld is ontvangen (bijv. 65 bomen in Velp-Zuid). Het overige deel (50K) van de onderschrijding komt vanuit het biodiversiteitsplan bij het onderdeel Soortmanagementplan (SMP) en bijbehorend uitbesteed werk aan onderzoek en rapportage. De vertraging komt grotendeels vanuit de capaciteit van onderzoeksbureaus maar ook doordat er nog geen juridisch geborgd format voor SMP is geleverd vanuit provincie (bevoegd gezag).		
7.2 Riolering	8	I/S
De exploitatie van riolering wordt verrekend met de voorziening. Het voordeel wordt mede veroorzaakt omdat er in 2023 minder kosten zijn gemaakt dan begroot.		
7.3 Afval	170	I/S
Lagere lasten op afvalbrengstation door minder bezoekers dan begroot en tegen een lager tarief. Ook hebben we teveel betaalde kosten over 2020 t/m 2023 in 2023 terugontvangen (gecorrigeerd). Daarnaast ook lagere lasten op verbrandingskosten door minder afval dat verbrand diende te worden tegen hogere prijs dan begroot.		
7.4 Milieubeheer	9	I/S
Geen nadere toelichting vereist.		
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-227	I/S
Nadeel wordt veroorzaakt door 140K minder onttrokken aan reserves/voorzieningen. De omzet is 40K gedaald t.o.v. de Begroting. Bovendien is er sprake van diverse overige afwijkingen a 47K.		
8.1 Ruimtelijke ordening	16	I/S
Geen nadere toelichting vereist.		
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-217	I/S
Kosten opsporing en ruiming Ontplofbare Oorlogsresten waren niet begroot en worden deels (68%) vergoed door het Rijk, per saldo een nadeel van 18K. Grondexploitatie Dr. Visserstraat en Vitatron zijn in 2023 afgesloten, tezamen een nadeel van 100K. Daarnaast overige afwijkingen per saldo nadelig 99K.		
8.3 Wonen en bouwen	-23	I/S
Hogere WABO-leges opbrengsten door een aantal grotere objecten die vergund zijn.		
0.10 Mutaties reserves	86	I/S
Het saldo van de voordelige afwijking bestaat uit: • hogere onttrekking aan de reserve wegen 239K • lagere onttrekking reserve gebouwen -100K • niet geraamde onttrekking reserve COVID-19 51K		

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

• onttrekking aan de reserve speelplaatsen 66K • storting aan de reserve bos & natuur - 31K • storting aan de reserve landschap - 6K • storting aan de reserve afval - 133K	
Totaal	**-80**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

3. Bestuur en organisatie

Wat hebben we bereikt?

Inwonersparticipatie
De participatie van inwoners bij belangrijke onderwerpen binnen de gemeente, is inmiddels een standaard onderdeel van de aanpak. Zo zijn er bijvoorbeeld uitgebreide participatietrajecten geweest bij de Omgevingsvisie en de Koers Sociaal Domein. Het participatiebeleid dat hieraan ten grondslag ligt, wordt momenteel bewerkt.

Welke doelen zijn gerealiseerd?

Dienstverleningsagenda

Doel	Voortgang
Een klantgerichte en adequate dienstverlening aan inwoners, ondernemers en instellingen (Dorus Klomberg)	
Er is in 2023 hard gewerkt aan de digitale toegankelijkheid van onze dienstverlening. Ook is een besluit voorbereid om in 2024 te komen tot een portal voor het Sociaal Domein: I-participatie. Daardoor worden in één implementatie vrijwel alle producten en diensten van het sociaal domein digitaal toegankelijk.	

Kansengelijkheid en inclusie

Doel	Voortgang
Wij geven elke inwoner gelijke kansen (Dorus Klomberg)	
Er wordt met de doelgroepen gewerkt aan een Lokale Inclusie Agenda. Tevens wordt voor dit thema de samenwerking met Arnhem verkend.	

Inwonersparticipatie

Doel	Voortgang
Actief betrekken van inwoners en ondernemers bij besluitvorming (Dorus Klomberg)	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Er wordt gewerkt aan een Duurzaamheidsagenda, waarin de punten uit het Burgerakkoord worden omgezet in concrete activiteiten. *De duurzaamheidsagenda is een meerjarenagenda voor de periode 2023 – 2026 met een 'lichte doorkijk' naar de langere termijn. In de duurzaamheidsagenda staat omschreven welke concrete activiteiten en projecten de gemeente, inwoners, ondernemers en/of maatschappelijke instellingen voor de periode van 2023 – 2026 gaan oppakken. Oplevering zou plaatsvinden in juni 2023, dat wordt oktober 2023.* *De nota Participatiebeleid heeft ook vertraging opgelopen. Naar verwachting is deze nota Q2 2023 gereed ipv Q1.*

Regionale samenwerking en internationale betrekkingen

Doel	Voortgang
Verbetering samenspel Omgeving - Gemeenteraad – College - organisatie (Carol van Eert)	
Onder regie van de Raad is een meervoudig traject gestart om het samenspel te verbeteren. Dit loopt nog tot in 2024 door.	
Vaststelling Lange Termijn Visie (Carol van Eert)	
Er is nog geen lange termijn visie. We zijn reactief op verzoeken van buurgemeenten voor verdere samenwerking (Rozendaal, Doesburg, Renkum).	
Realisatie van toegevoegde waarde door samenwerking (Carol van Eert)	
De samenwerking binnen de Groene Metropoolregio begint steeds meer vruchten af te werpen. In de notitie "Meerwaarde GMR voor Rheden" is dit nader uitgewerkt. *De samenwerking binnen de Connectie leidt tot steeds betere dienstverlening. Er wordt gewerkt aan een verdere verzakelijking van de relaties met de afnemers.*	

Vastgoedportefeuille

Doel	Voortgang
Verduurzaming van de vastgoedportefeuille (Dorus Klomberg)	
In het jaar 2023 hebben we de basis gelegd voor een gestructureerde uitvoering van de opdracht 'verduurzaming maatschappelijk vastgoed'. Hiervoor hebben we een rapportage opgesteld waarin de doelstellingen voor verduurzaming (zowel wettelijk, regionaal als gemeentelijk) zijn beschreven, evenals een gedetailleerd overzicht van de kenmerken van ons vastgoedportfolio. Op basis van de kenmerken, zijn de prioriteiten voor verduurzaming gesteld en een globale raming gemaakt voor verschillende projecten. Het uiteindelijke doel is om vanaf 2040 CO2-neutraal vastgoed te realiseren. Bij de prioritering zijn verschillende criteria zorgvuldig afgewogen. Criteria zijn onder meer: natuurlijke momenten groot onderhoud, ontwikkelingen gebruik en ontwikkelingen RO. Daarnaast worden enkele panden afgestoten, omdat deze niet meer een maatschappelijk doeleind dienen. *Het uitvoeringsprogramma om onze vastgoedportefeuille te verduurzamen zal in het 3e kwartaal 2024 aangeboden worden aan de raad ter besluitvorming. Hierin wordt het uitvoeringsplan uitgewerkt om te komen tot onze ambitie richting 2040.*	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Professionalisering organisatie

Doel	Voortgang
Rheden wil een professionele, klantgerichte en toekomstbestendige organisatie zijn, waar de inrichting van de organisatie ondersteunend is aan de visie en doelen (Gea Hofstede)	
De co-creatie aanpak voor de organisatieontwikkeling is ingang gezet ('Expeditie Rheden'). Daarbij zijn de doelen bepaald maar is de keus gemaakt dit niet volledig uit te werken in een uitvoeringsplanning. De weg ernaartoe wordt in samenspraak met leiding en medewerkers gezamenlijk bepaald. Dat doen we bewust in haalbare en waar het moet kleine stappen.	

Integrale veiligheid

Doel	Voortgang
Wij willen met elkaar een Rhedense samenleving zijn waarin iedere inwoners en ondernemer een veilige woon-, werk- en leefomgeving ervaart. (Carol van Eert)	
- *Het integraal veiligheidsbeleid 2023-2026 en een mensenhandel aanpak is vastgesteld.* - *Er zijn tweejarige uitvoeringsplannen opgesteld per thema.* - *Er is een weerbaarheidsscan uitgevoerd over de Rhedense aanpak van ondermijning en aanbevelingen worden opgepakt.* - *Er is een garageboxen controle uitgevoerd om strijdig gebruik tegen te gaan.* - *Digitale veiligheid is bij ondernemers, ouderen en jongeren onder de aandacht gebracht.* - *Het onderwerp zorg en veiligheid is geborgd door de komst van een beleidsmedewerker.* - *Voor radicalisering en extremisme is een basistraining georganiseerd voor professionals.* - *Voor de jeugdaanpak is het convenant geactualiseerd.* - *Handhavingszaken worden daadkrachtiger opgepakt door de komst van een handhavingsjurist.*	

Welke resultaten zijn gerealiseerd?

Dienstverleningsagenda

Resultaat	Voortgang
Doel: Een klantgerichte en adequate dienstverlening aan inwoners, ondernemers en instellingen	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
10% van de producten en diensten	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Er is een proces ingericht waarin de E-formulieren worden ontwikkeld, technisch gerealiseerd, vrijgegeven en online gezet. *Via een monitor wordt de voortgang van de digitalisering nauwgezet bijgehouden.* *In 2023 is een samenwerking tot stand gekomen tussen Renkum, Rheden en Arnhem op het gebied van een gecoördineerde aanpak van de digitale dienstverlening. Voorbeelden worden gedeeld.* *Samen met de gemeente Arnhem wordt de nieuwe website ontwikkeld. Dit betekent een harmonisatie van de toegankelijkheid van producten en diensten.* *In 2023 zijn 40% van de producten en diensten digitaal toegankelijk gemaakt ten behoeve van het voldoen aan de WMEBV.* *Er is een verkennend onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor evaluatie van de digitale dienstverlening.* *De ingangstermijn van de wet WMEBV is uitgesteld tot 1-1-2025.* *Er is een Rekenkameronderzoek aangekondigd naar de organisatie van de kwaliteit van de dienstverlening. Het rapport is bedoeld als input voor een verbeterplan.*
100% van de teams heeft een sterkte-zwakte analyse (nu: 0%)
Alle teams hebben de status inzichtelijk op het gebied van digitale toegankelijkheid. De sterkte-zwakte analyse heeft zich de afgelopen jaren toegespitst op de digitalisering.
60% van de deelnemers
Er is een verkennend onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor evaluatie van de digitale dienstverlening. Technologisch is dit nu nog niet mogelijk. Inmiddels is een mogelijke technologische oplossing gevonden.

Kansengelijkheid en inclusie

Resultaat	Voortgang
Doel: Wij geven elke inwoner gelijke kansen	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
Zichtbaar werken aan kansgelijkheid	
In 2023 hebben wij wederom deelgenomen aan de viering van Ketikoti op 1 juli. Op Coming-outdag is zoals inmiddels traditie de Regenboogvlag gehesen. De vernielde regenboogzebrapaden in Dieren zijn hersteld. Conform het Coalitieakkoord en een eerdere motie van de Raad is gestart met een aanpak voor het opstellen van een Lokale Inclusie Agenda. In dat kader zijn in 2023 eerste gesprekken gevoerd met de gemeente Arnhem over mogelijke samenwerking op dit thema (o.a. uitwisseling ervaringen, overlappende LHBTI+ gemeenschappen). Kansengelijkheid en Inclusie zijn een speerpunt in onze nieuwe Sociale Koers en binnen de sociale basis.	
50% activiteiten schenkt aandacht aan deelname bijzondere doelgroepen	
Minimaal 1 uitvoeringsproject vanuit Preventie-akkoord heeft in 2023 als doel kansgelijkheid te versterken	

Inwonersparticipatie

Resultaat	Voortgang
Doel: Actief betrekken van inwoners en ondernemers bij besluitvorming	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
Participatie toolbox beschikbaar in Q3 2023
Mede omdat het opstellen van het participatiebeleid qua planning is aangepast (van Q3 naar Q4) komt er ook een nieuwe planning voor het maken van de toolbox participatie. De toolbox zal nog niet beschikbaar zijn in Q3 en daardoor wordt de streefwaarde, van 2 keer inzetten in 2023, niet gehaald. *Het beschikbaar hebben van de toolbox is nu voorzien voor Q4 2024. Onderdeel hiervan is het participatieplatform dat al wel in 2023 meerdere keren ingezet zal worden bij projecten waarin participatie een rol heeft.*
Participatiebeleid beschikbaar in Q1 2023
Het opstellen van het participatiebeleid vraagt meer tijd dan voorzien. Dit heeft onder andere te maken met het gegeven dat er meer onderzoek nodig was over hoe de inwoners willen participeren en ook specifiek hoe we jongeren beter kunnen betrekken. In afstemming met de wethouder is de planning nu gewijzigd naar Q4-2023.
Participatieplatform beschikbaar Q2 2023
Dit participatieplatform is klaar, maar staat nog niet live. Dit omdat er eerst een paar projecten op moeten voordat het zinvol is om het platform te lanceren. De url is geclaimd. Dit is www.meedenkeninrheden.nl.

Regionale samenwerking en internationale betrekkingen

Resultaat	Voortgang
Doel: Verbetering samenspel Omgeving - Gemeenteraad – College - organisatie	
Portefeuillehouder: Carol van Eert	
20% van de raadsvoorstellen is verbeterd	
Niet gemeten.	
Een verbeterd vergadermodel voor de gemeenteraad	
Nog in ontwikkeling	
Een strakkere P&C cyclus	
Planning en Controle documenten, waaronder deze jaarstukken, zijn op tijd aangeboden.	
Doel: Vaststelling Lange Termijn Visie	
Portefeuillehouder: Carol van Eert	
Procesvoorstel vastgesteld	
Nog geen procesvoorstel opgesteld.	
Lange Termijn Visie beschikbaar	
Nog geen LT-visie op samenwerking vastgesteld	
Doel: Realisatie van toegevoegde waarde door samenwerking	
Portefeuillehouder: Carol van Eert	
Visie op partnerschap c.q. samenwerking	
Naast de nota Verbonden Partijen is geen nieuwe/aanvullende visie ontwikkeld.	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

5 samenwerkingsverbanden bestendigen wij: GMR, VGGM, ODRA, De Connectie en MGR SD
Deze zijn bestendigd.
Inhoudelijke meerwaarde in meetbare termen vastgelegd
Dit verschilt sterk per samenwerkingsverband. Jaarverslagen, kwartaalberichten bieden steeds meer concreetheid inzake de prestaties/resultaten. Monitoren winnen aan kwaliteit.

Vastgoedportefeuille

Resultaat	Voortgang
Doel: Verduurzaming van de vastgoedportefeuille	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
30% van vastgoedportefeuille is energie neutraal	
We hebben een goede start gemaakt door met de realisatie van de nieuwbouw Gemeentehuis. Dit gebouw wordt ENG en aardgasloos opgeleverd. Verder loopt de renovatie Sporthal Theothorne volgens plan (na verbouwing aardgasloos).	
Verlaging van de kosten	
Het project nieuwe gemeentehuis loopt conform planning. Het afstoten van vastgoed is onderdeel van onze reguliere werkzaamheden en voeren we uit waar dit kan en aansluit op onze ambities. *Het uitvoeringsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed wordt in 2024 vastgesteld. De vervolgstap is om mogelijke kostenverlaging te realiseren.*	
Vastgelegde ambitie m.b.t. de verduurzaming	
Het Biljoenbad is 100% aardgasloos en 1 van de meest duurzame zwembaden van Nederland, dit is voor 2023 het grootste succes in het kader van verduurzaming. Tevens hebben we het uitvoeringsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed voor 2024-2040 opgesteld. *De doelen uit dit programma vertalen we door naar alle bestaande programma's in onze organisatie waaronder in het programma Duurzaamheid.*	

Professionalisering organisatie

Resultaat	Voortgang
Doel: Rheden wil een professionele, klantgerichte en toekomstbestendige organisatie zijn, waar de inrichting van de organisatie ondersteunend is aan de visie en doelen	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
80% van de teams heeft een span of support +/- 25 fte. Bij grotere teams is een hulpconstructie van coördinator of senior	
80% van de activiteiten is gerealiseerd van de routekaart voor het plan "Samen werken aan een sterke organisatie"	
De aanpak is op punten aangepast. We hebben bewust geen routekaart uitgewerkt voor deze fase, maar de co-creatieaanpak voortgezet.	
100% van de teammanagers neemt deel aan het MD-programma	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

50% van de medewerkers maakt gebruik van de Rheden Academie
Het percentage is nog niet bereikt.

Integrale veiligheid

Resultaat	Voortgang
Doel: Wij willen met elkaar een Rhedense samenleving zijn waarin iedere inwoners en ondernemer een veilige woon-, werk- en leefomgeving ervaart.	
Portefeuillehouder: Carol van Eert	
Het veiligheidsgevoel wordt door de inwoners tenminste gewaardeerd met een 7,4	
In mei 2024 worden de resultaten van de veiligheidsmonitor verwacht en kunnen we kijken of we dit resultaat hebben behaald.	

Wat is de bijdrage aan de Sustainable Development Goals (SDG)?

Tabel: Bijdrage aan de Sustainable Development Goals

Taakveld(en)	Bijdrage aan SDG*
• 0.1 Bestuur • 0.2 Burgerzaken • 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	5, 10, 16, 17 en 18

* Sustainable Development Goals, zie bijlage 9 voor een nadere toelichting

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisatie:

- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM);
- Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen;
- Gelders Archief;
- Gemeenschappelijke regeling intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie De Connectie;
- Alliander N.V.;
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten.

In de paragraaf Verbonden Partijen geven we inzicht in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en de risico's.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Wat heeft het gekost?

Programma 3. Bestuur en organisatie

(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Primitieve begroting	Gewijzigde begroting	Rekening	Saldo
	2022	2023	2023	2023	2023
Lasten					
0.1 Bestuur	2.857	2.738	2.870	2.820	50
0.2 Burgerzaken	1.844	1.681	1.790	1.854	-63
0.4 Overhead	18.923	17.717	20.343	23.324	-2.981
0.5 Treasury	47	186	186	347	-161
0.61 OZB woningen	714	730	730	725	5
0.62 OZB niet-woningen					0
0.63 Parkeerbelasting					0
0.64 Belastingen overig					0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds				3.886	-3.886
0.8 Overige baten en lasten	-407	1.884	1.690	1.283	408
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	1			-5	5
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.888	2.838	2.943	3.009	-65
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.146	876	941	1.456	-514
subtotaal	28.013	28.651	31.493	38.698	-7.204
Baten					
0.1 Bestuur	411			85	85
0.2 Burgerzaken	619	585	585	586	1
0.4 Overhead	611	23	23	852	830
0.5 Treasury	513	719	719	1.497	778
0.61 OZB woningen	6.840	7.400	7.400	7.168	-232
0.62 OZB niet-woningen	2.488	2.549	2.549	2.665	116
0.63 Parkeerbelasting	4	4	4	4	0
0.64 Belastingen overig	245	85	85	145	60
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	95.762	92.976	94.869	99.017	4.148
0.8 Overige baten en lasten	40				0
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)					0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	12	6	6	11	6
1.2 Openbare orde en veiligheid	420	21	21	514	494
subtotaal	107.965	104.365	106.259	112.545	6.286
Saldo van baten en lasten	79.952	75.714	74.766	73.847	-919
Reserves					
Toevoeging	1.945	937	1.938	2.227	-288
Onttrekking	103	554	4.438	4.798	360
Resultaat	78.111	75.331	77.265	76.418	-847

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Gewijzigde begroting	Rekening
	2022	2023	2023	2023
Alg. uitkering gemeentefonds	95.762	94.839	94.869	99.017
Onroerend zaakbelasting	9.328	9.937	9.937	9.828
Hondenbelasting	245	71	71	139
Toeristenbelasting	383	283	283	448
Forensenbelasting	86	57	57	84
Dividend Alliander	37	49	49	30
Dividend BNG	426	469	469	467
overig dividend	0	0	0	0
Overige dekkingsmiddelen	237	61	61	155
Totaal baten (per saldo)	**106.504**	**105.766**	**105.796**	**110.168**

Belangrijkste afwijkingen

Taakveld (afwijkingen per taakveld => 50.000)	Bedrag in € 1.000	Inc. / Struct.
0.1 Bestuur	134	I
In de begroting 2023 was in het salarisbudget griffie rekening gehouden met 108K per jaar voor tijdelijke frictiekosten in 2023, 2024 en 2025. Achteraf bleek er geen sprake meer te zijn van tijdelijke frictie. In de Kadernota 2024 is het budget afgeraamd voor de jaren 2024 en 2025. Voor 2023 ontstaat een voordeel van 108K. Overige afwijkingen (< 50.000): per saldo voordeel 26K.		
0.2 Burgerzaken	-62	I
Het nadeel wordt vooral veroorzaakt door een overschrijding van 70K op het budget voor verkiezingen. In 2023 was rekening gehouden met de verkiezingen van de Provinciale Staten en het Waterschap. Door de val van het kabinet medio 2023 volgden landelijke verkiezingen in november 2023. In de bestuursrapportage 2023 is het budget verkiezingen daarom opgehoogd, echter ontoereikend om alle kosten en kostenstijgingen op te kunnen vangen. Overige afwijkingen (< 50.000): per saldo voordeel 8K.		
0.4 Overhead	-2.151	IS
De overschrijding op dit taakveld is op te splitsen in een aantal componenten. Als belangrijkste posten zijn te noemen: <u>Managementsupport -63K</u> Betreft hogere kosten voor managementondersteuning. <u>Rheden 450jaar -138K</u> Betreft diverse uitgaven (organisatiekosten en subsidies) voor Rheden 450jaar. Tegenover deze overschrijding staat een onttrekking aan de reserve COVID-19 ad 50K (zie taakveld 0.10), waarmee de overschrijding uitkomt op 88K. <u>Advieskosten -61K</u>		

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Betreft diverse advieskosten (voor o.a. samenwerking Rheden-Doesburg en voor begeleiding organisatieontwikkeling).

De Connectie -740K
Dit resultaat is als volgt te specificeren:
niet gerealiseerde taakstelling bij de Connectie -244K
CAO-stijging -224K
Autonome prijsontwikkeling 2022 -300K
Autonome prijsontwikkeling 2023 -131K
Overige uitgaven (p/s voordeel) 159K

Salariskosten en teambudgetten -663K
De overschrijding in 2023 ad 663K op salariskosten en teambudgetten is het resultaat van diverse posten die te maken hebben met salariskosten, inhuur, opleiding en salarisgerelateerde uitgaven. Dit resultaat is grofweg als volgt te specificeren:

- inhuur management -372K
- inhuur financiën, informatie en control -535K
- lagere lasten buurtbeheer 147K
- doorbelasting vastgoed 105K
- overige, per saldo -8K

Als gevolg van de complexe arbeidsmarkt bleken vacatures moeilijk of niet invulbaar. In combinatie met enkele financiële uitdagingen die meer dan reguliere aandacht en inzet vergden was inhuur noodzakelijk voor onze financiële dienstverlening.
In de paragraaf Bedrijfsvoering (onderdeel Personeel & Organisatie) worden de totale salariskosten toegelicht met de verschillen per programma.

Personeel & Organisatie -169K
Meerkosten (afgerond 38K) voor arbodienstverlening en uitvoering Wet poortwachter (gericht op re-integratie van zieke werknemers). Daarnaast dotatie (66K) aan nieuwe voorziening Regeling Vervroegde Uittreding en dotatie (93K) aan voorziening spaarverlof. Overige (voordelige) afwijkingen ad 28K.

ICT en informatiemanagement -135K
Betreft hogere onderhoud- en licentiekosten van diverse (software)applicaties (hebben allen te maken met de diverse prijsstijgingen van ICT toepassingen, de kosten van PinkRoccade m.b.t. verschillende digitale 'makelaar' services en de overgang naar andere softwarepakketten).

Overige afwijkingen (< 50K), per saldo nadeel 182K

0.5 Treasury	617	I
Het voordelig resultaat wordt veroorzaakt door meer ontvangen rente schatkistbankieren 472K, ontvangen rente van Alliander over de jaren 2021 en 2022 281K en meer betaalde rente over langlopende leningen -/- 136K.		
0.61 OZB woningen	-227	I
De grondslag voor de berekening van de OZB was werkelijk 2,69% lager dan begroot. Hierdoor vallen de werkelijke opbrengsten 227K lager uit.		
0.62 OZB niet-woningen	116	I
De grondslag voor de berekening van de OZB was werkelijk 8,43% hoger dan begroot. Hierdoor vallen de werkelijke opbrengsten 116K hoger uit.		

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

0.63 Parkeerbelasting	0	IS
Geen nadere toelichting vereist.		
0.64 Belastingen overig	60	S
Betreft meeropbrengsten van hondenbelasting. In 2023 zijn de tarieven verlaagd t.o.v. 2022 (amendement 'Afschaffen deel van de hondenbelasting' verwerkt in PB2023). De verwachte opbrengsten zijn daarom bijgesteld van 231K (2022) naar 85K (2023). De werkelijke opbrengsten in 2023 bedragen 145K en dit geeft een voordeel van 60K.		
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds (GF)	262	I
Het voordelig resultaat algemene uitkering kent meerdere oorzaken: - De ontvangst voogdij/18+ uit de Meicirculaire 2023 van 733K is begroot op taakveld 6.72. De werkelijke ontvangst is in eerste instantie geboekt op taakveld 0.7 en daarna ten gunste gebracht van taakveld 6.72. Per saldo geen financiële afwijking. - Het voordelig resultaat Septembercirculaire 2023 bedraagt 176K. (toegelicht in memo "Financiële effecten sept.circ. GF 2023" verzonden aan de raad d.d. 16-10-2023). - Het voordelig resultaat Decembercirculaire 2023 bedraagt 3.170K. Onderdeel hiervan betreft de middelen voor energietoelage ad 3.153K. De werkelijke ontvangst is in eerste instantie geboekt op taakveld 0.7 en daarna ten gunste gebracht van taakveld 6.3. Per saldo een voordelig effect van 17K. (toegelicht in memo "Financiële effecten dec.circ. GF 2023" verzonden aan de raad d.d. 9-1-2024). Van de september- en decembercirculaire zijn geen begrotingswijzigingen gemaakt. - Op basis van de laatste betaalspecificatie van BZK zijn de aantallen van enkele maatstaven geactualiseerd. Dit leidt tot een verlaging van de algemene uitkering 2023 van 55K. - Het resultaat uit voorgaande jaren leidt tot een voordeel van 124K. Het totale voordeel Algemene uitkering bedraagt per saldo 262K.		
0.8 Overige baten en lasten	408	I
De afwijking wordt o.a. veroorzaakt door de dotatie ad 68K aan de voorziening dubieuze debiteuren. Daarnaast is op dit taakveld de rekening-courant met SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten) nadelig met 341K gemuteerd. Binnen dit taakveld zijn daarnaast stelposten voor prijsstijgingen en salarissen begroot. De voordelige (rest)saldi hiervan bedragen 817K en worden ingezet ter dekking van die uitgaven in de drie programma's.		
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	5	IS
Geen nadere toelichting vereist.		
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-60	IS
Betreft niet geraamde uitgaven voor uitgevoerd klein onderhoud aan brandweerkazernes Velp en Rheden.		
1.2 Openbare orde en veiligheid	-21	IS
Geen nadere toelichting vereist.		
0.10 Mutaties reserves	72	IS
Het saldo van de voordelige afwijking bestaat uit: • niet geraamde toevoeging aan reserve Bovenwettelijk verlof -319K		

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

• onttrekking (uitbetalingen) aan reserve Bovenwettelijk verlof 150K • geen onttrekking reserve gebouwen -3K • lagere dotatie aan reserve gemeentehuis 31K • hogere onttrekking aan reserve gemeentehuis 163K • onttrekking aan reserve COVID-19 tbv Rheden 450 ad 50K	
Totaal	**-847**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Paragrafen

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Lokale Heffingen

De lokale heffingen maken een substantieel deel uit van de inkomsten van een gemeente. Voor het heffen van belastingen en retributies is er sprake van een financiële noodzaak, aangezien het Rijk bij haar bepaling van de algemene uitkering uitgaat van de mogelijkheid om eigen inkomsten te genereren. Bij de tariefberekeningen houdt de gemeente rekening met de jaarlijkse inflatoire effecten.

Voor de diverse lokale heffingen gelden wettelijke voorschriften, zo geldt voor retributies dat de opbrengsten maximaal 100% van de kosten mogen bedragen. Voorbeelden van deze retributies zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Voor overige lokale heffingen heeft de gemeente een grotere beleidsvrijheid in de bepaling van de tarieven.

Werkelijke opbrengsten uit lokale heffingen

Onderstaande tabel geeft inzicht in de werkelijke opbrengsten uit lokale heffingen ten opzichte van de begroting (inclusief begrotingswijzigingen en kwijtscheldingen).

	2023 begroting	2023 jaarrekening	Verschil	Mutatie(%)
Onroerende zaakbelastingen	9.937	9.828	-109	-1,1%
Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	4.883	4.632	-251	-5,2%
Rioolheffing	4.460	4.343	-117	-2,6%
Bouwleges	450	733	283	62,8%
Parkeerbelastingen	4	4	0	0%
Hondenbelasting	71	139	68	96,6%
Toeristenbelastingen	283	448	165	58,7%
Secretarieleges	399	403	4	1,0%
Begraafrechten	501	460	-41	-8,1%
Forensenbelasting	57	84	27	47,2%
Marktgelden	9	9	0	0%
Overige heffingen/leges	124	190	66	53,8%
Totaal	**21.177**	**21.273**	**96**	**0,45%**

Ten opzichte van de begroting na wijziging vallen de opbrengsten uit lokale heffingen in 2023 € 96K hoger uit. De afwijkingen van € 50K of hoger worden hieronder nader toegelicht.

Onroerende zaakbelastingen, € 109.000 nadeel
Het nadelig effect op de OZB is met name het gevolg van een lagere WOZ waarde dan waarmee in de begroting 2023 rekening was gehouden.

Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten, € 251.000 nadeel
Dit wordt met name veroorzaakt door een groot aantal verminderingen op de oorspronkelijke aanslagoplegging.

Bouwleges, € 283.000 voordeel
In 2023 is er sprake van een meeropbrengst bouwleges van € 283.000

Toeristenbelasting, € 165.000 voordeel
In het jaar 2023 worden de opbrengsten van het jaar 2022 geboekt. Het aantal overnachtingen is fors toegenomen

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Hondenbelasting € 68.000 voordeel
De werkelijke opbrengsten zijn hoger dan begroot.

Gehanteerde tarieven 2023

Onderstaand de door de raad vastgestelde tarieven, zoals deze in 2023 zijn gehanteerd.

OZB uitgedrukt in percentage van onroerende zaak		
Woningen	- eigenaar	0,0996%
Niet-woningen	- eigenaar	0,2526%
	- gebruiker	0,1984%

Afvalstoffenheffing	
Basisbedrag	38,57
140 l container	173,17
180 l container	220,91
240 l container	291,90
Verzamelcontainer	173,17

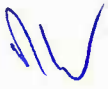
Reinigingsrecht	
Tarief	264,64

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing en reinigingsrecht	Begroot in 2023	Werkelijk in 2023
7.3 Afval	3.871.408	3.544.040
0.4 Overhead	81.129	86.318
0.5 Rente	3.241	2.984
0.64 Belastingen overig	110.000	110.000
0.8 Overige baten en lasten	-70.336	-70.336
2.1 Verkeer en vervoer	60.000	60.000
6.3 Inkomensregelingen	175.200	210.713
Btw compensatie	757.434	765.178
Totale kosten	4.988.076	4.708.897
Opbrengst heffingen	4.988.076	4.842.431
Dekkingspercentage	100,00%	102,84 %

In 2023 is het positieve resultaat van € 133.534 op het product afval toegevoegd aan de reserve afval.

Rioolheffing		
Eigenaar		70,89
Gebruiker	< 300 m3	126,50
	300-999 m3	357,94
	1000-9999 m3	2.956,55
	> 9999 m3	23.237,02

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Kostendekkendheid rioolheffing	Begroot in 2023	Werkelijk in 2023
7.2 Riolering	2.542.874	2.336.638
1.4 Overhead	783.710	833.833
0.5 Rente	269.543	239.908
0.64 Belastingen overig	158.000	158.000
2.1 Verkeer en vervoer	227.905	124.590
6.3 Inkomensregelingen	180.000	128.984
Btw compensatie	435.425	441.456
Totale kosten	4.597.457	4.263.408
Opbrengst heffingen	4.597.457	4.472.161
Dekkingspercentage	100,00%	104,90%

In 2023 is het positieve resultaat van € 208.753 op het product riolering toegevoegd aan de voorziening onderhoud riolering.

Toeristenbelasting	
Overnachtingen	2,09
Seizoenstandplaatsen	256,39
Jaarstandplaatsen	304,74

Forensenbelasting	
Basistarief	309,31
Opslag	1,18

Hondenbelasting	
1e hond	38,16
2e hond	43,92
3e hond	49,68
4e hond	55,44
5e hond	61,08

Ontwikkeling lokale lastendruk

De provincie Gelderland houdt de jaarlijkse ontwikkeling van de lokale lasten per gemeente bij. Op basis van deze cijfers kan een vergelijking gemaakt worden tussen de lokale lastendruk van naburige gemeenten. In onderstaande overzichten is - in bedrag per inwoner - de lastendruk 2023 van de gemeente Rheden weergegeven in vergelijking tot diverse Gelderse gemeenten. Tevens is de belastingdruk afgezet tegen het Provinciaal gemiddelde.

De gemeentelijke lasten zijn lager dan de lasten in bijna alle hieronder genoemde Gelderse gemeenten en ligt ruim onder het Provinciale gemiddelde.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

	OZB		afvalstoffenheffing		rioolrechten		totale belastingdruk	
Gemeente	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Arnhem	341	362	121	123	105	106	566	591
Renkum	281	277	129	134	143	160	553	571
Bronckhorst	227	234	104	102	121	125	452	461
Zutphen	284	292	128	134	78	77	490	503
Lingewaard	271	281	103	107	104	106	479	494
Zevenaar	287	295	82	81	104	113	474	489
Brummen	290	298	74	82	124	137	487	517
Provinciaal gemiddelde	**275**	**289**	**98**	**102**	**99**	**103**	**472**	**494**
Doetinchem	232	239	143	144	104	109	479	492
Rozendaal	267	281	108	124	91	91	466	495
Duiven	255	256	100	111	111	102	465	469
Doesburg	201	208	139	147	107	118	447	473
Westervoort	224	236	105	102	107	115	436	452
Rheden	**210**	**229**	**104**	**114**	**105**	**106**	**419**	**448**
Overbetuwe	179	185	121	123	40	38	341	345

Bron: https://geldersefinancien.nl/
* De begrotingen van gemeenten dienen voor de provincie als basis voor de publicatie van bovenstaande cijfers. Door amendementen en begrotingsbijstellingen kunnen deze cijfers in enige mate afwijken.

Kwijtscheldingsbeleid

Rheden kent de mogelijkheid tot kwijtschelding van belastingen. Hierbij hanteren wij een grens van 100% van de uitkeringsnorm. Kwijtschelding is in 2023 mogelijk voor de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing (gedeeltelijk). Daarnaast ook voor de leges van een ID-kaart of voor hondenbelasting (gedeeltelijk) en begraven.

In 2023 is in totaal voor een bedrag van € 346.350 aan kwijtschelding verleend. Dit bedrag is lager dan het begrote bedrag van € 378.682.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Om inzicht te krijgen hoe de gemeente Rheden er financieel voorstaat, is het van belang om inzicht te hebben in de financiële positie en de financiële weerbaarheid (welke mogelijkheden zijn er in financieel moeilijke tijden). Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre wij in staat zijn om mogelijke tegenvallers (de risico's) op te vangen zonder dat de uitvoering van het beleid en het voorzieningenniveau van onze inwoners in gevaar komt.

Met behulp van financiële kengetallen die betrekking hebben op de balans en de begroting kan een beeld worden geschetst van onze financiële positie. De normen worden zoveel mogelijk aangesloten op de richtlijnen van de provinciaal toezichthouder.

De kengetallen zijn bedoeld om in relatie tot elkaar te beschouwen. Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie, maar is dat afhankelijk wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Het is dus, met andere woorden, niet mogelijk om één individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie.

Het weerstandsvermogen en de kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van onze financiële positie. Het risicoprofiel wordt bepaald en gepresenteerd aan de hand van de grootste financiële risico's.

Risicoprofiel

Overzicht van de grootste risico's met peildatum 31-12-2023:

Risico-inventarisatie R2023				
nr.	**Risico**	**Kans**	**Financieel gevolg**	**Invloed**
1	Mogelijke hogere uitgaven voor WMO en jeugdzorg. De budgetten hiervoor staan onder druk vanwege toenemende en onvoorspelbare zorgvragen en kostenstijgingen.	75%	3.000.000	31%
2	Kosten van personele inzet. Door nieuwe, vaak meer flexibele taken, is huidige personele inzet vaak niet voldoende. Dit i.c.m. krapte op arbeidsmarkt.	75%	1.500.000	15%
3	Aanvullende bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen / verbonden partijen i.v.m. mogelijke negatieve exploitatie.	50%	1.500.000	15%
4	Bezuinigingsmaatregelen van het Rijk	50%	1.000.000	10%
5	Beheer openbare ruimte en vastgoed: mogelijke meerlasten als gevolg van prijsstijgingen bouwmaterialen en grondstoffen en door vertraging agv stikstofproblematiek .	75%	500.000	5%
6	Standaard risico met betrekking tot de Participatiewet: 1. Hogere lasten dan begroot omdat het aantal uitkeringsgerechtigden minder hard daalt dan het landelijk gemiddelde. 2. Tegenvallende inkomsten van het Rijk.	25%	500.000	5%
7	Kosten voor klimaatopgave	50%	300.000	3%
8	Implementatie Omgevingswet	75%	250.000	3%

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

9	Uitkering uit gemeentefonds:			
a	onderuitputting rijksuitgaven	25%	250.000	3%
b	nieuwe systematiek gemeentefonds	50%	250.000	3%
10	Minima- en armoedebeleid: hogere kosten agv economische ontwikkelingen	50%	200.000	2%
11	Meerkosten als gevolg van hoge inflatie en CAO-ontwikkelingen.	50%	200.000	2%
12	Overige risico's (stelpost)	10%	250.000	3%
	Totaal risicoprofiel bij jaarrekening 2023:		**9.700.000**	**100%**

Toelichting op de kolommen

De kolom "risico" bevat de omschrijvingen van het risico (gebeurtenis) die kan leiden tot een (nadelig) financieel gevolg. De waarschijnlijkheid dat de omschreven risico's zich daadwerkelijk voordoen wordt getoond in de kolom "kans". Voor risico's die zich herhaaldelijk voor kunnen doen, geeft de kans een indicatie van de frequentie waarmee risico's zich voordoen. Deze indicatie van de frequentie van voordoen wordt in onderstaande tabel getoond:

Omschrijving	Percentage
< 1 keer per 10 jaar	10%
1 keer per 5–10 jaar	30%
1 keer per 2-5 jaar	50%
1 keer per 1-2 jaar	70%
> 1 keer per jaar	90%

Via de kolom "financieel gevolg" wordt getoond wat de financiële gevolgen zijn van het zich voordoen van het risico. Dit is een inschatting van het maximale financiële effect van het betreffende risico. De kolom "invloed" geeft aan welk aandeel het betreffende risico heeft in het totaal van alle mogelijke financiële risico's. Zichtbaar is dat de top 5 risico's 73% uitmaken van alle mogelijke risico's. Voor deze paragraaf merken we het totaalbedrag aan als risicoprofiel.
Ten opzichte van de begroting 2024 (laatste bijstelling) is de omvang van het risicoprofiel gestegen van afgerond € 7,5 miljoen naar € 9,7 miljoen. Hieronder geven we een toelichting op de top 5 risico's.

1. Hogere uitgaven WMO en Jeugdzorg
De zorgvraag van inwoners is de afgelopen jaren op onderdelen sterk toegenomen en daarmee ook de kosten voor deze zorg. Tegelijkertijd blijven zorgvragen een onvoorspelbaar karakter dragen in wanneer zij zich gaan voordoen, wat de aard en duur ervan is en tot welk financieel beslag dit leidt. De tarieven Ambulant, tarieven Verblijf, Lumpsum-aanbieders, Jeugdbescherming & Jeugdreclassering nemen fors toe. Aanvullend zijn er ook aanpassingen in de Pgb(-verordening) die tot hogere kosten leiden. Vanwege de wettelijke zorgplicht en de afgesloten contracten met aanbieders tot en met 2026 is de beïnvloeding hiervan gering. (risicobedrag verhoogd van € 1 mln. (PB2024) naar € 3 mln.)

2. Kosten van personele inzet
Door nieuwe, vaak meer flexibele taken, is de huidige personele inzet vaak niet voldoende. Bovendien hebben we te maken met krapte op de arbeidsmarkt en een hoog verloop, wat mede veroorzaakt wordt door de krapte op de arbeidsmarkt. Het wordt steeds lastiger om vacatures tijdig in te vullen. De beschikbaarheid van externe krachten om dit op te vangen en te zorgen voor vervanging bij verzuim is beperkt. Bovendien leidt dit tot hogere kosten.
Deze ontwikkelingen maken het noodzakelijk goed naar ons personeelsbeleid te kijken en als werkgever nog meer inzetten op het 'binden en boeien'. Een passende salariëring hoort hierbij. We zijn daarom in 2023 een project gestart om onze functie- en functiewaardering systeem (HR21) te

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

actualiseren waarvan de doorwerking in 2024 zichtbaar wordt. De meerkosten schatten we in op maximaal € 1,5 miljoen.
(risicobedrag verhoogd van € 250.000 (PB2024) naar € 1,5 mln).

Beheersmaatregel: Zorgvuldige implementatie van HR21 en kritische afweging (nut en noodzaak) bij inzet en aantrekken van nieuw personeel. Indien onvoldoende budget keuzes maken in de uitvoering of in de prioriteitenstelling van werkzaamheden.

3. Aanvullende bijdragen gemeenschappelijke regelingen / verbonden partijen
Bij deze inschatting is ook rekening houden met de risico-inventarisatie van De Connectie. In de jaarstukken 2023 van De Connectie bedragen de geïnventariseerde risico's in totaal € 4.735.000. De Connectie heeft niet de beschikking over een (positieve) eigen algemene reserve waarmee algemene risico's kunnen worden opvangen. Tot het moment dat er bij DC evenwicht is tussen weerstandscapaciteit en risicoprofiel, geldt dat wanneer risico's zich voordoen waar geen weerstandcapaciteit tegenover staat, de gemeenten hiervoor moeten worden aangesproken. Dit betekent dat de gemeenten hiervoor, pro rata, weerstandscapaciteit moeten organiseren. Op basis van de huidige verdeelsleutel is het aandeel van Rheden 17%, dit komt neer op € 805K van bovengenoemde risicoscore. Voor de meeste overige GR-en en verbonden partijen zijn de afgelopen jaren weinig substantiële verhogingen van de gemeentelijke bijdragen aan de orde geweest.

Er vindt een gesprek plaats met De Connectie en de partners over de bekostigingssystematiek. De uitkomst hiervan is nog niet bekend. Zonder bijsturing is de verwachting dat we onze bijdrage moeten verhogen.

Voor alle GR-en en verbonden partijen schatten we een risico-bedrag van € 1.500k (risicobedrag verhoogd van € 1.000.000 (PB2024) naar € 1.500.000).

Beheersmaatregel: Kritisch beoordelen van de begrotingen en uitgaven van de GR'n en nog sterker aandringen op verklaringen nut en noodzaak van de aanpassingen. Indien nodig afname van diensten aanpassen.

4. Bezuinigingsmaatregelen van het Rijk
Het ministerie van financiën heeft begin augustus 2023 een ombuigingslijst opgesteld en deze lijst bevat een overzicht van mogelijkheden om uitgaven te verlagen om daarmee de overheidsfinanciën te verbeteren. Dit overzicht van ombuigingen biedt technische ondersteuning voor politieke keuzes. De maatregelen zijn technisch vorm gegeven. Dit wil zeggen dat bekeken is of de maatregelen technisch mogelijk zijn, zonder daarbij een inhoudelijk of politiek oordeel te geven over de maatregelen. In deze lijst zijn besparingen opgenomen m.b.t. de gemeentelijke financiën. Dit betreft onder andere:
• overhevelen van specifieke uitkeringen naar het gemeentefonds en het afschaffen van het BTW-compensatiefonds (BCF): deze acties zouden gepaard gaan met door te voeren kortingen vanuit de gedachte dat beide voorstellen zouden moeten leiden tot een besparing op gemeentelijke lasten.
• toepassen van een generieke korting op het gemeentefonds.

Het nieuwe kabinet zal hierover besluiten moeten nemen. Tot die tijd is onduidelijk wat de financiële impact hiervan zal zijn. In het risicoprofiel is hiervoor een bedrag van € 1.000K opgenomen (risicobedrag verhoogd van € 500.000 naar € 1 miljoen).

Beheersmaatregel: Lobby richting het rijk via o.a. de VNG en (lokale) media.

5. Beheer openbare ruimte en vastgoed
Dit betreft de mogelijke meerlasten als gevolg van prijsstijgingen bouwmaterialen en grondstoffen. Door de economische ontwikkelingen staan deze op spanning. Voor dekking van de kapitaallasten investeringen wegen zetten we de reserve wegen in. Om ook op de langere termijn voldoende

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

dekking te hebben zal de reserve wegen mogelijk op termijn nader gevoed moeten worden. We ramen hiervoor een risicobedrag van € 500K (ongewijzigd t.o.v. PB2024).

Beheersmaatregel: Monitoren, goed budgetbeheer toepassen en waar mogelijk combineren van werkzaamheden om kosten te besparen.

Overige risico's
In deze inventarisatie is conform de begroting 2024 een stelpost van € 250.000 opgenomen voor diverse overige risico's. Bijvoorbeeld voor mogelijke rekeningtekorten en kostenstijgingen bij diverse projecten.

Frauderisico's
We hebben in deze paragraaf expliciet aandacht voor de preventie en inventarisatie van frauderisico's. Belangrijke beheersingsmaatregelen hierbij zijn de functiescheiding (met name in het proces voor betalingen) en het vier-ogenprincipe. Er heeft zich geen fraude voorgedaan in het boekjaar 2023.

Frauderisico's worden niet benoemd in bovenstaande tabel. Naar verwachting zal in Q4-2024 een nota risicomanagement worden opgeleverd waar frauderisico expliciet onderdeel van uitmaakt. Hierin zal onder andere aandacht zijn voor het proces hoe de organisatie frauderisico's identificeert en bespreekt.

Beheersmaatregelen
Uit de beschrijving van de risico's kunt u opmaken dat diverse risico's grotendeels op korte termijn door ons of door ons alleen niet te beïnvloeden zijn. Voor alle risico's geldt dat we sturen op die onderdelen waar we wel direct of samen met anderen invloed op hebben (zgn. beheersing), dat is echter nog geen garantie dat de risico's zich niet voor zullen doen.
Het verder uitwerken en implementeren van beheersmaatregelen is onderdeel van het groeiproces om te komen tot een professioneel niveau van risicobeheersing. Onderdeel van dit proces is het opstellen van een 'Nota risicomanagement' die gepland staat in Q4-2024. In die nota geven we kaders ten aanzien van risicobeheer en leggen we vast hoe we hiermee omgaan. Dit groeiproces moet het mogelijk maken om (meer) bewust om te gaan met risico's en hiervoor in gesprek te gaan welke maatregelen we treffen en welke risico's we accepteren.

Weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen

Weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit kan op verschillende manieren worden bepaald. Feitelijk komen alle budgetten, ook vrije reserves of bestemmingsreserves waarvan de bestemming nog gewijzigd kan worden, in aanmerking voor de bepaling van de weerstandscapaciteit. Om praktische redenen worden in deze paragraaf alleen de (nog) niet geoormerkte budgetten meegenomen voor de bepaling van de weerstandscapaciteit, deze ziet er daarmee als volgt uit (peildatum 31-12-2023):

Beschikbare weerstandscapaciteit	
Dekkingen	**Omvang**
Risicoreserve (stand jaarrekening 2023)	€ 3.293.210
Algemene reserve (stand jaarrekening 2023)	€ 6.512.077
Resultaat 2023	- € 1.624.097
Begrotingssaldo 2024	€ 1.237.000
Bijstelling o.b.v. 1e berap 2024	- € 3.830.000
Incidentele begrotingsruimte	€ 45.000
Totale weerstandscapaciteit	€ 5.633.190

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

De standen van de algemene en de risicoreserve betreffen de saldi zoals in deze jaarrekening opgenomen conform het overzicht reserves. Bij het bepalen van de weerstandscapaciteit is bij 'Resultaat 2023' het voorlopige rekeningresultaat opgenomen inclusief voorgestelde resultaatbestemming.

De weerstandscapaciteit komt uit op € 5,6 miljoen. Dit is € 0,3 miljoen lager ten opzichte van de meeste recente herziening van de weerstandscapaciteit (in de begroting 2024). Dit verschil wordt vooral veroorzaakt door een hoger saldo algemene reserve (€ 1 mln), een lager rekeningstekort 2023 (€ 1,3 mln) en verwacht nadelig begrotingssaldo 2024 (€ 2,6 mln).

Algemene reserve
De algemene reserve is meegeteld omdat hierop geen nadere verplichtingen rusten. Die verplichtingen zijn afgedekt via de bestemmingsreserve "te besteden gemeentelijke budgetten" en de overige bestemmingsreserves. Om die reden komt ook de (vrij te besteden) algemene reserve in aanmerking voor de berekening van de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit
Bestaand beleid is dat er bij afval en riool al naar100% kostendekkendheid wordt gestreefd. Ten aanzien van de onbenutte belastingcapaciteit gaat het dan vooral over de OZB. Hiervoor geldt als uitgangspunt dat maximaal de inflatiecorrectie wordt gehanteerd. Om die redenen wordt de onbenutte belastingcapaciteit bij de berekening van de weerstandscapaciteit buiten beschouwing gelaten omdat deze door dat uitgangspunt feitelijk niet aanwezig is.

Voor de hoogte van de OZB geldt overigens ook geen voorgeschreven norm, behalve bij een eventuele "artikel 12-aanvraag", dan geldt een normtarief voor de OZB als één van de toelatingseisen. In dat geval dient een gemeente minimaal 20% meer OZB te heffen dan het landelijk gemiddelde. Op basis van die norm bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit voor de gemeente Rheden afgerond € 2,3 miljoen.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en het risicoprofiel. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in de weerstandsratio.

Weerstandsratio	jaarrekening 2022	Begroting 2024	jaarrekening 2023
Totale weerstandscapaciteit	12.113.528	5.956.867	5.633.190
Risicoprofiel	7.150.000	7.450.000	9.700.000
Weerstandsratio	1,7	0,8	0,6

Weerstandsratio
Voor een nadere duiding van de ratio kan onderstaande normtabel worden gehanteerd.

Weerstandsratio	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,4	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Conclusie
Het risicoprofiel is ten opzichte van de begroting 2024 (laatste herziening) gestegen met € 2,25 miljoen en de weerstandscapaciteit is licht gedaald met € 0,3 miljoen.
Als gevolg van deze mutaties daalt de weerstandsratio van 0,8 (stand begroting 2024) naar 0,6 met de kwalificatie 'onvoldoende'. Van belang blijft derhalve om in de komende jaren rekeningoverschotten te creëren om daarmee onze algemene reserve en daaruit voortvloeiend de weerstandscapaciteit te kunnen verhogen.

Kengetallen

De financiële positie van de gemeente is onder meer te beoordelen aan de hand van een aantal financiële kengetallen. Om ook de vergelijkbaarheid tussen gemeente te bevorderen zijn er met ingang van 2015 door het BBV een vijftal voorgeschreven. De betreffende kengetallen zijn hieronder opgenomen en nader toegelicht.

Kengetallen:	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023	Cat.
Netto schuldquote	59%	97%	59%	A
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	55%	93%	55%	A
Solvabiliteitsratio	21%	15%	16%	C
Structurele exploitatieruimte	1,89%	1,60%	-1%	B
Grondexploitatie	0,18%	0%	-2%	A
Belastingcapaciteit	90%	92%	92%	A

Toelichting
De kengetallen tezamen geven een beeld van de financiële gezondheid van onze gemeente. Daarbij zijn voor zowel de netto schuldquote en de solvabiliteit normen afgesproken, die nog zullen worden verankerd in de financiële verordening.

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen
De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 90% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog. Hij moet niet verder stijgen. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente in de gevarenzone. Het bestuur moet er werk van maken om de schuld te verlagen. (Bron: VNG -website).

De norm voor de netto schuldquote is lager dan 130%.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio wordt berekend door het totale eigen vermogen te delen door het totaal van de passiva.

De norm voor de solvabiliteitsratio is hoger dan 20%.

De structurele exploitatieruimte dient om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een percentage van 0% betekent een sluitende

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

begroting, een positief percentage wil zeggen dat er begrotingsruimte is. Feitelijk biedt het financieel meerjarig perspectief bij de begroting een betere indicatie.

Het kengetal grondexploitatie kan een grote invloed op de financiële positie van een gemeente hebben (zowel positief als negatief). Dit kengetal geeft een indicatie van het relatieve belang van de grondexploitatie. Het percentage is de waarde van bouwgronden in relatie tot de totale baten exclusief de reserves. De jaarlijkse actualisatie van de grondexploitatie geeft overigens een concreter beeld van het verwachte verloop van grondexploitaties.

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen kan worden gerelateerd aan de totale woonlasten. De woonlasten worden bepaald aan de hand van de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde. Overigens zegt dit percentage niets over de feitelijke onbenutte belastingcapaciteit, dat is immers een politieke keuze (zie ook de passage hierover bij de weerstandscapaciteit op de vorige pagina's).

Beoordeling van de kengetallen
Net zoals bij de bepaling van de weerstandscapaciteit gelden er ook voor deze kengetallen geen harde voorgeschreven normen. Door de Provincie Gelderland is wel een indeling in drie categorieën opgegeven als richtinggevend voor de beoordeling. Aan de categorieën wordt in principe geen kwalificatie gegeven, omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf dient plaats te vinden. Wel kan er worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest. Eén afzonderlijk kengetal zegt niet alles, de kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien. In onderstaande tabellen is een en ander weergegeven.

Handreiking beoordeling	Categorie A (minst risicovol)	Categorie B	Categorie C (meest risicovol)
Netto schuldquote	< 90 %	90 - 130 %	> 130 %
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90 %	90 - 130 %	> 130 %
Solvabiliteitsratio	> 50 %	20 - 50 %	< 20 %
Structurele exploitatieruimte	BEGR en MJB > 0 %	BEGR of MJB > 0 %	BEGR én MJB < 0 %
Grondexploitatie	< 20 %	20 - 35 %	> 35 %
Belastingcapaciteit	< 95 %	95 - 105 %	> 105 %

Conclusie
Drie van de vijf kengetallen laten een score zien die thuishoort bij categorie A (minst risicovol). De netto schuldquotes zijn t.o.v. de jaarrekening 2022 stabiel gebleven en scoren onder de 90% en belanden daarmee in categorie A. Dit geldt ook voor de kengetallen 'grondexploitatie' en 'belastingcapaciteit'.
De solvabiliteitsratio is verslechterd ten opzichte van de jaarrekening 2022. De score komt nu uit op 16% en valt daarmee in categorie C. De structurele exploitatieruimte is verschoven van A naar B als gevolg van de geraamde begrotingstekorten 2026-2027.

De komende jaren zullen onze inspanningen er op gericht moeten blijven zijn om het weerstandsvermogen te vergroten en daarmee ook onze solvabiliteitspositie te verbeteren. Het streven is om, in het kader van continuïteit en een evenwichtige financiële situatie, de algemene reserve jaarlijks met € 1 miljoen te laten stijgen. Dit draagt bij aan een verbetering van onze solvabiliteit. Het zorgen voor een gezonde financiële positie stelt onze gemeente in staat om een zelfstandig en autonoom (financieel) beleid te (blijven) voeren. Hiermee kan de huidige vorm van repressief toezicht door de provinciaal toezichthouder ook in komende jaren worden gecontinueerd.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Onderhoud Kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor het beheer van de openbare ruimte. De openbare ruimte bestaat uit een aantal kapitaalgoederen (wegen, riolering, groen, openbare verlichting, speelvoorzieningen en gebouwen) die onderhouden moeten worden.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in het beleidskader en de financiële consequenties van het onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Het onderhouden van kapitaalgoederen legt een grote claim op de begroting. Transparantie ten aanzien van de uitvoering en risico's is derhalve van groot belang. Het onderhoud van de diverse vakgroepen zal de komende jaren zoveel mogelijk in samenhang met de diverse projecten worden uitgevoerd in integrale projecten.

Wettelijke eisen en informatievoorziening

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn de bepalingen opgenomen waaraan de verslaglegging inzake het onderhoud kapitaalgoederen moet voldoen. In de 'financiële verordening gemeente Rheden' zijn eveneens bepalingen opgenomen. Ter informatie zijn hieronder de bepalingen van de BBV en de 'financiële verordening gemeente Rheden' opgenomen die de inhoud van de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen bepalen. In de uitwerking van deze paragraaf zijn deze bepalingen als uitgangspunt gehanteerd.

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Artikel 12

De paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen bevat tenminste de volgende kapitaalgoederen:

- Riolering en Water;
- Wegen;
- Openbare Verlichting;
- Gebouwen;
- Groen.

Van de kapitaalgoederen, bedoeld in het eerste lid, wordt aangegeven:

- Het beleidskader;
- De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- De vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Financiële verordening gemeente Rheden

Artikel 18, lid 1

Het college biedt tenminste eens in de raadsperiode van vier jaar de diverse nota's voor het onderhoud van de openbare ruimte aan. Deze nota's geven het kader weer voor de inrichting van het onderhoud en het beoogde onderhoudsniveau voor het openbaar groen, riolering, wegen, kunstwerken/straatmeubilair en onderhoud gebouwen en eveneens de normkostensystematiek en het meerjarig budgettair beslag. De raad stelt de nota's vast. Indien een ruimere periode wordt gehanteerd dan vier jaar dan zal het college de raad informeren.

Artikel 18, lid 2

Bij de begroting en het jaarverslag doet het college in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen verslag over:

- de beschikbare nota's en de beleidsuitgangspunten betreffende het onderhoud van de kapitaalgoederen;
- de hieruit voortvloeiende financiële consequenties;
- de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Openbare Ruimte

In december 2022 heeft de Raad het Watertakenplan WTPO Olburgen 2023-2027 vastgesteld. Het afvalwatertakenplan 2023 t/m 2027 is samen met de partners gemeente Bronkhorst, Doesburg en Rheden en het Waterschap Rijn en IJssel opgesteld.

In het Watertakenplan hebben gemeenten en het Waterschap een gezamenlijke visie opgesteld en uitgewerkt voor de riolering en zuivering: Het WTPO Olburgen 2023-2027 beschrijft het beleid en planning voor de periode 2023 t/m 2027. De drie gemeente en het Waterschap werken samen om hun inspanning op elkaar af te stemmen, van elkaar te leren gezamenlijke projecten te ondernemen. Zodoende kunnen we effectiever en efficiënter werken.

De taken die binnen een integrale planning op elkaar afgestemd worden zijn: rioleringswerkzaamheden, weg- en groenonderhoud, openbare verlichting, verkeersveiligheid, woningbouwplannen en het aanbrengen van voorzieningen voor mindervaliden en slechtzienden.

De werkzaamheden voortkomend uit het WTPO Olburgen 2023-2027 en woningbouwplannen zijn leidend. Het betreft hier werken waar een wettelijke termijn aan gesteld is, waar politiek een duidelijke prioriteit ligt of waar veiligheidsaspecten mee gemoeid zijn.

Integrale uitvoering betekent per definitie dat bepaalde werkzaamheden vervroegd of vertraagd worden uitgevoerd ten opzichte van de optimale technische en financiële planning van de afzonderlijke disciplines. Op termijn (cyclische onderhoudsperiode) nivelleert echter dit verschil. Een integrale planning ("werk met werk maken") heeft uit financieel en maatschappelijk oogpunt de voorkeur.

In 2020 is de Beheernota Openbare Ruimte en de actualiteitenrapportage vastgesteld. Aansluitend is in 2021 het integraal beheerplan openbare ruimte vastgesteld, met daaronder het beheerplan wegen, groen en spelen.

Hieronder wordt per onderwerp ingegaan op kerncijfers, het beleidskader en ontwikkelingen.

Riolering en water

Kerncijfers:	Begroting	Rekening
Vrijverval	243.756 m1	243.988 m1
Infiltratieriool	22.547 m1	22.754 m1
Persleiding	38.515 m1	36.471 m1

Kaders

Uw raad heeft in december 2022 het Watertakenplan WTPO Olburgen 2023-2027 vastgesteld. In dit Watertakenplan is het meerjarenplan en de financiële onderbouwing vastgesteld.

Financiële consequenties

In onderstaand overzicht is een vergelijking gemaakt tussen de begrote en werkelijke kosten en baten die verband houden met riolering.

Post	Begroting 2023	Werkelijk 2023	Verschil
Baten			
Baten rioolheffing	4.640.200	4.472.161	-168.039
Kwijtschelding rioolheffing	-180.000	-128.984	51.016
Per saldo inkomsten	**4.460.200**	**4.343.177**	**-117.023**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Lasten:			
Rente	269.543	239.908	29.635
Afschrijving	850.417	856.438	-6.021
Totaal rente en afschrijving	1.119.960	1.096.346	23.614
exploitatie werkzaamheden	2.266.016	2.336.638	-70.622
Totaal lasten	**3.385.967**	**3.432.984**	**-47.017**
Btw compensatie	-435.425	-441.456	-6.031
Overig			
Per saldo mutatie	**638.266**	**468.737**	**169.529**

Wegen

Kerncijfers	
Asfalt	1.156.037 m²
Elementen	1.292.218 m²
Beton	88.329 m²
Overig	43.824 m²

Kaders

In 2020 is de nieuwe Beheernota Openbare Ruimte en de actualiteitenrapportage vastgesteld. Hierin zijn de ambitieniveaus vastgesteld, de budgetten en de wettelijke kaders opgenomen. Aansluitend is in 2021 het integraal beheerplan openbare ruimte vastgesteld, met daaronder het beheerplan wegen, groen en spelen.

Op basis van inspecties, genoemd totaaloverzicht en de landelijke CROW-norm wordt per jaar een jaarprogramma vastgesteld en uitgevoerd.

De gemeente wil een kwalitatief hoogwaardige openbare ruimte realiseren binnen haar kernen. In dit kader is het begrip Integraal Beheer Openbare Ruimte van belang. Dit betekent dat zowel de technische kwaliteit als de belevingskwaliteit van wegen, straatverlichting, groen en speelvoorzieningen op elkaar zijn afgestemd.

Verloop reserve Beheerplan onderhoud wegen	
Saldo 1-1-2023	2.071.451
Onttrekking 2023	283.584
Saldo 31-12-2023	1.787.867

Openbare Verlichting

Kerncijfers:	Begroting	Rekening
Lichtmasten	7.048	7.051
Armaturen	7.285	7.248
Lichtbronnen	7.402	7.430

Kaders

Het beleidsplan openbare verlichting, deze is in 2021 door de Raad vastgesteld.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Risico's

Door het uitvoeren van de grootschalige vervanging zijn de risico's teruggebracht naar het geringe niveau van een defecte lamp. Wel zien we meer en meer dat het (verouderde) net van Liander storingen veroorzaakt waardoor het lijkt als of de verlichting stuk is maar de oorzaak in het net moet worden gezocht. Het oplossen van deze storingen kost vaak veel tijd door de beperkte aantallen meetwagens die noodzakelijk zijn.

De kosten van het onderhoud straatverlichting zijn behoorlijk gestegen. Dit is te verklaren door de niet geraamde indexering van 31% voor materiaal, brandstof en loonkosten (CBS Deelgebied GWW van Van Gelder, tabel 42/43 grond, weg en waterbouw). Tevens zijn er extra kosten gemaakt voor het aanpassen lichtmasten systeem City Touch (Dim regiem).

Verloop reserve vervanging straatverlichting	
Saldo 1-1-2023	17.787
Onttrekking 2023	17.787
Saldo 31-12-2023	0

Groen en spelen

Kerncijfers:	Begroting	Rekening
Kerncijfers beplanting en gazons	157 ha	157 ha
Bomen	13.621 st	14.515 st
Speelplaatsen/speeltoestellen	80 st / 424 st	95 st / 482 st

In 2020 is de nieuwe Beheernota Openbare Ruimte en de actualiteitenrapportage vastgesteld. Hierin zijn de ambitieniveaus vastgesteld, de budgetten en de wettelijke kaders opgenomen. Aansluitend is in 2021 het integraal beheerplan openbare ruimte vastgesteld, met daaronder het beheerplan wegen, groen en spelen.

De gemeente wil een kwalitatief hoogwaardige openbare ruimte realiseren binnen haar kernen. In dit kader is het begrip Integraal Beheer Openbare Ruimte van belang. Dit betekent dat zowel de technische kwaliteit als de belevingskwaliteit van wegen, straatverlichting, groen en speelvoorzieningen op elkaar zijn afgestemd.

Spelen

Voor het budget spelen is een reserve ingesteld.

Verloop reserve Spelen	
Saldo 1-1-2023	464.497
Onttrekking 2023	66.132
Saldo 31-12-2023	398.365

Groenonderhoud

Voor het groenonderhoud is geen voorziening of reserve ingesteld. Groenonderhoud wordt verantwoord binnen de exploitatie.

Exploitatie 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2023	Verschil 2023
Onderhoud groen	1.253.386	1.203.592	49.794

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Bewoners en projecten
Bewoners worden betrokken in de voorbereiding van (groene) uitvoeringsplannen. Bewoners kunnen hun verantwoordelijkheid nemen om een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid in de straat door een stuk groen, afvalbak of bank te adopteren. Deze manier van werken leidt nog steeds tot betrokken en enthousiaste bewoners. Daarbij is er nu de mogelijkheid om met de Ik Buurt Mee vouchers een extra bijdrage te leveren aan de leefbaarheid.

Kerncijfers:	31-12-2022	31-12-2023
Groenadopties	31.808 m2	32.031 m2
Afvalbak adoptie	199 st	203 st
Adoptie plantsoenbanken	56 st	60 st

Gebouwen

Rhedens Vastgoedkader

'Gemeente Rheden heeft vastgoed in bezit om haar beleidsdoelstellingen te realiseren'; dit is het belangrijkste uitgangspunt van het Rhedens Vastgoedkader dat in 2019 is vastgesteld. In dit kader zijn uitgangspunten vastgesteld voor wat betreft het onderhoud, de financiële verantwoording en het beheer van het vastgoed. Het vastgoed dat in beheer is, kan in drie categorieën worden onderverdeeld: Beleidsvolgend vastgoed, Vastgoed voor eigen huisvesting en Overig vastgoed. Voor het Beleidsvolgend vastgoed zijn er diverse deelportefeuilles te formuleren die aansluiten bij de Iv3- verantwoording. Elke deelportefeuille dient vertegenwoordigd te worden door een interne opdrachtgever.

Onderverdeling Beleidsvolgend vastgoed:

- Sport
- Dorpshuizen
- Cultuur
- Brandweer
- Onderwijs
- Parkeren
- Cultureel erfgoed

Onderhoud Vastgoedportefeuille

De onderhoudsstrategie van gemeente Rheden is er op gericht het gemeentelijke vastgoed in een goede staat van onderhoud te houden, waar mogelijk de markt in te zetten, zelf het stuur in handen te houden en rechtmatig te zijn in opdrachtverstrekkingen. Het vastgoed in een goede staat van onderhoud houden, doen we door het vastgoed te onderhouden op basis van een op de NEN 2767 gebaseerd onderhoudsplan. Deze onderhoudsplannen zijn in 2019 opgesteld en het onderhoud is vervolgens in 2020 langjarig aanbesteed. De werkzaamheden voortvloeiend uit deze plannen worden inmiddels via gecontracteerde partijen uitgevoerd, zo ook in 2023. Vanaf 2024 zal het onderhoudsplan opnieuw worden aanbesteed.

In de praktijk kunnen, bijvoorbeeld door wensen van de gebruikers, marktontwikkelingen, storingen en/of gebreken of het bundelen van werkzaamheden, er afwijkingen ontstaan op de vooraf opgestelde planning uit het Meerjarenonderhoudsplan. Dit kan zowel inhouden dat elementen of installaties eerder vervangen dienen te worden, of bepaalde werkzaamheden later uitgevoerd worden. In 2023 hebben we het reguliere onderhoud van ons bezit zo efficiënt mogelijk uitgevoerd.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Financiën: bekostiging onderhoud

Preventief en correctief onderhoud

Het preventief en correctief onderhoud wordt bekostigd vanuit de exploitatie, waarbij de begroting is gebaseerd op een 10-jaarlijks gemiddelde per gebouw. In 2023 is het preventief onderhoud conform het (MJOP) meerjarenonderhoudsplan uitgevoerd. Correctief zijn er naast regulier klachtenonderhoud ook enkele planmatige zaken meegenomen in de uitvoering. De kosten in 2023 zijn overschreden ten opzichte van begroting door hogere indexering en prijsstijgingen van materiaal en uurloon.

Planmatig onderhoud

Voor het bekostigen van het planmatig onderhoud wordt er gewerkt met een voorziening. Aan deze voorziening wordt jaarlijks gedoteerd op basis van een doorrekening van het 10-jaarlijkse gemiddelde voor het planmatig onderhoud per gebouw. Vervolgens wordt er direct op de voorziening geboekt voor het uitvoeren van het planmatig onderhoud. In 2023 is er echter minimaal planmatig onderhoud uitgevoerd door overschrijding van de drempelbedragen vanuit de voorziening.

Verloop voorziening gebouwen	
Saldo 1-1-2023	1.496.224
Toevoeging 2023	747.070
Onttrekking 2023	841.236
Saldo 31-12-2023	1.402.058

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Financiering

Treasury is het besturen en beheersen, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, het te allen tijde zorgen voor voldoende liquide middelen, waarbij een tijdelijk overschot tegen een zo hoog mogelijk rendement wordt belegd en het daarbij afdekken van met name rente- en kredietrisico's.

De financieringsparagraaf bevat volgens het BBV de beleidsvoornemens voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille. We geven daarom in deze paragraaf een samenvatting van het (verwachte) risicoprofiel van de gemeente.
De financieringsparagraaf gaat daarnaast in op de eisen die de Wet Fido stelt. Dat wil zeggen dat de uitvoering van de financieringsfunctie uitsluitend de publieke taak dient, dat het beheer prudent is en dat aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm is voldaan.
Tenslotte besteden we in deze paragraaf ook aandacht aan de financieringspositie.

Risicobeheer treasuryfunctie

In deze paragraaf geven we een analyse van de risicoaspecten die verbonden zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie. We onderscheiden daarbij renterisico's en kredietrisico's.

Voor het renterisico, wordt door middel van een normering een goede spreiding van renteaanpassingen binnen de leningenportefeuille bevorderd. Het doel hiervan is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten welke consequenties kunnen hebben voor de financiële positie. Aldus bevordert de Wet Fido een solide financieringswijze bij openbare lichamen.

Kredietrisico's worden beperkt door de eisen die de Wet Fido stelt aan tegenpartijen en producten op de geld- en kapitaalmarkten. Tegenpartijen dienen over een minimale kredietwaardigheid te beschikken in de A-categorie. Tevens dienen financiële producten de garantie te bevatten dat aan het einde van de looptijd de hoofdsom nog intact is.

Renterisico vlottende schuld (kasgeldlimiet)

Dit instrument dient om de omvang van de kortlopende financieringsmiddelen te kunnen bewaken. De kasgeld- limiet is een percentage van de omzet van de gemeente dat de ruimte voor korte financiering aangeeft. De limiet heeft betrekking op leningen met een looptijd van maximaal 1 jaar (vlottende schuld) en bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal van de lasten (exclusief stortingen in reserves). Wanneer de vlottende schuld dit percentage van 8,5% overschrijdt moet een deel van de vlottende schuld worden omgezet naar vaste (langlopende) schuld. Daarnaast kan een overschrijding leiden tot een strenger toezichtregime.

Op basis van de primitieve begroting 2023 (€ 134.197.000) bedraagt de kasgeldlimiet van de gemeente Rheden € 11.407.000. In 2023 is er geen gebruik gemaakt van kasgeldleningen.

Berekening *(bedragen x € 1.000)*	2023
1. Toegestane kasgeldlimiet (8.5% * 134.197)	11.407
2. Vlottende schuld	
- opgenomen gelden korter dan 1 jaar	0
- schuld in rekening courant	0
3. Vlottende middelen	
- contanten in kas	15
- Te goeden in rekening courant	476

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

4. Toets kasgeldlimiet	
Totaal netto-vlottende schuld (2-3)	-491
Toegestane kasgeldlimiet	11.407
Ruimte (+)/overschrijding (-) kasgeldlimiet (4 - 3)	11.898

Bovenstaande berekening van de kasgeldlimiet is gebaseerd op balansdatum 31-12-2023.

Renterisico vaste schuld (renterisiconorm)

De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een looptijd vanaf 1 jaar (vaste schuld). Het doel hiervan is om tot een zodanige opbouw van de leningportefeuille te komen, dat het renterisico in een bepaald jaar als gevolg van renteaanpassingen en herfinanciering van leningen wordt beperkt. Indien een leningportefeuille gelijkmatig is opgebouwd, zal ook het renterisico over de vaste schuld in de tijd gelijkmatig zijn gespreid. Ongewenste financiële gevolgen van rentewijzigingen worden hierdoor beperkt. De norm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Berekening *(bedragen x.€ 1.000)*	2023
1 Renteherzieningen	20.000
2 Aflossingen	0
3 Renterisico (1 + 2)	**20.000**
4a Begrotingstotaal (primitief 2023)	134.197
4b Percentage conform ministeriële regeling	20%
4 Renterisiconorm (4a x 4b)	**26.839**
5 Ruimte (+)/overschrijding (-) renterisiconorm (4 - 3)	**6.839**

Conclusie: er is ruim voldaan aan de renterisiconorm.

In 2023 zijn er langlopende leningen voor € 20 miljoen geherfinancierd.

Kredietrisico's

Kredietrisico's kunnen zich op twee manieren manifesteren. Ten eerste is er het risico dat de gemeente loopt over verstrekte leningen en beleggingen. Ten tweede is er sprake van indirecte kredietrisico's bij verstrekte gemeentegaranties (ook wel borgstellingen genoemd).

Kredietrisico op leningen en beleggingen

De gemeente Rheden heeft uit hoofde van haar publieke taak leningen verstrekt en in deelnemingen geïnvesteerd. In het hierna volgende overzicht zijn de uitgezette gelden vermeld.

Kredietrisico op verstrekte gelden aan derden

Uitzettingen	2023	%
Uit hoofde van publieke taak:		
1 Deelnemingen	608.767	12,0
2 Overige leningen	4.551.470	88,0
Totaal	5.160.237	100,0

Ad 1. Onderstaand de specificatie van de deelnemingen.

Omschrijving	Deelnemingen
Aandelen BNG	424.207
Aandelen Alliander	184.560
Totaal	608.767

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Genoemde deelnemingen worden uit hoofde van de uitvoering van de publieke taak aangehouden. Over het aandelenbezit wordt koersrisico gelopen maar dit risico is minimaal. De aandelen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Deze waardering is (doorgaans) lager dan wanneer de waarde bepaald zou worden door vraag en aanbod op de beurs.

Ad 2. De overige leningen betreffen verstrekte leningen aan SVN (starterslening, duurzaamheidslening en blijverslening) en een obligatie- en achtergestelde lening van Alliander.

Kredietrisico ten aanzien van gemeentegaranties (borgstellingen)

De gemeente Rheden kan jegens geldgevers borg staan voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die door organisaties, instellingen of verenigingen zijn aangetrokken die activiteiten verzorgen welke in het verlengde liggen van de gemeentelijke publieke taak. Ultimo 2023 staat de gemeente garant voor een bedrag van € 584.086

Waarborgfonds sociale woningbouw (wsw)

De gemeente Rheden neemt deel in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en staat in dit kader, door middel van een achtervangovereenkomst, garant voor € 206,3 miljoen aan leningen die zijn verstrekt aan woningcorporaties. Het garant staan door middel van achtervangovereenkomst houdt in dat in eerste instantie het WSW wordt aan- gesproken indien de geldnemer niet aan zijn verplichtingen voldoet. Pas als het risicovermogen van het WSW onder een bepaald minimum komt, worden de deelnemende gemeenten verplicht om een renteloze lening te verstrekken. De gemeente loopt dus eigenlijk alleen een renterisico.

Gezien de vermogenspositie van het WSW, de goede controle en toetsing door dit fonds en de spreiding van het risico over de deelnemende gemeenten is dit als een laag risico te kwalificeren.

Beleid inzake financiering en financieringspositie

Solvabiliteit

Een oordeel over de vermogenspositie kan worden gevormd met behulp van de solvabiliteitsratio. Solvabiliteit is de mate waarin een instelling in staat is om aan haar korte en lange termijn-verplichtingen te voldoen. Deze maatstaf wordt bepaald door de verhouding tussen het eigen vermogen (reserves) en het totale vermogen (eigen- en vreemd vermogen)

Omschrijving *(bedragen x € 1.000)*	Boekwaarde per 1 januari 2023	Boekwaarde per 31 december 2023
Eigen vermogen	32.885	26.319
Totaal vermogen	154.150	164.032
Ratio (ev/vv)	21%	16%

De solvabiliteitsratio is afgenomen vergeleken met het voorgaande jaar. Nadere duiding is opgenomen in de paragraaf weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen.

Financiering activa

Bij voorkeur worden de investeringen in de voorraad kapitaalgoederen gefinancierd met eigen middelen (interne financiering). Ten opzichte van de externe financiering worden hiermee de renterisico's en de rentelasten beperkt. Dit uitgangspunt is in ons treasury statuut opgenomen. Door voorgenomen investeringen in onder andere riolering, nieuw gemeentehuis, wegen en overige investeringen volgens de investeringslijst 2024-2028 zal het financieringstekort de komende jaren toenemen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Financieringsstructuur

Een evenwicht in de financieringsstructuur leidt tot een beperking van de renterisico's. Investeringen in duurzame kapitaalgoederen worden hierbij afgedekt met langlopende financieringsmiddelen, waardoor de gemeentelijke exploitatie minder gevoelig wordt voor rentebewegingen. Het onderstaande overzicht geeft inzicht in de ontwikkeling van de financieringsstructuur in 2023.

(bedragen x € 1.000)	Aanvang 2023	Mutaties 2023	Ultimo 2023
Vaste activa			
Immateriële activa	508	-137	371
Materiële vaste activa	119.172	7.585	126.757
Financiële vaste activa	5.229	-69	5.160
Totaal vaste activa	**124.909**	**7.379**	**132.288**
Eigen vermogen			
Algemene reserves	11.584	-1.779	9.805
Bestemmingsreserves	18.044	18	18.062
Gerealiseerd resultaat	3.257	-4.806	-1.549
Totaal eigen vermogen	**32.885**	**-6.567**	**26.318**
Voorzieningen	7.563	445	8.008
Langlopende schulden	90.736	197	90.933
Totaal financiering	**131.184**	**-5.925**	**125.259**
Financieringssaldo (- = tekort)	**6.275**	**-13.304**	**-7.029**

Eind 2023 was het financieringssaldo - € 7.029.000. In 2023 zijn geen langlopende leningen aangetrokken.

Rentemethodiek

Rentebeleid en renteresultaat

In 2023 zijn langlopende leningen voor € 20 miljoen geherfinancierd.

Ontwikkelingen in 2023: Schatkistbankieren

Alle decentrale overheden zijn verplicht deel te nemen aan schatkistbankieren. Dit houdt in dat alle liquide middelen boven een bepaalde drempelbedrag aangehouden moeten worden bij het ministerie van Financiën. Wanneer decentrale overheden hun tegoeden aanhouden in de Nederlandse schatkist, daalt de financieringsvraag van de Nederlandse staat op de financiële markten. Schatkistbankieren draagt hierdoor bij aan de verlaging van de overheidsschuld. Vanaf 1 juli 2021 is het drempelbedrag voor gemeenten gewijzigd tot 2% van het begrotingstotaal.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Bedrijfsvoering

Wat hebben we bereikt?

Een goede bedrijfsvoering is een randvoorwaarde om als ambtelijke organisatie te kunnen voldoen aan onze maatschappelijke opgaven en kwaliteit te leveren in de dienstverlening aan inwoners, organisaties en bedrijven. Een goede bedrijfsvoering is geen doel op zich, maar gaat erom dat we middelen (medewerkers & financiën) inzetten om onze processen efficiënt, effectief en rechtmatig te laten verlopen. Juist in deze tijd van grote opgaven en financiële krapte is het van belang te blijven investeren in de kwaliteit van onze bedrijfsvoering.

In 2023 zijn we gestart met het programma Digitaal Rheden. Digitalisering vraagt om een samenhangende aanpak. Door het uitvoeren van een 12-tal projecten, die veelal een wettelijke basis kennen (voor circa 90%) werken we aan de volgende doelen: efficiënte en toegankelijke dienstverlening, goed werkgeverschap, regionale en interne samenwerking, stevig fundament en betrouwbare ICT, transparante en kwalitatieve sturing. Middels de raadsinformatiebrief Digitaal Rheden hebben we de gemeenteraad op hoofdlijnen geïnformeerd over de voortgang van het programma. Op 20 februari 2024 hebben we in de oriënterende raadsvergadering een nadere toelichting gegeven op de raadsinformatiebrief.

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt ingegaan op Personeel & Organisatie, Communicatie, Informatiemanagement & automatisering en Planning & Control.

Welke doelen zijn gerealiseerd?

Digitale toegankelijkheid van dienstverlening aan de inwoners, ondernemers en instellingen (Digitaal Rheden)

Doel	Voortgang
1. Toegankelijke effectieve en efficiënte dienstverlening (Dorus Klomberg)	
De module om de klanttevredenheid van digitale dienstverlening te meten wordt in 2024 geimplementeerd. Circa 50% van onze dienstverlening is gedigitaliseerd.	

Goed werkgever- en werknemerschap

Doel	Voortgang
2. Goed werkgever- en werknemerschap (Gea Hofstede)	
We werken hard aan verschillende projecten om een goede en plezierige werkgever te zijn. Voor zowel de huidige als nieuwe medewerkers. Zo is het project gestart om onze medewerkers digifit te houden, digitaliseren we ons huidige HRM-systeem, zetten we in op innovatieve manieren om de arbeidsmarkt te benaderen en is onze onboarding voor nieuwe medewerkers weer goed opgepakt. We blijven met elkaar het goede gesprek voeren over thema's als werkdruk, eigenaarschap en rollen.	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Interne en regionale samenwerking vanuit toegevoegde waarde

Doel	Voortgang
3. Interne en regionale samenwerking (Dorus Klomberg)	

Verbeteren structurele inrichting van interne (administratieve) processen en systemen

Doel	Voortgang
4. Stevig en betrouwbaar fundament (Dorus Klomberg)	
Grotendeels conform planning, met uitzondering van de tijdige afronding van de jaarrekeningcontrole.	

Transparante en kwalitatieve sturing

Doel	Voortgang
5. Transparante en kwalitatieve sturing (Dorus Klomberg)	
Er zijn zichtbare stappen gezet op de onderliggende resultaten. Zo is in de jaarstukken 2023, en de begroting 2024, expliciet aandacht voor de SDG Indicatoren en Global Goals. Daarnaast is per doel het risico opgenomen dat dit doel in de weg staat.	

Welke resultaten zijn gerealiseerd?

Digitale toegankelijkheid van dienstverlening aan de inwoners, ondernemers en instellingen (Digitaal Rheden)

Resultaat	Voortgang
Doel: 1. Toegankelijke effectieve en efficiënte dienstverlening	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
Verbeterde digitale dienstverlening	
De klanttevredenheid over onze digitale dienstverlening wordt nog niet gemeten. We zijn bezig met de aanschaf van een meetinstrument en voorzien implementatie in 2024. Circa 50% van onze dienstverlening hebben we inmiddels gedigitaliseerd.	
Volledig digitaal toegankelijke website	
Momenteel voldoen we nog niet aan de AA-status van WCAG 2.1. A is behaald, maar AA nog niet. Het digitaal toegankelijk maken van alle PDF-documenten en formulieren, producten en diensten, blijkt meer werk dan verwacht. De website teksten zijn grotendeels herschreven op B1-niveau, maar nog niet allemaal. In 2024 vindt een audit plaats om te kijken waar we staan.	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Goed werkgever- en werknemerschap

Resultaat	Voortgang
Doel: 2. Goed werkgever- en werknemerschap	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
Score aantrekkelijk werkgeverschap	
We hebben aan aantal korte metingen gedaan (polls). Deze zijn echter niet representatief. Het DT heeft besloten in het laatste kwartaal 2024 een nieuwe vorm van medewerkersonderzoek ui te voeren. De voorbereiding is in 2023 opgestart, waaronder het bepalen van de doelen, aanpak en het betrekken van betrokken actoren.	
% Ziekteverzuim	
Het verzuimpercentage is in 2023 ten opzichte van 2022 wat gedaald van 8% naar 7,5%. De lichte daling zat in het kortdurend verzuim en zeer langdurig verzuim. Het langdurig verzuim is helaas wat gestegen. Er zijn diverse activiteiten ondernomen in het kader van preventie van verzuim en verzuimbegeleiding. De beoogde doelen voor wat betreft het verzuimpercentage zijn echter niet behaald.	
% tijdige en passende invulling vacatures	
We hebben de vacatures die zijn uitgezet op de interne en - externe arbeidsmarkt grotendeels weten in te vullen. Dit is ook terug te zien in de instroom cijfers ten opzichte van het aantal vacatures. Ongeveer 25% van de vacatures bleek lastig vervulbaar maar zijn door gerichte acties, waaronder herhaling van procedure, inzet van externe begeleiding of door inzet van overige interventies vervuld. De lastig vervulbare vacatures hebben daardoor wel langer opengestaan , waardoor soms tijdelijke inhuur nodig was.	
Uitstroom (niet in PB)	
De hoogte van de uitstroom over 2023 was 39. De bezetting was eind 2023 389. Het percentage is dus hoger dan het gestelde doel.	
Doorstroom (niet in PB)	
Niet ingevuld.	

Interne en regionale samenwerking vanuit toegevoegde waarde

Resultaat	Voortgang
Doel: 3. Interne en regionale samenwerking	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
Visie op partnerships	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

De regionale samenwerking heeft dit jaar met name voor de Groene Metropoolregio door een toenemende urgentie en druk vanuit het Rijk een extra inspanningsimpuls gekregen. Het Rijk heeft de provincies opgedragen deze zomer met eerste voorstellen te komen voor het oplossen van de ruimtelijke puzzle. (De grote maatschappelijke opgaven op het terrein van woningbouw, stikstofreductie, energie-transitie, versterking van natuur, mobiliteit ., ed. concurreren om schaarse ruimte.) De provincie heeft de regio's en gemeenten gevraagd input te geven voor het regionaal arrangement en voor het vitaliseren van het landelijk gebied. Naast de verdere uitwerking van de Verstedelijkingsstrategie heeft dit extra inspanningen van de gemeenten gevraagd. *Wij zijn er als gemeente Rheden in geslaagd een groot aantal projecten/gebiedsprocessen op de agenda van het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland te krijgen. De ambtelijke bijdragen van Rheden worden zeer gewaardeerd.*
Perceptie van partners over dienstverlening
Met de buurgemeenten Rozendaal en Doesburg werken wij steeds intensiever samen. De geringe schaalgrootte van deze gemeenten legt beperkingen op aan hun bestuurskracht en/of uitvoeringskracht. Wij voeren gesprekken over professionalisering en verdere intensivering van de samenwerking. Door Rozendaal en Doesburg wordt de samenwerking zeer gewaardeerd. (rapportcijfer 7 en 8)
Dienstverlening De Connectie
Door de verbeterde demand- en supplystructuur zijn we steeds beter met elkaar in gesprek over de kwaliteit van dienstverlening en de afgesproken servicenormen.
Interne Samenwerking (niet in PB)

Verbeteren structurele inrichting van interne (administratieve) processen en systemen

Resultaat	Voortgang
Doel: 4. Stevig en betrouwbaar fundament	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
Bestuurlijke P&C rapportages juist en tijdig	
De tijdslijnen afgesproken in de integrale planning P&C cyclus worden gehaald.	
Jaarrekeningcontrole conform planning	
De tijdslijnen afgesproken in de integrale planning P&C cyclus worden gehaald voor het aanleveren van de stukken. De jaarrekeningcontrole is wel met een week uitgelopen.	
Prestatie-indicatoren inkoop	
Pilots datagedreven werken (niet in PB)	
Er is geschoven in de in 2022 en 2023 op te pakken pilots. De lessen die we hieruit trekken leveren input voor een op te stellen intakeproces.	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Transparante en kwalitatieve sturing

Resultaat	Voortgang
Doel: 5. Transparante en kwalitatieve sturing	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
Digitale werkomgeving bezwaarschriften	
In de afgelopen 6 maanden zijn er 10 zittingen geweest van de Commissie Bezwaarschriften. De voorbereidingen van deze zittingen zijn digitaal uitgevoerd (via Ibabs). Dit sluit dus goed aan bij onze doelstelling.	
Effectindicatoren VNG (SDG) toegepast	
Onderdeel van de doorontwikkeling programmabegroting.	
Nota risicomanagement	
In 2023 zijn diverse stappen gezet om meer risico-bewust te werken. Een voorbeeld hiervan is het opnemen van risico's per bestuurlijke doel in de programmabegroting. Het is niet gelukt om een het overzicht van maatregelen vast te leggen in de nota risicomanagement, dit schuift door naar 2024.	

Personeel & Organisatie

Organisatieontwikkeling

In 2023 is aandacht gegeven aan de organisatie, onze activiteiten vinden plaats onder de naam 'Rhedense expeditie'. De specifieke onderdelen die in 2023 opgepakt zijn betreffen de uitwerking van:

1. De inrichting van de organisatie en de wijze waarop de medewerkers worden aangestuurd.
2. De organisatieopgaven die een duidelijke verbinding hebben met de doelen uit de begroting zoals die door het College en gemeenteraad zijn vastgesteld.
3. De processen en procedures én de wijze van werken in termen van projecten en programma's.
4. De cultuur, de wijze waarop medewerkers zowel onderling met elkaar samenwerking als met de partners, inwoners en ondernemers binnen en buiten de gemeente. Dit betreft onze set van waarden en normen en bepaalt daarmee het uiteindelijke gezicht en resultaat van de gemeente Rheden.

Er zijn periodieke werkbijeenkomsten gehouden met het management. De uitwerking per thema vindt plaats via werkgroepen. Deze worden in 2024 verder uitgewerkt in concrete acties en worden verder vormgeven met actieve inbreng van medewerkers.

Personeelsbeleid

In de afgelopen periode hebben we ons gericht op de volgende vraagstukken:

Instroom en uitstroom

Er is in 2023 een meerjarige aanpak vastgesteld voor ons strategisch arbeidsmarktbeleid. We hebben in 2023 onder andere een digitale werving- en selectieprocedure ingevoerd en er zijn acties uitgevoerd om ons beter te profileren op de arbeidsmarkt. In 2024 wordt het project verder uitgewerkt.

In 2023 is de organisatiebrede actualiseringsronde voor ons functiehuis opgestart. We hanteren het landelijke functie- en functiewaarderingssystematiek van de VNG (HR21). Via een projectaanpak zijn de noodzakelijke acties uitgevoerd om te komen tot een actuele indeling in de functie en een passende beloning. We verwachten deze in 2024 af te kunnen ronden. Een prognose van de kosten

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

die de actualisatieronde met zich meebrengt is in de jaarcyclus ingebracht. De concrete omvang zal in de loop van 2024 helder zijn zodra de actualisatie is afgerond.

In april 2023 is De Connectie overgestapt op het nieuwe e-HRM systeem. In 2023 hebben wij hieraan via de projectgroep actieve inbreng geleverd. De werkprocessen op het vlak van in- door- en uitstroom zijn gedigitaliseerd. Medewerkers kunnen onder andere via een app hun uren, declaraties en overige zaken gemakkelijk regelen.

Gezondheid, vitaliteit en hybride werken
Er zijn diverse acties uitgevoerd op het gebied van hybride en digitaal werken, vitaliteit, energie en de balans werk-privé. Onder andere via workshops, trainingen en georganiseerde activiteiten en specifieke thema weken.

Op basis van het arbo jaarplan zijn ook acties uitgevoerd. We hebben tientallen thuiswerkplekken aangepast, trainingen georganiseerd, bijvoorbeeld over omgaan met agressie en geweld. De vervolgacties van voorgaande jaar georganiseerde RI&E-evaluatie zijn uitgevoerd. De voorbereiding op de nieuwe huisvesting is in 2024 is verder uitgewerkt. Dit is onder andere opgepakt door de werkgroep Samen Optimaal Werken.

Werkdruk
Het thema werkdruk blijft een terugkerend thema bij diverse overleggen met managers, Arbostuurgroep, Ondernemingsraad en HR. Dit thema bespreken we expliciet in het 'Goede gesprek' met de medewerkers. Het onderwerp heeft aandacht bij de beschreven beleidsthema's en de organisatieontwikkeling.

Verzuimaanpak en duurzame inzetbaarheid
Het afgelopen jaar is het verzuimpercentage slechts licht gedaald ten opzichte van 2022 (van gem. 8% naar 7,5%). Ons verzuim is daarmee op onderdelen wat hoger dan het landelijke gemiddelde ten opzichte van vergelijkbare gemeenten. We hebben uitvoering gegeven aan een actieplan gericht op de uitvoering van verzuimbegeleiding en bovenal hoe we inspelen op de preventie van verzuim. We doen dat in nauwe samenhang de beschreven plannen in het kader van ons arbobeleid en vitaliteit.

In 2023 hebben we een beleidsnotitie op het vlak van duurzame inzetbaarheid voorbereid. Deze is vastgesteld in 2024 en wordt dan verder uitgewerkt. Verder blijven we de toepassing van het 'Goede gesprek' een belangrijke basis. Verder zijn regelmatig interventies, deskundige hulp, en loopbaan en team-coaching ingezet om zo disfunctioneren of uitval door ziekteverzuim te voorkomen.

In 2023 is ook een aanpak ontwikkeld voor Strategische personeelsplanning. Hiermee willen we gericht sturen op een goede aansluiting tussen onze opgaven en de optimale inzet van onze medewerkers. Denk hierbij aan kwaliteiten, competenties maar ook de vereiste omvang van ons personeelsbestand voor nu en in de nabije toekomst. We hebben de voorbereiding opgestart en zijn vanaf eind 2023 gestart met de eerste teams die meedoen in de vorm van een pilot. In 2024 wordt dit verder uitgewerkt.

Opleiden en ontwikkelen
Het stimuleren van leren en ontwikkelen doen we door dit regelmatig te bespreken met medewerkers onder andere via het 'Goede Gesprek'. In 2023 hebben we een aantal acties uitgevoerd om dit onder de aandacht te brengen. In 2023 hebben we de Rheden Academie vorm gegeven, een online leerplatform. Hierop staat leer- en ontwikkelaanbod voor competentie ontwikkeling zoals communiceren, digitale vaardigheden, vergaderen, hybride werken, vitaliteit. We hebben het aanbod verbreed en onder andere een digitaal onboarding programma uitgewerkt voor nieuwe medewerkers.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Salariskosten 2023

De totale salariskosten 2023 laten ten opzichte van de 2e bestuursrapportage 2023 een tekort zien van afgerond € 2.142.000.

Door de hele organisatie heen zien we dat evenals in 2022 de krapte op de arbeidsmarkt ervoor zorgt, dat we steeds langer en vaker gebruik moeten maken van externe inhuur. Ook zien we, dat er sprake is van een beduidende stijging van de tarieven voor externe inhuur. Voor een aantal functies is bij ziekte of vertrek van een medewerker direct (tijdelijke) vervanging nodig om de wettelijke taken uit te voeren en onze dienstverlening in stand te houden. Deze periode overbruggen we met externe inhuur.

De tekorten zijn in onderstaand overzicht zichtbaar gemaakt verdeeld naar de drie programma's. De overschrijdingen manifesteren zich vooral bij programma's Samenleving en Bestuur & organisatie. Dit betreft onder andere extra inhuurkosten (€ 476K) voor schoonmaakwerkzaamheden en toezicht zwembaden mede als gevolg van ziekte. Er is extra personele inzet geweest (€ 736K) m.b.t. inkomensregelingen voor functioneel beheer en de uitvoering van de energietoeslag en de ondersteuning bij de toeslagenaffaire.

De complexe arbeidsmarkt en het daardoor moeilijk of niet kunnen invullen van vacatures is vooral aan de orde geweest bij de managementfuncties (meerkosten inhuur € 372K) en binnen Financiën & Informatie (meerkosten inhuur € 700K).

Tabel: Formatie en bezetting in euro's per programma (bedragen x € 1.000)

Formatie en bezetting per programma (x € 1.000)					
Programma	**Begroot vast***	**Begroot tijdelijk (inhuur)**	**Gerealiseerd vast***	**Gerealiseerd tijdelijk (flexibele schil)**	**Totaal**
Samenleving	10.835	1	8.907	3.357	-1.428
Leefomgeving	9.487	94	9.163	498	-80
Bestuur & organisatie	11.076	1.127	10.649	2.623	-1.069
Subtotaal	**31.398**	**1.222**	**28.719**	**6.478**	**-2.577**
Dekking overige (concern)budgetten					435
Totaal overschrijding					**-2.142**
* inclusief doorbelaste salariskosten					

Communicatie

De organisatie ontwikkelt zich verder in het omgevingsbewust werken, zodat belangen van de samenleving, bestuur en medewerkers van meet af aan meegenomen worden. Keuzes moeten bij voorkeur rekenen op draagvlak vanuit de samenleving.

Naast sterke communicatie naar buiten toe is meer en meer ingezet op participatie met de samenleving. We hebben in 2023 gewerkt aan het participatiebeleid. We hebben eerst onderzocht waar de inwoners behoefte aan hebben, waarbij we hebben ingezoomd op de jeugd. Ook is in 2023 het participatieplatform opgeleverd.

De maatschappelijke en bestuurlijke opgaven in 2023 vroegen om een prominente rol van communicatie. Denk daarbij aan het Koersdocument Sociaal, de Omgevingswet, Digitaal Rheden, het nieuwe gemeentehuis, maar ook projecten als de Veluwezoom en de opvang van vluchtelingen, Stenfert en vele projecten op het gebied van leefomgeving.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

We werken continu aan de kwaliteit van onze communicatie door te sturen op begrijpelijke taal, maar ook door steeds meer gebruik te maken van diverse communicatievormen.

Informatiemanagement & automatisering

In 2022 lag de focus op de veranderende samenleving maar ook veranderde wetgeving (Omgevingswet, Baseline Informatiebeveiliging Overheid en AVG), omdat deze eisen stellen aan onze informatievoorziening. We zagen onze rol steeds meer verschuiven naar partner. Dit betekende dat samenwerking met ketenpartners steeds belangrijker werd.

Deze gesignaleerd beweging van vorig jaar, waarbij onze rol zich richting partnerschap beweegt, heeft zich in 2023 doorgezet. De regionale samenwerking met en in de Connectie is daarbij van groot belang gebleken en versterkt. De oude wijsheid dat je alleen snel bent, maar samen verder komt is heeft zich daarin bewezen nog steeds van toepassing te zijn.

Een onveranderd snel veranderende samenleving vraagt enerzijds flexibiliteit en anderzijds om betrouwbaarheid. In 2023 heeft de gemeentelijke dienstverlening daaraan kunnen voldoen en zich robuust getoont. In een wereld die vol zit met (internationale) confrontaties en spanningen bewaakt onze Informatiebeveiliging en Privacy-afspraken, regels en maatregelen dat de gemeentelijke informatievoorziening functioneerd.

Dit betekent dat samenwerking met ketenpartners belangrijk is en steeds belangrijker wordt. De focus ligt op het orde brengen van de hiervoor benodigde randvoorwaarden zoals de gemeentelijke informatie-architectuur. We hebben in 2023 gewerkt aan de volgende resultaten:

- Het continue en tijdig doorvoeren van updates van de gemeentelijke informatiesystemen.
- Verbeterde en flexibele ICT werkplek met headset en dockingstation voor alle medewerkers voor een optimale ondersteuning voor hybride werken.
- Verdere verplaatsing van de applicaties richting de cloud waardoor online werken Veilig en gemakkelijker gaat. Ook onze Microsoft kantoortoepassingen worden als een online dienst afgenomen.
- De eerste datagedreven pilots zijn uitgevoerd en we leren welke beheer verantwoording daarbij hoort. Deze leerpunten worden als onderdeel van het programma Digitaal Rheden verder uitgewerkt naar concrete resultaten.
- Bellen met Teams is gemeente breed ingevoerd als een nieuwe moderne manier van bellen.
- De "blauwe" Boa's hebben een nieuw systeem in gebruik genomen die hun handhavingstaken op een moderne en veilige manier ondersteund.

Net als vorig jaar krijgen informatiebeveiliging en privacy een aparte sectie:

- Op zowel Informatiebeveiliging als het voldoende aan de privacywetgeving zijn audits uitgevoerd. Deze audits leiden tot aanbevelingen die we in 2023 en verder, op basis van urgentie, oppakken.
- Met de blik op de verwerking van persoonsgegevens, is het uitvoeren van privacy onderzoeken (Impact analyses) bij systeem implementatie en vervaging in 2023 tot standaard gepromoveerd.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Planning & Control

In de financiële verordening 2024 zijn de volgende rapportagemomenten vastgelegd;

Document	Inhoud	Rol raad	Wanneer
Kadernota	Uitgangspunten begroting komend boekjaar	Ter besluitvorming	juni
Herfstrapportage	Voortgang lopend boekjaar	Ter informatie	oktober
Programmabegroting	Begroting komend boekjaar	Ter besluitvorming	november
1e bestuursrapportage	Gericht op beleidsmatige en financiële afwijkingen	Ter besluitvorming	juni
2e bestuursrapportage	Gericht op financiële afwijkingen en -prognose	Ter besluitvorming	september
Jaarstukken	Verantwoording vorig boekjaar	Ter besluitvorming	juni

Vanaf 2022 is in overleg met de financiële commissie een andere werkwijze toegepast voor de tussentijds rapportages. Gedurende het jaar zal er twee keer worden gerapporteerd op de afwijkingen middels de tussentijds bestuursrapportages. Om actuele cijfers te kunnen bespreken en tijdig bij te kunnen sturen is voor deze twee rapportages een kortere behandeltermijn afgesproken.

Daarnaast geldt voor de oplevering van de (definitieve) jaarstukken dat deze sterk afhankelijk is van de planning van de accountantscontrole. Deze is over 2023 in de periode mei-juni gepland. Om te voorkomen dat de verantwoording pas eind juni beschikbaar is, worden de concept jaarstukken al voor de accountantscontrole beschikbaar gesteld.

Doorontwikkeling programmabegroting

In 2020 heeft de Rekenkamercommissie een onderzoek uitgevoerd naar de opzet van de programmabegroting. De hoofdconclusie is als volgt:

1. Begroting sluit qua inhoud en proces onvoldoende aan bij behoefte
2. Begroting is geen coherent stuk dat voldoende basis biedt om besluiten te nemen en controlerende taak uit te voeren

N.a.v. het rekenkamer onderzoek is een traject gestart om de programmabegroting beter te laten aan te sluiten aan de behoefte van de raad, en meer geschikt te laten zijn als sturingsinstrument voor het college en de organisatie. De voorgestelde aanpak is een groeimodel, dat is gestoeld op tussentijdse evaluatiemomenten met de financiële commissie. In 2023 leverde dit een programmabegroting 2024 waarin een nieuwe stap is gezet in het groeimodel.

In deze nieuwe stap lag de focus met name op de 3e W-vraag: Wat mag het kosten? In alle P&C documenten vanaf de begroting 2024 is voortaan per thema opgenomen wat de kosten zijn voor de bijbehorende taakvelden, waar voor de kosten alleen op het bovenliggende programmaniveau waren opgenomen.

Daarnaast is in 2023 gestart met het project om de kwaliteit van raadsvoorstellen te verbeteren. De afspraak was al dat in al het nieuwe beleid dat na 31 december 2021 wordt vastgesteld, is aangegeven aan welk (maatschappelijk) doel het bijdraagt en de gemeenteraad hier mede op toe ziet. Als onderdeel van het project om de kwaliteit van raadsvoorstellen te verbeteren, zal een

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

meer expliciete relatie worden gelegd tussen het raadsvoorstel en het bestuurlijk doel, zoals beschreven in de programmabegroting, waarop het betrekking heeft.

Een gezonde financiële huishouding

In de kadernota 2023 (pag. 40) zijn de uitgangspunten opgenomen voor ons financiële beleid. Deze uitgangspunten zijn in 2023 leidend geweest voor de besluitvorming.

Daarnaast is invulling gegegeven aan de onderstaande doelen zoals vermeld in de PB2023 (pag. 96 bij 'Stevig en betrouwbaar fundament').

- *Bestuurlijke P&C rapportages juist en tijdig*

De Raad beschikt over de juiste informatie om de besluitvorming over de P&C documenten zorgvuldig op te pakken.

- *Jaarrekeningcontrole conform planning*

Goedkeurende controleverklaring

Risicomanagement

Bij het vaststellen van de jaarrekening 2019 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen waarin het college wordt gevraagd bij de jaarrekening voortaan, in de paragraaf Weerstandsvermogen, het verloop en de beheersing van risico's op te nemen.

Het college geeft hieraan invulling door voortaan in deze paragraaf Bedrijfsvoering een passage over het beleid (begroting) en uitvoering (jaarrekening) omtrent risicomanagement op te nemen. Het risicoprofiel in de paragraaf Weerstandsvermogen bestaat voornamelijk uit risico's die naar hun aard lastig, of zelfs niet, te beheersen zijn terwijl risicomanagement verder reikt dan dat.

Niet ieder risico heeft louter een mogelijk financieel effect, er kan ook sprake van juridische risico's, imagoschade voor de gemeente, risico's ten aanzien van de inhoudelijke doelstellingen of de continuïteit van de bedrijfsvoering. Binnen het traject van de "doorontwikkeling programmabegroting" is ook nadrukkelijke aandacht voor deze risico's. Als gevolg hiervan komen (financiële) risico's niet alleen terug in de paragraaf bedrijfsvoering, maar ook binnen de beleidsinhoudelijke begrotingsprogramma's.

Accountant

In 2023 is de Europese aanbesteding afgerond voor de accountantsdiensten 2023-2026. Deze opdracht is gegund aan Baker Tilly.

Interne beheersing

In deze subparagraaf wordt het onderwerp financiële rechtmatigheid behandeld en wordt een toelichting gegeven op de rechtmatigheidsverantwoording van het College van Burgemeester en Wethouders. De rechtmatigheidsverantwoording zelf is opgenomen als aparte paragraaf in de jaarrekening 2023.

Achtergrond

Met ingang van de Jaarstukken 2023 moet het College van Burgemeester en Wethouders een rechtmatigheidsverantwoording opstellen en in de paragraaf Bedrijfsvoering ingaan op het onderwerp rechtmatigheid. De landelijke wetgever heeft deze verplichting enkele achtereenvolgende jaren uitgesteld omdat er nog veel onduidelijkheden waren over de te hanteren regels, kaders en richtlijnen. Helaas moet worden vastgesteld dat dit ook op het moment van opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording over 2023 nog steeds het geval was. Zowel de gemeenten die de rechtmatigheidsverantwoording moeten opstellen als de externe accountants die een oordeel moeten geven over de getrouwheid ervan hebben hier last van.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Het college heeft, in afstemming met de accountant, getracht om bij het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording de regels, kaders en richtlijnen zo goed mogelijk te interpreteren en toe te passen met de kennis en inzichten van dat moment. Voorzichtigheidshalve is het college hier uitgegaan van een strikte interpretatie. Ondertussen liep echter op landelijk niveau de discussie door. Het voelt enigszins als het moeten spelen van een voetbalwedstrijd waarbij de spelregels nog tijdens de wedstrijd in beweging zijn. Dat is zowel voor de spelers (college) als voor de scheidsrechter (raad/accountant) lastig.

Tegen die achtergrond moet deze eerste rechtmatigheidsverantwoording bij de Jaarstukken 2023 dan ook nadrukkelijk gezien worden als een eerste stap. Doorontwikkeling moet de komende jaren niet alleen op gemeentelijk, maar zeker ook op landelijk niveau nog plaatsvinden. In dit licht is het extra belangrijk om de dialoog over de financiële rechtmatigheid tussen college en raad gaande te houden. Daarmee wordt het doel van de invoering van de rechtmatigheid – om de bestuurlijke dialoog te bevorderen – nog eens extra benadrukt.

Bruto versus netto onrechtmatigheid

Op het gebied van financiële rechtmatigheid wordt onderscheid gemaakt tussen bruto en netto onrechtmatigheid. Alle significante afwijkingen, groter dan de rapportagegrens, zijn bruto onrechtmatig. Omdat het college de raad informeert op taakveldniveau, is de controle op het niveau van taakvelden uitgevoerd. Daarmee is de financiële verordening strikt geïnterpreteerd en is gelijktijdig met de rolwijziging sprake van een effectieve verzwaring van de controle.

Vervolgens is getoetst in hoeverre deze afwijking past binnen de afspraken die zijn gemaakt met de raad, we noemen dit acceptabele overschrijdingen. Wat acceptabel is valt terug te lezen in de financiële verordening. De afwijkingen die niet passen binnen de afspraken met de raad noemen we de netto onrechtmatigheid. De netto onrechtmatigheid is gelijk aan de bruto onrechtmatigheid, minus de "acceptabele" afwijkingen.

Wanneer de totale netto onrechtmatigheid boven de verantwoordingsgrens uitkomt, moet worden geconcludeerd dat er sprake is van niet financieel rechtmatig handelen.

De verantwoordingsgrens is vastgesteld op 3% van het lastentotaal en bedraagt € 5.174 duizend.

De bevindingen in de rechtmatigheidsverantwoording

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens. Het totaal aan netto financiële rechtmatigheidsfouten bedraagt € 5.501 duizend (3,2%). Deze conclusie heeft overigens geen impact op het oordeel van de accountant bij de jaarstukken. De accountant beoordeelt namelijk de getrouwheid en niet de rechtmatigheid.

Hieronder leest u een nadere onderbouwing van deze financiële onrechtmatigheid. Daarnaast zijn de constateerde fouten boven de rapporteringsgrens van € 50.000 benoemd. Tot slot zijn de belangrijkste maatregelen opgenomen.

In onderstaande tabel is een cumulatief overzicht opgenomen van geconstateerde rechtmatigheidsfouten over 2023. Onder de tabel leest u een nadere toelichting aan de hand van de verschillende criteriums die voor de rechtmatigheidsverantwoording van toepassing zijn.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Uitkomsten Rechtmatigheidsverantwoording (bedragen x€1000)	Bruto	Bruto	Netto	Netto
A. Begrotingscriterium				
1 Overschrijding exploitatiebudgetten taakvelden begroot versus werkelijk				
Overschrijding lasten	€ 21.703		€ 2.660	
Onderschrijding baten	€ 2.299		€ 227	
Totaal		€ 24.002		€ 2.887
2 Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)		€ 609		€ 317
3 Niet geautoriseerde reserve mutaties				
4 Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten		€ 0		€ 0
Subtotaal A. Begrotingsonrechtmatigheden		€ 24.611		€ 3.204
B. Voorwaardencriterium				
1 Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed		€ 2.297		€ 2.297
C. Misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium		€ 0		€ 0
D. Totaal rechtmatigheidsfouten		€ 26.908		€ 5.501

A. Toelichting bevindingen begrotingscriterium

Het begrotingscriterium gaat over de vraag: zijn alle gerealiseerde baten en lasten in overeenstemming met de door de raad vastgestelde programmabegroting inclusief alle goedgekeurde begrotingswijzigingen?
Hierbij geldt als uitgangspunt dat:

- Alle overschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van baten (m.a.w. negatieve financiële effecten) ten opzichte van de vastgestelde begroting onrechtmatig zijn;
- Alle onderschrijdingen van lasten en overschrijdingen van baten (m.a.w. positieve financiële effecten) ten opzichte van de begroting onrechtmatig zijn wanneer deze niet zijn toegelicht in het eerstvolgende P&C document.

De over- en onderschrijdingen van lasten en baten worden toegelicht in het onderdeel 'Wat heeft het gekost?' per programma.

Het belangrijkste instrument om over- en onderschrijdingen van lasten en baten tijdig bij de raad te melden, deze door de raad te laten autoriseren, en daarmee begrotingsonrechtmatigheid te voorkomen; is de bestuursrapportage. Deze moet een zo goed mogelijke prognose vormen van de verwachte eindstanden van lasten en baten, om zo vroegtijdig afwijkingen te signaleren en een goede voorspelling te kunnen geven voor het jaarrekeningresultaat. Het college stelt zich als doel om de kwaliteit van de financiële beheersing in de brede zin en de bestuursrapportages specifiek op dit punt te verbeteren. Dit vraagt een investering in de financiële functie, waarvoor voor 2024 t/m 2027 middelen zijn gevraagd.

Fouten in het kader van overschrijding van de exploitatiebudgetten begroot versus werkelijk is als volgt opgebouwd (1, cumulatief € 2.887 duizend):
Overschrijding lasten (taakvelden):

a)	Onderwijshuisvesting	€ 163 duizend
b)	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	€ 202 duizend
c)	Sportaccommodaties	€ 587 duizend
d)	Verkeer en vervoer	€ 407 duizend
e)	Parkeren	€ 142 duizend
f)	Begraafplaatsen en crematoria	€ 195 duizend
g)	Grondexploitatie	€ 217 duizend

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

h) Overhead € 685 duizend

Onderschrijding baten (taakvelden):

a) OZB Woningen € 227 duizend

Overschrijding investeringsbudgetten is als volgt opgebouwd (2, cumulatief €317 duizend):

a) Zuidflank Rheden 1e fase € 197 duizend
b) Verv. VRA kruisingen Harderwijkerweg € 114 duizend
c) Beiltjeshof Velp Zuid € 7 duizend

Een toelichting op de kredietoverschrijding is opgenomen in de jaarrekening, onderdeel balans en toelichting.

Er is geen sprake van een netto onrechtmatigheid op de onderdelen:

- Niet geautoriseerde reserve mutaties (3, € 0 duizend)
- Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten (4, € 0 duizend).

B. Toelichting bevindingen voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium gaat over de vraag: zijn de financiële handelingen verricht volgens de daarvoor geldende wet- en regelgeving?

De controle hiervoor richt zich op inkoop en aanbesteding. Er zijn een aantal inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed. Deze inkopen hebben vooral betrekking op langlopende inhuur van menskracht ten behoeve van specifieke kennis.

Fouten in het kader van de naleving van de Europese Aanbestedingsregels van cumulatief € 2.296 duizend is als volgt opgebouwd:

a) Onrechtmatige inhuur personeel € 1.873 duizend
b) Onrechtmatige inkoop ICT-diensten € 196 duizend
c) Onrechtmatige inkoop projectteam herindicatie € 86 duizend
d) Onrechtmatige inkoop PMD zakken € 71 duizend
e) Onrechtmatige inkoop verzekeringen €70 duizend

C. Toelichting misbruik-en oneigenlijk gebruik -criterium

Het misbruik- en oneigenlijk gebruik (M&O) -criterium gaat over de vraag: is er sprake van opzettelijk onjuiste of onvolledige informatieverstrekking om een financieel voordeel te behalen (misbruik) of van toekenning van financieel voordeel volgens de letter, maar tegen de bedoeling van de geldende wet- en regelgeving (oneigenlijk gebruik)?

M&O ziet toe op veel verschillende beleidsterreinen. Het M&O beleid is geïntegreerd binnen de processen, er is nog geen overkoepelend M&O-beleid opgesteld. Voor zover getoetst kon worden aan M&O-beleid op deelterreinen, zijn er geen bevindingen gedaan die de rapportagegrens overschrijden.

Het college stelt zich als doel om in 2024 een overkoepelend M&O-beleid te formuleren dat als toetsingskader kan dienen voor de rechtmatigheidsverantwoording.

Beheersingsmaatregelen

Wat ons betreft is de rechtmatigheidsverantwoording een goede ontwikkeling die naadloos aansluit op onze visie op control. Een visie waarbij we uitgaan van lerend vermogen en systematisch verbeteren van de (interne) beheersing.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Wij hechten belang aan een goede interne beheersing en zijn deze aan het verbeteren. Het is echter ook belangrijk om realistisch te zijn. In een periode waarin we scherper aan de wind moeten zeilen en ons financieel perspectief om aandacht en capaciteit vraagt, willen wij door het stellen van prioriteiten ook in 2024 verbeteringen realiseren. Belangrijke prioriteiten zijn de rechtmatigheidsverantwoording, het budgetbeheer en het sturen op arbeidskosten (inhuur). N.a.v. de managementletter 2023 hebben wij op 16 januari 2024 via een memo de financiële commissie en de raad een nadere toelichting gegeven op deze prioriteiten.

De uitkomst van de rechtmatigheidsverantwoording 2023 maakt des temeer zichtbaar dat we op het gebied van budgetbeheer en het sturen op arbeidskosten stappen te zetten hebben om de financiële beheersing te verbeteren.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Verbonden Partijen

Het doel van deze paragraaf is de Raad inzicht te verschaffen in beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente Rheden in private en publiekrechtelijke organisaties. In de Financiële verordening is vastgelegd dat in de programmabegroting van elk van de verbonden partijen wordt weergegeven: het openbaar belang, het eigen vermogen, de solvabiliteit, het financieel resultaat en het financieel belang alsmede de aanwezige financiële risico's en de zeggenschap van de gemeente. Verder dient in elk geval te worden ingegaan op nieuwe verbonden partijen, het beëindigen van bestaande verbonden partijen, het wijzigen van bestaande verbonden partijen en eventuele problemen bij bestaande verbonden partijen.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (artikel 15) definieert een verbonden partij als een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk- én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan dat de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is, dan wel het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

In een enkel geval is de jaarrekening 2023 niet tijdig ontvangen. in die gevallen wordt volstaan met de cijfers uit de jaarrekening 2021 / 2022.

Gerelateerd aan de definitie van verbonden partijen in het BBV kent de gemeente Rheden de volgende verbonden partijen in 2023:

Rechtsvorm	Verbonden partij	Verbonden programma
	Modulair Gemeentelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland (MGR)	1. Samenleving 2. Leefomgeving
	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	1. Samenleving 3. Bestuur en organisatie
	Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden	3. Bestuur en organisatie
	Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen (DRAN)	1. Samenleving
	Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	2. Leefomgeving
	Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen	1. t/m 3.
	Gelders Archief	3. Bestuur en organisatie
	De Connectie	3. Bestuur en organisatie
	Euregio Rijn-Waal	2. Leefomgeving
	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	3. Bestuur en organisatie
Overige verbonden partijen	Alliander N.V.	3. Bestuur en organisatie

Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De MGR SDCG kent drie programma's, waarbinnen zij de haar opgedragen taken regionaal uitvoert in vijf modules. Met er boven een kleine beheerorganisatie die voldoende is toegerust om de taken waarin gemeenten willen samenwerken, effectief, efficiënt en in samenhang uit te voeren.

De programma's met de vijf modules zijn als volgt:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

- Programma Zorg met de module Inkoop Zorg;
- Programma Onderwijs met de module Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL);
- Programma Participatie met de modules WerkgeversServicepunt (WSP), Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW) en Contractmanagement Inburgeringstrajecten.

De samenwerkingsmodule Inkoop is gericht op inkoop van maatwerkvoorzieningen voor de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning. Naast inkoop vindt contractbeheer, contractmanagement en contractmonitoring plaats.

Binnen de samenwerkingsmodule RBL worden de belangen behartigd van de aan de samenwerkingsmodule deelnemende gemeenten op het gebied van de uitvoering van de leerplichtwet en de wettelijke taken van het Doorstroompunt (voor heen Regionaal Meld- en Coördinatiepunt).

De samenwerkingsmodule WerkgeversServicepunt focust zich o.a. op de ondersteuning van werkgevers bij arbeidsgerelateerde vraagstukken met daarbij het accent op de (inclusieve) personeelsvraag en op het plaatsen van werkzoekenden/uitkeringsgerechtigden uit de bestanden van gemeenten om daarmee uitstroom uit de uitkering te bevorderen.

De module werkgeverschap SW is belast met het formeel werkgeverschap voor de ruim 1600 SW medewerkers. De MGR heeft voor de uitvoering een dienstverleningsovereenkomst met Scalabor B.V. als uitvoerend werkgever gesloten.

De module Contractmanagement Inburgeringstrajecten is belast met contractbeheer en contractmanagement van inburgeringstrajecten die de deelnemende gemeenten hebben ingekocht ten behoeve van de uitvoering van de wet inburgering.

Zeggenschap

De hoofdstructuur van de MGR bestaat uit een algemeen bestuur (AB) en een dagelijks bestuur (DB). Alle deelnemende gemeenten vaardigen 1 vertegenwoordiger namens het college af in het AB dat daarmee uit 11 leden bestaat.

Bij de bepaling van de zeggenschap wordt vooralsnog uitgegaan van een stemverhouding waarin inwonertallen, op basis van een vastgestelde staffel, een rol spelen. Uitgaande van in totaal 21 stemmen heeft de gemeente Rheden hier 2 stemmen.

De MGR als openbaar lichaam is een samenwerkingsvorm met rechtspersoonlijkheid. Gemeenten dragen (uitvoerende) verantwoordelijkheden over aan de MGR en hebben daarmee minder lokale autonomie. Het betreft hier uitvoeringstaken, waarbij de beleidsverantwoordelijkheid blijft liggen bij de gemeente (raad en college).

Programmadoelstelling

De deelname aan de MGR levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen van de programma's Samenleving en Leefomgeving.

De beleidsvoornemens

Met deze samenwerking beogen we een flexibele regionale samenwerkingsconstructie voor het sociaal domein, die voldoende is toegerust de taken waarin gemeenten willen samenwerken effectief, efficiënt en in samenhang uit te voeren.

De MGR "staat" na een aanloopfase met relatief veel tijd en aandacht voor het inrichten van de organisatie en processen. Zij richt zich nu op het regionale samenspel van afstemming, beleidsontwikkeling en uitvoering en het versterken van de onderlinge samenhang tussen modules.

Bij de module Inkoop Zorg is de communicatie met stakeholders, de segmentering en wijze van monitoring van de gecontracteerde aanbieders geanalyseerd en doorontwikkeld. Met de lancering

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

van het nieuwe product "geclusterd wonen" is de beweging van Beschermd wonen naar Beschermd thuis verder ingezet. Met "Begeleide omgang" is nieuwe dienstverlening gecreëerd voor jeugdigen die te maken hebben met ouders in complexe scheiding. Tot slot is het aanbod "Activerend werk" vernieuwd waarmee ook wordt bijgedragen aan het terugdringen van de krapte op de arbeidsmarkt.

Het RBL Midden-Gelre signaleert al jaren een stijgende lijn in het aantal meldingen van ongeoorloofd schoolverzuim. De consulenten hebben meer casussen in behandeling die ook meer inzet en langere betrokkenheid vragen. Om de kwaliteit van de dienstverlening te waarborgen en de werkdruk binnen RBL te verlagen is in 2023 een eerste stap in formatie-uitbreiding gezet. Een tweede stap wordt in 2024 gezet.

Op verzoek van de deelnemende gemeenten is het Steunpunt SROI ondergebracht bij het WSP. In 2023 is deze dienstverlening vanuit regionale middelen gefinancierd; vanaf 2024 is het steunpunt structureel, als submodule van het WSP, in de reguliere financieringsstromen opgenomen. Voor het laatste is de regeling van de MGR gewijzigd conform de daarvoor geldende procedures. Inkoop SDCG heeft uitgebreid onderzocht op welke wijze optimaal gestuurd kan worden op social return bij aanbieders. Door aan te sluiten bij het steunpunt SROI van het Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland worden aanbieders optimaal ondersteund in de mogelijkheden voor het benutten van social return waarbij de nadruk ligt op arbeidsparticipatie.

In 2023 is een nieuwe fase van de contractafspraken met Scalabor ingegaan. De deelnemende gemeenten hebben hun 'Aanwijzingsbesluit' voor een periode van drie jaar verlengd met daarin afspraken voor de vergoeding van de kosten door de gemeenten aan Scalabor. Doordat deze kosten rechtstreeks door Scalabor met de gemeenten worden verrekend heeft dit geen effect op de begroting van de MGR.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	685	4.388	-339	6.696	0
2023 JR	714	7.149	0	7.085	0

Risico's

Niet zozeer een risico maar wel goed te benoemen is dat door de uitvoering van deze taken bij een gemeenschappelijke regeling te beleggen, de directe autonomie met betrekking tot de uitvoering ook is overgedragen.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM), Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De uitvoering op basis van de wet veiligheidsregio's en de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. De VGGM is een samenwerkingsverband op het gebied van brandweer (hulpverlening), volksgezondheid (GGD) en rampenbestrijding/ crisisbeheersing. Veiligheid en gezondheid zijn in de regio de kerntaken.

Zeggenschap Gemeente

De burgemeester maakt deel uit van het dagelijks bestuur van de VGGM en algemeen bestuur van de VGGM. De Wethouder Volksgezondheid/ WMO neemt deel aan de bestuurscommissie van de VGGM.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Programmadoelstelling

De VGGM levert een bijdrage aan de doelstellingen van:

1. Programma bestuur en veiligheid, onderdeel een veilige leefomgeving;
2. Programma welzijn, onderdeel opvoeden en opgroeien.

Bereikt

Brandweer/crisisbeheersing

2023 stond in het teken van de reorganisatie van brandweer en crisisbeheersing. Vorig jaar is de structuur vastgesteld en dit jaar hebben de nieuwe afdelingsmanagers gezamenlijk het organisatie- en implementatieplan vormgegeven. Eind 2023 is de implementatiefase gestart.

GGD (Jeugdgezondheidszorg & Algemene Gezondheidszorg)

Door verschillende ontwikkelingen loopt de GGD tegen de grenzen van haar capaciteit aan. Daarom is er samen met gemeenten gewerkt aan toekomstplannen voor de GGD met bijbehorende financiering.

Bedrijfsvoering

Er is een programma Samen. Beter. Bedrijfsvoeren opgesteld die nadrukkelijk aandacht heeft voor de versterking van de planning & control cyclus en versterking van de bewaking van de bedrijfsvoeringsprocessen binnen de organisatie.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	8.513	51.358	707	3.978	0
2023 JR	9.309	48.887	1.730	4.246	0

Risico's

Het financiële risico bestaat uit onzekerheid van hiervoor genoemde ontwikkelingen en daarmee de financiële bijdrage aan de VGGM.

Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden

Stichting Veilig Thuis Gelderland Midden is verantwoordelijk namens de gemeenten om zorg te dragen voor de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling, vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO).

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Het uitvoeren van taken op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling als bedoeld in de Wmo 2015 in de regio Gelderland-Midden.

Zeggenschap

De burgemeester maakt deel uit van dagelijks en algemeen bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden(VGGM) en de Stichting Veilig Thuis (VT) valt hier als een onafhankelijke stichting onder. Belangrijke besluiten van het bestuur moeten ter goedkeuring aan de Raad van Toezicht worden voorgelegd. Ieder lid van de Raad van Toezicht heeft één stem. In de Raad van Toezicht is een wethouder uit Rheden toegetreden. Besluiten worden in beginsel genomen met een meerderheid van stemmen.

Programmadoelstelling

De Stichting Veilig Thuis levert een bijdrage aan de doelstellingen van:

1. programma bestuur en veiligheid, onderdeel een veilige leefomgeving;

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

2. programma welzijn, onderdeel opvoeden en opgroeien.

Ontwikkelingen

- De instroom van de gegeven adviezen is gestegen, mede door publieksactie en communicatie. Daar staat tegenover dat het Tijdelijk Huisverbod fors minder is.
- VT ziet een toename aan complexe casussen, dit is een landelijk beeld bij de verschillende partners in de veiligheidsketen.
- Door de wachtlijsten in de zorgketen kan VT casuïstiek niet altijd snel overdragen. Ook VT heeft een wachtlijst. Mede door de complexere problematiek, personeelstekort en het niet door kunnen zetten van casuïstiek.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR				261	0
2023 JR				284	0

Risico's

Het risico is beperkt tot de financiële bijdrage aan de Stichting Veilig Thuis.

Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen, formeel de Bedrijfsvoering Organisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN), is een Gemeenschappelijke Regeling van 18 gemeenten in de regio voor de uitvoering van het gemeentelijk doelgroepenvervoer. Doelgroepenvervoer is vervoer waar inwoners op grond van Wmo, Jeugdwet of Onderwijswetgeving aanspraak maken.

Doel van de Gemeenschappelijke Regeling is ontwikkeling en instandhouding van een hoogwaardig systeem van doelgroepenvervoer. Het vervoer wordt aangeboden onder de naam Avan.

Met de provincie Gelderland heeft de BVODRAN een samenwerkingsovereenkomst gesloten. In deze overeenkomst komen de provincie Gelderland en de BVODRAN overeen dat de vervoersorganisatie het aanvullend openbaar vervoer voor de provincie Gelderland uitvoert.

Zeggenschap

Namens de gemeente Rheden is één wethouder lid van het Bestuur. Alle gemeenten hebben één stem. Bij stemming wordt besloten op basis van gewone meerderheid. Er is voorzien in een gewogen besluit op basis van inwonertal. Een gemeente kan hiervoor een schriftelijk verzoek indienen voorafgaand aan de betreffende bestuursvergadering.

Programmadoelstelling

Via onze deelname in de vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen leveren wij een bijdrage aan de programmadoelstellingen "Wij bevorderen de zelfredzaamheid van inwoners in hun dagelijkse leven" en "wij stellen kwetsbare inwoners in staat om mee te blijven doen in de samenleving.

Ontwikkeling in 2022 en 2023

Vanaf maart 2020 heeft de Corona-crisis een forse impact op het feitelijk gebruik van het vervoer. Deze effecten waren nog steeds merkbaar in 2022. In 2023 zien we dat de effecten van de Corona-crisis afnemen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Eind 2021 is gestart met de ontwikkeling van de infraseringsplannen zero emissie. Er wordt uitgegaan van een kostentoename zero emissie van 5% op het vraagafhankelijk vervoer en 15% op het routevervoer.

Voor zowel het programma Vraagafhankelijk vervoer als het programma Routevervoer zet Avan zich in op borging van een kwalitatieve goede uitvoering. Hierbij zijn KPI's afgesproken met de vervoerders en het callcenter. Het jaar 2023 was gericht op het sturen op naleving van contracten via monitoring en een systeemgerichte contract beheersing.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	0	9.985	3.817	1.595	0
2023 JR	0	10.691	3.289	1.572	0

Risico's

De meerjarenbegroting is aan fluctuaties onderhevig als gevolg van de prognoses van de vervoersomvang, de subsidie vanuit de Provincie en de effecten van de nieuwe aanbesteding. Dit kan de hoogte van de gemeentelijk bijdrage sterk beïnvloeden.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA), Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) is per 1 april 2013 gestart. Gemeente Rheden heeft de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht en handhaving (vth-taken) op het gebied van milieu ondergebracht in ODRA. Doel van de samenwerking in deze regeling is kwaliteitsverbetering, het verhogen van de robuustheid en het efficiënter kunnen uitvoeren van deze grotendeels wettelijk voorgeschreven taken.

Zeggenschap gemeente

De portefeuillehouder is lid van het Algemeen Bestuur dat bestaat uit 11 personen. Van de 102 stemmen heeft Rheden 8 stemmen. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 5 leden. Eén lid vertegenwoordigt de gemeenten Doesburg, Renkum, Rheden en Rozendaal.

Programmadoelstelling

ODRA draagt bij aan de programmadoelstellingen van het programma Leefomgeving.

De beleidsvoornemens

Uitvoering geven aan de VTH-taken op het gebied van milieu door middel van een dienstverleningsovereenkomst en een jaarlijks uitvoeringsprogramma.

Vanaf 2020 is de begroting van ODRA gebaseerd op beheerste outputfinanciering. In 2022 heeft ODRA met haar partners in een project Rijker Verantwoorden de stappen naar opgavegericht werken verkend aan de hand van de programma's energie en circulaire economie. In 2023 heeft ODRA deze ontwikkeling doorgezet met het opstellen van een Meerjarenprogramma 2025-2028 (MJP), waarin ODRA de ambities van de partners heeft uitgewerkt in ontwikkelrichting en in prioritering in de uitvoering. Streven is het MJP met de begroting 2025 vast te stellen.

In 2022 heeft een extern adviseur een regionale verkenning naar meer regionale milieu-samenwerking uitgevoerd. Aanbeveling was in te zetten op gezamenlijke milieu-advisering, hiermee klein te starten en als gezamenlijke dienst te beleggen bij ODRA. ODRA is in 2023 gestart

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

met de ontwikkeling van deze gezamenlijke dienst. Om deze ontwikkeling te steunen hebben we in Rheden de milieu-advisering rond geluid en ruimtelijke ordening belegd bij ODRA. We benutten zo beter de milieu-expertise bij ODRA, zijn minder kwetsbaar in de betreffende milieuadvisering en verbinden zo uitvoering en beleid beter.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	809	5.826	53	558	0
2023 JR	713	7.099	144	685	0

Risico's

Outputfinanciering brengt een aantal (financiële) risico's met zich mee, we noemen de volgende:

- meer vraaggericht werk dan waar in de begroting van Rheden rekening mee is gehouden. Met name rond mileuklachten over bedrijven is dit een reëel risico. Het aantal milieuklachten neemt al jaren toe en is in 2023 zelfs verdubbeld. In ieder geval deels is dit een maatschappelijke trend. ODRA gaat in 2024 onderzoeken hoe deze toename te kunnen beheersen.
- minder vraag door andere partners dan waar in de begroting van ODRA rekening is gehouden. Wanneer de vraag sterk afneemt, kunnen waarschijnlijk niet alle vaste kosten worden gedekt en wordt van alle partners een aanvullende bijdrage gevraagd.

Verder zijn er onzekerheden rond:

- de aanbevelingen van de Commissie Van Aartsen leiden mogelijk tot een andere financiering van de omgevingsdiensten en een andere organisatie van omgevingsdiensten in Gelderland.
- er is sprake van een conservatieve capaciteitinschatting voor de invoering van de nieuwe Omgevingswet;
- met de kennis van nu is gebleken dat bij de start van ODRA in 2013 te weinig aandacht is besteed aan informatiebeheer, waaronder archivering. ODRA heeft in 2023 een Visie informatiebeheer op laten zetten en ontwikkelt het informatiebeheer stapsgewijs en integraal. Mogelijk vraagt dit komende jaren nog een inhaalslag en extra kosten.
- afgelopen jaren stijgen de kosten door inflatie en CAO-afspraken. Ook nemen de kosten van externe inhuur van medewerkers toe vanwege schaarste van met name specialisten op de arbeidsmarkt. In onze meerjarenbegroting is geen jaarlijkse indexering (conform de CPB-index) toegepast voor het ODRA-budget.

ODRA heeft afgelopen jaren laten zien strak te sturen op uitvoering binnen de begroting. Daarnaast heeft ODRA een algemene reserve van 500k (raming eind 2023) om tegenvallers zelf op te vangen. Als Rheden kunnen we enigszins sturen om meer vraaggericht werk incidenteel te compenseren met minder regulier werk.

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

In de gemeenschappelijke regeling "Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen" (GMR) bundelen, sinds 2021, 18 gemeenten met ruim 800.000 inwoners hun krachten om in balans een schaalsprong (Groene Groei) te realiseren. De ambitie is om de groei van wonen, werken, mobiliteit, energietransitie, verduurzaming en natuurversterking zo te realiseren dat we een balans vinden tussen levendige stedelijkheid en ontspannen groene leefkwaliteit. Om dit te bereiken zijn de 18 gemeenten samen aan de slag met vijf opgaven;

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

- Groene groeiregio (verbinden van ruimtelijke opgaven en woningbouw)
- Productieve regio (economie en arbeidsmarkt)
- Ontspannen regio (leefbaarheid, natuur en landschap, cultuur en erfgoed)
- Verbonden regio (mobiliteit en bereikbaarheid)
- Circulaire regio (circulariteit, duurzaamheid, klimaat en energie)

Daarbij werkt de GMR nauw samen met The Economic Board, de provincie, de regio Food valley, en de waterschappen, het Rijk (verschillende departementen) en andere maatschappelijke partners. Gemeente Rheden participeerde in 2023 in alle GMR-opgaven. De financiële bijdrage van Rheden bedroeg in 2023 € 369.000 incl de bijdrage aan The Economic Board.

Ontwikkelingen

In 2023 heeft de samenwerking geresulteerd in het GMR-regioarrangement, het NOVEX ontwikkelperspectief met bijbehorende uitvoeringsagenda, een toekomstverkenning 2120 (samen met de Wageningen Universiteit), een vastgestelde regionale Huisvestingsverordening, de gebiedsprogramma's het Regionale Mobiliteits Programma, het programma Conceptueel en circulair bouwen, de regionale energiestrategie, de koers Economie van de toekomst, een actualisatie van het Regionaal Programma Werklocaties, de economische monitor, een kwalitatief evaluatieonderzoek en het Groen-blauw raamwerk met de bijbehorende uitvoeringsagenda. Eind 2023 zijn ook de netcongestie en toekomstige drinkwatertekorten als randvoorwaardelijke thema's geïdentificeerd.

De GMR is steeds succesvoller in het organiseren van de externe financiering van bovenlokale maatregelen. Zoals o.a. de extra middelen voor de bereikbaarheid (o.a. Nijmegen West, Arnhem Oost, A50) en voor de woningbouw (WBI, o.a. Rheden, Duiven, Heumen, Wijchen) die optellen tot ca. 750 miljoen. Ook heeft de GMR haar Regio Deal Gezonde Groei toegekend gekregen met daarin een rijksbijdrage van 15 miljoen. Voor het programma Slim en Schoon hebben we de afgelopen drie jaar (cijfer volgt) miljoen aan rijksbijdrage gekregen. Voor de RES (cijfer volgt) En op kleinere schaal, maar niet minder belangrijk, hebben we geld gekregen om ons recreatieve wandelroutenetwerk uit te breiden en te verbeteren en om de culturele sector een extra impuls te geven (1,4 miljoen). Daarnaast hebben gemeenten door samen op te trekken, efficiencyvoordeel gehad, zoals bijvoorbeeld met de gezamenlijke inkoop van energie en de regionale beschikbaarheid van flexpools van specialisten. De samenwerking heeft ook nieuwe of verstevigde partnerschappen opgeleverd, waaronder de verstevigde samenwerking met Rijk- provincie en waterschappen. De versterkte regionale samenwerking klinkt ook door in de gezamenlijke aanvraag Regio Deal Veluwe (€ 20 miljoen) en de aanvraag door de DPRA-werkregio Veluwezoom voor de 'tijdelijk impulsregeling klimaatadaptatie', voor het (versneld) nemen van klimaatadaptieve maatregelen.

De gemeenteraad van Rheden is met 2 leden vertegenwoordigd in de Regionale Agenda Commissie (RAC).

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	348	4.928	321	119	0
2023 JR	381	5.299	198	369	0

De jaarrekening 2023 van de GMR resulteert in een exploitatie-overschot van € 197.682.

Conform de afspraken in de gemeenschappelijke regeling zal dit exploitatie-overschot naar rato worden terug geboekt naar de deelnemende gemeenten.
De reservepositie van de GMR is op het maximale niveau zoals vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Risico's
De regionale samenwerking in GMR-verband is nog jong en opereert in een dynamische maatschappelijke, bestuurlijke en economische context.

De opgaven zijn complex en concurreren met elkaar om schaarse ruimte. De urgentie van de opgaven (woningbouw, natuurversterking, drinkwaterreserves, energie-transitie, reductie van emissies zoals CO2 en Stikstof, mobiliteitsknelpunten, recreatiedruk, circulaire economie, ed.) neemt toe. Het Rijk oefent druk uit om te versnellen, maar de uitvoeringscapaciteit staat onder druk.

De uitkomsten van provinciale verkiezingen brengen onzekerheden met zich mee onder andere m.b.t. de politieke prioriteiten en aanpak van opgaven.

Ook is de economische context, met de naweeën van de Corona-pandemie, momenteel mede ten gevolge van geo-politieke onrust en sterke inflatoire effecten een onzekere factor.

Gemeenschappelijke regeling Gelders Archief, Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd
Het beheer van archiefbescheiden vindt plaats door de verschillende overheden zelf op grond van de Archiefwet 1995. De hoofdtaak van het Gelders Archief is het beheren van de overgebrachte archieven en collecties van de gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal en het Rijksarchief Gelderland. Het Gelders Archief draagt zorg voor het behoud van archieven van overheden en particulieren die voor blijvende bewaring in aanmerking komen. Dit is een wettelijke taak op basis van de Archiefwet 1995. Het Gelders Archief is tevens toezichthouder op het beheer van niet-overgebrachte archiefbescheiden en geeft zij vanuit haar inspectietaak aanbevelingen om het informatie- en archiefbeheer te verbeteren. Het Gelders Archief archieven toegankelijker en ontwikkelt onderwijsprogramma's.

Zeggenschap
Het algemeen bestuur bestaat uit 6 leden. De burgemeester van Renkum vertegenwoordigt in het algemeen bestuur de gemeenten Renkum, Rozendaal en Rheden.

Programmadoelstelling
Het Gelders Archief draagt bij aan de programmadoelstellingen van het programma overhead, onderdeel de ondersteuning van het primaire proces.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	463	20.372	208	246	0
2023 JR					0

Risico's
De deelneming aan het Gelders Archief is beperkt tot een lumpsumverdeling. De lumpsum bijdrage is gebaseerd op de werkelijk in te brengen dossiers gegenereerd vanuit de gemeentelijke organisatie. Voorheen was de lumpsumbijdrage gebaseerd op de oorspronkelijk ingebrachte dossiers in strekkende meters.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

De Connectie

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De gemeente Rheden heeft in 2017 een groot deel van haar bedrijfsvoeringstaken ondergebracht in De Connectie. In de bedrijfsvoering organisatie De Connectie werken Arnhem, Renkum en Rheden samen op het gebied van bedrijfsvoeringstaken.

Zeggenschap

De gemeente Rheden wordt in het bestuur vertegenwoordigd door de portefeuillehouder bedrijfsvoering.

Programmadoelstelling

De Connectie draagt bij aan de doelen benoemd in paragraaf E. Bedrijfsvoering en Programma 3 Bestuur en organisatie.

De beleidsvoornemens

De Connectie komt voort uit een gezamenlijke noodzaak en behoefte van de gemeenten om de krachten te bundelen op het gebied van bedrijfsvoering. De doelen van deze samenwerking zijn geformuleerd als de 5 K's: Kwaliteit van de (digitale) dienstverlening minimaal op hetzelfde niveau te houden, Kosten reduceren (door leveren van meer kwaliteit en/of lagere kosten), Kwetsbaarheid verkleinen (door het bieden van continuïteit), Kansen te bieden aan medewerkers. Met de later toegevoegde K van klant wordt expliciet het belang van goede samenwerking met de gemeenten en andere afnemers en de klantgerichte dienstverlening binnen die samenwerking, benadrukt.

Het is belangrijk om met focus op de doelen van de samenwerking balans te vinden tussen de begrotingen van de gemeenten en de noodzakelijke en wenselijke aanpassingen in de bedrijfsvoering naar aanleiding van autonome ontwikkelingen.

Hiertoe is er in 2023 in het bijzonder aandacht geweest voor twee trajecten: ten eerste de ontwikkeling naar outputsturing en – bekostiging. Dit kan een belangrijk hulpmiddel zijn bij het verkrijgen van inzicht in en het sturen op afnamevolumes door gemeenten en hiermee op het kostenniveau van de bedrijfsvoering. Dit inzicht is met name gericht op de kosten (zowel direct als indirect) van de werkzaamheden die wij van De Connectie vragen. In 2023 zijn stappen gezet richting deze outputsturing.

Een tweede traject is gericht op de regie op onze informatievoorzieningsketen. In deze digitale tijd wordt de informatievoorziening steeds belangrijker en raakt al onze processen, dus ook de dienstverlening aan inwoners. We werken nauw samen met de Connectie, de gemeente Arnhem en Renkum wat maakt dat we deze regie samen oppakken. In 2023 hebben we een onderzoek laten uitvoeren naar het organiseren van het opdrachtgeverschap in de informatievoorzieningsketen. Naar aanleiding van dit onderzoek gaan wij de randvoorwaarden die nodig zijn voor goed opdrachtgeverschap op orde brengen. Daarnaast stellen wij een programma vast dat is bedoeld om kansen tot samenwerking beter te benutten en de sturing op de verschillende opgaven te verbeteren. Dit gebeurt aan de hand van de strategische informatievoorzieningsagenda.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	1.884	37.850	421	7.253	0
2023 JR					

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Risico's

Risico's

De programma's 1Connect en 2Connect, gericht op een gemeenschappelijk ICT omgeving, zijn afgerond in 2023. Zoals verwacht, hebben deze programma's dan ook geen risico's meer opgeleverd in 2023.

In 2023 is een start gemaakt met het verder uitwerken van het kostprijsmodel. Het kostprijsmodel is een rekenystematiek dat meer inzicht biedt en ons beter in staat stelt invloed uit te oefenen op de gemeenschappelijke kosten. Het risico bestaat dat de invoering van het kostprijsmodel leidt tot een nieuwe kostenverdeling tussen de 3 deelnemende gemeenten. Een hogere bijdrage kan het gevolg hiervan zijn.

Dreiging op het gebied van Informatieveiligheid en privacy vragen om een voortdurende actieve houding ten aanzien van informatieveiligheid. Gemeente Rheden neemt op onderdelen deel aan een programma met als doel de informatieveiligheid te vergroten. Dit betreft een drie jarig programma dat is opgesteld door gemeente Arnhem en De Connectie. Het programma bestaat onder andere uit projecten voor Bewustwording, Identity & Access Management (IAM)3 en Business continuity management (BCM)4.

In 2023 zijn er stappen gezet om het missen van besparingspotentieel door onbenutte kansen om te harmoniseren en te standaardiseren, zoveel mogelijk te voorkomen.

Het vinden van balans tussen willen en kunnen is onverminderd actueel in 2023. De ontwikkelingen in de groei van het gemeentefonds leiden tot een mogelijke aanpassing van de indexatie. Hiervoor moet een nieuwe balans gevonden worden in de begrotingen van de gemeente. Deze nieuw gezochte balans kan op gespannen voet komen te staan met de noodzakelijke en wenselijke aanpassingen in de bedrijfsvoering naar aanleiding van autonome (wettelijke) ontwikkelingen.

Voor de volledige lijst met financiële risico's verwijzen we u graag naar de jaarstukken 2023 van De Connectie.

Euregio Rijn-Waal

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Euregio werkt sinds 1958 aan de opbouw en versterking van grensoverschrijdende structuren. De Euregio is een openbaar lichaam naar buitenlands (Duits) recht en bestaat uit ca. 55 lidorganisaties. Tot de lidorganisaties behoren onder meer gemeenten, regionale overheden en kamers van koophandel uit de grensregio.

Zeggenschap

De Euregioraad bestaat uit 149 leden, die tenminste twee keer per jaar bijeenkomen. Rheden heeft drie vertegenwoordigers in de Euregioraad. De mate van zeggenschap is gering. Het dagelijks bestuur is in 2019 uitgebreid van zeven naar acht leden. Ter voorbereiding van de raadsbesluiten zijn er drie commissies ingesteld:

- Commissie voor Grensoverschrijdende Verstandhouding
- Commissie voor Economische Aangelegenheden
- Commissie voor Financiën en Projecten

Een specifieke financiële controlecommissie controleert de jaarrekening.

Programmadoelstelling

De deelname aan de Euregio Rijn-Waal levert voornamelijk een bijdrage aan de programmadoelstellingen van programma's Gebiedsontwikkeling, Economie en Welzijn.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Beleidsvoornemens
Gelet op de wijze waarop de Euregio Rijn/Waal het openbaar belang behartigt, is er voor de gemeente geen reden om het beleid te wijzigen.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	1.747	2.920	-3	11	0
2023 JR				11	0

Risico's
Het risico is beperkt tot de gemeentelijke bijdrage.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Den Haag

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd
De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. De gemeente Rheden heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht op aandelen die de gemeente bezit.

Door de gemeente Rheden zijn geen specifieke doelstellingen m.b.t. de participatie in de BNG (in 2013 en navolgende jaren) geformuleerd. De omvang van het stemrecht in de BNG biedt geen (potentiële) mogelijkheden om als individuele gemeente op beleidswijzigingen te sturen.

Zeggenschap
Wethouder Financiën vertegenwoordigt de gemeente Rheden in de aandeelhoudersvergadering. Het percentage aandelen van de gemeente Rheden is 0,336%. De zeggenschap is dus uiterst minimaal.

Programmadoelstelling
De BNG levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen voor programma 3 Bestuur en Organisatie.

Beleidsvoornemens
Behoud van het aandelenbezit BNG, primair vanuit het oogpunt van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de gemeenten om gezamenlijk de financiering van de publieke taak zo efficiënt mogelijk te organiseren. Expertise op dit vlak ligt bij de BNG. Daarnaast ontvangt de gemeente Rheden dividend uit het aandelenbezit.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	4.615	107.459	300.000	0	467
2023 JR	4.721	110.819	254.000	0	343

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

*) Bijdrage aan gemeente zijn ontvangen dividenden.

Risico's

In het gemeentelijke risicoprofiel zijn geen risico's opgenomen ten aanzien van het aandelenbezit BNG door de gemeente Rheden. Het theoretisch risico voor de gemeente Rheden ligt vervat in het moeten bijstellen van de hoogte van de waardering op de balans van de onderhavige aandelen. Gezien de omvang van het gerealiseerd rendement is herwaardering niet aan de orde. Daarnaast bestaat de kans dat de gemeente een lager dividend ontvangt dan in de begroting wordt voorzien. Periodiek wordt de verwachte omvang van de te verkrijgen dividenden herijkt, wat ertoe leidt dat het (potentieel) risico in de lopende exploitatie wordt opgevangen.
Het dividend over 2022 van € 467.415 is in 2023 uitgekeerd. Over het jaar 2023 heeft de BNG een nettowinst behaald van 254 miljoen, een daling van 46 miljoen t.o.v. 2022. Van de winst over 2023 wordt voorgesteld om 120 miljoen uit te keren als dividend. Dit zal in 2024 worden uitbetaald en meegenomen worden in de cijfers over 2024.

Alliander N.V.

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Netwerkbedrijf Alliander beheert regionale energienetwerken en levert netwerk gerelateerde diensten op het gebied van complexe energie-infrastructuren en de openbare ruimte.

Door de gemeente Rheden zijn geen specifieke doelstellingen m.b.t. de participatie in de Alliander geformuleerd; er is sprake van participatie op basis van een historisch gegroeide situatie. De omvang van het stemrecht in de Alliander biedt geen (potentiële) mogelijkheden om als individuele gemeente op beleidswijzigingen te sturen.

Zeggenschap

De gemeente heeft stemrecht via het platform Nuval namens de deelnemende gemeenten. Het percentage aandelen dat de gemeente Rheden heeft is 0,043%. Zeggenschap is uiterst minimaal.

Programmadoelstelling

Alliander levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen voor programma 3 Bestuur en Organisatie.

Beleidsvoornemens

Het beleidsvoornemen is behoud van het aandelenbezit, primair vanuit het oogpunt van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de gemeenten om invloed te houden op de wijze waarop Alliander haar diensten levert.

De gemeente Rheden ontvangt dividend uit het aandelenbezit. De huidige aandelen Alliander zijn voor € 184.560 op de balans gewaardeerd (verkrijgingswaarde).

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	4.570.000	6.122.000	198.000	0	30
2023 JR	4.749.000	6.897.000	267.000	0	35

*) Bijdrage aan gemeente zijn ontvangen dividenden.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

De gemeente Rheden heeft in 1997 een eeuwig durende lening van € 1.948.532 aan Alliander verstrekt. Jaarlijks ontvangen we hierover rente ad € 194.853. Deze lening is in 2021 zonder overleg door Alliander terugbetaald. Inmiddels is er in december 2023 een vaststellingsovereenkomst getekend tussen Alliander en de gemeenten Apeldoorn, Brummen en Rheden. De lening is weer teruggestort naar Alliander. Over de periode 1-8-2021 tot en met 31-12-2022 is door Alliander met terugwerkende kracht rente betaald. Ook de rente over het jaar 2023 is inmiddels betaald. In de vaststellingsovereenkomst is opgenomen dat de looptijd van de lening is bijgesteld naar 1 december 2029.

Risico's

In het gemeentelijke risicoprofiel zijn geen risico's opgenomen ten aanzien van het aandelenbezit Alliander door de gemeente Rheden. Het theoretisch risico voor de gemeente Rheden ligt vervat in het moeten bijstellen van de hoogte van de waardering (184.560) op de balans van de onderhavige aandelen. Gezien de omvang van het gerealiseerd rendement is herwaardering niet aan de orde. Daarnaast bestaat de kans dat de gemeente een lager dividend ontvangt dan in de begroting wordt voorzien. Periodiek wordt de verwachte omvang van de te verkrijgen dividenden herijkt, wat ertoe leidt dat het (potentieel) risico in de lopende exploitatie wordt opgevangen.
Op basis van de resultaten van het jaarverslag 2023 van Alliander zal er meer dividend worden dan in 2022. De winst over 2023 is ten opzichte van 2022 gestegen en hierdoor zal er totaal € 5.000 meer dividend worden uitgekeerd t.o.v. 2022. Het dividend over het jaar 2022 is in 2023 volledig uitbetaald.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Grondbeleid

De paragraaf grondbeleid geeft inzicht in het grondbeleid en de doelstellingen die worden nagestreefd. Tevens wordt in deze paragraaf de financiële positie van de grondexploitatie uiteengezet. Deze paragraaf kent de volgende indeling:

- Wettelijke eisen en informatievoorziening;
- Uitgangspunten grondbeleid;
- Financiële uitgangspunten grondexploitatie;
- Resultaten grondexploitatie;
- Ontwikkeling bufferreserve;
- Winstneming grondexploitatie;
- Risico's.

In de paragraaf grondbeleid wordt inzicht verschaft in de resultaatverwachting van de grondexploitaties zoals deze blijkt uit de jaarrekening 2023 in vergelijking met de prognoses volgens de overeenkomstige paragraaf in de begroting 2024. Momenteel heeft de gemeente Rheden drie grondexploitaties:

- Vitatron / De Marke
- Dr Visserstraat
- IJssel District

De grondexploitaties Vitatron / De Marke en Dr Visserstraat worden per 31 december 2023 afgesloten. De grondexploitatie IJssel District is ten opzichte van de vorige jaarrekening (2022) een nieuwe grondexploitatie. Deze is in de maand juni 2023 door de raad vastgesteld.

Wettelijke eisen en informatievoorziening

De verslagleggingsvoorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording: BBV) vragen om transparantie in het grondbeleid voor de raad. In eerste plaats vanwege de grote financiële belangen en risico's die inherent zijn aan de grondexploitatie. In de tweede plaats zal de relatie van de doelstellingen van het grondbeleid met de doelen in het programmaplan dienen te worden gelegd. In de financiële verordening gemeente Rheden zijn bepalingen opgenomen inzake het grondbeleid. De verordening voorziet in een vierjaarlijkse actualisatie van het grondbeleid in de vorm van een nota grondbeleid. In de raadsvergadering van januari 2020 heeft de raad ingestemd met de beleidsnota grondbeleid 2020. In deze beleidsnota zijn de uitgangspunten voor begroting en realisatie van het grondbeleid en de grondexploitatie uitgewerkt. Naar verwachting wordt in 2025 een nieuwe nota ter vaststelling voorgelegd aan de raad.

Uitgangspunten grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is geen doel op zich, maar dient primair om andere beleidsdoelen te realiseren. Via het strategisch grondbeleid kan worden gestuurd op gewenste ontwikkelingen en kan regie worden behouden over nieuwe ontwikkelingen en zaken die niet door de markt worden opgepakt. De instrumenten van de Wet ruimtelijke ordening en het grondexploitatieplan zijn hierbij een hulpmiddel. De structuurvisie (omgevingsvisie) bepaalt primair waar grondbeleid zal worden ingezet om gewenste ontwikkelingen te initiëren. De doelstellingen c.q. uitgangspunten van de woonvisie zijn eveneens leidend voor het te voeren grondbeleid en ook bij het actualiseren van de bestemmingsplannen worden keuzen mede bepaald door het te voeren grondbeleid. De volgende uitgangspunten vormen in de gemeente Rheden de basis voor het strategisch grondbeleid:

1. De omgevingsvisie dient als input voor het strategisch grondbeleid;

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

2. Daar waar marktontwikkelingen aansluiten bij het gemeentelijke beleid is geen gemeentelijke interventie in de vorm van actief grondbeleid nodig;
3. Het grondbeleid ondersteunt het ruimtelijk beleid en daarmee een aantal maatregelen die ruimtelijk, functioneel en financieel met elkaar samenhangen;
4. Voor een goede regievoering is een zekere mate van grondbezit noodzakelijk;
5. Het grondbeleid wordt uitgevoerd via een zelfvoorzienende grondexploitatie.

In de huidige nota grondbeleid staat dat primair wordt gekozen voor een faciliterend grondbeleid, waarbij gemeentelijke sturing via het ruimtelijk beleid wordt vormgegeven. De gemeente is terughoudend ten aanzien van actief grondbeleid. In de nieuwe nota wordt gekeken of dit beleid nog voldoende handvatten geeft om antwoord te geven op de opgaven waar de gemeente voor staat. Belangrijk voorbeeld hiervan is de woningbouwversnelling.

Financiële uitgangspunten

Financiële kaders

In de Nota Grondbeleid 2020 zijn de financiële uitgangspunten van de grondexploitatie opgenomen. Naast de uitgangspunten betreffende de raming van de inkomsten en uitgaven zijn hierbij tevens de financiële kaders in beeld gebracht.

Voor het opvangen van macro-economische ontwikkelingen voor het bestaande beleid, alsmede voor de ontwikkelingen van toekomstige plannen komen de verwachte winsten met ingang van 2010 ten gunste of ten laste van de bestemmingsreserve Risicobuffer Grondexploitaties.

Financiële uitgangspunten prognoses

Naast de bovengenoemde financiële kaders zijn in de beleidsnota grondbeleid Rheden 2020 de volgende financiële uitgangspunten opgenomen, die bepalend zijn voor de financiële prognoses in de begroting 2024 en meerjarenraming 2024-2027:

- Twee keer per jaar wordt per complex een actualisatie opgesteld van de te verwachten inkomsten en uitgaven (exploitatie opzet). Hierbij worden voor de bepaling van de hoeveelheden en prijzen de uitgangspunten gehanteerd, zoals deze zijn vastgelegd in de beleidsnota grondbeleid;

- Overeenkomstig de beleidsnota grondbeleid en de algemeen aanvaarde grondslagen van resultaatbepaling worden de volgende uitgangspunten gekozen inzake de verantwoording van de toekomstige resultaten:

  - Voor de verliesgevende deelcomplexen wordt een voorziening gevormd ter hoogte van het verwachte verlies, op het moment dat het verlies zichtbaar wordt (voorzichtigheidsprincipe). De voorziening wordt gevormd op het moment dat een (deel)complex in exploitatie wordt genomen. Met het bestuurlijk vaststellen van het te realiseren plan wordt ook het financieel kader vastgesteld. Met dit uitgangspunt voor het in exploitatie nemen van een complex wordt een reëel beeld gegeven van het te verwachten exploitatieresultaat en de noodzakelijke hoogte van de voorziening voor verliesgevende complexen;

  - Voor de winstgevende deelcomplexen zijn nieuwe verslagleggingsvoorschriften vastgelegd in de notitie grondexploitatie 2016. Een nadere uitleg is opgenomen in een in 2018 gepubliceerde actualisatie van de notitie grondexploitatie. De methodiek van winstneming gebeurt volgens de Percentage of Completion methode (POC-methode). Met deze methode wordt zowel rekening gehouden met het toerekeningbeginsel, het voorzichtigheidsbeginsel en het realisatiebeginsel. Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Wanneer er echter

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

voldoende zekerheid bestaat moet voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd en kosten zijn gemaakt tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hierbij mag wel rekening worden gehouden met risico's. De genomen winst wordt gestort in de Risicobuffer Grondexploitaties.

- Vanuit de grondexploitatie worden de kosten van het gemeentelijk personeel gedekt, waarbij de bijdrage vanuit de grondexploitatie aan het concern is gebaseerd op de omvang van de ontwikkelingen in de grondexploitatie. Uitgangspunt hierbij is dat alle personele kosten gedekt worden voor zover deze zijn toe te rekenen aan de grondexploitatie.

Resultaten

In dit onderdeel wordt inzicht verschaft in de resultaatverwachting van de grondexploitatie zoals deze blijkt uit de jaarrekening 2023 in vergelijking met de financiële situatie zoals vastgelegd in de laatste begroting. De belangrijkste verschillen worden hierbij nader verklaard.

Resultaatverwachting grondexploitatie

Voor de grondexploitaties wordt twee keer per jaar op basis van de uitgangspunten van de vastgestelde bestemmingsplannen een prognose gemaakt van de te verwachten resultaten. De frequente actualisatie van de exploitatieopzetten waarborgt een continu inzicht in de financiële positie van de grondexploitatie. In het onderstaande overzicht blijkt welke resultaten worden verwacht van de 'lopende' grondexploitaties, volgens de meest recente prognose. Deze resultaten zijn op basis van de eindwaarde. De eindwaarde is het saldo van kosten en opbrengsten op einddatum van de exploitatie, rekening houdend met alle rentekosten en -opbrengsten en kosten- en opbrengstenstijgingen gedurende de looptijd van het project. Het saldo contante waarde is het saldo eindwaarde uitgedrukt in de geldwaarde van vandaag (of een ander nader aan te geven datum).

Grondexploitatie	Resultaat begroting 2024 (eindwaarde)	Resultaat actualisatie 2024 / jaarrekening 2023 (eindwaarde)	Resultaatontwikkeling (eindwaarde)
Dr. Visserstraat	- 46.737	- 50.810	- 4.073
Vitatron	- 132.917	- 131.822	1.095
IJssel District	- 2.780.000	- 2.952.000	- 172.000
Totaal	**- 2.959.654**	**- 3.134.632**	**- 174.978**

Algemene toelichting

Het totaal voor verliesgevende complexen neemt met € 174.978 (eindwaarde) toe van € 2.959.654 naar € 3.134.632. Er zijn geen winstgevende complexen. Onderstaand wordt kort ingegaan op de drie grondexploitaties.

<u>Dr. Visserstraat</u>

- De grondexploitatie wordt afgesloten (31-12-2023).
- Het eindresultaat is gelijk aan - € 50.810.
- Voor dit project vindt een mutatie plaats op de verliesvoorziening van - € 4.073 (nadelig).
- Voor de resterende investeringen wordt een budget gereserveerd ter hoogte van € 42.830.
- De gronden worden met een waarde van € 341.550 vanuit de grondexploitatie omgezet naar Materiële Vaste Activa (MVA).
- Het tekort van € 50.810 wordt gedekt uit de daarvoor bestemde verliesvoorziening.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Vitatron

- De grondexploitatie wordt afgesloten (31-12-2023).
- Het eindresultaat is gelijk aan - € 131.822.
- Voor dit project vindt een mutatie plaats op de verliesvoorziening van € 1.095 (voordelig).
- Voor de resterende investeringen wordt een budget gereserveerd ter hoogte van € 41.000.
- Het tekort van € 131.822 wordt gedekt uit de daarvoor bestemde verliesvoorziening.

IJsseldistrict

- De grondexploitatie IJssel District is in de maand juni 2023 vastgesteld.
- Bij vaststelling was het geprognosticeerde resultaat op eindwaarde gelijk aan - € 2.780.000, waarvoor een verliesvoorziening is getroffen.
- Het eindresultaat conform de actualisatie 2024 (ten behoeve van de jaarrekening 2023) is gelijk aan - € 2.952.000.
- Voor dit project vindt een mutatie plaats op de verliesvoorziening van - € 172.000 (nadelig).
- Belangrijkste redenen van de mutatie zijn:
  - in de nieuwste berekeningen vinden de opbrengsten later in de tijd plaats wat een negatief effect heeft op de rentelasten en renteopbrengsten.
  - De kosten bouw- en woonrijp maken zijn meer gestegen (hogere index) dan eerder geraamd.

Ontwikkeling reserve risicobuffer

De bufferreserve is in 2010 ingesteld en heeft per 1-1-2023 een positief saldo van € 273.207,-. Er is geen sprake van tussentijdse winstnemingen. Er hebben ook geen onttrekkingen plaatsgevonden. Het saldo van de risicobuffer is gelijk gebleven aan € 273.207

Risicobuffer	
Saldo 1-1-2023	**273.207**
Dotaties 2023	0
Onttrekkingen 2023	0
Saldo per 31-12-2023	**273.207**

Winstneming

De verwachte resultaten zijn in zijn geheel en per complex uiteengezet. Dit op basis van de algemeen aanvaarde grondslagen van resultaatbepaling. Voor alle verliesgevende deelcomplexen die in exploitatie zijn genomen zijn voorzieningen gevormd. Momenteel hebben we geen winstgevende complexen en is er zodoende geen sprake van tussentijdse winstneming.

Risico's

Exploitatie van bouwgrond gaat per definitie gepaard met risico's. De volgende risico's kunnen worden genoemd:

- nationale en regionale marktomstandigheden betreffende woningbouw en bedrijventerreinen;
- (verwachte) overheidsmaatregelen (zoals milieuvoorschriften, ruimtelijke ordening, subsidiemogelijkheden);
- prijsontwikkeling in onder andere de bouwsector;
- procedures die moeten worden doorlopen en de resulterende (mogelijk lange) doorlooptijd;
- claimgevoeligheid (onder andere planschade);
- algemene economische ontwikkeling;

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

- invloed van provincie en rijksoverheid op gewenste woningbouwprogramma's en uitgifte van bedrijventerreinen.

Binnen bepaalde marges zijn de risico's beheersbaar. Inherent aan een bouwgrondexploitatie is altijd het meerjarig karakter. Om dit proces goed te kunnen beheersen is het noodzakelijk voortdurend inzicht te hebben in de ontwikkeling van baten en lasten.

Op grond van een analyse van de risico's zijn de volgende verhoogde risico's te benoemen.

- Als algemeen risico kan worden vermeld dat er tussentijds als gevolg van (inspraak) procedures, wetswijzigingen e.d. plannen inhoudelijk aangepast zullen moeten worden. De financiële effecten hiervan kunnen een negatieve invloed hebben op de zelfvoorzienendheid van de grondexploitatie.
- Wanneer de niet in exploitatie genomen gronden in exploitatie genomen worden kunnen deze verlies- gevend zijn. Op dat moment zal een extra voorziening getroffen dienen te worden. Dit hangt af van de uiteindelijke plannen voor deze gronden.

Voor het IJssel District is het risico bepaald op € 263.600,-.

VPB plicht

Tenslotte is per 1 januari 2016 de VPB plicht voor overheidsbedrijven ingevoerd. Dit houdt in dat concurrerende en/of op winst gerichte ondernemingsactiviteiten van overheden vanaf 1 januari 2016 voortaan belastingplichtig kunnen zijn. Hieronder vallen ook de grondexploitaties. In de loop van 2020 is er getoetst of het totaal van de grondexploitaties van de gemeente Rheden als een (winstgevende) onderneming kan worden gezien. Voorlopig is er alleen sprake van te compenseren verliezen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid (Woo)

De openbaarheidsparagraaf is een verplichte paragraaf in de jaarstukken. De verplichting komt voort uit artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo) en artikel 28 van de Financiële verordening gemeente Rheden 2024 | Lokale wet- en regelgeving (overheid.nl). Uit deze artikelen volgt dat bepaalt dat een bestuursorgaan als de gemeenteraad in de jaarlijkse begroting en verantwoording aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo. Deze begroting en jaarlijkse verantwoording vloeien voort uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Met de verplichte openbaarheidsparagraaf wordt beoogd om een impuls te geven aan de actieve openbaarheid. In deze paragraaf geven wij u inzicht in de voortgang op de beleidsvoornemens en rapporteren wij over de openbaarmaking.

Digitaal Rheden

Nieuwe wet- en regelgeving maar ook de digitalisering van de samenleving dwingt ons om verder te digitaliseren en de informatievoorziening te verbeteren. De implementatie van de Wet open overheid is een belangrijk onderdeel van het Programma Digitaal Rheden.

De Woo

De Wet open overheid is op 1 mei 2022 inwerking getreden. Het doel van de Woo is een transparante overheid. Enerzijds wordt dit bereikt door de passieve openbaarmaking, welke ook al onder de voorganger de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) van toepassing was. Daarmee kan een inwoner een verzoek tot openbaarmaking van informatie doen.

De Woo voegt daar de actieve openbaarmakingsplicht aan toe. De gemeente krijgt de verplichting om documenten uit elf informatiecategorieën uit eigen beweging openbaar te maken. De invoering van de Woo is gefaseerd, waarbij de actieve openbaarmakingsplicht op een nader bekend te maken tijdstip in delen zal worden ingevoerd. Als eerste zal een start zal worden gemaakt informatie die relatief eenvoudig openbaar te maken is.

Daarnaast eist de Woo dat de informatiehuishouding van de gemeente op orde is. Informatie moet beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren zijn.

Stand van zaken

De projectgroep Implementatie Woo bestaat op dit moment uit vijf projectleden en een projectleider. De ervaringen die wij in 2022 en 2023 hebben opgedaan nemen wij mee richting 2024. In 2022 en 2023 hebben we er voor gezorgd dat de basale zaken op orde zijn. Voor 2024 en verder hebben we nog een flinke uitdaging.

We hebben een inventarisatie gemaakt van de behoefte aan anonimiseringssoftware binnen Rheden, waarna is besloten tot aanschaf. Met deze software kunnen documenten makkelijk en snel worden geanonimiseerd: dit is noodzakelijk wanneer het om grote aantallen documenten gaat die vanwege de actieve openbaarmakingsplicht geanonimiseerd gepubliceerd moeten worden.

De anonimiseringssoftware wordt ingekocht samen met de gemeente Arnhem, de gemeente Renkum en De Connectie in het kader van de harmonisatie.

De Connectie is immers een belangrijke partner in de implementatie van de Woo, aangezien zij verantwoordelijk zijn voor het beheer van veel ICT-toepassingen binnen Rheden. Er wordt structureel overleg gevoerd en over en weer informatie gedeeld.

Door de projectgroep worden stappen gezet om de behandeling van Woo-verzoeken efficiënter en meer gecentraliseerd in te richten. Zo zal een Woo-adviseur aangesteld die verantwoordelijk is voor de het binnen de organisatie verdelen en behandelen van de ontvangen Woo-verzoeken.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

De activiteiten die moeten worden uitgevoerd om aan de verplichtingen van de Woo te kunnen voldoen zijn (voor zover op dit moment mogelijk) in beeld gebracht. Daarbij is een planning opgesteld. Hoe meer informatie over de manier van implementatie door gemeenten en de benodigde -toepassingen vanuit het Rijk beschikbaar komt, hoe beter de projectgroep in beeld kan brengen welke activiteiten binnen Rheden uitgevoerd dienen te worden.

Een groot deel van de Woo-verzoeken werd via de website https://www.rheden.nl/Organisatie_en_bestuur/Wet_open_overheid_Woo ingediend en ook digitaal afgehandeld. In 2023 ontving de gemeente 23 Woo-verzoeken.

Via de website www.officielebekendmakingen.nl en genoemde website van onze gemeente worden naast bepaalde documenten van de raad en het college, ook de documenten waar in het kader van een Woo-verzoek om is om verzocht al actief openbaar gemaakt. Zo doen we er ervaring op met het actief openbaar maken van documenten.

Het Kennis- en Exploitatiecentrum voor Officiële Overheidspublicaties (KOOP) heeft de Woo-index gerealiseerd. De Woo-index verwijst naar documentcollecties die al elders door bestuursorganen op internet zijn gepubliceerd en de zoekfunctie maakt de documenten in deze collecties centraal doorzoekbaar. De gemeente Rheden is in 2023 aangesloten op de Woo-index.

De documenten uit de overige informatiecategorieën worden in Rheden nog niet actief openbaar gemaakt. We volgen hierbij de definities en de wettelijke planning van het Rijk.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

COVID-19

In 2023 zijn er bestedingen geweest die een relatie hebben met de effecten van de COVID-19 epidemie en de daarvoor beschikbaar gehouden bestemmingsreserve. In deze paragraaf is tevens de financiële impact op het resultaat van de jaarrekening 2023 aangegeven voor de posten die niet uit deze bestemmingsreserve zijn te dekken.

(Bedragen x € 1.000)	Reserve / Ontvangen	Besteed	Inkomsten -derving	Invloed op resultaat	Reserve-restant
1.1 Samenleving – Re-integratie, Schuldhulpverlening & Minima	229	0	0	0	229
1.2 Samenleving – Jeugd & Onderwijs	385	59	0	0	326
1.3 Samenleving – Wmo Breed	248	200	0	0	48
1.4 Ondernemers & 450 jaar Rheden	101	101	0	0	0
1.5 Restant / Onvoorzien	0	0	0	0	0
	963	360	0	0	603
2 Samenleving – Zorg	0	49	0	49	0
3 Samenleving – Sportbedrijf	0	0	0	0	0
4 NPO	173	173	0	0	0
5 Belastingen	0	0	0	0	0
6 Steunpakketten 2022	0	0	0	0	0
7 CTB	0	0	0	0	0
Totalen	1.136	582	0	49	603

In de kolom "Reserve / Ontvangen" is in totaal € 1.136 k opgenomen vanuit het restant van de bij de Jaarstukken 2020 en 2021 vastgestelde Bestemmingsreserves COVID en het in 2023 ingezette deel van de resterende NPO-middelen.

Alle kosten die zijn of worden gemaakt zijn onderdeel van het betreffende taakveld (binnen verschillende programma's) zoals opgenomen in deze jaarrekening.

Van de totale lasten (€ 582) komt een deel (€ 49 k) ten laste van het financiële resultaat van deze jaarrekening vóór bestemming. Per saldo is er dus sprake van een nadeel van € 49 k.

1.2 Samenleving – Jeugd & Onderwijs

De bestedingen betreffen de met de 2e Berap 2023 vastgestelde vrijval (€ 59 k).

1.3 Samenleving – Wmo Breed

De bestedingen betreffen de kosten van compensatie van de cultuursector (€ 150 k) en met de 2e Berap 2023 vastgestelde vrijval (€ 50 k).

1.4 Ondernemers & 450 jaar Rheden

De bestedingen betreffen de kosten van ondersteuning ondernemers (€ 51 k) en de activiteiten rond 450 jaar Rheden (€ 50 k).

2 Samenleving - Zorg

De hieronder verantwoorde posten betreffen de nagekomen meerkosten die aanbieders hebben gemaakt om de zorg te continueren in geval van Corona-beperkingen in 2022. Voor Wmo was het bedrag € 28 k, voor Jeugdzorg was het bedrag € 21 k.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

4 NPO

Het gaat hier om de kosten gemaakt in het kader van het Nationaal Plan Onderwijs. Gemeenten krijgen extra geld om in samenwerking met scholen, kinderopvang, (jeugdgezondheids)zorg, bibliotheken en andere partijen activiteiten aan te bieden om de vaardigheden van leerlingen op cognitief, executief, sociaal en emotioneel vlak aanvullend te stimuleren.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Taakvelden - Beleidsindicatoren

Pr.	Beleidsindicatoren (verplicht):	Waarde	Jaar
	Taakveld 0. Bestuur en ondersteuning		
3	1. Formatie (fte per 1.000 inwoners)	8,02	2023
3	2. Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	8,25	2023
3	3. Apparaatskosten (kosten per inwoner in €)	1.745	2023
3	4. Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	28,11%	2023
3	5. Overhead (% van totale lasten)	13,79%	2023
	Taakveld 1. Veiligheid		
3	6. Verwijzingen Halt (aantal per 1.000 jongeren)	7	2022
3	8. Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	1,6	2023
3	9. Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	2,8	2023
3	10. Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners)	0,9	2023
3	11. Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)(aantal per 1.000 inwoners)	5,7	2023
	Taakveld 3. Economie		
2	14. Functiemenging (%)	45,6%	2022
2	16. Vestiging van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	161,6	2022
	Taakveld 4. Onderwijs		
1	17. Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	1,3	2022
1	18. Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	37	2022
1	19. Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs)	2,7%	2023
	Taakveld 5. Sport, cultuur en recreatie		
1	20. Niet sporters (%)	46,7%	2022
	Taakveld 6. Sociaal domein		
1	21. Banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	687,7	2022
2	22. Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)	1%	2022
1	23. Kinderen in uitkeringsgezin (% kinderen tot 18 jaar)	6%	2022
1	24. Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van der beroepsbevolking)	70,6%	2023
1	26. Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	2%	2022
1	27. Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners)	325	2023
1	28. Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	212	2023
1	29. Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	13,1%	2023
1	30. Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	1,2%	2023
1	31. Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	0,3%	2023
1	32. Cliënten met een maatwerkarrangement WMO (aantal per 10.000 inwoners)	850	2022
	Taakveld 7. Volksgezondheid en milieu		
2	33. Omvang huishoudelijk afval (kg per inwoner)	151	2022
2	34. Hernieuwbare elektriciteit (%)	12,2%	2021
	Taakveld 8. Volksgezondheid, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		
2	35. Gemiddelde WOZ-waarde (in € 1.000)	346	2023
2	36. Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	1,6	2022
1	37. Demografische druk (%)	84,6%	2023
3	38. Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in €)	846	2023
3	39. Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in €)	893	2023

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Jaarrekening

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Baten en lasten en toelichting

In dit onderdeel wordt er ingegaan op het overzicht baten en lasten, de post onvoorzien, incidentele baten en lasten en de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Overzicht baten en lasten

Dit onderdeel van de jaarrekening geeft inzicht in het resultaat van de programma's voor de primitieve begroting, de actuele begroting en de realisatie 2023. Daarbij wordt een uitsplitsing gemaakt tussen het saldo van baten en lasten en het saldo van toevoegingen (=lasten) en onttrekkingen (=baten) in de reserves.

De jaarstukken zijn integraal opgesteld en bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. Om onnodige dubbelingen in tekst te voorkomen wordt voor een nadere toelichting op de afwijking van baten en lasten verwezen naar de programma's. Ieder programma wordt afgesloten met een financiële tabel waarin per taakveld de baten en lasten worden weergegeven en tevens (voor het gehele programma) de mutaties op de reserves worden vermeld. Deze tabel wordt gevolgd door een tabel met de afwijkingen van dat programma ten opzichte van de vastgestelde begroting en een nadere inhoudelijke toelichting op de grootste afwijkingen. De betreffende toelichtingen op de afwijkingen worden als zodanig tevens als onderdeel van de jaarrekening beschouwd.

De verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen Wmo is geen gemeentelijke verantwoordelijkheid en valt derhalve niet onder de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole door de accountant van de gemeente.

In onderstaande tabel is de feitelijke realisatie van de lasten, de baten en het saldo opgenomen.

Overzicht baten en lasten				(Bedragen x € 1.000)
Programma	2023 Primitieve begroting	2023 Gewijzigde begroting	2023 Werkelijk	2023 Saldo
Lasten				
1. Samenleving	79.546	88.242	94.876	-6.634
2. Leefomgeving	27.548	31.434	35.611	-4.177
3. Bestuur en organisatie	28.651	31.493	38.698	-7.204
subtotaal lasten programma's	135.745	151.169	169.185	-18.016
Toevoegingen aan reserves				
1. Samenleving	0	0	83	-83
2. Leefomgeving	810	810	981	-171
3. Bestuur en organisatie	937	1.938	2.227	-288
subtotaal toevoegingen	1.747	2.748	3.291	-542
Baten				
1. Samenleving	18.278	22.829	31.529	8.700
2. Leefomgeving	14.443	14.534	18.545	4.011
3. Bestuur en organisatie	104.365	106.259	112.545	6.286
subtotaal baten programma's	137.086	143.621	162.619	18.997
Onttrekkingen aan reserves				
1. Samenleving	219	2.091	2.378	287
2. Leefomgeving	162	875	1.132	257
3. Bestuur en organisatie	554	4.438	4.798	360
subtotaal onttrekkingen	936	7.404	8.308	904
Saldo baten en lasten	1.341	-7.548	-6.566	981
Saldo ontrekkingen en toevoegingen	-811	4.656	5.017	361
Totaal saldo	530	-2.892	-1.549	1.343

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

In deze tabel zijn de baten, onttrekkingen, lasten en toevoegingen afzonderlijk inzichtelijk gemaakt.

Overzicht baten en lasten (Bedragen x € 1.000) Programma	2023 realisatie Baten	2023 realisatie Lasten	2023 Saldo
1. Samenleving	33.907	94.959	-61.051
2. Leefomgeving	19.677	36.592	-16.915
3. Bestuur en organisatie	117.342	40.924	76.418
Totaal	170.927	172.476	-1.549

Aanwending bedrag voor onvoorzien

Bij de Primitieve Begroting 2023 is er een bedrag van € 45.000 opgenomen voor onvoorzien. Bij de 2de Bestuursrapportage 2023 is deze post vrijgevallen in de exploitatie.

Incidentele baten en lasten

Het onderstaand overzicht betreft de incidentele baten en lasten in de jaarrekening 2023, niet zijnde incidentele afwijkingen op structurele budgetten.

Taakveld / Omschrijving	Lasten	Baten
Programma 1. Samenleving		
0.10 Mutaties reserves	82.806	2.373.300
Totaal	**82.806**	**2.373.300**
Programma 2. Leefomgeving		
0.10 Mutaties reserves	181.201	1.132.087
8.1 Implementatie Omgevingswet	590.116	
8.2 Grondexploitatie	2.950.000	
Totaal	**3.721.317**	**1.132.087**
Programma 3. Organisatie en bestuur		
0.10 Mutaties reserves	2.226.558	4.797.619
0.4 Rheden 450 jaar	446.782	47.565
0.4 Tijdelijke huisvestingslasten	687.342	
Totaal	**3.360.682**	**4.845.184**
Totaal-Generaal	**7.164.806**	**8.350.571**

Programma 1

0.10 Mutaties reserves

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Wat: In onderstaande tabel staat een specificatie van de incidentele reserve-mutaties in programma 1. In de toelichting op de balans staat een tekstuele toelichting op de mutaties.

Taakveld / Omschrijving	Lasten	Baten
Programma 1. Samenleving		
Reserve Jaarrekeningresultaat 2022		1.117.000
Reserve TBGB	82.806	493.000
Reserve Covid		258.000
Reserve Beschut werk		187.000
Reserve Maatregelen energiearmoede		176.300
Reserve Inburgering		80.000
Res.best.2018/Versterking re-integratie		52.000
Overige <50.000		10.000
Totaal:	**82.806**	**2.373.300**

Aard: Reserve-mutatie, dus in beginsel incidenteel.

Programma 2

0.10 Mutaties reserves

Wat: In onderstaande tabel staat een specificatie van de incidentele reserve-mutaties in programma 2. In de toelichting op de balans staat een tekstuele toelichting op de mutaties.

Taakveld / Omschrijving	Lasten	Baten
Programma 2. Leefomgeving		
Reserve TBGB		320.174
Reserve Rekeningresult.22		293.000
Reserve SBO wegen		283.585
Reserve Afvalverwerking	133.535	
Reserve herstructurering woongebieden		100.000
Reserve SBO speelvoorziening		66.132
Reserve Covid		51.410
Overige <50.000	47.666	17.787
Totaal:	**181.201**	**1.132.087**

Aard: Reserve-mutatie, dus in beginsel incidenteel.

8.1 Implementatie Omgevingswet

Wat: 2023 was een piekjaar mbt de voorbereiding op de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Alle hiervoor noodzakelijke bedrijfsprocessen zijn in gereedheid gebracht om ook na inwerkingtreding continuïteit in onze bedrijfsvoering mogelijk te maken. Hiertoe zijn bijvoorbeeld onze VTH-processen ingeregeld en hebben we nieuwe softwarepakketten in gebruik genomen. Ook zijn de voorbereidingen getroffen voor onze Omgevingsvisie met de dorpsgesprekken en is gebouwd aan het casco van ons nieuwe Omgevingsplan.
Aard: Eenmalig.

8.2 Grondexploitatie

Wat: In 2023 is conform raadsbesluit van 27-6-2023 een verliesvoorziening gevormd voor het berekende nadelig resultaat van grondcomplex IJssel District. De omvang van deze voorziening is bijgesteld van € 2.780.000 naar € 2.950.000.
Aard: Grondexploitatie, dus in beginsel incidenteel.

Programma 3

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

0.10 Mutaties reserves

Wat: In onderstaande tabel staat een specificatie van de incidentele reserve-mutaties in programma 3. In de toelichting op de balans staat een tekstuele toelichting op de mutaties.

Taakveld / Omschrijving	Lasten	Baten
Programma 3. Bestuur en organisatie		
Dekking Verliesvoorziening Grondexploitatie		2.780.000
Reserve Jaarrekeningresultaat 2022	1.001.419	1.001.419
Reserve Nieuwbouw Gemeentehuis	906.017	714.790
Reserve Bovenwettelijk Verlof	319.122	149.643
Reserve TBGB		102.105
Overige <50.000		49.662
Totaal:	**2.226.558**	**4.797.619**

Aard: Reserve-mutatie, dus in beginsel incidenteel.

0.4 Rheden 450 Jaar

Wat: Festiviteiten voor de inwoners om het 450 jarig bestaan van de gemeente Rheden te vieren.
Aard: Een eenmalig jubileumjaar.

0.4 Tijdelijke huisvestingslasten

Wat: Conform 'Actualisatie dekkingsplan nieuw gemeentehuis d.d. 15 augustus 2022' zijn in 2023 tijdelijke huisvestingslasten verwerkt ad € 687k.
Aard: Eenmalig.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Bedragen	Toevoegingen	Onttrekkingen
P1 Reserve Carion		4.943
P2 Reserve SBO Wegen	800.000	
Totaal	800.000	4.943

Reserve voormalig Carion

Wat: Betreft de dekking van de afschrijvingslasten voor de verbouwing van de OASE in Dieren.
Aard: Bestedingsfunctie

Reserve SBO Wegen

Wat: De bestemmingsreserve SBO Wegen is erop gericht om de toekomstige stijgende kapitaallasten Openbare Ruimte te egaliseren. Vanaf 2025 worden alle overschotten in de exploitatiebegroting Openbare Ruimte gestort in deze bestemmingsreserve.
Aard: Bestedingsfunctie

Wet normering topinkomens (WNT)

Het kabinet Rutte-Asscher heeft de wetgeving inzake topinkomens aangescherpt. Het kabinet wil dat topinkomens in de (semi)publieke sector maximaal 100% van het ministerssalaris zijn. De strengere normen gelden voor alle medewerkers van (semi)publieke organisaties. Dit betekent dat niemand in de (semi)publieke sector meer kan verdienen dan een minister. Voor de gemeente Rheden betekent dit de verplichting om met ingang van de jaarstukken 2013 VOOR topfunctionarissen inzage te geven in het geheel van de bezoldiging. Binnen de definitie van de wet

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

worden bij gemeenten zowel de gemeentesecretaris als griffier als topfunctionaris aangemerkt. Onderstaand wordt conform de wet in de wet gespecificeerde uiteenzetting de bezoldiging getoond.

Gegevens 2023						
bedragen x € 1	**C.Knipping**		**N. Renkema-Holstein**		**B.Drewes**	
Functiegegevens	**Griffier**		**Gemeentesecretaris**		**Gemeentesecretaris**	
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 t/m 31/12		01/01 t/m 31/8		01/12 t/m 31/12	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0		1,0		1,0	
Dienstbetrekking?	ja		ja		ja	
Bezoldiging						
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	95.111		87.136		10.465	
Beloningen betaalbaar op termijn	13.587		14.743		1.796	
Subtotaal	**108.698**		**101.879**		**12.261**	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000		148.463		18.940	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.	
Bezoldiging	**108.698**		**101.879**		**12.261**	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.	
Gegevens 2022						
bedragen x € 1	**C. Knipping**		**N. Renkema-Holstein**		**M. Kateman**	
Functiegegevens	**Griffier**		**Gemeentesecretaris**		**Griffier**	
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/09 t/m 31/12		01/01 t/m 31/12		01/01 t/m 31/01	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0		1,0		1,0	
Dienstbetrekking?	ja		ja		ja	
Bezoldiging						
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	30.047		124.415		92.289	
Beloningen betaalbaar op termijn	4.531		18.454		13.471	
Subtotaal	**34.578**		**142.869**		**105.760**	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	72.197	216.000	216.000
Bezoldiging	**34.578**	**142.869**	**105.760**

Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking.

Gegevens 2023

bedragen x € 1	**M.Rommers**		**S.Engelen**	
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris interim**		**Interimgriffier**	
Kalenderjaar	**2023**	**2022**	**2023**	**2022**
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	18/07 t/m 07/12			01/02 t/m 31/8
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	6			7
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	689,5			864
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum				
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 212	€ 206	€ 212	€ 206
Maxima op basis van de normbedragen per maand	177.000			193.300
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		**146.174**		**177.984**
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)				
Bezoldiging in de betreffende periode	89.635			100.101
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		**89.635**		**100.101**
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag		N.v.t.		N.v.t.
Bezoldiging		**89.635**		**100.101**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Balans en toelichting

In dit onderdeel wordt er ingegaan op de balans, de grondslagen en de toelichting bij de balans.

Activa

ACTIVA Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	370.971	508.165
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling van activa	250.971	368.165
- Eigendom in activa van derden	120.000	140.000
Materiële vaste activa	126.756.919	119.171.842
- Investeringen met een economisch nut	54.326.364	51.429.073
- Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	46.543.191	44.896.791
- Investeringen in openbare ruimte met een maatschappelijk nut	25.887.364	22.845.978
Financiële vaste activa	5.160.237	5.229.383
- Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	608.767	608.767
- Leningen aan deelnemingen	2.207.240	2.207.240
- Overige langlopende leningen	2.344.230	2.413.376
Totaal vaste activa	**132.288.127**	**124.909.390**
Vlottende activa		
Voorraden	-2.824.637	249.176
- Onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie)	-2.824.637	249.176
Uitzettingen < 1 jaar	13.341.366	24.211.747
- Vorderingen op openbare lichamen	409.666	8.547.953
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	5.051.872	9.523.139
- RC-verhoudingen met niet-financiële instellingen	6.326	285.811
- Overige vorderingen	7.873.502	5.854.844
Liquide middelen	11.672.002	11.521.121
- Kassaldi	15.282	7.539
- Banksaldi	11.656.720	11.513.582
Overlopende activa	9.554.910	4.182.056
- Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	9.554.910	4.182.056
Totaal vlottende activa	**31.743.641**	**40.164.100**
TOTAAL ACTIVA	**164.031.768**	**165.073.490**
Bedrag waarvan het recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 bestaat		196.066

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Passiva

PASSIVA Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Vaste passiva		
Eigen vermogen	26.318.612	32.885.094
- Algemene reserve	9.805.287	11.583.868
- Bestemmingsreserve	18.062.423	18.043.807
- Gerealiseerde resultaat	-1.549.098	3.257.419
Voorzieningen	8.008.104	7.563.493
Vaste schulden > 1 jaar	90.933.259	90.736.259
- Onderhandse leningen aan binnenlandse banken en overige financiële instellingen	90.500.000	90.500.000
- Waarborgsommen	433.259	236.259
Totaal vaste passiva	**125.259.975**	**131.184.846**
Vlottende passiva		
Vlottende schulden < 1 jaar	27.348.365	24.277.531
- Overige schulden	16.167.753	13.353.963
- Overige kasgeldleningen		
- Bank en girosaldi	11.180.612	10.923.568
Overlopende passiva	11.423.428	9.611.113
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen		
- Het Rijk	5.939.103	4.504.914
- Overige Nederlandse overheidslichamen	0	1.948.532
Voorruitontvangen subsidies	5.484.325	3.157.667
Totaal vlottende passiva	**38.771.793**	**33.888.644**
TOTAAL PASSIVA	**164.031.768**	**165.073.490**
Garantstellingen	584.086	121.721
Gewaarborgde leningen	206.336.000	211.138.000

Toelichting op de balans

De gehanteerde uitgangspunten bij het opstellen van de jaarrekening hebben achtereenvolgens betrekking op:

Toepassing besluit begroting en verantwoording
De jaarrekening 2023 is opgesteld met inachtneming van het 'Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten' van 17 januari 2003, inclusief de daarop reeds besloten wijzigingen.

Waarderingsgrondslagen en resultaatbepaling algemeen

In de financiële verordening gemeente Rheden (verordening ex artikel 212 VAN de Gemeentewet) zijn enkele artikelen opgenomen met betrekking tot waardering en resultaatbepaling. De bepalingen uit de financiële verordening zijn opgenomen in onderstaande grondslagen.

Algemeen geldt dat bij waardering tegen verkrijgingsprijs, deze gedefinieerd als zijnde de inkoopprijs en de bijkomende kosten. Bij waardering tegen vervaardigingsprijs wordt dit gedefinieerd als zijnde de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak van de vervaardiging worden opgenomen.

De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling.

Eigen bijdrage op grond van de WMO.
Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacyredenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

Waarderingsgrondslagen vaste activa

Immateriële vaste activa
Geactiveerde kosten voor onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief worden onder de immateriële vaste activa verantwoord. Kosten voor afsluiten van geldleningen worden door de gemeente Rheden niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie gebracht.

De voorbereidingskosten voor een bepaald actief worden beschouwd als onderdeel van de verkrijgingsprijs van materiële activa. De afschrijvingstermijn van het geactiveerde materiële actief is geldend voor het totale bedrag.
M.i.v. 2017 moeten de bijdragen aan activa in eigendom van derden ook worden verantwoord onder de immateriële vaste activa. (Was financiële vaste activa).

Door de wijziging van de BBV zijn bepaalde investeringen in de activa van derden geherclassificeerd van financiële vaste activa naar immateriële vaste activa.

Materiële vaste activa
Dit betreffen investeringen met een meerjarig economisch nut, meerjarig economisch nut waarvoor heffing wordt geheven en een meerjarig maatschappelijk nut. Sinds 2017 worden ook de niet in exploitatie genomen bouwgronden verantwoord onder de materiële vaste activa. Deze werden voorheen verantwoord onder de voorraden.

Activa met een meerjarig economisch nut en activa met een meerjarig economisch nut waarvoor heffing wordt geheven zijn opgenomen tegen de boekwaarde. De boekwaarde betreft de verkrijgingsprijs of historische kost- prijs verminderd met de reeds vervallen afschrijvingstermijnen. De verkrijgingsprijs of historische kostprijs wordt bruto geactiveerd. Dit betekent dat onttrekkingen uit bestemmingsreserves geen deel uitmaken van de verkrijgingsprijs of historische kostprijs, maar over de gehele looptijd (lineair) worden gecorrigeerd op de berekende afschrijvingslasten. Deze activa komen niet in aanmerking voor extra afschrijving.

Investeringen met een economisch nut hebben betrekking op:
- De gemeentelijke organisatie: gebouwen waarin gemeentelijke activiteiten zijn ondergebracht;
- Inventaris, apparatuur, installaties, machines en vervoersmiddelen;
- Objecten die door de gemeente geëxploiteerd worden: woningen, gebouwen, terreinen, riolering e.d.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Activa met een meerjarig maatschappelijk nut in de openbare ruimte moeten m.i.v. 2018 worden geactiveerd. Bijdragen van derden worden hierop in mindering worden gebracht. Bestemmingsreserves mogen alleen nog worden ingezet ter dekking van de afschrijvingslasten. Er wordt afgeschreven conform de hieronder opgenomen tabel. Investeringen met een maatschappelijk nut hebben betrekking op: aanleg en onderhoud van (inrichting van) wegen, watergangen, civiele kunstwerken, (inrichting van) groen, kunstwerken en speelplaatsen.

Afschrijving
Afschrijving van materiële vaste activa geschiedt in beginsel volgens de lineaire methode. Het startmoment van afschrijvingen is in principe het jaar volgend op het jaar van ingebruikname. Afwijking hiervan is slechts mogelijk bij raadsbesluit, indien hier gegronde redenen voor zijn.

Afschrijvingstermijnen

Soort investering	Afschrijvingstermijn (in jaren)
Economisch nut	
Grondkosten	n.v.t.
Gebouwen	40
Eerste inrichting en inventaris	10-12
Eerste inrichting en inventaris schoolgebouwen	15
Centrale verwarmingsinstallaties	15
Noodvoorzieningen onderwijs	15
Apparatuur betaald parkeren	8
Investeringsbijdragen monumenten	20-40
Restauratie gebouwen	20-40
Standplaatsen woonwagen	40
Huur woonwagens	n.v.t.
Rioleringen	60-80
Vervoermiddelen, exclusief materiaal brandweer	5-10
Automatiseringsapparatuur, hardware	3-5
Automatiseringsapparatuur, software	5
Inventaris/meubelen	10-12
Vloerbedekking	10-12
Maatschappelijk nut	
Grondkosten civieltechnische werken	100
Civieltechnische werken	40
Verharding zandwegen	10
Speelgelegenheden	10
Plantsoenaanleg	25
Verkeersregelinstallaties	15
Aanleg vijvers	20
Lichtmasten	40
Armaturen	20
Abri's	15
Kunstgrasveld	9-10

Financiële vaste activa
Onder financiële vaste activa vallen kapitaalverstrekkingen en verstrekte leningen. Waardering geschiedt tegen nominale waarde en afschrijving vindt alleen plaats indien sprake is van duurzame waardevermindering.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Waarderingsgrondslagen vlottende activa

Voorraden

De voorraden grond in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs. De ontvangen verkoopopbrengsten worden in mindering gebracht op de boekwaarde. Bij een verliesgevend plan wordt voor het gecalculeerde verlies een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt in mindering gebracht op de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie (onderhanden werk). Winst op grondexploitatie wordt genomen naar rato van de voortgang volgens de percentage of completion methode.

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, onder aftrek van eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid. De voorziening wordt bepaald op basis van een statische en dynamische beoordeling van de debiteuren algemeen en debiteuren belastingen.

Overige vlottende activa

De overige vlottende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Waarderingsgrondslagen vaste passiva

Reserves

Reserves worden gevormd conform de door de raad genomen besluiten. Dit geldt eveneens voor de toevoegingen en onttrekkingen. Belangrijke afwijkingen zijn vermeld in de toelichting op de balans. Bestemmingsreserves zijn de voor een specifiek doel afgezonderde bestanddelen van het eigen vermogen.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

1. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
2. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
3. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
4. de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven.

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. Met uitzondering van de Voorziening pensioen bestuur, deze is gewaardeerd tegen contante waarde. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarbij rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn.

Langlopende schulden

De langlopende schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Waarderingsgrondslagen vlottende passiva

De waardering van de vlottende passiva gebeurt op nominale waarde. Met ingang van 2008 worden ontvangen voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen voor uitkering met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten in volgende begrotingsjaren, afzonderlijk verantwoord onder de overlopende passiva.

Grondslagen resultaatbepaling

Deze grondslagen zijn grotendeels ontleend aan de waarderingsgrondslagen. Voor het overige geldt dat de las- ten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben. Alle lasten en baten, die betrekking hebben op het boekjaar en tijdens het opstellen van de

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

jaarrekening bekend zijn worden in het betreffende verslagjaar verwerkt. Daarbij geldt dat verliezen worden verantwoord op het moment dat ze voorzienbaar zijn en winsten eerst worden verantwoord nadat ze gerealiseerd zijn.

Kosten toerekening

De extra comptabele toerekening van de overhead vindt plaats op basis van voorcalculatorisch tarief. Dit gebeurt deels via tijd- schrijven van het ambtelijk apparaat en deels via andere verdeelsleutels.

Toelichting op de afzonderlijke activaposten

In dit onderdeel wordt er ingegaan op de immateriële vaste activa, de materiële vaste activa, de financiële vast activa en de vlottende activa.

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa	
Aanschafwaarde 31-12-2022	940.260
Cumulatieve afschrijving t/m 2022	-432.095
Boekwaarde per 31-12-2022	508.165
Investeringen	
Desinvesteringen	324.917
Bijdragen van derden	-219.200
Afschrijvingen	-31.477
Aanschafwaarde 31-12-2023	834.543
Cumulatieve afschrijvingen t/m 2023	-463.572
Boekwaarde 31-12-2023	370.971

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa		
Post	**2023**	**2022**
In erfpacht uitgegeven gronden	690.060	690.060
Overige investeringen met een economisch nut		
Gronden en terreinen	4.201.416	4.201.416
Woonruimten	13.944	16.733
Bedrijfsgebouwen	41.845.976	37.906.534
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2.682.812	2.814.985
Vervoermiddelen	84.958	215.581
Machines, apparaten en installaties	1.220.220	1.393.968
Overige materiële vaste activa	3.887.149	4.189.795
	53.936.474	50.739.013
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven		
Riolering, begraafplaatsen en huisvuil	46.543.191	44.896.791
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut		
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (voor 2017)	11.895.247	12.262.023

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Overige materiële vaste activa	22.535	25.310
	11.917.782	12.285.691
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut		
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (vanaf 2017)	13.614.094	10.558.645
Overige materiële vaste activa	55.317	0
	13.669.411	10.558.645
	25.587.193	22.845.978
Totaal materiële vaste activa	126.756.919	119.171.842

Gronden en terreinen
Onderdeel van de gronden en terreinen zijn een tweetal terreinen die behoren tot de zogenaamde 'niet in exploitatie genomen gronden' (NIEGG).

1. Kappersweg/ De Timp: dit terrein heeft een boekwaarde van € 1.6 miljoen en beslaat 4ha. Hiervan is naar verwachting 3ha netto uitgeefbaar. De boekwaarde per vierkante meter is derhalve € 40 per vierkante meter. De huidige bestemming is bedrijventerrein. De gemeente is voornemens dit terrein in exploitatie te nemen wanneer het complex Vitatron voltooid is. Op basis van het provinciale beleid inzake bedrijventerreinen zijn er geen belemmeringen om dit terrein op de markt te brengen. Gezien het feit dat de verkoopprijzen van het complex Vitatron, dat een vergelijkbaar karakter heeft, ruim € 90 per vierkante meter bedragen en er ook geen kostenintensieve bewerkingen, zoals saneringen of sloopwerkzaamheden, noodzakelijk zijn, bestaat er geen aanleiding om te veronderstellen dat de grond niet tenminste die € 40 per vierkante meter zou opbrengen.

2. Du Commerce: betreft een kavel van 7.850 m2 en valt onder het bestemmingsplan 'Bedrijventerrein Kanaalzone'. De kavel heeft een boekwaarde van € 227k en omgerekend € 29 per vierkante meter. De verkoopprijzen van Vitatron, die onder hetzelfde bestemmingsplan vallen, bedragen ruim € 90 per vierkante meter. Gezien de matige eigenschappen van de kavel, slechte ligging, matige ontsluiting en geen zichtlocatie, is de boekwaarde voorzichtigheidshalve ruim onder de € 90 per m2, namelijk naar € 29 per m2, bijgesteld. De gemeente stelt de locatie Du Commerce ter beschikking aan De KAS BV dat een zonnepark gaat realiseren op het terrein. Op basis van de vergoeding die betaald wordt voor het gebruik is een taxatie uitgevoerd. De waarde vanuit de taxatie is gelijk gesteld aan € 195.000.

Het verloop van de materiële vaste activa

Verloop materiële vaste activa	
Boekwaarde per 01-01-2023	119.171.842
Investeringen	13.799.284
Desinvesteringen	0
Bijdrage van derden	1.808.030
Afschrijvingen	4.406.178
Boekwaarde 31-12-2023	126.756.919

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Verloopoverzicht materiële vaste activa					(bedragen x € 1.000)	
Soort vaste activa	BW 1-1-23	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	BW 31-12-23
Grond en terreinen	4.891					4.891
Woonruimten	17			3		14
Bedrijfsgebouwen	37.907	6.115		1.410	765	41.846
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2.815	147		279		2.683
Vervoermiddelen	216	15		146		85
Machines, apparaten en installaties	1.394			174		1.220
Overige materiële vaste activa	4.190			303		3.887
Econ.nut waarvoor heffing	44.897	2.658		1.011		46.544
Inv. Maatsch. nut voor 2017	12.287	866		725	510	11.918
Inv. Maatsch.nut vanaf 2017	10.559	3.998		355	533	13.669
Totalen	119.172	13.799		4.406	1.808	126.757

De belangrijkste investeringen (> € 100.000) in 2023 betreffen:

Belangrijkste investeringen	Investeringen	Bijdragen van derden c.q desinvestering	Totaal
Brandweerkazerne Dieren	861.656		861.656
Nieuwbouw Gemeentehuis	4.450.294		4.450.294
IVA Velp Tussenbroek	-429.392	-239.200	-190.192
Nieuwbouw dep. Daalhuizen	123.200		123.200
Reconstructie Oranjeweg Rheden	1.494.176		1.494.176
Renovatie Groen 2022	244.343	79.951	164.392
Rioolvervanging Kastanjelaan	615.248		615.248
Rioolvervanging Rietstraat	152.308		152.308
Theothorne	59.715	321.852	-262.137
Uitbreiding Kameleon		442.908	-442.908
Vernieuwing De Arnhorst	334.914		334.914
Vernieuwing KC Robin	284.965		284.965
Vervanging Harderwijkerweg	2.060.136		2.060.136
Vervanging Imboslaan	146.737		146.737
Vervanging Oranjeweg	1.061.090		1.061.090
Vervanging Nijverheidslaan	361.942		361.942
VZ Algemeen	141.554	809.224	-667.670
Zuidflank Rheden 1e fase	237.036	40.000	197.036
Overige mutaties < 100.000	1.274.446	134.095	1.140.351
Totaal	13.474.367	1.588.830	11.885.537

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	Leningen aan deelnemingen	Overige langlopende leningen	Totaal
Boekwaarde 01-01-23	608.767	2.207.240	2.413.376	5.229.382
Vermeerderingen				
Aflossingen			69.145	69.145
Afschrijvingen				
Boekwaarde 31-12-23	608.767	2.207.240	2.344.230	5.160.237

De vermeerderingen en verminderingen in het verslagjaar zijn:

Vermeerderingen en verminderingen	Vermeerderingen	Aflossing	Afschrijving
AV Gelre		4.000	
SVN		65.145	
Totaal	0	69.145	0

Vlottende activa

Voorraden	2023	2022
Onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie)	422.240	422.240
Onderhanden werk IJsseldistrict	-123.812	
Subtotaal	298.428	422.240
Voorziening verliesgevende complexen	-3.123.065	-173.065
Totaal	-2.824.637	249.175

Onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie)
Het verloop van de in exploitatie genomen bouwgronden is als volgt:

Verloop voorziening verliesgevende complexen	
Boekwaarde per 1 januari 2023	-173.065
Vermeerderingen	-2.950.000
Verminderingen	
Boekwaarde per 31 december 2023	-3.123.065
Geraamde nog te maken kosten/nog te realiseren opbrengsten	
Geraamde eindresultaat (op grond van de BBG 2023)	-3.123.065

Het geraamde eindresultaat is gewaardeerd tegen de contante waarde (conform BBG 2023).

In onderstaande tabel zijn conform de BBV per complex de nog te verwachten kosten; nog te realiseren opbrengsten en het geraamde resultaat op NCW opgenomen.

Complex - kosten - opbrengsten - resultaat NCW			
Complex	Nog te verwachten kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Resultaat NCW
Dr. Visserstraat	50.394	344.658	-294.264
Vitatron	47.396	0	47.396

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

In de BBG is rekening gehouden met een inflatiecijfer van 2%; de opbrengstenstijging 4% en het rentepercentage is 0,43 %.

De boekwaarde per ultimo van het jaar is als volgt te specificeren:

Complex	Boekwaarde 31-12-22	Investeringen	Opbrengsten	Winstuitname	Boekwaarde 31-12-23
Dr. de Visserstraat	338.477				338.477
Vitatronterrein	83.763				83.763
IJsseldistrict		-123.812			-123.812
Subtotaal	422.240	-123.812			298.428
Voorziening verliesgevende complexen	-173.065	-2.950.000			-3.123.065
Totaal	249.175	-3.073.812			-2.824.637

Voor (naar verwachting) verliesgevende plannen is ultimo 2023 een voorziening getroffen conform de BBV-regels van € 3.123.065. Deze voorziening wordt in mindering gebracht op de boekwaarde. Het resultaat voor Dr Visserstraat is € 42.655. Die van Vitatron € 130.410. Voor het IJsseldistrict € 2.950.000. Tezamen geeft dat een totaal resultaat van € 3.123.065. Zoals aangegeven in de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling, is de hoogte van deze voorziening gebaseerd op gegevens uit de BBG 2023. Een gedetailleerdere verantwoording per complex is opgenomen in de paragraaf Grondbeleid.

Uitzettingen < 1 jaar
De uitzettingen < 1 jaar kunnen als volgt worden gerubriceerd:

Omschrijving	2023	2022
Vorderingen op openbare lichamen	409.666	8.547.953
Schatkistbankieren	5.051.872	9.523.139
RC-verhouding	6.326	285.811
Overige vorderingen		
Debiteuren algemeen	1.143.683	1.330.333
Debiteuren belastingen	675.710	638.329
Voorziening dubieuze debiteuren	-375.046	-272.551
Debiteuren samenleving	288.719	494.051
Crediteuren vordering	109.437	
Overige vorderingen/nog te ontvangen bedragen	6.030.999	3.664.682
Subtotaal overige vorderingen	7.873.502	5.851.844
Totaal	13.341.366	24.211.747

**De uitzettingen < 1 jaar worden hieronder nader toegelicht. Een onderdeel van deze post betreft de vorderingen op openbare lichamen. Deze nemen af van € 8,5 miljoen naar € 0,4 miljoen. De afname wordt met name veroorzaakt door Compensabele BTW van € 8,3 naar -€ 0,2.*

Voorziening dubieuze debiteuren
Op basis van een beoordeling is voor het saldo van debiteuren algemeen en voor debiteuren belastingen een voorziening gevormd van in totaal € 375.046.

Debiteuren samenleving
Voor de jaarrekening 2023 is op basis van de beoordeling van de openstaande posten het oninbaarheidspercentage vastgesteld op 86%. Er is een voorziening dubieuze debiteuren gevormd

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

van € 1.773.562 (2021: € 1.482.153). Deze is in mindering gebracht op de waardering van de post debiteuren samenleving.

Het saldo van de post debiteuren samenleving is als volgt samengesteld:

Debiteuren samenleving	
Debiteuren samenleving	2.062.281
Voorziening dubieuze debiteuren (86%)	1.773.562
Saldo	288.719

Overige vorderingen/nog te ontvangen bedragen
De nog te ontvangen bedragen hebben met name betrekking op:

Nog te ontvangen bedragen	
Afrekening subsidie monumenten 2021	10.637
Afrekening AVAN	48.697
Vergoeding PMD glas papier	201.800
MGR afrekening	385.994
Voorlopig Verenfonds 2023	100.028
Wabo leges	357.789
Opbrengsten MOOR	158.047
Eigen bijdrage 2023	34.046
Doorbelasting BOA'S Doesburg	258.137
Correctie compensabele BTW 2016-2018	55.750
Rente schatkistbankieren 4e kw 2023	144.385
Bijdrage SPUK-IZA 2023	420.154
Afwikkeling Toeslagenaffaire 2023	127.999
Teruggave peutersubsidie Puck & Co	25.000
Nog te ontvangen kosten t.b.v. afvoer en opslag woningontruimingen	10.692
Bommenregeling 2023	34.721
Zaaksysteem 50% MVR 2023	43.783
Afwikkeling PGB 2023	21.200
Geluid san. rest. saneringswoningen	75.150
AKLR 2023-2024	80.000
Maatwerk monument Ellecom 2023	80.000
1e + 2e term verduurzaming slecht geïsoleerde woningen C94	1.332.758
20% slot reg deal Vel. 2021	38.000
Verevening zorgaanbieders voorlopig 2023	88.000
Verrekening Rozendaal 2023	337.174
Bijdrage VSB van Rheden Cultureel	22.565
Schadebehandeling wegmeubilair 2023	42.097
Levering E 2023	95.779
Q04-2023 credit	335.440
Historische buitenplaats Biljoen 2023	11.082
MFA Voorthuijsensch. 2023	10.137
Doorberekende uren	82.170
2e voorlopige afrekening veer Bronkhorst 2023	16.671
Correctie Oekraine 2023 Sisa A16	862.846
Overige posten	81.819
Totaal	6.030.999

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Schatkistbankieren
In het kader van het verplicht schatkistbankieren is de gemeente verplicht om overtollige middelen aan te houden in 's Rijks schatkist voor zover deze boven de drempel komen. In het overzicht hieronder wordt de benutting van de drempelbedragen in het kader van het verplicht schatkistbankieren weergegeven. Vanaf 1 juli 2021 is het drempelbedrag van 0,75% verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2%. Uit de evaluatie van het schatkistbankieren is namelijk gebleken dat de drempel voor schatkistbankieren te krap was vastgesteld. Bij de gemeente Rheden worden de bedragen boven 400K automatisch afgeroomd, en onder 400K automatisch aangevuld.

Drempelbedrag	2.750	2,00% van begrotingstotaal		
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	18	6	199	25
Ruimte onder het drempelbedrag	2.732	2.744	2.551	2.725
Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

Liquide middelen
Dit betreft het kasgeld per 31 december 2023 Deze saldi staan ter vrije beschikking van de gemeente.

Liquide middelen	2023	2022
Kassaldi	15.282	7.539
Banksaldi	11.656.720	11.513.582

Overlopende activa
Hieronder zijn opgenomen de op de balans vooruitbetaalde bedragen.

Overlopende activa	2023	2022
Vooruitbetaalde bedragen	286.450	3.913.254
Overige nog te ontvangen bedragen	9.268.460	269.053

Toelichting op de afzonderlijke passivaposten

In dit onderdeel wordt er ingegaan op het eigen vermogen, de voorzieningen, de vaste schulden en de vlottende passiva.

Eigen vermogen

Eigen vermogen

Het verloop van het eigen vermogen in 2023 is als volgt:

Post	Algemene reserve	Bestemmings reserves	Gerealiseerd resultaat	Totaal
Saldo 01-01-2023	11.584	18.044	3.257	32.885
Resultaat 2023			-1.549	-1.549
Stortingen	1.001	5.547	-3.257	3.291
Onttrekkingen	2.780	5.528		8.308
Saldo 31-12-2023	9.805	18.062	-1.549	26.319

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Resultaat boekjaar
De rekening 2023 sluit met een nadelig saldo van € 2.185.093. Een nadere analyse van het resultaat is opgenomen in het hoofdstuk "toelichting op de programmarekening".
Voor een totaal overzicht van de stortingen en onttrekkingen in de reserves wordt verwezen naar de toelichting op reserves en voorzieningen.

Voorzieningen

Voorzieningen

De voorzieningen zijn gevormd voor het egaliseren van de exploitatielasten en toekomstige uitgaven voor (groot) onderhoud.

Omschrijving	Voorziening t.b.v. verplichtingen	Voorziening Middelen derden	Voorziening egalisatie	Totaal
Saldo 1 januari	1.626.889	4.440.381	1.496.223	7.563.493
Stortingen	204.097	236.753	1.079.675	1.520.525
Onttrekkingen	64.930	169.749	841.236	1.075.915
Saldo 31 december	1.766.056	4.507.385	1.734.662	8.008.103

Voor een totaal overzicht van de stortingen en onttrekkingen in de voorzieningen wordt verwezen naar de toelichting op reserves en voorzieningen.

Vaste schulden > 1 jaar

Vaste schulden > 1 jaar
Onderhandse leningen
De onderhandse leningen bestaan uit schulden aan derden met een looptijd langer dan 1 jaar.

Post	Banken en Financiële instellingen binnenland	Waarborgsommen	Totaal
Boekwaarde 01-01-2023	90.500.000	236.259	90.736.259
Vermeerderingen		292.000	292.000
Aflossingen		95.000	95.000
Boekwaarde 31-12-2023	90.500.000	433.259	90.933.259

De rentelasten van de onderhandse leningen bedroegen in 2023 € 854.799.

Vlottende passiva

Vlottende schulden < 1 jaar

De vlottende schulden < 1 jaar kunnen als volgt worden gerubriceerd:

Post	2023	2022
Crediteuren	5.266.288	5.290.970
Schulden aan debiteuren	173.564	
Overige vlottende schulden	10.739.295	8.052.602
Rekening courant de Connectie	-11.394	10.391
Banksaldi	11.180.612	10.923.568
Totaal	27.348.365	24.277.531

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Het crediteurensaldo per 31 december 2023 is in 2024 afgewikkeld.

De overige schulden betreft de nog te betalen bedragen over 2023 en hebben met name betrekking op:

Post	Bedrag
Af te dragen loonheffing december 2023	1.915.709
Werkgeversafdracht ABP algemeen	384.678
Af te dragen loonheffing verstrekkingen Bijstand	2.354.690
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	663.155
Nog te betalen	5.308.992
Overige posten	112.071
Totaal	10.739.295

Overlopende passiva
Dit betreft posten die na 2023 nog afgewikkeld moeten worden.

Post	2023	2022
Het Rijk	5.939.103	4.504.914
Overige Nederlandse overheidslichamen	0	1.948.532
Vooruitontvangen subsidies	5.484.325	3.157.667
Totaal	11.423.428	9.611.113

De mutaties die hebben plaatsgevonden bij de vooruitontvangen (Rijks)bijdragen en subsidies zijn hieronder in een separaat verloopoverzicht opgenomen.

Verloopoverzicht vooruit ontvangen rijksbijdragen

Post	Saldo 1-1-2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo 31-12-2023
ISV* middelen	249.028			249.028
Geluidsmaatregelen N348	6.750			6.750
Leerlingallert 2022-2023	115.556	110.108	115.556	110.108
Subsidie bodemtaken 2022-2024	46.035	19.943	46.035	19.943
OAB	865.851	253.528	288.876	830.503
SPUK woningbouwimpuls	2.705.676		2.705.676	0
Sportakkoord 2021	127.713		57.981	69.732
Preventie akkoord	25.000			25.000
NPO	374.834	69.884	173.043	271.675
Subsidie stagefonds zorg	-1.508	1.508		0
Toeslagenaffaire 2022	-34.021	34.021		0
Groene BOA's 2023	24.000	32.000		56.000
SPUK Energiecompensatie 2022-2023		223.054		223.054
Brede SPUK 2023		194.835		194.835
Onderwijshuisvesting tijdelijk ontheemd.		72.892		72.892
SPUK Huisvestiging grote gezinnen		32.672		32.672
SPUK NIP LAI		1.332.758		1.332.758
IJsseldistrict correctie 2022		2.444.153		2.444.153
Totaal	4.504.914	4.821.356	3.387.167	5.939.103

* ISV (= Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing) wordt Uitvoeringsmaatregelen Structuurvisies.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Verloopoverzicht overige Nederlandse overheidslichamen

Post	Saldo 1-1-2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo 31-12-2023
Lening Alliander	1.948.532		1.948.532	0

Verloopoverzicht vooruit ontvangen subsidies

Post	Saldo 1-1-2023	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo 31-12-2023
Natuur en landschap	74.093	30.000		104.093
Prov. GLD/Revitalisering de Beemd	269.142			269.142
Pr. Kennedylaan geluidsanering	63.150			63.150
Vitaal sportpark Zuidflank Rheden	35.211			35.211
Subsidie gemeentelijke monumenten	42.549	99.339		141.888
Prov. GLD/Cascade Beekhuizen	12.868			12.868
Bijdrage woningmarktmonitor	8.834			8.834
Toezicht energiebesparing bedrijven	2.640		2.640	0
Subsidie student & leerling alert	15.000			15.000
Koploper OCO	277.423	213.245	21.150	469.518
Ambulantiseringsmiddelen	290.385	573.600	313.260	550.725
Menzis Eurobudget	15.000			15.000
Versterking OC 2021 niet besteed	32.450			32.450
Stimulering verkeersveiligheid 22-23	176.600			176.600
Goudzoekers niet besteed	90.000		100.000	-10.000
Bijdrage ondersteuning TSLPROB	34.021		34.021	0
SPUK inburgering onderwijsroute	16.853		16.853	0
SPUK inburgering voorzieningen	144.587	295.314	144.587	295.314
Bijdrage taalexpert	7.375		7.375	0
Preventatieakkoord 2022- onderbest.	4.714		4.375	339
Energiearmoede niet besteed	1.214.721		128.244	1.086.477
Winterfonds niet besteed	204.375		134.638	69.737
SW compensatie	112.548		112.548	0
SPUK CTB 2022 niet besteed	108.653		108.653	0
OAB 2022 extra besteed	-83.081			-83.081
Sportakkoord 2022 extra besteed	-12.446			-12.446
Geluidssanering Rest San woningen		75.150		75.150
AKLR 2023-2024		80.000		80.000
Maatwerk monument Ellecom		78.545		78.545
ODRA Label C controles 2023-2024		32.827		32.827
Vaststelling regeling Energie Woningen			34.671	-34.671
Bijdrage beschermd wonen 2022-2023		1.296.000		1.296.000
Inzet ESF 2024-2025		715.655		715.655
Totaal	3.157.667	3.489.675	1.163.016	5.484.325

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Overzicht reserves

Reserves Omschrijving	Saldi 1-1-2023	Resultaat bestemming 2022	Vermeerdering 2023	Vermindering 2023	Saldo 31-12-2023
Reserves					
Algemene reserve					
Algemene reserve ter financiering	8.290.657		1.001.419	-2.780.000	6.512.077
Risico reserve	3.293.210				3.293.210
Totaal	**11.583.867**	**0**	**1.001.419**	**-2.780.000**	**9.805.287**
Bestemmingsreserves					
Res.best.2018/Versterking re-integratie	52.000			-52.000	0
Doorontwikkeling WABO	55.000				55.000
Reserve SBO speelvoorziening	464.497			-66.131,87	398.365
Reserve SBO gem. gebouwen	973.373				973.373
Reserve SBO wegen	2.071.451		800.000	-283.585	2.587.867
Reserve SBO straatverlichting	17.787			-17.787	0
Reserve SBO landschapsbeleidpl	35.695		16.139		51.834
Reserve actalisering bestemmingsplannen	65.825				65.825
Reserve nieuwbouw zwembad	1.358.630				1.358.630
Reserve bos en natuurgebieden	91.830		31.527		123.358
Reserve risicobuffer grondexploitaties	273.207				273.207
Reserve herstructurering woongebieden	1.432.040			-100.000	1.332.040
Reserve dorpsvisie Dieren (i.r.t. traverse Dieren)	2.064.195				2.064.195
Reserve onderhoud gebouwen	655.843				655.843
Reserve te besteden gemeentelijke budgetten	4.099.789		82.806	-915.279	3.267.316
Reserve Carion	158.185			-4.943	153.242
Reserve Armoedebeleid	10.000			-10.000	0
Reserve klimaat	200.000				200.000
Reserve Covid	963.459			-359.072	604.387
Reserve Beschut werk	187.000			-187.000	0
Wet Inburgering	80.000			-80.000	0
Reserve Nieuwbouw Gemeentehuis	603.000		906.017	-714.790	794.227

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Reserve Maatregelen Energiearmoede	2.131.000			-176.300	1.954.700
Reserve Bovenwettelijk Verlof		544.000	319.122	-149.643	713.479
Reserve Afvalverwerking		302.000	133.535		435.535
Reserve Rekeningresult.22		2.411.419		-2.411.419	0
Totaal bestemmingsreserves	**18.043.807**	**3.257.419**	**2.289.146**	**-5.527.949**	**18.062.424**
Totaal reserves	**29.627.674**	**3.257.419**	**3.290.566**	**-8.307.949**	**27.867.710**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Beschrijving en toelichting reserves

Hieronder is een beschrijving opgenomen van het doel en toekomstig gebruik van de reserves en voorzieningen per ultimo 2023.

Algemene reserve	Stand 31-12-2023: € 6.512.077
Functie	Bestedingsfunctie en bufferfunctie
Doelstelling	De reserve dient als buffer om nadelige exploitatiesaldi in enig jaar te dekken.
Voeding- en onttrekking	Voor- en nadelige exploitatiesaldi van enig jaar worden met deze reserve verrekend. Onttrekkingen vinden incidenteel plaats t.b.v. bestedingen.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	Diverse programma's

Risicoreserve	Stand 31-12-2023: € 3.293.210
Functie	Bufferfunctie
Doelstelling	De reserve is bedoeld om incidentele tegenvallers op te kunnen vangen die niet door een specifieke voorziening wordt gedekt. Deze reserve is onderdeel van de totale weerstandscapaciteit.
Voeding en onttrekking	Onttrekkingen aan deze reserve zullen plaatsvinden wanneer risico's zich voordoen. Deze reserve wordt in combinatie met de algemene reserve beschouwd als weerstandscapaciteit.
Noodzakelijk niveau	De omvang van de reserve buffer is afhankelijk van de risico's die de gemeente loopt. De minimale omvang is vastgesteld op € 2.500.000.
Relatie met programma	Diverse programma's

Reserve programmamanagers Klimaat	Stand 31-12-2023: € 200.000
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is ter dekking voor het opstellen van een warmtetransitievisie, zoals vastgesteld bij de vaststelling van de jaarrekening 2019.
Voeding- en onttrekking	De reserve is gevoed bij de vaststelling van de jaarrekening 2019
Noodzakelijk niveau	Conform vaststelling bij Jaarrekening 2019
Relatie met programma	2 Leefomgeving

Reserve res.best 2018 Verst. Re-integratie	Stand 31-12-2023: € 0
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is ter dekking van lasten, zoals vastgesteld bij de resultaatbestemming van de jaarrekening 2018.
Voeding- en onttrekking	De reserve is vrijgevallen conform de vastgestelde Tweede bestuursrapportage 2023.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	1 Samenleving

Doorontwikkeling WABO	Stand 31-12-2023: € 55.000
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Dekking voor de toekomstige kosten van plantoetser c.q. klantregisseur voor doorontwikkeling WABO.
Voeding- en onttrekking	Deze reserve is gevormd uit de voormalige reserve resultaatsbestemming 2013. In 2023 hebben geen stortingen of onttrekkingen plaatsgevonden.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	2 Leefomgeving

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Reserve SBO speelvoorziening	Stand 31-12-2023: € 398.365
Functie	Egalisatiefunctie
Doelstelling	De reserve moet toereikend zijn om de te verwachten kosten op te vangen van onderhoud en vernieuwing van speelvoorzieningen.
Voeding- en onttrekking	Bij de resultaatsbestemming 2015 is € 324.000 toegevoegd. In 2023 is per saldo € 66.132 onttrokken.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	2 Leefomgeving

Reserve SBO wegen	Stand 31-12-2023: € 2.587.867
Functie	Egalisatiefunctie
Doelstelling	De reserve moet toereikend zijn om de te verwachten kosten op te vangen van het groot onderhoud, de renovatie en de vervanging van de gemeentelijke wegen op basis van een opgesteld SBO wegen.
Voeding- en onttrekking	In 2023 is per saldo € 283.584 onttrokken. Vanuit de actualiteitenprogramma is er € 800.000 gestort.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	2 Leefomgeving

Reserve SBO straatverlichting	Stand 31-12-2023: € 0
Functie	Egalisatiefunctie
Doelstelling	De reserve moet toereikend zijn om de te verwachten kosten op te vangen van vervanging van de gemeentelijke straatverlichting op basis van een opgesteld SBO openbare verlichting.
Voeding- en onttrekking	In 2023 is per saldo € 17.787 onttrokken.
Noodzakelijk niveau	
Relatie met programma	2 Leefomgeving

Reserve SBO landschapsbeleidplan	Stand 31-12-2023: € 51.834
Functie	Egalisatiefunctie
Doelstelling	De reserve dient ter dekking van toekomstige uitgaven voor de uitvoering van het landschapsbeleidsplan.
Voeding- en onttrekking	In 2023 is per saldo € 16.139 gestort.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	2 Leefomgeving

Reserve actualisering bestemmingsplannen	Stand 31-12-2023: € 65.825
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Het opvangen van fluctuaties in de jaarlasten voor het opstellen of actualiseren van bestemmingsplannen.
Voeding en onttrekking	Eenmalige storting in 2002 VAN € 60.000 en € 415.000 bij resultaat-bestemming 2014. Onttrekkingen vinden plaats door jaarlijkse verrekening binnen de exploitatie. Er zijn in 2023 geen mutaties geweest op deze reserve.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma('s)	2 Leefomgeving

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Reserve nieuwbouw zwembad	Stand 31-12-2023: € 1.358.630
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	In de jaarrekening 2013 (aanleiding voorjaarsnota 2012) is deze reserve gevormd ad € 50k in verband met het realiseren van een nieuwe overdekte zwemvoorziening. In februari 2016 heeft besluitvorming plaatsgevonden, waarbij een bedrag ad € 1.374k beschikbaar is gesteld voor incidentele kosten van het project.Dit bedrag is in 2017 aan de reserve toegevoegd. In 2016 (€ 10.700) en in 2017 (€ 54.670) hebben onttrekkingen plaatsgevonden, waardoor het huidige saldo € 1.358.630 bedraagt.
Voeding en onttrekking	In 2020 is het Biljoenbad opgeleverd. In de loop van 2024 wordt de definitieve exploitatiebegroting opgezet waarbij deze reserve wordt ingezet ter dekking van de kapitaallasten (en deels ad € 219k ter dekking van sloopkosten oude zwembad De Dumpel). Er zijn geen mutaties geweest in het boekjaar 2023.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	1 Samenleving

Reserve bos en natuurgebieden	Stand 31-12-2023: € 123.357
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Conform de bestuursrapportage 2013 is deze reserve gevormd ter egalisatie van de lasten voor onderhoud aan bos- en natuurgebieden.
Voeding en onttrekking	In 2023 is per saldo € 31.527 gestort.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma('s)	2 Leefomgeving

Reserve risicobuffer grondexploitaties	Stand 31-12-2023: € 273.207
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Voor het opvangen van macro-economische ontwikkelingen voor het bestaande beleid, alsmede voor het ontwikkelingen van toekomstige plannen worden de verwachte winsten of verliezen van grondcomplexen ten gunste of ten laste gebracht van deze bestemmingsreserve.
Voeding en onttrekking	De voeding en onttrekking vindt plaats bij vaststelling van de programmarekening. Een overzicht van de mutaties is opgenomen in de paragraaf grondbeleid.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma('s)	2 Leefomgeving

Reserve herstructurering woongebieden	Stand 31-12-2023: € 1.332.040
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve dient ter opvang van de lasten voor vernieuwing van woonwijken.
Voeding en onttrekking	In 2010 heeft een incidentele storting plaatsgevonden van € 2.000.000 ten laste van de algemene reserve. Jaarlijks wordt er prijscompensatie gestort en vindt er een onttrekking plaats voor het financieren van de projectkosten.
Noodzakelijk niveau	Op basis van prijspeil 2020 is de huidige stand voldoende, waarbij tevens is gekeken naar absolute noodzakelijkheid i.r.t. de totale financiële positie.
Relatie met programma('s)	2 Leefomgeving

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Reserve dorpsvisie Dieren	Stand 31-12-2023: € 2.064.195
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve dient ter opvang van de lasten voor diverse verkeersmaatregelen betreffende Dieren Noord en Zuid.
Voeding en onttrekking	De stortingen zijn ten laste van de algemene reserve gekomen.
Noodzakelijk niveau	In de nota heroverwegingen 2010 is het noodzakelijke niveau vastgesteld op € 9.840.000 (inclusief de bijdrage van de Stadsregio van € 4.5 miljoen).
Relatie met programma('s)	2 Leefomgeving

Reserve onderhoud gebouwen	Stand 31-12-2023: € 973.373
Functie	Egalisatiefunctie
Doelstelling	Deze reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten die voortkomen uit het SBO gebouwen.
Voeding en onttrekking	-
Noodzakelijk niveau	Wordt bepaald aan de hand van de (in 2024) op te stellen Nota herziening reserves & voorzieningen.
Relatie met programma('s)	Diverse programma's

Reserve te besteden gemeentelijke budgetten	Stand 31-12-2023: € 3.267.316
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Budgetten voor benoemde projecten in enig jaar, waarvan de uitvoering vertraagd is of over de jaargrens doorloopt, beschikbaar te houden voor uitvoering/afronding in het volgende jaar. Zie de specificatie van de afzonderlijke budgetten.
Voeding en onttrekking	De voeding en onttrekking vindt plaats bij vaststelling van de jaarrekening.
Noodzakelijk niveau	Jaarlijks wordt bij de jaarrekening bepaald welke saldi er vrijvallen en welke nieuwe budgetten er toegevoegd worden aan de reserve.
Relatie met progr.	Diverse programma's

Reserve Carion	Stand 31-12-2023: € 158.185
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is gevormd voor de beperkte risico's die de gemeente loopt als hypotheeknemer op het vastgoed van Carion.
Voeding en onttrekking	Bij de resultaatbestemming 2014 is € 209.000 toegevoegd. Dient ter dekking an afschrijvingslasten ivm uitgaven voor werkzaamheden aan de Oase.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met progr.	1 Samenleving

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Reserve Armoedebeleid	Stand 31-12-2023: € 0
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is gevormd om de niet bestede middelen in enig jaar beschikbaar te houden voor armoedebeleid.
Voeding en onttrekking	In 2014 is bij resultaatbestemming 2013 € 43.000 gestort. Daarnaast is op basis van de kadernota Minimabeleid 'Samen armoede aanpakken' € 95.000 van de 'Klijnsmagelden' voor intensivering van het armoede-beleid toegevoegd aan de reserve voor besteding in 2015. De reserve is in 2023 vrijgevallen conform de vastgestelde Tweede bestuursrapportage 2023.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	1 Samenleving

Reserve Covid	Stand 31-12-2023: € 604.387
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is naar aanleiding van de jaarrekeningen 2020 en 2021 gevormd voor dekking van de extra kosten die samenhangen met Covid.
Voeding en onttrekking	Voor de mutaties wordt verwezen naar paragraaf COVID-19
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	Diverse programma's

Reserve Beschut Werk	Stand 31-12-2023: € 0
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is gevormd naar aanleiding van de jaarrekening 2020 voor dekking van de kosten inzake WMO
Voeding en onttrekking	De reserve is vrijgevallen conform de vastgestelde Tweede bestuursrapportage 2023.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	1 Samenleving

Reserve Wet Inburgering	Stand 31-12-2023: € 0
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is gevormd naar aanleiding van de jaarrekening 2020 voor dekking van de invoeringskosten Wet Inburgering
Voeding en onttrekking	De reserve is vrijgevallen conform de vastgestelde Tweede bestuursrapportage 2023.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	1 Economische Ontwikkeling

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Reserve Nieuwbouw Gemeentehuis	Stand 31-12-2023: € 794.227
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is gevormd naar aanleiding van het dekkingsplan nieuwe gemeentehuis.
Voeding en onttrekking	Conform het dekkingsplan realisatie nieuwe gemeentehuis (raadsbesluiten 27-9-2022 en 15-12-2020) worden o.a. beschikbare budgetten voor exploitatielasten gemeentehuis ingezet als dekkingsmiddel. De niet bestede middelen zijn, in lijn met het dekkingsplan, in 2021 t/m 2023 toegevoegd aan de reserve gemeentehuis.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	3 Bestuur en organisatie

Reserve Maatregelen Energiearmoede	Stand 31-12-2023: € 1.954.700
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Ondersteunende maatregelen energiearmoede
Voeding en onttrekking	De reserve gevormd in 2022 op basis van een Raadsvoorstel. In 2023 zijn onttrekkingen verwerkt van in totaal € 176.300
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	1 Samenleving

Reserve Bovenwettelijk Verlof	Stand 31-12-2023: € 713.497
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Dekking van uit te betalen bovenwettelijke verlofuren.
Voeding en onttrekking	De reserve is gevormd bij vaststelling van de jaarstukken 2022. Vanaf 1 januari 2022 kunnen medewerkers bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Deze vakantie-uren verjaren niet. Dit kan gaan leiden tot verlofstuwmeren die bijvoorbeeld ingezet gaan worden om eerder met pensioen te gaan. Deze reserve zal na toetsing aan de voorschreven wettelijke kaders worden omgezet in een voorziening. Deze toetsing moet nog plaatsvinden (gepland Q4-2024). Omzetting van reserve naar voorziening zal aan de raad worden voorgelegd.
Noodzakelijk niveau	- (wordt jaarlijks beoordeeld)
Relatie met programma	3 Bestuur en organisatie

Reserve Afvalverwerking	Stand 31-12-2023: € 435.535
Functie	Egalisatiefondsfunctie
Doelstelling	Egalisatie van de afvalstoffenheffing
Voeding en onttrekking	Jaarlijks wordt het resultaat op het product afval verrekend met de reserve. Indien de heffing hoger is geweest dan het saldo van de lasten wordt het verschil toegevoegd aan de reserve. In het omgekeerde geval wordt er onttrokken aan de reserve. In 2023 is per saldo € 133.535 gestort.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	2 Leefomgeving

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Reserve Rekeningresultaat 2022	Stand 31-12-2023: € 0
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Inzetten ter dekking van nadere voorstellen.
Voeding en onttrekking	Bij raadsbesluit 7-11-2023 deze reserve volledig ingezet t.b.v. voeding algemene reserve, dekking energietoeslagen, bijzondere bijstand, compensatieregeling voogdij 18+ en erfgoed.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	Programma's 1, 2 en 3

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Reserve te besteden gemeentelijke budgetten

Omschrijving	oorsponkelijk jaar	Saldi 1-1-2023	Vermeer-deringen 2023	Vermin-deringen 2023	Saldi 31-12-2023
Res TBGB: Inc. ODRA	2015	20.000		-20.000	0
Res TBGB: trainingsveld EDS	2016	28.174		-28.174	0
Res TBGB: econ.uitvoeringsprogr	2016	15.000			15.000
Herstructurering bedrijven terrein	2012	211.000		-211.000	0
Duurzaam Rheden	2010	43.157			43.157
ResTBGB renovatie gem.gebouwen	2017	46.000		-46.000	0
RTBGB implementatie omgevingswet	2017	1.192.218			1.192.218
Res TBGB onderz.coal.akk.coach	2018	33.326		-33.326	0
Res NTGB informatiemanagement	2018	42.000		-42.000	0
RTGB: huisvest. vraagstuk GemH	2018	526.326			526.326
Res NTBG: Gevelfonds	2018	60.000			60.000
Res NTBG Cultuurhist.landschap	2018	75.000			75.000
RTBGB uitv.plan structuurvisie	2018	144.000			144.000
Doorontwikkeling	2019	9.779		-9.779	0
DU armoede/schuld 2019	2019	23.000		-23.000	0
Gidsgelden 2019	2019	54.000			54.000
burgerparticipatie afval	2019	15.000		-15.000	0
Vergoeding Thuiswerkplek	2020	17.000		-17.000	0
WMO hulpmiddelen	2021	291.585		-175.000	116.585
Subsidies klimaat	2021	80.000			80.000
Inclusieagenda	2022	50.000			50.000
Pilot Doorstroommakelaar	2022	63.778			63.778
Reintegratie (ESF)	2022	295.000		-295.000	0
Verduurz. Sporthal Theothorne	2022	549.447	34.600		584.047
Ventilatie Scholen (SUVIS)	2022	215.000			215.000
Integrale Wijkaanpak	2023		48.206		48.206
Totaal		**4.099.790**	**82.806**	**-915.279**	**3.267.316**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Voorzieningen

Voorzieningen Omschrijving	Saldi 1-1-2023	Prijscom- pensatie 2023	Vermeerdering 2023	Vermindering 2023	Saldo 31-12-2023
Voorzieningen					
Voorziening frictiekosten en casco	117.033			-15.697	101.336
Voorziening pensioen bestuur					
- pensioenvoorziening	1.177.778		45.351		1.223.129
- wachtgeldvoorziening	204.362			-49.233	155.129
Voorziening spaarverlof	127.716		92.746		220.462
Voorziening RVU			66.000		66.000
Totaal	**1.626.889**	**0**	**204.097**	**-64.930**	**1.766.056**
Voorzieningen middelen derden					
Voorziening onderhoud riolering	2.486.250		208.753	-8.150	2.686.853
Voorziening afkoopsom onderhoud graven	1.954.131	28.000	151.828	-313.427	1.820.532
Voorziening SBO gebouwen	1.496.224		1.079.675	-841.236	1.734.663
Totaal	**5.936.605**	**28.000**	**1.440.256**	**-1.162.813**	**6.242.048**
Totaal Voorzieningen	**7.563.494**	**28.000**	**1.644.353**	**-1.227.743**	**8.008.103**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Beschrijving en toelichting voorzieningen

Hieronder is een beschrijving opgenomen van het doel en toekomstig gebruik van de voorzieningen per ultimo 2023.

Voorziening frictiekosten en Casco	Stand 31-12-2023: € 101.336
Functie	Risicovoorziening toekomstige verplichtingen
Doelstelling	Dekking van incidentele frictiekosten en kosten die voortvloeien uit de beëindiging van de muziekschool.
Voeding en onttrekking	Voeding is destijds eenmalig geweest. Deze voorziening is nog actueel tot het aangegeven bedrag. Er is in 2023 € 15.697 onttrokken.
Noodzakelijk niveau	De voorziening dient van voldoende niveau te zijn om de toekomstige wachtgelden af te dekken. Jaarlijks wordt bij het opstellen van de jaarrekening een berekening gemaakt om het niveau te bepalen. Eventuele stortingen of vrijval worden verrekend in de exploitatie.
Programma	1 Samenleving

Pensioen- en wachtgeldvoorziening bestuur	Stand 31-12-2023: € 1.378.258
Functie	Risicovoorziening toekomstige verplichtingen
Doelstelling	Dekking van pensioen- en wachtgeldverplichtingen bestuur
Voeding en onttrekking	Voor de toekomstige pensioenverplichtingen van onze bestuurders hebben we in 2021 deze voorziening gevormd. Tot 2021 werd het kapitaal opgebouwd bij A.S.R., maar vanaf 1-1-2022 was dat bij A.S.R. niet meer mogelijk. Voor de uitvoering van de APPA-plan maken we vanaf 1-1-2022 gebruik van de diensten van Visma Idella. Zij maken jaarlijks een berekening van het benodigd kapitaal voor elke bestuurder. Daarnaast geven zij aan wat de hoogte van de voorziening moet zijn om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen. In 2023 is €45.351 voor de pensioenverplichtingen aan deze voorziening toegevoegd. In deze voorziening houden we ook rekening met wachtgeldverplichtingen van de bestuurders. In 2022 is hiervoor een voorziening gevormd van €240.000. het saldo bedroeg op 31-12-2023 €204.362. De onttrekking in 2023 bedroeg €49.233. Het saldo per 31-12-2023 bedraagt €155.129.
Noodzakelijk niveau	De voorziening dient van voldoende niveau te zijn om eventuele tussentijdse aanvragen voor pensioen of waardeoverdracht op te vangen.
Relatie met programma('s)	3. Bestuur en Organisatie

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Voorziening spaarverlof	Stand 31-12-2023: € 220.462
Functie	Risicovoorziening toekomstige verplichtingen
Doelstelling	Dekking verplichtingen als gevolg van opgebouwd spaarverlof
Voeding en onttrekking	Vanaf 1 januari 2022 kunnen medewerkers vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet. Dit kan gaan leiden tot verlofstuwmeren die bijvoorbeeld ingezet gaan worden om eerder met pensioen te gaan. Aangezien er bij verlofsparen sprake is van arbeidskostengerelateerde verplichtingen die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw kennen, dient hier een voorziening voor gevormd te worden. Voor het spaarverlof gaan we uit van de werkelijk opgebouwde verlofuren per 31-12-2023. Elk jaar zal de hoogte van de voorziening opnieuw worden vastgesteld aan de hand van het saldo spaarverlof.
Noodzakelijk niveau	De voorziening dient van voldoende niveau te zijn om aanvragen voor uitbetaling van het opgebouwde spaarverlof op te kunnen vangen.
Relatie met programma('s)	3. Bestuur en organisatie

Voorziening RVU	Stand 31-12-2023: € 66.000
Functie	Risicovoorziening toekomstige verplichtingen
Doelstelling	Dekking van de maandelijkse kosten van de werknemers die gebruik maken van de tijdelijke Regeling Vervroegd Uittreden. Onder bepaalde voorwaarden kunnen werknemers maximaal twee jaar voor de pensioengerechtigde leeftijd gebruik maken van deze regeling. Zij ontvangen dan maandelijks een uitkering. Werknemers kunnen t/m 31 december 2025 gebruik maken van deze regeling. Voor de uitkering aan de werknemers, die deelnemen aan deze regeling, dient een voorziening te worden gevormd.
Voeding en onttrekking	Voeding vindt nu plaats bij de jaarrekening 2023. De maandelijkse kosten worden aan het einde van het jaar uit deze voorziening gedekt. Wanneer nieuwe deelnemers zich aanmelden zal de hoogte van de voorziening opnieuw worden vastgesteld.
Noodzakelijk niveau	De voorziening dient van voldoende niveau te zijn om de kosten van de RVU te kunnen dekken.
Relatie met programma('s)	3 Bestuur en Organisatie.

Voorziening onderhoud riolering	Stand 31-12-2023: € 2.686.853
Functie	Middelen van derden.
Doelstelling	Afwikkeling van resultaat op product riool (in lijn met artikel 44 lid 2) conform het nieuwe watertakenplan.
Voeding en onttrekking	Jaarlijks wordt het resultaat op het product riolering verrekend met de voorziening. Indien de heffing hoger is geweest dan het saldo van de lasten wordt het verschil toegevoegd aan de voorziening. In het omgekeerde geval wordt er onttrokken aan de voorziening. In 2023 is per saldo € 200.603 gestort.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma('s)	2 Leefomgeving

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Voorziening afkoopsom onderhoud graven	Stand 31-12-2023: € 1.820.532
Functie	Middelen van derden
Doelstelling	De voorziening dient ter dekking van toekomstige uitgaven t.b.v. onderhoud grafbedekking.
Voeding en onttrekking	De voorziening wordt gevoed door de jaarlijks ontvangen afkoop-sommen voor onderhoud graven. De jaarlijkse toegevoegde prijs-compensatie wordt ingezet t.b.v. de exploitatie voor het onderhouden van de grafbedekking. Jaarlijks wordt het resultaat op het taakveld begraafplaatsen verrekend met de voorziening. In 2023 is per saldo € 133.599 onttrokken.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma('s)	2 Leefomgeving

Voorziening SBO Gebouwen	Stand 31-12-2023: € 1.402.058
Functie	Voorziening dekking risico's
Doelstelling	Dekking kosten Gebouwen
Voeding en onttrekking	Voedingen en onttrekkingen vinden plaats conform het beheerplan onderhoud gemeentelijke gebouwen.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma('s)	3. Bestuur en organisatie

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Overzicht investeringskredieten

Omschrijving	Krediet 2023	Besteding cum 31-12-2023	Bijdrage derden cum 31-12-2023	Restant krediet 31-12-23
Nieuwbouw zwembad	7.831.223	10.686.080	-1.545.046	-1.309.811
Nieuwbouw nieuw Gemeentehuis	26.552.300	7.482.977	0	19.069.323
Digitaal Rheden	2.500.000	67.371	0	2.432.629
IVA Velp Tussen Broek en Waterland	1.900.000	8.483	0	1.891.518
uitvoeringsplan de Bundel	931.700	1.394.325	0	-462.625
Rotonde VK en UK Arnh./Daalhuizerweg Velp	2.900.000	2.758.753	-1.092.703	1.233.950
Renovatie Groen	1.347.000	1.532.548	-231.806	46.258
uitwerking winkelgebied Calluna	1.140.000	1.073.798	-7.770	73.972
Beiltjeshof Velp Zuid	625.000	879.933	-198.717	-56.216
Stationsomgeving Dieren	5.023.129	11.286.656	-7.134.872	871.345
Aanleg SFR Arnhem-Dieren	1.000.000	35.532	0	964.468
Fietspad Larenstein	152.000	94.370	0	57.630
Aanp.kruising v.Zwietenlaan LS	40.000	18.000	0	22.000
Verv. VRA kruisingen Harderwijkerweg	2.725.000	2.838.619	0	-113.619
VRI Larensteinseln-waterstraat	155.000	69.467	0	85.533
Muziektent Ellecom	150.000	177.192	0	-27.192
30 km zone De Steeg	0	3.870	0	-3.870
Brinkweg 1 Rheden	500.000	10.449	-35.000	524.551
Huisvest. geb.team Velp/Dieren	312.592	305.853	0	6.739
Renovatie De Pinkenberg	483.000	192.745	0	290.255
Revitalisering de Beemd Noord	35.000	854.036	0	-819.036
Zuidflank Rheden 1e fase	1.565.450	1.927.123	-80.000	-281.673
Fietspad Badhuislaan	417.600	385.188	-11.520	43.932
30 km/h-zone Dieren Noord-Oost	110.000	114.438	0	-4.438
Fietsplan 2016/Rotonde Cederlaan 202	700.000	571.116	0	128.884
31 km/h-zone Rheden	259.400	5.981	0	253.419
Vervanging lichtmasten 2020	1.172.068	428.837	0	743.231
Prof Winternitzlaan	360.000	347.000	0	13.000
Speelplaats Hof van Soeren	0	23.277	0	-23.277
Tijgermulch	0	19.724	0	-19.724
Pumptrack spelen 2021	0	67.663	-55.000	-12.663

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Reconstructie Oranjeweg	3.750.000	1.066.745	0	2.683.255
MEUBILAIR (wegen)	245.480	173.788	0	71.692
TOESTELLEN (speelplaatsen)	53.000	35.656	0	17.344
Speelplaats Jan Ligthartlaan	40.000	22.643	0	17.357
Herinr. Admiraal Helfrichlaan	982.000	990.126	0	-8.126
Combinatie machine	10.500	12.566	0	-2.066
Aanleg fietspad Schapenbergweg Dieren	120.000	91.636	0	28.364
Beregeningsinstall.sportveld Nieuwland	0	22.575	0	-22.575
Fietsvoorziening Havikerwaard	0	56.348	-67.575	11.227
Reconstr. Kennedyln-Tuinstr.	2.500.000	19.702	0	2.480.298
UK van Kolplein Velp Zuid	0	1.980	-30.603	28.623
Vervanging wegdek Laakweg	500.000	112.415	0	387.585
Vervanging wegdek Nijverheidslaan	630.000	375.631	0	254.369
Verv. Imboslaan	1.090.000	156.147	0	933.853
Vervanging fietspaden	3.000.000	44.837	0	2.955.163
Speelplaats Biljoenbad	35.000	48.502	0	-13.502
Speelplaats Koningsland	90.000	78.132	0	11.868
Speelplaats Domeinlaan	16.000	15.585	0	415
Speelplaats Van Renselaerweg	0	48.999	0	-48.999
Speelplaats waterberging KWA-plein	0	26.156	0	-26.156
Masterplan Veluwezoom	2.285.000	248.373	-809.224	2.845.852
Routekaart Circulaire Economie	100.000	0	0	100.000
Wijkvern Schaepmansstraat	0	52.603	0	-52.603
Bewegwijzering	0	52.141	0	-52.141
Brandweerkaz. Dieren	921.000	861.656	0	59.344
Panelen voorbereiding realisatie	0	10.329	0	-10.329
Bloemershof Dieren	0	42.638	0	-42.638
Voormalig hockeyvelden Dieren	75.000	21.883	-20.000	73.117
Imboslaan Dieren	0	39.954	0	-39.954
Ventilatiesystemen Lappendeken	22.000	278.236	-136.863	-119.373
Ventilatiesystemen Prins Bernhard	22.000	130.352	-60.163	-48.190
Ventilatiesystemen St. Fredericus	21.000	127.086	-58.655	-47.431
Vernieuwbouw De Arnhorst	334.914	334.914	0	0
Nieuwbouw dep. Daalhuizen	123.200	123.200	0	0
Vernieuwing KC Robin/KC De Wensvogel	284.965	284.965	0	0
Uitbreiding Kameleon	0	0	-442.908	442.908
verv. 2 VRI's Kennedylaan	0	143.509	-173.539	30.031

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

UITBREIDING DAALHUIZEN	0	71.000	0	-71.000
Theothorne	1.260.000	95.431	-321.852	1.486.421
Aanschaf Gier/watertank	8.000	12.441	0	-4.441
Bodemverontreinig kunstsportvelden	125.000	111.295	0	13.705
Toyota Hilux VJ-785-T	0	15.000	0	-15.000
DFSK Cityhopper 3-Z Kipper, 100% ele	7.000	9.680	0	-2.680
Totaal	**79.538.521**	**52.128.257**	**-12.513.816**	**39.924.080**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Borg- en garantstellingen aan natuurlijke en rechtspersonen

Gegarandeerde geldleningen
De gemeente staat garant voor door derden aangegane geldleningen.

- Per 31 december 2023 staat de gemeente garant jegens de BNG bank voor de nakoming van alle verplichtingen van een derde partij tot een maximum van € 504.000 (exclusief boeten, kosten en wettelijke en overeengekomen rente).
- De gemeente staat borg via de Triodos bank voor een bedrag van € 23.000 voor een zakelijk krediet van een derde partij.
- De gemeente staat voor € 13.782 garant voor nakoming verplichtingen voortvloeiende uit een huurcontract (Piersonstraat 3a te Dieren).
- Samen met de Stichting Waarborgfonds Sport staat de gemeente garant voor de leningen van een sportvereniging. Per 30-06-2023 bedraagt de totale lening € 48.525. De gemeente en Stichting Waarborgfonds Sport staan ieder voor 50% garant.
- Voor een sportvereniging staat de gemeente samen met het waarborgfonds garant voor een geldlening. Per 30 juni 2023 staat de gemeente garant voor 50% (€ 17.042)

Het totale bedrag aan garantstellingen van de gemeente Rheden bedraagt: € 584.086

Waarborgfonds Sociale Woningbouw
De gemeente Rheden neemt deel in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en staat in dit kader, middels een achtervangovereenkomst, garant voor leningen die zijn verstrekt aan woning-corporaties. Het garant staan middels achtervangovereenkomst houdt in, dat in eerste instantie het WSW wordt aangesproken indien de geldnemer niet aan zijn verplichtingen voldoet. Pas als het risicovermogen van het WSW onder een bepaald minimum komt, worden de deelnemende gemeenten verplicht om een renteloze lening te verstrekken. De gemeente loopt dus eigenlijk alleen een renterisico. Gezien de vermogenspositie van het WSW, de goede controle en toetsing door dit fonds en de spreiding van het risico over de deelnemende gemeenten is dit als een laag risico te kwalificeren. Hier komt bij dat het WSW sinds de oprichting in 1983 nog nooit is aangesproken op haar borgstelling.
Sinds 1 augustus 2021 gelden nieuwe achtervangovereenkomsten. De wijzigingen die zijn doorgevoerd in de nieuwe overeenkomsten leiden tot een andere toerekening van de achtervangpositie aan gemeenten. Per 31-12-2023 staat de gemeente Rheden garant voor een bedrag van € 206.336.000,=. Zie voor een nadere toelichting "Overzicht achtervangpositie WSW per ultimo december 2023".

Overige niet in de balans opgenomen rechten en plichten

Europese aanbestedingen
Onderstaande Europese aanbestedingen zijn (deels) uitgevoerd in 2023 waar mogelijk financiële verplichtingen mee zijn gemoeid:

- Trapliften
- Accountant
- Ondersteuning onderhoud openbare ruimte
- Preventief en correctief installatieonderhoud
- Preventief en correctief bouwkundig onderhoud
- Ophalen en afvoeren groenafval 2023-2027
- Reconstructie Oranjebuurt Dieren

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

- Raamovereenkomst maaien gazons

Er is in 2023 m.b.t. inkoop & aanbestedingen sprake van een geconstateerde onrechtmatigheid ter hoogte van € 2.297 duizend als gevolg van het niet voldoen aan de Europese aanbestedingsregels. Meer hierover leest u in de paragraaf "Rechtmatigheidsverantwoording College" en in de paragraaf bedrijfsvoering.

Stimuleringsfondsen
Sinds 1997 neemt de gemeente Rheden deel aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN). Via de SVN zijn of worden stimuleringsleningen verstrekt voor de volgende regelingen:

- startersleningen
- duurzaamheidsleningen
- blijversleningen
- stimuleringslening consumptief
- stimuleringslening hypothecair
- stimuleringslening zakelijk
- verzilverlening

Het totaalsaldo uitstaande (bovengenoemde) leningen bedraagt afgerond € 2,3 miljoen.
De middelen om lening te verstrekken zijn door de gemeente gestort bij de SVN en maken onderdeel uit van de financiële vaste activa.

Eigen risico WIA
De gemeente is eigen risicodrager met betrekking tot de WIA. Op het moment van opstellen van de jaarrekening 2023 krijgen 2 medewerk(st)ers in dit kader een uitkering. Toekomstige verplichtingen komen ten laste van het rekeningresultaat van het jaar waarin de verplichting ontstaat.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Overzicht achtervangpositie WSW per ultimo december 2023 (bedragen x € 1.000)

Gemeente Rheden Corporatie (NVR nr.)	A Schuld toerekenbaar aan Gemeente Rheden	B Totaal nominaal geborgd schuldrestant van de corporatie	C A/B in (%)	D Marktwaarde van DAEB bezit in gemeente Rheden	E Totale marktwaarde van DAEB-bezit	F D/E (in %)	G Toename (+) cq. Afname (-) achtervangpositie indien alle leningen onder regime > 1-8-2021 vallen (F x B-A)
De woonplaats (4550)	€ 549	€ 892.513	0,1%	€ 6.934	€ 2.333.294	0,3%	€ 2.103
Stichting Habion (3182)	€ 11.273	€ 414.749	2,7%	€ 20.454	€ 1.167.744	1,8%	-€ 4.008
Stichting Mooiland (14427)	€ 26	€ 858.361	0,0%	€ 2.041	€ 3.610.045	0,1%	€ 459
Stichting Portaal (15807)	€ 250	€ 2.187.737	0,0%	€ 6.154	€ 9.206.847	0,1%	€ 1.212
Stichting Vivare (4491)	€ 192.569	€ 600.317	32,1%	€ 888.491	€ 3.736.131	23,8%	-€ 49.807
Woningstichting veluwonen (3370)	€ 1.669	€ 110.087	1,5%	€ 10.099	€ 581.098	1,7%	€ 244
Totaal van alle corporaties in gemeente Rheden	**€ 206.336**	**€ 5.063.764**	**4,1%**	**€ 934.173**	**€ 20.635.159**	**4,5%**	**-€ 49.797**
Totaal van alle corporaties in nederland		**€ 90.653.349**			**€ 361.828.484**		

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Gebeurtenissen na balansdatum

Niet van toepassing.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Taakvelden - Realisatie

Programma / taakvelden	Begroting Lasten	Begroting Baten	Realisatie Lasten	Realisatie Baten
P1 Samenleving				
0.10 Mutaties reserves	0	2.091.448	82.806	2.378.243
4.2 Onderwijshuisvesting	2.533.005	474.848	2.701.247	479.546
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.804.469	940.089	3.078.140	1.011.780
5.1 Sportbeleid en activering	471.840	10.018	574.068	509.690
5.2 Sportaccommodaties	4.000.001	1.412.351	4.780.426	1.605.175
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	692.284	0	887.336	100.000
5.6 Media	887.157	0	901.367	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.864.990	233.500	9.689.228	7.452.334
6.2 Wijkteams	605.824	0	576.618	64.995
6.3 Inkomensregelingen	22.503.552	16.437.452	23.845.800	18.303.753
6.4 Begeleide participatie	11.267.372	707.750	10.470.302	582.408
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.609.279	553.700	2.413.800	520.126
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	15.577.420	296.000	15.030.766	539.607
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	16.809.561	755.000	16.991.278	183.705
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	933.196	0	886.205	0
7.1 Volksgezondheid	2.681.736	1.008.000	2.049.479	176.020
P1 Samenleving	**88.241.686**	**24.920.156**	**94.958.866**	**33.907.381**
P2 Leefomgeving				
0.10 Mutaties reserves	810.000	875.384	981.201	1.132.087
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.101.210	462.773	888.192	621.368
2.1 Verkeer en vervoer	5.736.591	340.000	6.303.674	499.719
2.2 Parkeren	106.056	25.000	248.419	16.521
2.5 Openbaar vervoer	124.818	97.465	211.604	165.085
3.1 Economische ontwikkeling	395.242	101.000	418.925	102.100
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	9.118	9.118	6.930	9.202
3.4 Economische promotie	376.403	339.912	325.010	532.699
5.5 Cultureel erfgoed	535.396	45.128	555.886	37.445
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.856.109	350.497	3.569.478	171.316
7.2 Riolering	3.222.899	4.927.500	3.099.818	4.812.178
7.3 Afval	4.583.108	5.588.412	4.167.981	5.343.271
7.4 Milieubeheer	2.971.165	845.000	3.003.605	886.886
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	578.947	805.628	773.983	773.983
8.1 Ruimtelijke ordening	2.553.073	10.000	2.578.727	51.610
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.813.172	129.220	6.670.933	3.770.305
8.3 Wonen en bouwen	2.470.860	457.000	2.788.101	751.231
P2 Leefomgeving	**32.244.167**	**15.409.037**	**36.592.469**	**19.677.007**
P3 Bestuur en organisatie				
0.10 Mutaties reserves	1.938.482	4.437.549	2.226.558	4.797.619
0.1 Bestuur	2.869.519	0	2.819.902	84.505
0.2 Burgerzaken	1.790.308	585.000	1.853.697	586.361
0.4 Overhead	20.342.837	22.500	23.323.833	852.436
0.5 Treasury	185.644	718.853	346.906	1.497.201
0.61 OZB woningen	730.000	7.399.738	724.857	7.168.013
0.62 OZB niet-woningen	0	2.549.070	0	2.665.104
0.63 Parkeerbelasting	0	3.500	0	3.660
0.64 Belastingen overig	0	85.011	0	145.029
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	94.869.295	3.886.373	99.016.799
0.8 Overige baten en lasten	1.690.364	0	1.282.819	0
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	-4.944	0

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.943.328	5.500	3.008.730	11.350
1.2 Openbare orde en veiligheid	941.361	20.500	1.455.639	514.141
P3 Bestuur en organisatie	**33.431.843**	**110.696.516**	**40.924.370**	**117.342.219**
Eindtotaal	**153.917.696**	**151.025.709**	**172.475.705**	**170.926.608**
Resultaat		**-2.891.987**		**-1.549.098**

CBS-indeling 2023-2024

Met ingang van het boekjaar 2023 zijn op basis van de 'Regeling vaststelling taakvelden en verstrekking informatie voor derden' de taakvelden 6.71 (Maatwerkdienstverlening 18+), 6.72 (Maatwerkdienstverlening 18-) en 6.82 (Geëscaleerde zorg 18-) uitgesplitst. Deze verbijzondering is weergegeven in onderstaande tabel.

	Begroting		Realisatie	
Programma / taakvelden	Lasten	Baten	Lasten	Baten
P1 Samenleving				
0.10 Mutaties reserves	0	2.091.448	82.806	2.378.243
4.2 Onderwijshuisvesting	2.533.005	474.848	2.701.247	479.546
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.804.469	940.089	3.078.140	1.011.780
5.1 Sportbeleid en activering	471.840	10.018	574.068	509.690
5.2 Sportaccommodaties	4.000.001	1.412.351	4.780.426	1.605.175
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	692.284	0	887.336	100.000
5.6 Media	887.157	0	901.367	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.864.990	233.500	9.689.228	7.452.334
6.2 Wijkteams	605.824	0	576.618	64.995
6.3 Inkomensregelingen	22.503.552	16.437.452	23.845.800	18.303.753
6.4 Begeleide participatie	11.267.372	707.750	10.470.302	582.408
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.609.279	553.700	2.413.800	520.126
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	7.128.346	0	6.693.815	0
6.71b Begeleiding (WMO)	6.434.795	5.000	6.508.441	0
6.71c Dagbesteding (WMO)	2.014.279	0	839.836	0
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	1.224.695	226.347
6.72a Jeugdhulp begeleiding	3.469.320	22.000	3.670.443	183.705
6.72b Jeugdhulp behandeling	3.099.573	0	3.631.854	0
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	652.542	0	390.606	0
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0	0
6.73a Pleegzorg	652.542	0	860.886	0
6.73b Gezinsgericht	489.406	0	1.844.755	0
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	4.404.657	0	3.764.109	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	2.936.438	0	2.213.706	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	163.135	0	491.935	0
6.74c Gesloten plaatsing	0	0	122.984	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	0	291.000	-236.022	313.260
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0
6.82a Jeugdbescherming	1.712.009	733.000	770.998	0
6.82b Jeugdreclassering	163.135	0	115.207	0
7.1 Volksgezondheid	2.681.736	1.008.000	2.049.479	176.020
P1 Samenleving	**88.241.686**	**24.920.156**	**94.958.866**	**33.907.381**
P2 Leefomgeving				
0.10 Mutaties reserves	810.000	875.384	981.201	1.132.087
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.101.210	462.773	888.192	621.368
2.1 Verkeer en vervoer	5.736.591	340.000	6.303.674	499.719

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

2.2 Parkeren	106.056	25.000	248.419	16.521
2.5 Openbaar vervoer	124.818	97.465	211.604	165.085
3.1 Economische ontwikkeling	395.242	101.000	418.925	102.100
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	9.118	9.118	6.930	9.202
3.4 Economische promotie	376.403	339.912	325.010	532.699
5.5 Cultureel erfgoed	535.396	45.128	555.886	37.445
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.856.109	350.497	3.569.478	171.316
7.2 Riolering	3.222.899	4.927.500	3.099.818	4.812.178
7.3 Afval	4.583.108	5.588.412	4.167.981	5.343.271
7.4 Milieubeheer	2.971.165	815.000	3.003.605	886.886
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	578.947	805.628	773.983	773.983
8.1 Ruimtelijke ordening	2.553.073	10.000	2.578.727	51.610
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.813.172	129.220	6.670.933	3.770.305
8.3 Wonen en bouwen	2.470.860	457.000	2.788.101	751.231
P2 Leefomgeving	**32.244.167**	**15.409.037**	**36.592.469**	**19.677.007**
P3 Bestuur en organisatie				
0.10 Mutaties reserves	1.938.482	4.437.549	2.226.558	4.797.619
0.1 Bestuur	2.869.519	0	2.819.902	84.505
0.2 Burgerzaken	1.790.308	585.000	1.853.697	586.361
0.4 Overhead	20.342.837	22.500	23.323.833	852.436
0.5 Treasury	185.644	718.853	346.906	1.497.201
0.61 OZB woningen	730.000	7.399.738	724.857	7.168.013
0.62 OZB niet-woningen	0	2.549.070	0	2.665.104
0.63 Parkeerbelasting	0	3.500	0	3.660
0.64 Belastingen overig	0	85.011	0	145.029
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	94.869.295	3.886.373	99.016.799
0.8 Overige baten en lasten	1.690.364	0	1.282.819	0
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	-4.944	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.943.328	5.500	3.008.730	11.350
1.2 Openbare orde en veiligheid	941.361	20.500	1.455.639	514.141
P3 Bestuur en organisatie	**33.431.843**	**110.696.516**	**40.924.370**	**117.342.219**
Eindtotaal	**153.917.696**	**151.025.709**	**172.475.705**	**170.926.608**
Resultaat		**-2.891.987**		**-1.549.098**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Rechtmatigheidsverantwoording

Algemene grondslagen voor de Rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
- Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader rechtmatigheid 2023 zoals op 28 maart 2023 door de raad is vastgesteld;
- Voor het begrotingscriterium geldt dat:
    - alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, behalve als er sprake is van direct gerelateerde inkomsten die de overschrijding compenseren, er sprake is van een open-einde regeling en/of de overschrijding is geautoriseerd door de raad door een vaststellingsbesluit (artikel 13 lid 4, a t/m d)
    - Voor onderschrijdingen van baten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de raad zijn gemeld en zijn toegelicht in het eerstvolgend P&C document (artikel 13 lid 4d).
    - Voor overschrijdingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet zijn toegelicht in het eerstvolgend P&C document (waaronder jaarstukken, artikel 13 lid 4d).
- Ten aanzien van het M&O criterium maakt de toetsing onderdeel uit van de reguliere 2e lijns en 3e lijns (verbijzonderde) interne controle. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening en controleprotocol. Dit betekent dat:
- Een verantwoordingsgrens van 3% (zijnde € 5.174.271) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
- Een rapporteringstolerantie van € 50.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 28 maart 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 5.174.271. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

Het totaal aan netto financiële rechtmatigheidsfouten bedraagt € 5.501 duizend (3,2%). De geconstateerde afwijkingen betreffen:

- De overschrijding lasten is € 2.660 duizend t.o.v. de begrote lasten (formele rechtmatigheidsfout).
- De onderschrijding baten is € 227 duizend t.o.v. de begrote baten (formele rechtmatigheidsfout
- De investeringsbudgetten (kredieten) worden met € 317 duizend overschreden.
- Fouten in het kader van de naleving van de Europese Aanbestedingsregels van cumulatief € 2.297 duizend.

In de paragraaf bedrijfsvoering heeft het college beschreven welke maatregelen zij onderneemt om de afwijking in de toekomst te voorkomen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

SISA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A16	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/01*	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: A16/02*	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoenngkosten *Aard controle R* *Indicator: A16/04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R* *Indicator: A16/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R* *Indicator: A16/06*
			€ 6.651.205	€ 0	€ 0	€ 1.934.936	€ 623.056	€ 79.418
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO *Aard controle R* *Indicator: A16/07*	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/08*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/10*		
			€ 0	€ 33.610	€ 9.322.425	€ 10.834.703		
FIN	B2	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*
			5	110	10	11	Ja	Ja
			Wijziging keuze per (2023/2024) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/10*		
			2023	Nee				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*
			€ 135.484	€ 135.826			€ 0	€ 0
			Reeks 2	**Reeks 2**	**Reeks 2**	**Reeks 2**	**Reeks 2**	**Reeks 2**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

			Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*
			€ 1.900	€ 41.800	€ 34.680	€ 28.148	€ 17.950	€ 17.950
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/24*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/25*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/26*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/27*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 190.014	
BZK	C9	**Specifieke uitkering woningbouwimpuls** **Tranche 1 t/m 5** Gemeenten	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/01*	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/02*	Afgesproken datum van start bouw van de eerste woning uit de projectaanvraag binnen 3 jaar na toekenning gehaald? (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: C9/03*	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/04*	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/05*	Aantal gerealiseerde woningen (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/06*
			1 Ijssel Distrct 2021 - 0000090055	Ja	Ja	0	0	0
			2					
			20					
			Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/07*	Uitvoering WBI-maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/08*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C9/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C9/10*	Opbrengsten (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C9/11*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C9/12*
			1 Ijssel District 2021 - 0000090055	Ja	€ 605.987	€ 1.157.618	€ 796.108	€ 796.108
			2					
			20					
			Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/13*	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/14*	Toelichting afwijking(en) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/15*	Eindverantwoording/ project afgerond (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/16*		
			1 Ijssel District 2021 - 0000090055	Ja		Nee		
			2					
			20					
BZK	C32	**Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen** Gemeenten	Beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/03*	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: C32/04*	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/06*
			1 SUVIS21-01140440	€ 225.512	€ 271.565	Ja		Nee
			2 SUVIS21-01138077	€ 0	€ 2.234	Ja		Nee
			100					
			Kopie Beschikkingsnummer/Naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/07*	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.) *Aard controle D2* *Indicator: C32/08*	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/09*			

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

			1 SUVIS21-01140440	Nee	Werkzaamheden zijn in uitvoering. Wijzigingsverzoek met einddatum 31-08-2025 ingediend.					
			2 SUVIS21-01138077	Nee	Tot op heden [illegible] een advies opdracht van onze installateur van Dorp en zijn de Airteg Co2 meters geïnstalleerd.Het doel is om Suvis in 2024 te combineren met een groot onderhoudsprojectHet streven is om het Suvis project in 2024 afgerond te hebben.					
			100							
BZK	C55	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/06*
			147	€ 18 453	€ 21.196	7	€ 869	€ 937		
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/09*					
			257	€ 299.261	€ 421.238					
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/10*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/11*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/12*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/13*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/14*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/15*	
			653	525	0	123	907	0		
BZK	C62	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/02*						
			€ 0	Nee						
BZK	C92	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C92/01*	Bedrag doorgeschoven naar t+1 *Aard controle R* *Indicator: C92/02*	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de informatiepunten in de gemeente behandeld is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	Aantal gebruikte leermiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*			
			€ 35 371	€ 7 750	2	126	54			

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

BZK	C94	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C94/02*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...] *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/03*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] ,eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300 *Aard controle R* *Indicator: C94/04*	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en *Aard controle R* *Indicator: C94/05*	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen *Aard controle R* *Indicator: C94/06*
			1 23-03589562	€ 387.137	2	0	0	€ 0
			2					
			100					
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling *Aard controle R* *Indicator: C94/07*	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b *Aard controle R* *Indicator: C94/08*	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen *Aard controle R* *Indicator: C94/09*	Eindverantwoording (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/10*		
			1 € 2.934	€ 2.934	€ 2.934	Nee		
			2					
			100					
BZK	C97	**Regeling huisvesting grote gezinnen vergunninghouders 2023**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C97/01*	Besteding per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C97/02*	Cumulatieve besteding per project (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C97/03*	Project is volgens aanvraag, artikel 2, lid 1 uitgevoerd (Ja/Nee) Indicator 05 verplicht als hier 'Nee' wordt ingevuld *Aard controle D1* *Indicator: C97/04*	Eventuele toelichting op niet volgens aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 04 'Nee' is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C97/05*	Plaatsingeenheidsnummer van het grote gezin dat in het object is gehuisvest *Aard controle D2* *Indicator: C97/06*
			1 HGGV23-03612128	€ 0	€ 0	Ja		2910970925
			2 HGGV23-03614855	€ 0	€ 0	Ja		2908954205
			10					
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C97/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C97/08*				
			1 HGGV23-03612128	Nee				
			2 HGGV23-03614855	Nee				
			10					
OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor teerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/05*	
			€ 556.125	€ 293.510	€ 0	€ 0	€ 493.894	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen arnaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen arnaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/09*		
			1					

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

			2						
			100						
OCW	D14	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R* *Indicator: D14/02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/05*	
			€ 173.042	€ 0	€ 0	€ 0	€ 166.454	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/06*	Aan andere gemeentan (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/08*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/09*		
			1		050277 Gemeente Rozendaal	€ 69.88		
			2					
			10					
OCW	D19	**Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden**	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D19/01*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D19/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D19/03*			
			€ 17.108	€ 17.108	Ja			
IenW	E3	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen emaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicator: E3/04*	Correctie over besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/05*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/06*
			1 nvt	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2					
			100					
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/08*	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/09*	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/10*	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/12*
			1 nvt	€ 0	€ 0	€ 0		Nee
			2					
			100					
IenW	E44B	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen emaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikkingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

				Aard controle n.v.t. *Indicator: E44B/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/02*	*Aard controle R* *Indicator: E44B/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/04*	*Aard controle R* *Indicator: E44B/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*
			1	060202 Gemeente Arnhem	IENW/BSK-2022/51985	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2						
			20						
				Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/07*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*			
			1	060202 Gemeente Arnhem	IENW/BSK-2022/51985	Nee			
			2						
			20						
				Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/10*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/11*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/12*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/13*		
			1	060202 Gemeente Arnhem	IENW/BSK-2022/51985	Ontstenen, vergroenen en infiltreren	Nee		
			2						
			20						
IenW	E84	**Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023** Provincies en Gemeenten		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/02*	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/04*		
				€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
				Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/08*		
			1	330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/h	aantal in Stuks	Nee	0	Project buurt noord is aanbesteed. Uitvoering volgens huidige planning in 2024.		
			2	331 Drempel	aantal in Stuks	Nee	0			
			3	332 Wegversmalling	aantal in Stuks	Nee	0	Projectstart-up buurt zuid is geweest. Project wordt verder voorbereid in 2024/2025.		
			4	346 Voetgangersoversteekplaats (VOP) in gebiedsontsluitingsweg 50 km/h	aantal in Stuks	Nee	0	Project wordt verder voorbereid in 2025-2026		
			50						
EZK	F28	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**		Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/01*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/02*	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R* *Indicator: F28/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/04*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R* *Indicator: F28/05*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/06*
				€ 201 924	€ 645 738	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/07*					
				Nee					
SZW	G2	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R*

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

			Indicator: G2/01	*Indicator: G2/02*	*Indicator: G2/03*	*Indicator: G2/04*	*Indicator: G2/05*	*Indicator: G2/06*
			€ 14.116.027	€ 270.481	€ 472.017	€ 1.935	€ 106.944	€ 0
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) **(Bbz 2004)** *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) **(Bbz 2004)** *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars **(WWIK)** *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet **(PW)** *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet **(PW)** *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet **(PW)** *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
			€ 234.033	€ 95.792	€ 0	€ 953.260	€ 0	€ 737
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet **(PW)** *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*				
			€ 0	Ja				
SZW	G3	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 0	€ 6.133	€ 10.403	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	G4	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
		1	Tozo 1 (1 mei tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 4.086	€ 38.108	€ 1.602
		2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 500	€ 23.349	€ 622
		3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 2.503	€ 11.750	€ 345
		4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 463	€ 21
		5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 7.189	€ 73.670	€ 2.590
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6 Totaal	0	0	N.v.t.		
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtscheiden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Levensonderhoud- Mutsties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtscheiden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/19*		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			6 Totaal	0	0	0		
SZW	G10	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/01*	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03*			
			€ 173.544	€ 0	Ja			
SZW	G12	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023**	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtscheiden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtscheiden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente			

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Aard controle R Indicator: G12/01	Aard controle R Indicator: G12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G12/03			
				€ 0	€ 0	Ja			
SZW	G13	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Besteedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente Aard controle R Indicator: G13/01	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G13/02	Besteedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente Aard controle R Indicator: G13/03	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G13/04	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
				€ 39.221	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	H4	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten		Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) Aard controle R Indicator: H4/01	Totale werkelijke berekende subsidie Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02				
				€ 210.433	€ 445.445				
				Activiteiten Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) Aard controle R Indicator: H4/04	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken** Aard controle R Indicator: H4/05	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken** Aard controle R Indicator: H4/06	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten** Aard controle R Indicator: H4/07	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08
			1	Onroerende en roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering	€ 445.445	€ 0	€ 338.281	€ 107.164	
			2						
			100						
VWS	H8	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**		Beschikkingsnummer Aard controle n.v.t Indicator: H8/01	Totaal bedrag volgens beschikking Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** Aard controle R Indicator: H8/03	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** Aard controle R Indicator: H8/04	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06
			1	1042452	€ 31.483	€ 0	€ 31.483	€ 16.787	€ 216.253
			2						
			3						
			4						
				Kopie beschikkingsnummer Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08				
			1	1042452	Ja				
			2						
			3						
			4						
VWS	H12	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**		Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: H12/01	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: H12/02	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03	Eindverantwoording? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04		
				€ 34.375	€ 93.635	Ja	Ja		
VWS	H21	**Specifieke uitkering cliëntondersteuning**		Gerealiseerde activiteit inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee)	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

			Aard controle n.v.t. Indicator: H21/01	*Aard controle n.v.t. Indicator: H21/02*	*Aard controle R Indicator: H21/03*	*Aard controle R Indicator: H21/04*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H21/05*		
			Ja		€ 13.950	€ 31.500	Nee		
VWS	H30	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026**		Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?
				Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	*Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02*	*Aard controle R Indicator: H30/03*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06*
			1	Lokaal Sportakkoord	€ 35.325	€ 33.022	€ 2.303	€ 33.022	Ja
			2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 243.201	€ 196.269	€ 46.932	€ 196.269	Ja
			3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 54.347	€ 48.097	€ 6.250	€ 48.097	Ja
			4	Kansrijke Start	€ 40.760	€ 40.760	€ 0	€ 40.760	Ja
			5	Mentale Gezondheid	€ 19.021	€ 15.217	€ 3.804	€ 15.217	Ja
			6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 47.553	€ 40.388	€ 7.166	€ 40.388	Ja
			7	Valpreventie	€ 139.943	€ 104.912	€ 27.989	€ 104.912	Ja
			8	Leefomgeving	€ 27.173	€ 27.173	€ 0	€ 27.173	Ja
			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 6.793	€ 6.793	€ 0	€ 6.793	Ja
			10	Versterken sociale basis	€ 99.183	€ 78.437	€ 19.837	€ 78.437	Ja
			11	Mantelzorg	€ 27.173	€ 34.173	€ 0	€ 34.173	Ja
			12	Eén tegen eenzaamheid	€ 27.173	€ 20.500	€ 6.673	€ 20.500	Ja
			13	Welzijn op recept	€ 14.945	€ 11.956	€ 0	€ 11.956	Ja
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 6.793	€ 6.793	€ 0	€ 6.793	Ja
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 24.184	€ 0	€ 4.837	€ 0	Ja
				Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?				
				Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07	*Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08*				
			1	Lokaal Sportakkoord	Ja				
			2	Brede regeling combinatiefuncties	Ja				
			3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	Ja				
			4	Kansrijke Start	Ja				
			5	Mentale Gezondheid	Ja				
			6	Aanpak overgewicht en obesitas	Ja				
			7	Valpreventie	Ja				
			8	Leefomgeving	Ja				
			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	Ja				
			10	Versterken sociale basis	Ja				
			11	Mantelzorg	Ja				
			12	Eén tegen eenzaamheid	Ja				
			13	Welzijn op recept	Ja				
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	Ja				
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	Ja				
				Eindverantwoording (Ja/Nee)					
				Aard controle n.v.t. Indicator: H30/09					
				Nee					
VWS	H31	**Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen**		Beschikkingsnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting	
				Aard controle n.v.t. Indicator: H31/01	*Aard controle n.v.t. Indicator: H31/02*	*Aard controle R Indicator: H31/03*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H31/04*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H31/05*	
				SPUKNEAS230122	€ 79.522	€ 79.522	Ja		

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

VWS	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/01*	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/03*			
			MEOZ23012	€ 223.059	€ 175.113			
				Naam zwembad *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/04*	Totale verlening per zwembad (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/05*	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H32/06*	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: H32/07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/08*
			1	*Bijzonbad*	€ 150.868	€ 99.870	Nee	
			2	*Openluchtzwembad de Hangmat*	€ 72.185	€ 75.243	Nee	
			20					
VWS	H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SISa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35B/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H35B/02*				
			060202 Gemeente Arnhem	€ 420.154				

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 4 juli 2024:

Bijlagen

Kerngegevens

Kerngegevens			
Categorie	**Aspect**	**31-12-2022**	**31-12-2023**
Sociale structuur			
Inwoners	0-4 jaar	1.738	1.735
	5-19 jaar	6.512	6.437
	20-64 jaar	23.623	23.697
	> 65 jaar	11.714	11.778
	Totaal	43.587	43.647
Uitkeringsgerechtigden	WWB < 65 jaar	847	820
	IOAW	34	26
	IOAZ	4	6
	Bbz	6	10
Fysieke structuur			
Oppervlakte	Land (in ha)	8.167	8.157
	Binnenwater (in ha)	268	277
	Openbaar groen (in ha)	159,5	157
	Wegen: asfalt (in m)	1.130.018	1.156.037
	Elementen (in m)	1.354.545	1.424.371
Lengte	Riolering (in km)	244	244
Aantal	Woningen	21.327	21.310
	Lantaarnpalen	7.103	7.051
	Bomen	13.981	14.515
	Speelplaatsen	96	95
	Speeltoestellen	435	482
Voorzieningen: aantallen op teldatum 1-10-2023			
Openbaar basisonderwijs	Aantal scholen	10	9
	Aantal leerlingen	1.496	1.505
Bijzonder basisonderwijs	Aantal scholen	10	10
	Aantal leerlingen	1.610	1.553
Voortgezet onderwijs	Aantal scholen	3	3
	Aantal leerlingen	2.482	2.438

Sustainable Development Goals (SDG)

Deze bijlage bevat een beschrijving van de zogenaamde SDG als onderdeel van de Global Goals waaraan de verschillende thema's in de begroting bijdragen.

	Global Goal (sub)doelen
1.1	Tegen 2030 extreme armoede uitroeien voor alle mensen wereldwijd, die met minder dan $1,25 per dag moeten rondkomen.
1.2	Tegen 2030 het aandeel mannen, vrouwen en kinderen van alle leeftijden die volgens de nationale definities in armoede leven in al haar dimensies, minstens tot de helft terugbrengen.
1.3	Nationaal toepasbare sociale beschermingssystemen en maatregelen implementeren voor iedereen, met inbegrip van sociale beschermingsvloeren, en tegen 2030 een aanzienlijke dekkingsgraad realiseren van de armen en de kwetsbaren.
1.4	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle mannen en vrouwen, in het bijzonder de armen en de kwetsbaren, gelijke rechten hebben op economische middelen, alsook toegang tot basisdiensten, eigenaarschap en controle over land en andere vormen van eigendom, nalatenschap, natuurlijke hulpbronnen, gepaste nieuwe technologie en financiële diensten, met inbegrip van microfinanciering.
1.5	Tegen 2030 de weerbaarheid opbouwen van de armen en van zij die zich in kwetsbare situaties bevinden en hun blootstelling aan en kwetsbaarheid voor met klimaat-gerelateerde extreme gebeurtenissen en andere economische, sociale en ecologische schokken en rampen beperken.
1.a	Zorgen voor een aanzienlijke mobilisatie van middelen afkomstig uit verschillende bronnen, ook via versterkte ontwikkelingssamenwerking, om adequate en voorspelbare middelen te voorzien voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, om programma's en beleidslijnen te implementeren die een einde moeten maken aan armoede in al haar vormen.
1.b	Solide beleidskaders creëren op nationaal, regionaal en internationaal niveau, die zijn gebaseerd op ontwikkelingsstrategieën ten gunste van de armen en het genderbeleid, om de versnelde investering te ondersteunen in acties die gericht zijn op het uitroeien van de armoede.

	Global Goal (sub)doelen
2.1	Tegen 2030 een einde maken aan honger en voor iedereen, in het bijzonder de armen en de mensen die leven in kwetsbare situaties, met inbegrip van kinderen, toegang garanderen tot veilig, voedzaam en voldoende voedsel en dit het hele jaar lang.
2.2	Tegen 2030 een einde maken aan alle vormen van malnutritie, waarbij ook tegen 2025 voldaan moet kunnen worden aan de internationaal overeengekomen doelstellingen met betrekking tot groeiachterstand en ondergewicht bij kinderen onder de 5 jaar; en eveneens tegemoetkomen aan de voedingsbehoeften van adolescente meisjes, zwangere vrouwen, vrouwen die borstvoeding geven en oudere personen.
2.3	Tegen 2030 de landbouwproductiviteit en de inkomens verdubbelen voor kleinschalige voedselproducenten, in het bijzonder vrouwen, inheemse bevolkingen, familieboeren, veefokkers en vissers, onder meer door een veilige en

	gelijke toegang tot land, andere productieve hulpbronnen en inputs, kennis, financiële diensten, markten en opportuniteiten die toegevoegde waarde bieden en ook buiten de landbouw tewerkstelling genereren.
2.4	Tegen 2030 duurzame voedselproductiesystemen garanderen en veerkrachtige landbouwpraktijken implementeren die de productiviteit en de productie kunnen verhogen, die helpen bij het in stand houden van ecosystemen, die de aanpassingscapaciteit verhogen in de strijd tegen klimaatverandering, extreme weersomstandigheden, droogte, overstromingen en andere rampen en die op een progressieve manier de kwaliteit van het land en de bodem verbeteren.
2.5	Tegen 2020 de genetische diversiteit in stand houden van zaden, cultuurgewassen en gefokte en gedomesticeerde dieren en hun in het wild levende verwanten, ook aan de hand van zaad- en plantenbanken die op een degelijke manier beheerd en gediversifieerd worden op nationaal, regionaal en internationaal niveau; en de toegang bevorderen tot het eerlijk en billijk delen van voordelen afkomstig van het gebruik van genetische hulpbronnen en daaraan gekoppelde traditionele kennis, zoals internationaal overeengekomen.
2.a	Verhogen van de investeringen, door versterkte internationale samenwerking, in landelijke infrastructuur, landbouwkundig onderzoek en uitgebreide diensten, technologische ontwikkeling en genetische databanken voor planten en vee om de landbouwkundige productiecapaciteit in ontwikkelingslanden, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen, te versterken.
2.b	Corrigeren en voorkomen van handelsbeperkingen en scheefgegroeide situaties op de wereldlandbouwmarkten, door onder andere tegelijk alle vormen van landbouwexportsubsidies en alle exportmaatregelen met een gelijkaardig effect af te schaffen, in overeenstemming met het mandaat van de Ontwikkelingsronde in Doha.
2.c	Maatregelen aannemen die de correcte werking moeten garanderen van de voedselgrondstoffenmarkten en hun afgeleiden en een snelle toegang tot marktinformatie bevorderen, met inbegrip van informatie over voedselreserves, om de extreme volatiliteit van de voedselprijzen te helpen beperken.

	Global Goal (sub)doelen
3.1	Tegen 2030 de globale moedersterfte terugdringen tot minder dan 70 per 100.000 levendgeborenen.
3.2	Tegen 2030 een einde maken aan vermijdbare overlijdens van pasgeborenen en kinderen onder de 5 jaar, waarbij alle landen er moeten naar streven om het sterftecijfer van baby's minstens tot 12 per 1000 levendgeborenen te beperken alsook het sterftecijfer van kinderen jonger dan 5 jaar eveneens in te perken tot maximum 25 per 1000 levendgeborenen.
3.3	Tegen 2030 een einde maken aan epidemieën zoals aids, tuberculose, malaria en verwaarloosde tropische ziekten, alsook hepatitis, door water overgebrachte ziekten en andere overdraagbare ziekten bestrijden.
3.4	Tegen 2030 de vroegtijdige sterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten met een derde inperken via preventie en behandeling, en mentale gezondheid en welzijn bevorderen.
3.5	3.5 De preventie en behandeling versterken van misbruik van verslavende middelen, met inbegrip van drugsgebruik en het schadelijk gebruik van alcohol.
3.6	Tegen 2020 het aantal doden en gewonden in het verkeer wereldwijd halveren.
3.7	Tegen 2030 universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheidszorgdiensten garanderen, met inbegrip van diensten voor

	gezinsplanning, informatie en opvoeding, en voor de integratie van reproductieve gezondheid in nationale strategieën en programma's
3.8	Zorgen voor een universele ziekteverzekering, met inbegrip van de bescherming tegen financiële risico's, toegang tot kwaliteitsvolle essentiële gezondheidszorgdiensten en toegang tot de veilige, doeltreffende, kwaliteitsvolle en betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins voor iedereen
3.9	Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aantal sterfgevallen en ziekten verminderen als gevolg van gevaarlijke chemicaliën en de vervuiling en besmetting van lucht, water en bodem.
3.a	Waar nodig de implementatie van de kaderovereenkomst van de Wereldgezondheidsorganisatie over tabakscontrole versterken.
3.b	Het onderzoek en de ontwikkeling ondersteunen van vaccins en geneesmiddelen voor overdraagbare en niet-overdraagbare ziekten voor de overdraagbare en de niet-overdraagbare ziekten die in hoofdzaak ontwikkelingslanden treffen, toegang verschaffen tot betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins, volgens de richtlijnen van de Verklaring van Doha aangaande het TRIPS-akkoord en Volksgezondheid. De Verklaring bevestigt het recht van ontwikkelingslanden om ten volle gebruik te maken van de bepalingen van de Overeenkomst aangaande de Handelsaspecten van de Intellectuele Eigendom (TRAIPR) die ruimte laat voor de bescherming van de volksgezondheid; en, in het bijzonder, het verschaffen van toegang tot geneesmiddelen voor iedereen.
3.c	De financiering van de gezondheidszorg aanzienlijk opvoeren, net als de aanwerving, de ontwikkeling, de opleiding en het lange tijd in dienst houden van gezondheidswerkers in ontwikkelingslanden, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten.
3.d	De capaciteit van alle landen versterken, in het bijzonder die van de ontwikkelingslanden, met betrekking tot systemen voor vroegtijdige waarschuwing, risicovermindering en het beheer van nationale en globale gezondheidsrisico's.

	Global Goal (sub)doelen
4.1	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle meisjes en jongens op een vrije, billijke en kwalitatief hoogstaande manier lager en middelbaar onderwijs kunnen afwerken, wat moet kunnen leiden tot relevante en doeltreffende leerresultaten.
4.2	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle meisjes en jongens in hun vroege kindertijd toegang hebben tot een kwalitatieve ontwikkeling, zorg en opvoeding voorafgaand aan de lagere school zodat ze klaar zijn voor het basisonderwijs.
4.3	Tegen 2030 gelijke toegang garanderen voor alle vrouwen en mannen tot betaalbaar en kwaliteitsvol technisch, beroeps- en hoger onderwijs, met inbegrip van de universiteit.
4.4	Tegen 2030 het aantal jongeren en volwassenen met relevante vaardigheden, met inbegrip van technische en beroepsvaardigheden, voor tewerkstelling, degelijke jobs en ondernemerschap aanzienlijk opdrijven.
4.5	Tegen 2030 genderongelijkheden wegwerken in het onderwijs en zorgen voor gelijke toegang tot alle niveaus inzake onderwijs en beroepsopleiding voor de kwetsbaren, met inbegrip van mensen met een handicap, inheemse bevolkingen en kinderen in kwetsbare situaties.
4.6	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle jongeren en een groot aantal volwassenen, zowel mannen als vrouwen, geletterd en rekenvaardig zijn.

4.7	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle leerlingen kennis en vaardigheden verwerven die nodig zijn om duurzame ontwikkeling te bevorderen, onder andere via vorming omtrent duurzame ontwikkeling en duurzame levenswijzen, mensenrechten, gendergelijkheid, de bevordering van een cultuur van vrede en geweldloosheid, wereldburgerschap en de waardering van culturele diversiteit en van de bijdrage van de cultuur tot de duurzame ontwikkeling.
4.a	Bouwen en verbeteren van onderwijsfaciliteiten die aandacht hebben voor kinderen, mensen met een beperking en gendergelijkheid en die een veilige, geweldloze, inclusieve en doeltreffende leeromgeving bieden voor iedereen.
4.b	Tegen 2020 het aantal studiebeurzen wereldwijd en substantieel verhogen dat beschikbaar is voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, de kleine eilandstaten en de Afrikaanse landen, voor toegang tot het hoger onderwijs, met inbegrip van beroepsopleiding en programma's omtrent informatie en communicatietechnologie, techniek, ingenieurswezen en wetenschappen, in ontwikkelde landen en andere ontwikkelingslanden.
4.c	Tegen 2030 op aanzienlijke wijze de toevloed verhogen van gekwalificeerde leraren, ook via internationale samenwerking voor lerarenopleidingen in ontwikkelingslanden, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten.

	Global Goal (sub)doelen
5.1	Een einde maken aan alle vormen van discriminatie jegens vrouwen en meisjes, overal.
5.2	Alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes in de openbare en de privésfeer uitroeien, ook inzake vrouwenhandel en seksuele en andere soorten uitbuiting.
5.3	Uit de wereld helpen van alle schadelijke praktijken, zoals kind-, vroege en gedwongen huwelijken en vrouwelijke genitale verminking.
5.4	Erkennen en naar waarde schatten van onbetaalde zorg en thuiswerk door het voorzien van openbare diensten, infrastructuur en een sociaal beschermingsbeleid en door de bevordering van gedeelde verantwoordelijkheden binnen het gezin en de familie, zoals dat nationaal van toepassing is.
5.5	Verzekeren van de volledige en doeltreffende deelname van vrouwen en voor gelijke kansen inzake leiderschap op alle niveaus van de besluitvorming in het politieke, economische en openbare leven.
5.6	Verzekeren van universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheidszorg en reproductieve rechten zoals overeengekomen in het kader van het Actieprogramma van de Internationale Conferentie over Bevolking en Ontwikkeling en het Peking-Actieplatform en de slotdocumenten van hun desbetreffende conferenties.

	Global Goal (sub)doelen
6.1	Tegen 2030 komen tot een universele en gelijke toegang tot veilig en betaalbaar drinkwater voor iedereen.
6.2	Tegen 2030 komen tot toegang tot gepaste en degelijke sanitaire voorzieningen en hygiëne voor iedereen en een einde maken aan openbare ontlasting, waarbij speciale aandacht wordt besteed aan de behoeften van vrouwen en meisjes en mensen in kwetsbare situaties.
6.3	Tegen 2030 de waterkwaliteit verbeteren door verontreiniging te beperken, de lozing van gevaarlijke chemicaliën en materialen een halt toe te roepen en de uitstoot

	ervan tot een minimum te beperken waarbij ook het aandeel van onbehandeld afvalwater wordt gehalveerd en recyclage en veilige hergebruik wereldwijd aanzienlijk worden verhoogd.
6.4	Tegen 2030 in aanzienlijke mate de efficiëntie van het watergebruik verhogen in alle sectoren en het duurzaam winnen en verschaffen van zoetwater garanderen om een antwoord te bieden op de waterschaarste en om het aantal mensen dat af te rekenen heeft met waterschaarste, aanzienlijk te verminderen.
6.5	Tegen 2030 het geïntegreerde beheer van de waterhulpbronnen implementeren op alle niveaus, ook via gerichte grensoverschrijdende samenwerking.
6.6	Tegen 2020 de op water gebaseerde ecosystemen beschermen en herstellen, met inbegrip van bergen, bossen, moerassen, rivieren, grondwaterlagen en meren.
6.a	Tegen 2030 de internationale samenwerking en de capaciteitsopbouwende ondersteuning uitbreiden voor de ontwikkelingslanden voor activiteiten die betrekking hebben op water en sanitaire voorzieningen en programma's, met inbegrip van technologieën voor waterwinning, ontzilting, waterefficiëntie, afvalwaterzuivering, recyclage en hergebruik.
6.b	De deelname versterken en ondersteunen van plaatselijke gemeenschappen bij de verbetering van het waterbeheer en van de sanitaire voorzieningen.

	Global Goal (sub)doelen
7.1	Tegen 2030 universele toegang tot betaalbare, betrouwbare en moderne energie-diensten garanderen.
7.2	Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aandeel hernieuwbare energie in de globale energiemix verhogen.
7.3	Tegen 2030 de globale snelheid van verbetering in energie-efficiëntie verdubbelen.
7.a	Tegen 2030 de internationale samenwerking verhogen om toegang te vergemakkelijken tot onderzoek en technologie inzake schone energie, met inbegrip van de hernieuwbare energie, de energiedoeltreffendheid en de geavanceerde en schonere fossiele brandstoffentechnologie, en de investering promoten in energie-infrastructuur en schone energietechnologie.
7.b	7.b Tegen 2030 de infrastructuur uitbreiden en de technologie upgraden om moderne en duurzame energiediensten te kunnen aanbieden aan alle ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, de kleine eilandstaten en door land ingesloten ontwikkelingslanden, in overeenstemming met hun respectieve steunprogramma's.

	Global Goal (sub)doelen
8.1	De economische groei per capita in stand houden in overeenstemming met de nationale omstandigheden en, in het bijzonder, minstens 7% aangroei van het bruto binnenlands product per jaar in de minst ontwikkelde landen.
8.2	Tot meer economische productiviteit komen door diversificatie, technologische modernisatie en innovatie, ook door de klemtoon te leggen op sectoren met hoge toegevoegde waarde en arbeidsintensieve sectoren.
8.3	Bevorderen van op ontwikkeling toegespitste beleidslijnen die productieve activiteiten ondersteunen, alsook de creatie van waardige jobs, ondernemerschap, creativiteit en innovatie, en de formalisering en de groei aanmoedigen van micro-, kleine en middelgrote ondernemingen, ook via toegang tot financiële diensten.

8.4	Tegen 2030 geleidelijk aan de wereldwijde efficiëntie, productie en consumptie van hulpbronnen verbeteren en streven naar de ontkoppeling van economische groei en achteruitgang van het milieu, volgens het 10-jarig Programmakader voor Duurzame Consumptie en Productie, waarbij de ontwikkelde landen de leiding nemen.
8.5	Tegen 2030 komen tot een volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor alle vrouwen en mannen, ook voor jonge mensen en personen met een handicap, alsook een gelijk loon voor werk van gelijke waarde.
8.6	Tegen 2020 het aandeel aanzienlijk terugschroeven van jongeren die niet aan het werk zijn, geen onderwijs volgen en niet met een opleiding bezig zijn.
8.7	Onmiddellijke en effectieve maatregelen nemen om gedwongen arbeid uit de wereld te helpen, een einde te maken aan moderne slavernij en mensensmokkel en het verbod en de afschaffing van de ergste vormen van kinderarbeid veiligstellen, met inbegrip van het rekruteren en inzetten van kindsoldaten, en tegen 2025 een einde stellen aan kinderarbeid in al haar vormen.
8.8	De arbeidsrechten beschermen en veilige en gezonde werkomgevingen bevorderen voor alle werknemers, met inbegrip van migrantenarbeiders, in het bijzonder vrouwelijke migranten, en zij die zich in precaire werkomstandigheden bevinden.
8.9	Tegen 2030 beleidslijnen uitwerken en implementeren ter ondersteuning van het duurzaam toerisme dat jobs creëert en plaatselijke cultuur en producten bevordert.
8.10	Versterken van de mogelijkheden van de plaatselijke financiële instellingen om toegang tot het bankwezen, de verzekeringen en financiële diensten voor allen aan te moedigen.
8.a	Verhogen van de Aid for Trade voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, ook via het verbeterde geïntegreerde kader voor handelsgerelateerde bijstand aan de minst ontwikkelde landen.
8.b	Tegen 2020 een globale strategie voor jongerentewerkstelling ontwikkelen en die operationeel maken en het Globale Jobspact van de Internationale Arbeidsorganisatie implementeren.

	Global Goal (sub)doelen
9.1	Ontwikkelen van kwalitatieve, betrouwbare, duurzame en veerkrachtige infrastructuur, met inbegrip van regionale en grensoverschrijdende infrastructuur, ter ondersteuning van de economische ontwikkeling en het menselijk welzijn, met klemtoon op een betaalbare en billijke toegang voor iedereen.
9.2	Bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisering en, tegen 2030, het aandeel in de werkgelegenheid en het bruto binnenlands product van de industrie aanzienlijk doen toenemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden, en dat aandeel verdubbelen in de minst ontwikkelde landen.
9.3	De toegang vergroten van kleinschalige industriële en andere ondernemingen, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden, tot financiële diensten, inclusief betaalbare kredietverlening, alsook hun integratie in waarde-ketens en markten.
9.4	Tegen 2030 de infrastructuur moderniseren en industrieën aanpassen om hen duurzaam te maken, waarbij de focus ligt op een grotere doeltreffendheid bij het gebruik van hulpbronnen en van schonere en milieuvriendelijke technologieën en industriële processen, waarbij alle landen de nodige actie ondernemen volgens hun eigen respectieve mogelijkheden.
9.5	Verbeteren van het wetenschappelijk onderzoek, moderniseren van de technologische capaciteiten van industriesectoren in alle landen, in het bijzonder in ontwikkelingslanden, waarbij ook tegen 2030 innovatie wordt aangemoedigd en op aanzienlijke wijze het aantal onderzoeks- en ontwikkelingswerkers per miljoen inwoners wordt verhoogd en waarbij ook meer wordt uitgegeven aan publiek en privaat onderzoek en ontwikkeling.

9.a	De duurzame en veerkrachtige ontwikkeling van infrastructuur mogelijk maken in ontwikkelingslanden aan de hand van extra financiële, technologische en technische steun aan Afrikaanse landen, de minst ontwikkelde landen, de door land ingesloten ontwikkelingslanden en de kleine eilandstaten.
9.b	Ondersteunen van de binnenlandse technologische ontwikkeling, onderzoek en innovatie in ontwikkelingslanden, ook door een gunstig beleidsklimaat te garanderen voor, onder andere, industriële diversificatie en waarde-toevoeging aan handelsproducten.
9.c	In aanzienlijke mate de toegang verhogen tot informatie- en communicatietechnologie en streven naar het verschaffen van universele en betaalbare toegang tot internet in de minst ontwikkelde landen tegen 2020.

	Global Goal (sub)doelen
10.1	Tegen 2030 geleidelijk tot een inkomenstoename van de onderste 40% van de bevolking komen tegen een ritme dat hoger ligt dan het nationale gemiddelde, en die toename ook in stand houden.
10.2	Tegen 2030 de sociale, economische en politieke inclusie van iedereen mogelijk maken en bevorderen, ongeacht leeftijd, geslacht, handicap, ras, etniciteit, herkomst, godsdienst of economische of andere status.
10.3	Gelijke kansen verzekeren en ongelijkheden wegwerken, ook door het afvoeren van discriminerende wetten, beleidslijnen en praktijken en door het bevorderen van de geschikte wetgeving, beleidslijnen en acties in dit opzicht.
10.4	Beleid voeren dat geleidelijk tot een grotere gelijkheid leidt, in het bijzonder inzake fiscaliteit, lonen en sociale bescherming.
10.5	De regulering en monitoring verbeteren van de globale financiële markten en instellingen en de implementatie versterken van dergelijke reguleringen.
10.6	Een verbeterde vertegenwoordiging verzekeren en een beter gehoor geven aan de ontwikkelingslanden bij de besluitvorming in mondiale, internationale economische en financiële instellingen om te komen tot meer doeltreffende, geloofwaardige, verantwoordelijke en legitieme instellingen.
10.7	Een ordelijke, veilige, regelmatige en verantwoordelijke migratie en mobiliteit van mensen mogelijk maken, ook via de implementatie van geplande en degelijk beheerde migratiebeleidslijnen.
10.a	Het beginsel implementeren van speciale en gedifferentieerde behandeling voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, in overeenstemming met de overeenkomsten van de Wereldhandelsorganisatie.
10.b	Officiële ontwikkelingsbijstand en financiële stromen aanmoedigen, met inbegrip van directe buitenlandse investeringen, voor staten waar de behoefte het grootst is, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen, de Afrikaanse landen, de kleine eilandstaten en de door land ingesloten ontwikkelingslanden, in overeenstemming met hun nationale plannen en programma's.
10.c	Tegen 2030 de transactiekosten van overschrijvingen van migranten reduceren tot minder dan 3% en transfer vanuit landen met kosten hoger dan 5% elimineren.

	Global Goal (sub)doelen
11.1	Tegen 2030 voor iedereen toegang voorzien tot adequate, veilige en betaalbare huisvesting en basisdiensten, en sloppenwijken verbeteren.

11.2	Tegen 2030 toegang bieden tot veilige, betaalbare, toegankelijke en duurzame vervoerssystemen voor iedereen, verbetering van de verkeersveiligheid, met name door uitbreiding van het openbaar vervoer, met speciale aandacht voor de behoeften van mensen in kwetsbare situaties, vrouwen, kinderen, personen met handicaps en ouderen
11.3	Tegen 2030 inclusieve en duurzame stadsontwikkeling en capaciteit opbouwen voor participatieve, geïntegreerde en duurzame planning en beheer van menselijke nederzettingen in alle landen.
11.4	De inspanningen verhogen om het culturele en natuurlijke erfgoed van de wereld te beschermen en veilig te stellen.
11.5	Tegen 2030 het aantal doden en getroffenen aanzienlijk verminderen en in aanzienlijke mate de rechtstreekse economische impact op het bruto binnenlands product terugschroeven dat veroorzaakt wordt door rampen, met inbegrip van rampen die met water verband houden, waarbij de klemtoon ligt op het beschermen van de armen en van mensen in kwetsbare situaties.
11.6	Tegen 2030 de nadelige milieu-impact van steden per capita reduceren, ook door bijzondere aandacht te besteden aan de luchtkwaliteit en aan het gemeentelijk en ander afvalbeheer.
11.7	Tegen 2030 universele toegang voorzien tot veilige, inclusieve en toegankelijke, groene en openbare ruimtes, in het bijzonder voor vrouwen en kinderen, ouderen en personen met een handicap.
11.a	Positieve economische, sociale en ecologische verbanden ondersteunen tussen stedelijke, voorstedelijke en landelijke gebieden door de nationale en regionale ontwikkelingsplanning te versterken.
11.b	Tegen 2020 het aantal steden en menselijke nederzettingen aanzienlijk verhogen die geïntegreerde beleidslijnen en plannen goedkeuren en implementeren inzake inclusie, doeltreffendheid van hulpbronnengebruik, mitigatie en adaptatie aan klimaatverandering, weerbaarheid tegen rampen, en in overeenstemming met het kader van Sendai voor rampen-risicovermindering 2015-2030 een holistisch ramprisicobeheer ontwikkelen en implementeren op alle niveaus.
11.c	De minst ontwikkelde landen steunen, ook via financiële en technische bijstand, in het opbouwen van duurzame en veerkrachtige gebouwen waarbij gebruik wordt gemaakt van lokale materialen.

	Global Goal (sub)doelen
12.1	Het 10-jarig Programmakader inzake Duurzame Consumptie- en Productiepatronen implementeren, waarbij alle landen actie ondernemen, en waarbij de ontwikkelde landen de leiding nemen, rekening houdend met de ontwikkeling en de mogelijkheden van de ontwikkelingslanden.
12.2	Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren.
12.3	Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst.
12.4	Tegen 2020 komen tot een vanuit milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken nationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken.
12.5	Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.

12.6	Bedrijven aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.
12.7	Duurzame praktijken bij overheidsopdrachten bevorderen in overeenstemming met nationale beleidslijnen en prioriteiten.
12.8	Tegen 2030 garanderen dat mensen overal beschikken over relevantie informatie over en zich bewust zijn van duurzame ontwikkeling en levensstijlen die in harmonie zijn met de natuur.
12.a	Ondersteunen van ontwikkelingslanden ter versterking van hun wetenschappelijke en technologische mogelijkheden om de richting uit te gaan van meer duurzame consumptie- en productiepatronen.
12.b	Ontwikkelen en implementeren van instrumenten om de impact te monitoren van duurzame ontwikkeling op duurzaam toerisme dat werkgelegenheid creëert en de plaatselijke cultuur en producten promoot.
12.c	Inefficiënte subsidies voor fossiele brandstoffen die afval producerende consumptie aanmoedigen rationaliseren, door storende marktinvloeden uit de wereld te helpen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden, ook door het belastingsysteem te herstructureren en deze schadelijke subsidies te laten uitdoven, waar deze bestaan, waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke noden en omstandigheden in de ontwikkelingslanden en waarbij de mogelijke negatieve invloeden worden geminimaliseerd op hun ontwikkeling op een manier die de armen en de getroffen gemeenschappen beschermt.

	Global Goal (sub)doelen
13.1	De veerkracht en het aanpassingsvermogen versterken van met klimaat in verband te brengen gevaren en natuurrampen in alle landen.
13.2	Maatregelen inzake klimaatverandering integreren in nationale beleidslijnen, strategieën en planning.
13.3	De opvoeding, bewustwording en de menselijke en institutionele capaciteit verbeteren met betrekking tot mitigatie, adaptatie, impactvermindering en vroegtijdige waarschuwing inzake klimaatverandering.
13.a	De verbintenis uitvoeren die door de ontwikkelde landen in het kader van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering genomen werd omtrent de doelstelling om tegen 2020 gezamenlijk jaarlijks $ 100 miljard bijeen te brengen uit allerlei bronnen, om tegemoet te komen aan de behoeften van de ontwikkelingslanden in de context van aanzienlijke mitigatieacties en van transparantie inzake implementatie, en om door deze kapitalisatie het Groene Klimaatfonds zo snel mogelijk volledig operationeel te maken.
13.b	Mechanismen promoten om de capaciteit te vergroten in het kader van doeltreffende aan klimaatverandering gekoppelde planning en beheer in de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten, waarbij ook wordt gefocust op vrouwen, jongeren en lokale en gemarginaliseerde gemeenschappen.

	Global Goal (sub)doelen
14.1	Tegen 2025 de vervuiling van de zee voorkomen en in aanzienlijke mate verminderen, in het bijzonder als gevolg van activiteiten op het land, met inbegrip van vervuiling door ronddrijvend afval en voedingsstoffen.

14.2	Tegen 2020 op een duurzame manier zee- en kustecosystemen beheren en beschermen om aanzienlijke negatieve gevolgen te vermijden, ook door het versterken van hun veerkracht, en actie ondernemen om deze te herstellen en om te komen tot gezonde en productieve oceanen.
14.3	De impact van de verzuring van de oceanen minimaliseren en aanpakken, ook via verhoogde wetenschappelijke samenwerking op alle niveaus.
14.4	Tegen 2020 op een doeltreffende manier de visvangst reguleren en een einde maken aan overbevissing, aan illegale, niet-aangegeven en ongereguleerde visserij en aan destructieve visserijpraktijken, en op wetenschap gebaseerde beheerplannen implementeren, om de visvoorraden zo snel mogelijk te herstellen, op zijn minst op niveaus die een maximale duurzame opbrengst kunnen garanderen zoals bepaald door hun biologische kenmerken.
14.5	Tegen 2020 minstens 10% van de kust- en zeegebieden behouden, in overeenstemming met het nationale en internationale recht en gebaseerd op de beste beschikbare wetenschappelijke informatie.
14.6	Tegen 2020 bepaalde vormen van visserijsubsidies afschaffen die bijdragen tot overcapaciteit en overbevissing, komaf maken met subsidies die bijdragen tot illegale, niet-aangegeven en ongereguleerde visserij en geen nieuwe vergelijkbare subsidies invoeren, erkennen dat een passende en doeltreffende speciale en gedifferentieerde behandeling van de ontwikkelingslanden en van de minst ontwikkelde landen integraal deel zou moeten uitmaken van de onderhandelingen inzake visserijsubsidies van de Wereldhandelsorganisatie.
14.7	Tegen 2030 de economische voordelen vergroten voor kleine eilandstaten en voor de minst ontwikkelde landen van het duurzaam gebruik van mariene rijkdommen, ook via het duurzaam beheer van visserij, aquacultuur en toerisme.
14.a	De wetenschappelijke kennis vergroten, onderzoekscapaciteit ontwikkelen en mariene technologie overdragen, waarbij rekening wordt gehouden met de criteria en richtlijnen van de Intergouvernementele Oceanografische Commissie inzake de overdracht van mariene technologie, om de gezondheid van de oceaan te verbeteren en de bijdrage te verruimen van de mariene biodiversiteit tot de ontwikkeling van ontwikkelingslanden, in het bijzonder kleine eilandstaten en de minst ontwikkelde landen.
14.b	Toegang verschaffen aan kleinschalige ambachtelijke vissers tot mariene hulpbronnen en markten.
14.c	Het behoud en het duurzaam gebruik van oceanen en hulpbronnen versterken door het implementeren van internationaal recht zoals dat wordt weerspiegeld in het VN-Zeerechtverdrag, dat een wettelijk kader voorziet voor het behoud en het duurzaam gebruik van oceanen en hun hulpbronnen, zoals ook wordt vermeld in paragraaf 158 van 'De toekomst die wij willen'.

	Global Goal (sub)doelen
15.1	Tegen 2020 het behoud, herstel en het duurzaam gebruik van terrestrische en inlandse zoetwaterecosystemen en hun diensten waarborgen, in het bijzonder bossen, moeraslanden, bergen en droge gebieden, in lijn met de verplichtingen van de internationale overeenkomsten.
15.2	Tegen 2020 de implementatie bevorderen van het duurzaam beheer van alle soorten bossen, de ontbossing een halt toeroepen, verloederde bossen herstellen en op duurzame manier bebossing en herbebossing mondiaal opvoeren.
15.3	Tegen 2030 de woestijnvorming tegengaan, aangetast land en gedegradeerde bodem herstellen, ook land dat wordt aangetast door woestijnvorming, droogte en overstromingen, en streven naar een wereld die qua landdegradatie neutraal is.

15.4	Tegen 2030 het behoud garanderen van de ecosystemen in de bergen, met inbegrip van hun biodiversiteit, om hun vermogen te versterken voordelen te genereren die essentieel zijn voor duurzame ontwikkeling.
15.5	Dringende en doortastende actie ondernemen om de aftakeling in te perken van natuurlijke leefgebieden, het verlies van biodiversiteit een halt toe te roepen en, tegen 2020, de met uitsterven bedreigde soorten te beschermen en hun uitsterven te voorkomen.
15.6	Bevorderen van het eerlijk en billijk verdelen van de voordelen die voortvloeien uit het gebruik van genetische hulpbronnen en bevorderen van gepaste toegang tot dergelijke hulpbronnen, zoals internationaal overeengekomen.
15.7	Dringende maatregelen nemen om een einde te maken aan stroperij en handel in beschermde flora- en faunasoorten en zowel de vraag als het aanbod van illegale wilde dieren aan te pakken
15.8	Tegen 2020 maatregelen nemen om de introductie te voorkomen en de impact van invasieve uitheemse soorten op land- en waterecosystemen aanzienlijk te verminderen en de prioritaire soorten te bestrijden of uit te roeien
15.9	Integreer tegen 2020 de waarde van ecosystemen en biodiversiteit in nationale en lokale planning, ontwikkelingsprocessen, armoedebestrijdingsstrategieën en -rekeningen
15.a	Mobiliseer en verhoog de financiële middelen uit alle bronnen om biodiversiteit en ecosystemen te behouden en duurzaam te gebruiken
15.b	Aanzienlijke middelen uit alle bronnen en op alle niveaus mobiliseren om duurzaam bosbeheer te financieren en ontwikkelingslanden voldoende stimulansen te bieden om dit beheer te bevorderen, ook voor instandhouding en herbebossing
15.c	Wereldwijde steun voor de bestrijding van stroperij en de handel in beschermde soorten te vergroten, onder meer door het vermogen van lokale gemeenschappen om duurzame mogelijkheden voor levensonderhoud na te streven

	Global Goal (sub)doelen
16.1	Alle vormen van geweld en de daaraan gekoppelde sterftecijfers wereldwijd aanzienlijk terugschroeven.
16.2	Een einde maken aan het misbruik, de exploitatie, de handel en van alle vormen van geweld tegen en het martelen van kinderen.
16.3	De rechtsregels bevorderen op nationaal en internationaal niveau en gelijke toegang tot het rechtssysteem voor iedereen garanderen.
16.4	Tegen 2030 ongewettigde financiële en wapenstromen aanzienlijk indijken, het herstel en de teruggave van gestolen goederen versterken en alle vormen van georganiseerde misdaad bestrijden.
16.5	Op duurzame wijze komaf maken met corruptie en omkoperij in al hun vormen.
16.6	Doeltreffende, verantwoordelijke en transparante instellingen ontwikkelen op alle niveaus.
16.7	Ontvankelijke, inclusieve, participatieve en representatieve besluitvorming op alle niveaus garanderen.
16.8	Verruimen en versterken van de participatie van de ontwikkelingslanden in de instellingen van mondiaal bestuur.
16.9	Tegen 2030 een wettelijke identiteit voorzien voor iedereen, met inbegrip van geboorteregistratie.
16.10	Publieke toegang tot informatie en beschermen van fundamentele vrijheden, volgens de nationale wetgeving en internationale overeenkomsten garanderen.
16.a	Versterken van de relevante nationale instellingen, ook via internationale samenwerking, voor het opbouwen van capaciteit op alle niveaus, in het bijzonder

	in de ontwikkelingslanden, om geweld te voorkomen en terrorisme en misdaad te bestrijden.
16.b	Bevorderen en afdwingen van niet-discriminerende wetten en beleidslijnen voor duurzame ontwikkeling.

	Global Goal (sub)doelen
17.1	Versterken van de binnenlandse middelenmobilisatie (DRM), ook via internationale steun aan ontwikkelingslanden, om de binnenlandse capaciteit te verbeteren voor het innen van belastingen en andere inkomsten.
17.2	Ontwikkelde landen dienen ten volle hun verbintenissen aangaande officiële ontwikkelingshulp te implementeren, waaronder ook de verbintenis van vele ontwikkelde landen om 0,7% van het bruto nationaal inkomen te besteden aan officiële ontwikkelingshulp voor ontwikkelingslanden (ODA/GNI) en 0,15% tot 0,20% ontwikkelingshulp aan de minst ontwikkelde landen; ODA-donoren worden aangemoedigd om voor zichzelf een doelstelling te bepalen om minstens 0,2% van de ODA te besteden aan de minst ontwikkelde landen.
17.3	Bijkomende financiële middelen voor ontwikkelingslanden mobiliseren vanuit verschillende bronnen.
17.4	Ontwikkelingslanden bijstaan in hun streven naar schuldhoudbaarheid op lange termijn via gecoördineerde beleidslijnen waarbij aandacht wordt besteed aan het aanmoedigen van de schuldfinanciering, de schuldverlichting en de schuldherstructurering, indien van toepassing, en de externe schuld aanpakken van arme landen met een grote schuldenlast om hun schuldencrisis in te perken.
17.5	Regelingen goedkeuren en uitvoeren die investeringen in de minst ontwikkelde landen moeten bevorderen.
17.6	Versterken van de Noord-Zuid-, de Zuid-Zuid- en de regionale en internationale trilaterale samenwerking inzake wetenschap, technologie en innovatie en vergemakkelijken van de toegang daartoe; en het delen van kennis uitbreiden volgens voorwaarden die wederzijds worden bepaald, ook via de verbeterde coördinatie tussen bestaande mechanismen, in het bijzonder op het niveau van de Verenigde Naties, en via een mondiaal mechanisme voor de facilitering van technologie.
17.7	De ontwikkeling, overdracht, verspreiding en verdeling van ecologische technologieën aan ontwikkelingslanden volgens gunstige voorwaarden, ook inzake gunstige en preferentiële bepalingen, zoals wederzijds overeengekomen.
17.8	De technologiebank en het mechanisme voor het opbouwen van wetenschappelijke, technologische en innoverende capaciteit voor de minst ontwikkelde landen volledig operationeel maken tegen 2017 en het gebruik opdrijven van de technologie die dit mogelijk moet maken, in het bijzonder de informatie- en communicatietechnologie.
17.9	De internationale steun verhogen voor het implementeren van doeltreffende en doelgerichte capaciteitsopbouw in ontwikkelingslanden ter ondersteuning van nationale plannen die erop gericht zijn om alle Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te implementeren, ook via de Noord-Zuid-, Zuid-Zuid- en trilaterale samenwerking.
17.10	Een universeel, op regels gebaseerd, open, niet-discriminerend en billijk multilateraal handelssysteem bevorderen onder de Wereldhandelsorganisatie, ook via het volbrengen van de onderhandelingen onder de Ontwikkelingsagenda van Doha van deze organisatie.

17.11	De export van ontwikkelingslanden aanzienlijk doen toenemen, in het bijzonder met de bedoeling om het aandeel van de minst ontwikkelde landen in de mondiale export tegen 2020 te verdubbelen.
17.12	Tijdige uitvoering van belastingvrije en quotavrije markttoegang op duurzame basis voor alle minst ontwikkelde landen, in overeenstemming met besluiten van de Wereldhandelsorganisatie, onder meer door ervoor te zorgen dat preferentiële oorsprong regels die van toepassing zijn op invoer uit de minst ontwikkelde landen transparant en eenvoudig zijn en bijdragen tot het vergemakkelijken van de markttoegang.
17.13	De globale macro-economische stabiliteit versterken, ook via beleidscoördinatie en beleidscoherentie.
17.14	Beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling versterken.
17.15	De beleidsruimte en het leiderschap van elke land respecteren om beleidslijnen uit te werken en om duurzame ontwikkeling te implementeren om een einde te maken aan armoede.
17.16	Het Globaal Partnerschap voor duurzame ontwikkeling versterken, aangevuld door partnerschappen met meerdere belanghebbenden (multi-stakeholder-partnerschappen) en kennis, expertise, technologie en financiële hulpmiddelen mobiliseren en delen met het oog op het bereiken van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen in alle landen, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden.
17.17	Doeltreffende openbare, publiek-private en maatschappelijke partnerschappen aanmoedigen en bevorderen, voortbouwend op de ervaring en het netwerk van partnerschappen.
17.18	Tegen 2020 de steun voor capaciteitsopbouw verhogen aan ontwikkelingslanden, inclusief de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten, om de beschikbaarheid van hoogwaardige, actuele en betrouwbare gegevens opgedeeld naar inkomen, gender, leeftijd, ras, etnische afkomst, migratiestatus, handicap, geografische locatie en andere kenmerken relevant in een nationale context, aanzienlijk op te drijven.
17.19	Tegen 2030 voortbouwen op bestaande initiatieven om metingen te ontwikkelen met betrekking tot de vooruitgang van duurzame ontwikkeling die kunnen dienen als aanvulling op het bruto binnenlands product, en de statistische capaciteitsopbouw ondersteunen in ontwikkelingslanden.

	Global Goal (sub)doelen
18.1	Werken vanuit rollen
18.2	Toegevoegde waarde is leidend
18.3	Gelijkwaardigheid in samenwerking
18.4	Regionale samenwerking
18.5	Werken vanuit eigen verantwoordelijkheid
18.6	Formeel en informeel handelen

Accountants

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Burgemeester Roelenweg 14-18
Postbus 508
8000 AM Zwolle

T: +31 (0)38 425 86 00

zwolle@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

Aan de gemeenteraad van
Gemeente Rheden

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2023 van de gemeente Rheden te Velp gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van zowel de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2023 alsmede van het vermogen van de gemeente Rheden op 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

1. Het overzicht van baten en lasten over 2023;
2. De balans per 31 december 2023;
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het college van burgemeester en wethouders over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2023;
4. Het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld; en
5. De SiSa met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad op 19 december 2023 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Rheden zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Baker Tilly (Netherlands) N.V. trading as Baker Tilly is a member of the global network of Baker Tilly International Ltd., the members of which are separate and independent legal entities.

Alle diensten worden verricht op basis van een overeenkomst van opdracht, gesloten met Baker Tilly (Netherlands) N.V., waarop van toepassing zijn de algemene voorwaarden, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nr. 24425560. In deze voorwaarden is een beperking van aansprakelijkheid opgenomen.

Paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden - rechtmatigheidsverantwoording
Wij vestigen de aandacht op het onderdeel rechtmatigheidsverantwoording in de toelichting op de jaarrekening op pagina 178. Het college van burgemeester en wethouders heeft in deze rechtmatigheidsverantwoording toegelicht dat een deel van de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand is gekomen. Het totaal aan geconstateerde afwijkingen (rechtmatigheidsfouten), voor een bedrag van in totaal € 5.501.000, ligt boven de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

B. Informatie ter ondersteuning van ons oordeel
Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en de rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.724.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 50.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Als onderdeel van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de gemeente en haar interne beheersingsomgeving. Wij hebben een frauderisicoanalyse uitgevoerd met als doelstelling het identificeren en inschatten van mogelijke risico's op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude. Wij hebben onze frauderisicoanalyse besproken met het college en de auditcommissie.

Wij zijn gedurende de gehele controle alert geweest op indicaties van (mogelijke) fraude. Daarnaast hebben wij middels een schriftelijke bevestiging door het college laten bevestigen dat alle gevallen van (mogelijke) fraude zijn gemeld aan ons. Wij hebben tijdens onze controle geen specifieke aanwijzingen gekregen voor (een vermoeden van) fraude.

Overall constateren wij dat fraude en fraudepreventie een onderdeel is waar de gemeente actief mee bezig is. Het college heeft een integriteitsbeleid en een klokkenluidersregeling geïmplementeerd en beschikt over een interne frauderisicoanalyse waarin frauderisico's worden geïdentificeerd en relevante interne controlemaatregelen gedefinieerd om deze frauderisico's te mitigeren.

Onze bevindingen hebben wij besproken met het college en de auditcommissie van de gemeente Rheden, wat heeft geleid tot verscherpte aandacht voor verbetermaatregelen in de primaire processen.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij geconcludeerd dat wij geen frauderisico zien ten aanzien van de opbrengstverantwoording. Dit vloeit voort uit het feit dat een opbrengststroom vast is, waarop de gemeente geen invloed heeft (zoals de rijksbijdrage en specifieke uitkeringen vanuit het rijk) of dat een opbrengststroom geen materiële omvang heeft of dat een opbrengstenstroom bestaat uit een grote hoeveelheid kleine, routinematige, niet materiële transacties waardoor de kans op een materiële fraude laag is.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij de volgende frauderisico's geïdentificeerd en geëvalueerd in het kader van onze controle.

Het risico dat het management maatregelen van interne beheersing doorbreekt
Het college of management bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een motief van het college of management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren. Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:

- Analyseren en beoordelen van op basis van risicocriteria geselecteerde journaalposten en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht om de nauwkeurigheid van de geselecteerde journaalposten te controleren;
- Analyse van aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;
- Beoordelen van belangrijke schattingen en de schattingsprocessen van het college of management zoals de waardering van de grondexploitaties, vaste activa en vorderingen en het toereikend zijn van voorzieningen. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college bij deze posten. Wij hebben onder meer de volgende werkzaamheden verricht:

    - Met betrekking tot de grondexploitatie hebben wij de plausibiliteit van de uitgangspunten op projectniveau gecontroleerd aan de hand van de economische inputparameters alsook backtestingwerkzaamheden. Daarnaast hebben we de toereikendheid van de verliesvoorzieningen gecontroleerd;
    - Met betrekking tot de activa hebben wij vastgesteld of er sprake is van duurzame waardeverminderingen;
    - Met betrekking tot vorderingen hebben wij de inschatting van het college van de inbaarheid van de vordering en dientengevolge de omvang van de voorziening dubieuze debiteuren gecontroleerd.
    - Met betrekking tot de voorzieningen hebben we vastgesteld dat de uitgangspunten plausibel zijn.
    - Beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening om en transacties met verbonden partijen; en
    - Doornemen van notulen van vergaderingen van het management, college en de raad.

Naast bovenstaande hebben wij, voor zover relevant voor onze controle, de opzet geëvalueerd en het bestaan vastgesteld van de beheersingsmaatregelen op organisatieniveau zoals het integriteitsbeleid en de klokkenluidersregeling, alsmede de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten, het maken van schattingen en het bewaken van projecten. De gedragscode van de gemeente hebben wij in onze controle betrokken. Tevens hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiligingen in het IT-systeem en de mogelijkheid dat hierin functiescheiding kan worden doorbroken.

Het risico dat handmatige betalingen uitgevoerd worden aan niet-rechthebbenden
Het risico ziet toe op handmatige betalingen waarbij betalingen niet via de reguliere crediteurenadministratie en de daaruit voortvloeiende betaallijsten gedaan worden, maar waarbij handmatig bankrekeningnummers worden ingevuld. Hierdoor bestaat de gelegenheid om via handmatige betalingen bewust betalingen aan onjuiste bankrekeningnummers te doen om zo gelden aan de organisatie te onttrekken.

Met betrekking tot het uitvoeren van handmatige betalingen hebben wij gegevensgerichte deelwaarnemingen op de handmatige betalingen uitgevoerd. Hierbij hebben wij vastgesteld dat het juiste bedrag volgens de factuur betaald is aan het juiste bankrekeningnummer.

Corruptierisico ten aanzien van grote contracten
Dit risico ziet toe op het niet naleven van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen om gunning aan een bevriende partij mogelijk te maken. Dit risico is doorgaans bij gemeenten een verhoogd risico, doordat gemeenten bij een grote diversiteit aan leveranciers inkopen, waarbij contracten/raamovereenkomsten worden overeengekomen. Er is ook een groot aantal ambtenaren die inkopen kunnen initiëren en al dan niet met behulp van inkoopspecialisten deze inkopen realiseren. Hierdoor bestaat inherent een risico op kickbacks en belangenverstrengeling.

Om dit risico te ondervangen hebben wij aan de hand van de door de Verbijzonderde Interne Controle opgestelde spendanalyse een risicogerichte deelwaarneming verricht. Op basis van geselecteerde aanbestedingsdossiers is vastgesteld dat de juiste aanbestedingsprocedure is gevolgd, dat meerdere medewerkers betrokken zijn geweest bij het proces van gunning en gemeente de leverancierskeuze heeft gemaakt op basis van vooraf vastgestelde criteria. Uit onze controlewerkzaamheden zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie
Het college heeft in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de gemeente om de door haar geïdentificeerde risico's op te vangen en haar bedrijfsvoering voort te zetten voor tenminste 12 maanden na het opstellen van de jaarrekening. De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling. Als onderdeel van onze controle hebben wij deze veronderstelling met het college geëvalueerd aan de hand van de tot het moment van het verstrekken van deze controleverklaring beschikbare informatie waaronder de begroting en de financiële kengetallen inclusief de weerstandsratio. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente een sluitende meerjarenbegroting heeft voor 2024 en 2025.

Wij hebben, op basis van de verkregen controle-informatie, overwogen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Eventuele relevante gebeurtenissen na balansdatum die haar effect kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente zijn toereikend toegelicht in de toelichting op de balans. Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht:

- Wij hebben een risicoanalyse uitgevoerd gericht op het risico dat er gerede twijfel bestaat over de mogelijkheden om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder;
- Wij hebben kennisgenomen van de analyse in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van het college en overwogen of deze alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle van de jaarrekening kennis hebben. Wij hebben met het college de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten besproken;
- Wij hebben kennisgenomen van de meerjarenbegroting in relatie tot de ontwikkelingen in de sector decentrale overheden;
- Wij hebben kennisgenomen van de beoordeling van de (meerjaren)begroting van de gemeente door de toezichthouder;

- Wij hebben de volgens het BBV verplichte financiële kengetallen afgezet tegen de gangbare normen en kennis genomen van uw solide kadernota 2025 met plannen ter verbetering van de financiële kengetallen;
- Wij hebben inlichtingen ingewonnen bij het college over zijn kennis van het niet in staat kunnen zijn om financiële risico's op te kunnen vangen vanuit de reguliere bedrijfsvoering;
- Wij hebben inlichtingen ingewonnen over gebeurtenissen of omstandigheden na de periode waarvoor het college een beoordeling heeft gemaakt.

Op basis van onze kennis en ons begrip van de organisatie, verkregen tijdens onze jaarrekeningcontrole, en de financiële positie van de gemeente, zoals deze blijkt uit de jaarrekening, vinden wij het hanteren van de continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar. Onze bevindingen zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente niet langer in staat is om de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

C. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

D. Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2023 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling Informatieverstrekking SiSa.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling Informatieverstrekking SiSa. In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2023, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering SiSa-verantwoordingsinformatie 2023 in bijlage 2 van de Regeling Informatieverstrekking SiSa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- Het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

E. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld op 28 maart en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad op 19 december 2023, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- Het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeente;
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zwolle, 4 juli 2024

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

M.C.J.M. Bekker RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden: